

Městská knihovna v Praze **120 let**

**Jaroslav
Hašek**

Osudy dobrého
vojáka Švejka
za světové
války

3. a 4. díl

PRAHA 2011

Městská knihovna v Praze **120 let**

**Jaroslav
Hašek**

Osudy dobrého
vojáka Švejka
za světové
války

3. a 4. díl

PRAHA 2011

Městská knihovna v Praze

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Přístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Znění tohoto textu vychází z díla *Osudy dobrého vojáka Švejka za*

světové války (díl 3. a 4.) tak, jak bylo vydáno v nakladatelství

Československý spisovatel v roce 1983 (Hašek, Jaroslav. *Osudy*

dobrého vojáka Švejka za světové války. Díl 3., Slavný výprask. Díl 4.,

Pokračování slavného výprasku. 32. vyd. Praha : Československý

spisovatel , 1983. 364 s.).

Text díla (Jaroslav Hašek: *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*. 3.

a 4. díl), publikovaného [o Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

Hašek, Jaroslav. *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války* [online].

V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2011 [aktuální

datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. 3. a 4. díl. Dostupné z

WWW:

<http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/57/67/84>

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna

v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo](#)

[komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko .](#)

Verze 1.0 z 07. 06. 2011.

OBSAH

[OBSAH](#)

.....

[4](#)

[DÍL 3ŠLAVNÝ VÝPRASK](#)

..... [5](#)

[1' PŘES UHRY](#)

.....
5

2' V BUDAPEŠTI

.....
59

3Ž HARTVANU NA HRANICE HALIČE
..... 108

4' MARSCHIEREN MARSCH!
..... 155

DÍL 4' POKRAČOVÁNÍ SLAVNÉHO
VÝPRASKU 202

1' ŠVEJK V TRANSPORTU RUSKÝCH
ZAJATCŮ 202

2' DUCHOVNÍ ÚTĚCHA
..... 226

3' ŠVEJK OPĚT U SVÉ
MARŠKUMPANIE
235

4

DÍL 3ŠLAVNÝ VÝPRASK

1' PŘES UHRY

Konečně se všichni dočkali toho okamžiku, kdy je nacpali do

vagónů v poměru 42 mužů k 8 koním. Koním ovšem se jelo

pohodlněji než mužstvu, poněvadž mohli spát vstoje, ale to

nevadilo. Vojenský vlak vezl do Haliče opět novou skupinu lidí

hnaných na jatky.

Celkem však se všem těm tvorům přece
jen ulehčilo; bylo to něco

již určitého, když se vlak hnul, ale
předtím to byla jen trapná

nejistota, panika, zdali se pojede již dnes,
nebo zítra, či pozítří.

Některým bylo jako odsouzeným k smrti,
kteří očekávají se

strachem, kdy si pro ně přijde kat. A
potom nastane uklidnění, že už

to bude odbyto.

Proto jeden voják řval z vagónu jako
pomínutý: „Jedeme,

jedeme!“

Účetní šikovatel Vaněk měl úplnou pravdu, když říkal Švejkovi, že není žádný spěch.

Nežli se dospělo k tomu okamžiku, aby se lezlo do vagónů,

uplynulo několik dní, a přitom se stále hovořilo o konzervách a

zkušený Vaněk prohlásil, že je to jenom fantazie. Jaképak konzervy!

Takhle ještě polní mše, poněvadž i při předešlé maršce tak bylo.

Když jsou konzervy, tak polní mše odpadá. V opačném případě

polní mše je náhražkou za konzervy.

A tak se objevil místo gulášových konzerv
vrchní polní kurát Ibl,

který zabil tři mouchy jednou ranou.
Odsloužil polní mši najednou

pro tři pochodové prapory, dvěma z nich
požehnal do Srbska a

jednomu do Ruska.

Měl přitom velice nadšenou řeč a bylo
znát, že bral materiál z

vojenských kalendářů. Byla to taková
dojemná řeč, že když ujížděli

na Mošon, Švejk, který byl pohromadě ve
vagónu s Vaňkem v

improvizované kanceláři, vzpomněl si na
ten proslov a řekl

5

účetnímu šikovateli: „To bude moc fajn,
jak povídal ten feldkurát, až

den se skloní k večeru a slunce se svýma
zlatejma paprskama

zapadne za hory a na bojišti bude slyšet,
jak von říkal, ten poslední

dech umírajících, hejkot kleslých koní a
sténání raněných mužů a

nářek vobyvatelstva, když mu hořejí
chalupy nad hlavou. Já mám

moc rád, když tak lidi blbnou na kvadrát.“

Vaněk souhlasně kývl hlavou: „Byl to
zatraceně dojemný
případ.“

„Bylo to moc hezký a poučný,“ řekl Švejk,
„já si to pamatuju

velmi dobře, a až se vrátím z vojny, tak to
budu vypravovat u

Kalicha. Von se, když nám to pan kurát
vykládal, tak pěkně

rozkročil, že jsem měl strach, aby mu
jedna haksna neuklouzla a von

nespad do polního oltáře a nerozbil si
kokos vo monstranci. Von

nám dával takovej pěkej příklad z dějin

naší armády, když ještě

sloužil Radeckej a s večerními červánky
slučoval se voheň, jak

hořely stodoly na bojišti, jako kdyby to
byl viděl.“

A týž den vrchní polní kurát Ibl byl již ve
Vídni a opět tam

jinému maršbataliónu vykládal dojemnou
historii, o které se Švejk

zmiňoval a která se mu tolik líbila, že ji
nazval blbostí na kvadrát.

„Milí vojáci,“ řekl vrchní polní kurát
Ibl, „tak tedy si myslete, že

je rok osmačtyřicátý a že vítězstvím

skončila bitva u Custozzy, kde

po desetihodinovém úporném boji musil
italský král Albert

přenechatí krvavé bojiště našemu otci
vojínů, maršálkovi

Radeckému, jenž v 84. roce svého života
dobył tak skvělého

vítězství.

A hle, vojáci milí! Na výšině před
dobytou Custozzou zastavil se

kmet vojevůdce. Kolem něho jeho věrní
vojevůdcové. Vážnost

okamžiku zmocnila se celého kroužku,
neboť, vojáci, v nepatrné

vzdálenosti od maršálka bylo pozorovat
vojína, jenž se smrtí zápasil.

S roztríštěnými údy na poli cti pociťoval
zraněný praporečník Hrt,

jak na něho hledí maršálek Radecký.
Hodný zraněný praporečník

ještě svíral v tuhnoucí pravici zlatou
medalii v křečovitém nadšení.

Při pohledu na vznešeného maršálka oživil
se ještě jednou tepot jeho

srdce a zchromlým tělem pronikl poslední
zbytek síly a umírající

6

pokoušel se s nadlidskou námahou plížit

se vstříc svému

maršálkovi. ,Popřej si klidu, můj hodný
vojíne,žvolal k němu

maršálek, sestoupil s koně a chtěl mu
podati ruku. ,Nejde to, pane

maršálku,‘ řekl umírající vojín, ,mám obě
ruce uraženy, ale o jedno

prosím. Sdělte mně plnou pravdu: Je ta
bitva zcela dobytá?‘ ,Docela,

milý brachu,‘ pravil laskavě polní
maršálek, ,škoda, že tvá radost je

zkalena tvým zraněním.‘ ,Ovšem,
vznešený pane, se mnou je konec,‘

temným hlasem řekl vojín, příjemně se

usmívaje. ‚Máš žízeň?‘ otázal

se Radecký. ‚Den byl parný, pane
maršálku, měli jsme přes třicet

stupňů horka.‘ Nato Radecký, chopiv se
plní láhve svého

pobočníka, podával ji umírajícímu. Tento
se napil, učiniv mocný

doušek. ‚Zaplat' bůh tisíckrát,‘ zvolal,
namáhaje se políbiti ruku

svému veliteli. ‚Jak dlouho sloužíš?‘
otázal se tento. ‚Přes čtyřicet let,

pane maršálku! U Ošper dobyl jsem zlaté
medalie. Také u Lipska

jsem byl, dělový kříž mám rovněž, pětkrát

jsem byl smrtelně raněn,

ale teď je se mnou dočista konec. Ale jaké štěstí a blaho, že jsem se

dožil dnešního dne. Co mi záleží na smrti, když jsme dobyli

slavného vítězství a císaři vrácena jeho zem!‘

V tom okamžiku, milí vojáci, zazněly z tábora velebné zvuky naší

hymny Zachovej nám, Hospodine, mocně a vznešeně nesly se po

bojišti. Padlý vojín, loučící se se životem, ještě jednou pokusil se

vzchopit. ‚Sláva Rakousku,‘ zvolal

nadšeně, „sláva Rakousku! Necht’

pokračuje se v té skvostné písni! Sláva
našemu vojevůdci! Ať žije

armáda!“

Umírající sklonil se ještě jednou k pravici
maršálkově, kterou

poceloval, sklesl a tichý poslední vzdech
vydral se z jeho šlechetné

duše. Vojevůdce stál tu s obnaženou
hlavou před mrtvolou jednoho

z nejhodnějších vojinů. „Tento krásný
konec je věru záviděníhodný,“

pravil v pohnutí maršálek, skláněje obličej
do sepjatých dlaní.

Milí vojíni, i já vám přeji, abyste se
všichni dočkali takového
krásného konce.“

Vzpomínaje na tuto řeč vrchního polního
kuráta Ibla, mohl ho

opravdu nazvati Švejk, aniž by mu v
nejmenším ubližoval, blbem na
kvadrát.

7

Potom Švejk počal mluvit o známých
rozkazech, které jim byly

přečteny před vstoupením do vlaku. Jeden
byl armádní rozkaz

podepsaný Františkem Josefem a druhý

byl rozkaz arcivévody

Josefa Ferdinanda, vrchního velitele
východní armády a skupiny,

kteréž oba týkaly se událostí na
Dukelském průsmyku dne 3. dubna

1915, kdy přešly dva batalióny 28. pluku i
s důstojníky k Rusům za

zvuků plukovní kapely.

Oba rozkazy byly jim přečteny třaslavým
hlasem a zněly v

českém překladu:

Armádní rozkaz ze dne 17. dubna 1915:

Přeplněn bolestí nařizuji, aby c. k. pěší

pluk čís. 28 pro zbabělost

a velezradu byl vymazán z mého vojska.
Plukovní prapor budiž

zneuctěnému pluku odebrán a odevzdán
do Vojenského muzea.

Dnešním dnem přestává existovat pluk,
který otráven mravně z

domova, vytáhl do pole, aby se dopustil
velezrády.

František Josef I.

Rozkaz arcivévody Josefa Ferdinanda:

České trupy během polního tažení
zklamaly, zejména v

posledních bojích. Zejména zklamaly při

obraně pozic, ve kterých se

nalézaly po delší dobu v zákopech, čehož
použil často nepřítel, aby

navázal styky a spojení s ničemnými živly
těchto trup.

Obyčejně vždy směřovaly pak útoky
nepřítele, podporovaného

těmito zrádci, proti těm oddílům na
frontě, které byly od takových

trup obsazeny.

Často podařilo se nepříteli překvapit naše
části a takřka bez

odporu proniknout do našich pozic a
zajmouti značný, velký počet

obránců.

Tisíckrát hanba, potupa i opovržení těmto
bídačům bezectným,

kteří dopustili se zrady císaře i říše a
poskvřňují nejen čest slavných

praporů naší slavné a statečné armády,
nýbrž i čest té národnosti, ku

které se hlásí.

Dřív nebo později zastihne je kulka nebo
provaz kata.

8

Povinností každého jednotlivého českého
vojáka, který má čest v

těle, je, aby označil svému komandantovi

takového ničemu, štváče a
zrádce.

Kdo tak neučiní, je sám takový zrádce a
ničema.

Tento rozkaz nechť je přečten všemu
mužstvu u českých pluků.

C. k. pluk čís. 28 nařízením našeho
mocnáře jest již vyškrtnut z

armády a všichni zajatí přeběhlíci z pluku
splatí svou krví těžkou
vinu.

Arcivévoda Josef Ferdinand

„To nám to přečtli trochu pozdě,“ řekl

Švejk k Vaňkovi, „velice se

divím, že nám to četli až teď, když už císař pán ten befél vydal 17.

dubna. To by mohlo tak vypadat, jako kdyby z nějakých důvodů

hned nám to nedali přečíst. Já bejt císařem pánem, tak bych si

takový odstrkování nedal líbit. Když vydám befél 17. dubna, tak se

taky sedmnáctýho musí číst u všech regimentů, i kdyby šídla

padala.“

Na druhé straně vagónu proti Vaňkovi seděl kuchař okultista z

důstojnické mináže a cosi psal. Za ním
seděli sluha nadporučíka

Lukáše vousatý obr Baloun a telefonista
přidělený k 11.

marškumpačce Chodounský. Baloun
přežvykoval kus komisárku a

vykládal uděšeně telefonistovi
Chodounskému, že za to nemůže,

když v té tlačenci při nastupování do
vlaku nemohl se dostat do

štábního vagónu ku svému nadporučíkovi.

Chodounský ho strašil, že teď přestává
legrace, že za to bude

kulka.

„Kdyby bylo už jednou toho trápení
konec,“ bědoval Baloun, „už

jednou jsem měl namále na manévrech u
Votic. Tam jsme šli vo

hladu a žízní, a když k nám přijel
batalionsadjutant, tak jsem vykřik:

„Dejte nám vodu a chleba.“ Von votočil na
mne koně a řek, že kdyby

to bylo ve válce, že bych musil vystoupit z
řady a že by mne dal

vodstřelit, a teď že mne dá zavřít na
garnizón, ale měl jsem veliký

štěstí, poněvadž když to jel voznámit ke
štábu, tak na cestě se mu

splašil kůň, von spad a zlámal si, sláva
bohu, vaz.“

9

Baloun těžce vzdychl a zakuckal se
soustem chleba, a když se

vzpamatoval, žádostivě podíval se na dva
vaky nadporučíka

Lukáše, které opatroval.

„Fasovali, páni oficíři,“ řekl
trudnomyslně, „játrové konzervy a

uherský salám. Takhle kousíček.“

Díval se přitom tak toužebně na ty dva
vaky svého nadporučíka

jako ode všech opuštěný pejsek, který je

hladový jako vlk a sedí,

vdechuje páry z vařící se uzeniny, u dveří
uzenářského krámu.

„Neškodilo by,“ řekl Chodounský, „kdyby
nás někde čekali s

nějakým dobrým obědem. To když jsme
my na začátku vojny jeli do

Srbska, tak jsme se přežrali na každé
stanici, jak nás všude hostili. Z

husích stehýnek jsme vyřezávali špalíčky
toho nejlepšího masa a

hráli s nimi ovčinec na plátech čokolády.
V Oseku v Charvatsku

nám přinesli do vagónu dva páni od

veteránů velký kotel pečeného

zajíce, a to už jsme nevydrželi a vylili
jsme jim to všechno na hlavu.

Po všech tratích jsme nic jiného nedělali,
než blili z vagónů. Kaprál

Matějka v našem vagóně se tak přecpal, že
jsme museli dát mu přes

břicho prkno a skákat po něm, jako když
se šlape zelí, a to mu

teprve ulevilo a šlo to z něho horem
dolem. Když jsme jeli přes

Uhry, tak nám házeli do vagónů na každé
stanici pečené slepice. Z

těch jsme nic jiného nejedli než mozeček.

V Kapošfalvě házeli nám

Maďaři do vagónů celé kusy pečených
prasat a jeden kamarád

dostal celou pečenou vepřovou hlavou tak
do lebky, že potom toho

dárce honil s überšvunkem přes tři koleje.
Zato už v Bosně jsme ani

vodu nedostali. Ale do Bosny, ačkoliv to
bylo zakázané, měli jsme

různých kořalek, co hrdlo ráčilo, a vína
potoky. Pamatuji se, že na

jedné stanici nás nějaké paničky a
slečinky uctívaly pivem a my jsme

se jim do konve s pivem vymočili, a ty

jely od vagónu!

Všichni jsme byli jako v mátohách po
celou cestu, já neviděl ani

na žaludské eso, a než jsme se nadáli,
najednou rozkaz, karty jsme

ani nedohráli, a všechno ven z vagónů.
Nějakej kaprál, už nevím, jak

se jmenoval, ten křičel na svoje lidi, aby
zpívali: ‚Und die Serben

müssen sehen, daß wir Österreicher
Sieger, Sieger sind.‘ Ale někdo

ho zezadu kop a on se převalil přes koleje.
Potom křik, aby se daly

ručnice do pyramid, a vlak hned otočil a
jel nazpět prázdný, jen, to

se ví, jak to v té panice bývá, odvezl nám
s sebou frpflégung na dva

dny. A jako odtud k tamhletěm stromům,
tam už začaly praskat

šrapnely. Přijel z druhého konce
batalionskomandant a svolal

všechny na poradu, a potom přišel náš
obrlajtnant Macek, Čech jako

poleno, ale mluvil jen německy, a povídá,
bledý jako křída, že se dál

nemůže ject, trať že je vyhozena do
povětrí v noci, Srbové že se

dostali přes řeku a jsou nyní na levém
křídle. Ale to je ještě daleko

od nás. My prý dostaneme posily a pak je
rozsekáme. Nikdo aby se

nevzdal, kdyby k něčemu došlo, Srbové
prej zajatcům uřezávají uši,

nosy a vypichují oči. Že nedaleko nás
praskají šrapnely, z toho

abychom si nic nedělali. To se prý naše
artilérie nastřeluje. Najednou

ozvalo se kdesi za horou tatatatatatata.
To prý nastřelují naši

mašínengevéry. Potom bylo zleva slyšet
kanonádu, my jsme to

slyšeli ponejprv a leželi na břiše, přes nás
přelétlo několik granátů a

zapálily nádraží a z pravé strany nad námi
začaly hvízdát kuličky a

v dálce bylo slyšet salvy a rachocení
ručnic. Oblajtnant Macek

poručil rozebrat pyramidy a ládovat
kvéry. Dienstführender šel k

němu a řekl, že to není vůbec možné,
poněvadž nemáme s sebou

žádnou municí, že přece ví dobře, že
municí jsme měli fasovat až u

další etapy před pozicí. Před námi že jel
vlak s municí a ten že už

patrně se dostal Srbům do rukou.
Obtlajtnant Macek stál chvíli jako

ze dřeva a pak dal rozkaz ,Bajonett
auf,áníž by věděl proč, jen tak

ze zoufalství, aby se něco dělalo. Potom
jsme zas stáli v pohotovosti

hezkou chvíli, potom zas jsme lezli na
pražce, poněvadž objevil se

nějaký aeroplán a šarže řvaly: ,Alles
decken, decken!‘ Pak se

objevilo, že je to náš, a byl také omylem
naší artilérií podstřelenej.

Tak jsme zas vstali, a žádný rozkaz, rúť! Z
jedné strany hnal se k

nám nějaký kavalerista. Ještě zdaleka
křičel: „Wo ist

Batalionskommando?“

Batalionskomandant vyjel mu naproti, ten
mu podal nějaký list a zase už odjížděl dál
napravo.

Batalionskomandant si to po cestě četl, a
pak najednou jako když se

zblázní. Vytasil šavli a letěl k nám. „Alles
zurück, alles zurück!“ řval

na důstojníky. „Direktion Mulde, einzeln
abfallen!“ A tu to začalo. Ze

11

všech stran, jako by na to čekali, počali do

nás pálit. Po levé straně

bylo kukuřičné pole a to bylo jako jeden
čert. My jsme se plížili po

čtyrech do údolí, ruksaky nechali na těch
zatracených pražcích.

Obrlajtnant Macek dostal to ze strany do
hlavy a neřek ani švec. Než

j jsme utekli do údolí, bylo plno zabitých a
raněných. Ty jsme tam

nechali a běželi jsme až do večera a
krajina byla od našich již před

námi jako vymetená. Jen jsme viděli
vyrabovaný trén. Až konečně

j jsme se dostali na stanici, kde už se

dostaly nové rozkazy, sednout

do vlaku a ject nazpátek ku štábu, což
jsme nemohli vykonat,

poněvadž celý štáb padl den předtím do
zajetí, o čemž jsme se

dozvěděli až ráno. Pak jsme byli jako
sirotci, žádný o nás nic nechtěl

vědět a přidali nás k 73. regimentu,
abychom s ním odstupovali, což

jsme s největší radostí udělali, ale napřed
jsme museli mašírovat

kupředu asi den, než jsme přišli k 73.
regimentu. Potom jsme...“

Nikdo ho již neposlouchal, neboť Švejk s

Vaňkem hrál tahaný

mariáš, kuchař okultista z důstojnické
mináže psal dál obšírné psaní

své manželce, která za jeho nepřítomnosti
počala vydávat nový

teosofický časopis, Baloun dřímal na
lavici, a tak nezbylo

telefonistovi Chodounskému než
opakovat: „Ano, na to

nezapomenu...“

Zvedl se a šel kibicovat k tahanému
mariáši.

„Aspoň kdybys mně zapálil fajfku,“ řekl
Švejk přátelsky na

Chodounského, „když už jdeš kibicovat.
Tahaný mariáš je vážnější

věc než celá vojna a než to vaše zatracený
dobrodružství na srbský

hranici. – Takovou blbost udělám, měl
bych se fackovat. Že jsem

ještě chvíli nepočkal s tím králem, zrovna
ted' mně přišel filek. Já

hovado.“

Kuchař okultista mezitím dokončil své
psaní a přečítal si ho

zřejmě uspokojen, jak to pěkně složil
kvůli vojenské cenzuře.

Drahá ženo!

*Až dostaneš tyto řádky, budu se nalézati
již po několik dní ve vlaku,*

*poněvadž odjíždíme na frontu. Netěší mě
to příliš, poněvadž ve vlaku*

*musím zahálet a nemohu být prospěšným,
neboť se nevaří v naší*

12

*důstojnické kuchyni a jídlo se dostane na
staničních etapách. Rád bych*

*býval našim pánům důstojníkům uvařil
mezi jízdou Maďarskem*

*segedinský guláš, ale sklaplo mně. Snad až
přijedeme do Haliče, budu mít*

příležitost uvařit šoule, pravé haličské,

*husu dušenou v kroupách nebo v
rýži. Věř mně, drahá Helenko, že se
opravdu snažím co nejvíce zpříjemnit
našim pánům důstojníkům jich starosti a
námahy. Byl jsem od pluku
přeložen k maršbataliónu, což bylo mým
nejvroucnějším přáním, abych
mohl, byť i ze skromných prostředků,
důstojnickou polní kuchyni na frontě
uvésti v nejlepší koleje. Pamatuješ se,
drahá Helenko, žes mně při
narukování k pluku přála, abych dostal
hodné představené. Tvé přání se
splnilo, a nejenže si ani v nejmenším*

nemohu naříkat, naopak všichni páni

*důstojníci jsou našimi pravými přáteli a
zejména ke mně se chovají jako*

*otec. Co nejdříve Ti oznámím číslo naší
pošty, ...*

Toto psaní bylo vynuceno okolnostmi,
když kuchař okultista

nadobro si rozlil ocet s plukovníkem
Schrödrem, který mu dosud

držel palec, ale na kterého se při večeři na
rozloučenou s důstojníky

maršbataliónu opět, nešťastnou náhodou,
nedostala porce rolované

telecí ledviny, a plukovník Schröder ho

poslal s marškumpačkou do

pole, svěřiv důstojnickou kuchyni pluku
nějakému nešťastnému

učiteli z ústavu slepců na Klárově.

Kuchař okultista přelétl ještě jednou, co
napsal a co se mu zdálo

velice diplomatickým, aby se udržel přece
jen trochu dál bojiště,

poněvadž ať si říká co kdo chce, přece jen
je to ulejvárna i na frontě.

Napsal sice, když byl ještě v civilu
redaktorem a majitelem

okultistického časopisu pro vědy
záhrobní, velkou úvahu, že se

nikdo nemá bát smrti, a úvahu o stěhování duší.

Přistoupil též dělat kibice k Švejkovi a Vaňkovi. Mezi oběma

spoluhráči nebylo v tom okamžiku žádných rozdílů vojenské

hodnosti. Nehráli již ve dvou, ale mariáš ve třech s Chodounským.

Ordonanc Švejk nadával sprostě účetnímu šikovateli Vaňkovi:

„Já se vám divím, že můžete tak blbě hrát. Vidíte přeci, že von hraje

betla. Já nemám žádný kule, a vy neobráťte vosmičkou a házíte jako

nejpitomější hovado žaludského spodka, a von to trouba vyhraje.“

13

„To je řvaní pro jednoho prohraného betla,“ zněla slušná

odpověď účetního šikovatele, „vy sám hrajete jako idiot. Já si mám

vycucat z malíčku kulovou vosmu, když vůbec žádný kule taky

nemám, já měl jen vysoký zelený a žaludy, vy hampejzníku.“

„Tak jste měl hrát, vy chytráku, durcha,“ s úsměvem řekl Švejk.

„To je zrovna tak jako jednou u Valšů,

dole v restauraci, taky takovej

jeden nekňuba měl durcha, ale nehrál ho a
vodložil vždycky ty

nejmenší do talónu a pustil každýho na
betla. Ale jaký měl karty!

Vod všech barev ty nejvyšší. Jako teď
bych z toho nic neměl, když

vy byste hrál durcha, tak taky tenkrát ne, a
nikdo z nás taky nic, jak

to šlo kolem, platili bychom mu furt. Já
konečně povídám: „Pane

Herolde, jsou tak laskav, hrajou durcha a
neblbnou.“ Ale von se na

mne utrh, že může hrát, co chce, abychom

drželi hubu, von že má

univerzitu. Ale to mu přišlo draze.

Hostinský byl známej, číšnice

byla s námi až moc důvěrná, tak jsme to
tý patrole všechno

vysvětlili, že je všechno v pořádku.

Předně, že je to vod něho

sprostý, rušit noční klid voláním patroly,
když někde před

hospodou sklouzne na náledí a jede po
nose po něm, až ho má

rozbitej. Že jsme se ho ani nedotkli, když
hrál falešně mariáš, a když

byl vodkrytej, že tak rychle vyběh, až

sebou kecnul. Hostinskej i

číšnice nám to potvrdili, že jsme se vůči němu chovali skutečně až

moc džentlmensky. Von si taky nic jinýho nezasloužil. Seděl od

sedmi hodin večer až do půlnoci při jednom pivě a sodovce a hrál si

na bůhvíjakýho pána, poněvadž byl univerzitní profesor, a mariáši

rozuměl jako koza petrželi. Tak kdo má ted' rozdávat?“

„Zahrejme si kaufcvika,“ navrhl kuchař okultista, „šesták a dva.“

„To raději nám vypravujte,“ řekl účetní

šikovatel Vaněk, „o

stěhování duší, jako jste to vykládal
slečně v kantýně, když jste si

rozbil nos.“

„Vo tom stěhování duší jsem už taky
slyšel,“ ozval se Švejk. „Já

jsem si také jednou umínil před léty, že
se, jak se s vodpuštěním

říká, sám budu vzdělávat, abych nezůstal
pozadu, a chodil jsem do

čítárny Průmyslové jednoty v Praze, ale
poněvadž jsem byl

roztrhanej a svítily mně díry na zadnici,
tak jsem se nemoh

vzdělávat, poněvadž mne tam nepustili a
vyvedli ven, poněvadž

myslili, že jsem šel krást zimníky. Tak
jsem si vzal sváteční šaty a šel

jsem jednou do muzejní knihovny a
vypůjčil jsem si takovou jednu

knížku o tom stěhování duší se svým
kamarádem, a tam jsem se

dočetl, že jeden indickej císař se proměnil
po smrti v prase, a když to

prase zapíchli, že se proměnil v opici, z
opice stal se jezevcem a z

jezevce ministrem. Potom na vojně jsem

se přesvědčil, že něco

pravdy na tom musí bejt, poněvadž
kdekdo vojáky, když měl

nějakou hvězdičku, pojmenoval buď
mořskými prasaty, nebo vůbec

nějakým zvířecím jménem, a podle toho
by se dalo soudit, že před

tisíci léty tyhle sprostí vojáci byli
nějakýma slavnějma vojevůdci. Ale

když je vojna, tak je takový stěhování duší
náramně hloupá věc.

Čertví kolik proměn člověk prodělá, než
se stane, řekněme,

telefonistou, kuchařem nebo infanteristou,

a najednou ho roztrhne

granát a jeho duše vejde do nějakého koně
u artilérie, a do celý

baterie, když jede na nějakou kótu,
práskne nověj granát a zabije zas

toho koně, do kterýho se ten nebožtík
vtělil, a hned se přestěhuje ta

duše do nějaké krávy u trénu, z který
udělají guláš pro manšaft, a z

krávy třebas hned se přestěhuje do
telefonisty, z telefonisty...”

„Já se divím,“ řekl telefonista
Chodounský, zřejmě uražen, „že

zrovna já mám být terčem pitomých

vtipů.“

„Není ten Chodounský, co má soukromej
detektivní ústav s tím

vokem jako trojice boží, váš příbuznej?“
otázal se nevinně Švejk. „Já

mám moc rád soukromý detektivy. Já
jsem taky jednou sloužil před

léty na vojně s jedním soukromým
detektivem, s nějakým

Stendlerem. Ten měl tak šiřatou hlavu, že
mu náš feldvébl vždycky

říkal, že už viděl moc šiřatejch hlav
vojenskejch za dvanáct let, ale

takovou šiřku že si ani v duchu

nepředstavoval. „Poslouchají,

Stendlere,“ říkal mu vždycky, „kdyby
nebyly letos manévry, tak by

se vaše šišatá hlava ani na vojnu nehodila,
ale takhle se bude

alespoň podle vaší šišky artilérie
nastřelovat, když přijdem do

krajiny, kde nebude žádnéj lepší punkt k
orientaci.“ Ten vod něho

zkusil. Někdy, při marši, poslal ho na pět
set kroků napřed a pak

poručil: „Direktion šišatá hlava.“ Von měl
vůbec ten pan Stendler, i

jako soukromej detektiv, náramnou
smůlu. Kolikrát nám v kantýně

o tom vyprávěl, jaký měl často trápení.
Von dostával takový úlohy,

jako kupříkladu vypátrat, zdali se
manželka nějakýho klienta, který

k nim přišel celej bez sebe, s jiným
nesčuchla, a jestli už se sčuchla, s

kým se sčuchla, kde a jak se sčuchla.
Nebo zas naopak. Nějaká

taková žárlivá ženská chtěla vypátrat, s
kterou se její muž fláká, aby

mu mohla doma dělat ještě větší rámus.
Von byl vzdělanej člověk,

mluvil jen vybraně o porušení manželský
věrnosti a vždycky div

neplakal, když nám vyprávěl, že všichni
chtěli, aby zastih ji nebo

jeho in flagranti. Jinej by se třebaš z toho
těšil, když najde takovej

párek in flagranti, a voči by si moh
vykoukat, ale ten pan Stendler,

jak nám vyprávěl, byl z toho celej pryč.
Von říkal velice inteligentně,

že se už nemoh na ty voplzlý
prostopášnosti ani koukat. Nám

kolikrát tekly sliny z huby, jako když pes
kaní, když kolem něho

nesou vařenou šunku, když nám vyprávěl
o všech těch různých

pozicích, jak ty párky natrefil. Když jsme
měli kasárníka, tak nám to

vždy kreslil. ,Takhle jsem,‘ povídá, ,viděl
paní tu a tu s tím a tím

pánem...‘ I adresy nám řek. A byl takovej
smutnej. ,Těch facek,‘

říkal vždy, ,co jsem dostal vod vobojích
stran; a to mne tak nemrzelo

jako to, že jsem bral úplatky. Na jeden
takovej úplatek nezapomenu

do smrti. Von nahej, vona nahá. V hotelu,
a nezarygrovali se,

pitomci! Na divan se nevešli, poněvadž
byli voba tlustí, tak laškovali

na koberci jako koťata. A koberec byl
celej prošlapanej, zaprášenej a

po něm válely se nedopalky z cigaret. A
když jsem vešel, tak voba

vyskočili, von stál proti mně a ruku si
držel jako fíkovej list. A vona

se otočila zády ke mně a bylo vidět na
kůži, že má vobtisknutej celej

vzorek toho mřížkování z koberce a na
páteři jednu přilepenou

hilznu z cigarety. Vodpuste, povídám,
pane Zemku, já jsem

soukromej detektiv Stendler, vod
Chodounskýho, a mám ouřední

povinnost vás najít in flagranti na základě
oznámení vaší paní

manželky. Tato dáma, s kterou zde
udržujete nedovolený poměr,

jest paní Grotová. Nikdy jsem v životě
neviděl takovýho klidnýho

občana. Dovolte, řekl, jako by se to samo
sebou rozumělo, já se

obléknu. Vinna je jediné má manželka,
která bezdůvodnou

16

žárlivostí svádí mne k nedovolenému

poměru, kteráž puzena

pouhým podezřením uráží manžela
předhůzkami a mrzkou

nedůvěrou. Nezbývá-li však pochybnosti,
že hanba nedá se víc

zatajit... Kde mám podvlíkačky? otázal se
přitom klidně. Na posteli.

Zatímco na sebe natahoval podvlékačky,
vykládal mně dál: Jestli

hanba se nedá zatajit, tak se řekne rozvod.
Ale tím se skvrna příhany

nezatají. Vůbec jest rozvod věci
povážlivou, mluvil dál, oblékaje se,

nejlepší je, když se manželka ozbrojí

trpělivostí a nepodává podnět

k veřejnému pohoršení. Ostatně dělejte,
jak chcete, já vás zde

nechám s milostpaní o samotě. Paní
Grotová vlezla si zatím do

postele, pan Zemek mně podal ruku a
odešel.‘ Já už se dobře

nepamatuji, jak nám dál vykládal pan
Stendler, co všechno potom

mluvil, poněvadž von se bavil s tou paní v
posteli velice

inteligentně, že jako manželství není
ustanovené k tomu, aby

každýho zhola přímo vedlo ku štěstí, a že

každého je povinnost v

manželství pokořit chtíč a tělesnou svou
část vytríbit a oduševnit. „A

přitom jsem se,“ vyprávěl pan Stendler,
„pomalu začal vodstrojovat,

a když už jsem byl vodstrojenej a celej
zmámenej a divokej jako jelen

v říji, vešel do pokoje můj dobrej známej
Stach, taky soukromej

detektiv, z našeho konkurenčního ústavu
pana Sterna, kam se

vobrátil pan Grot o pomoc, co se týká jeho
paní, která prý má

nějakou známost, a víc neřek než: Aha,

pan Stendler je in flagranti s

paní Grotovou, gratuluji. Zavřel zas tiše
dveře a odešel. Teď už je

všechno jedno, řekla paní Grotová,
nemusíte se tak rychle voblíkat,

máte vedle mne dost místa. Mně se,
milostpaní, právě jedná vo

místo, řekl jsem a už jsem ani nevěděl, co
mluvím, jenom se

pamatuji, že jsem něco mluvil o tom, že
panují-li sváry mezi

manžely, že tím utrpí taky vychování
dítek.‘ Potom ještě nám

vyprávěl, jak se rychle voblíkal a jak vzal

roha a jak si umínil, že to

hned řekne svému šéfovi panu
Chodounskému, ale že se šel na to

posilnit, a než přišel, že už to bylo s
křížkem po funuse. Zatím že už

tam byl ten Stach z nařízení svýho šéfa
pana Sterna, aby dal ránu

panu Chodounskému, jaký to má zřízence
svýho soukromýho

detektivního ústavu, a ten zas nevěděl vo
ničem lepším než poslat

17

rychle pro manželku pana Stendlera, aby
si to s ním spravila sama,

když je někam poslán v úřední povinnosti
a najdou ho z

konkurenčního ústavu in flagranti. „Vod tý
doby,“ říkal vždy pan

Stendler, když na tohle přišla řeč, „mám
ještě šišatější palici.“ “

„Tedy hrajeme pět – deset?“ Hráli.

Vlak zastavil se na stanici Mošon. Byl již
večer a nikoho

nepouštěli z vagónů.

Když se hnuli, ozval se z jednoho vagónu
silný hlas, jako by chtěl

přehlušit rachocení vlaku. Nějaký voják z
Kašperských Hor

v nábožné náladě večera opěval hrozným
řevem tichou noc, která se

blížila k uherským rovinám:

Gute Nacht! Gute Nacht!

Allen Müden sei's gebracht.

Neigt der Tag stille zur Ende,

ruhen alle fleiß'gen Hände,

bis der Morgen ist erwacht.

Gute Nacht! Gute Nacht!

„Halt Maul, du Elender,“ přerušil někdo
sentimentálního

zpěváka, který umkl.

Stáhli ho od okna.

Ale pilné ruce neodpočívaly až do rána.

Stejně jako všude ve

vlaku pod světlem svíček, tak i zde ve
světle malé petrolejové

lampy, zavěšené na stěně, hráli dál čapáry
a Švejk, kdykoliv někdo

tam spadl při rabování, prohlašoval, že je
to nejspravedlivější hra,

poněvadž každý může si vyměnit tolik
karet, kolik chce.

„Při kaufcviku,“ tvrdil Švejk, „musí se
rabovat jenom eso a

sedma, ale pak se můžeš vzdát. Vostatní

karty rabovat nemusíš. To

už děláš na svoje riziko.“

„Dejme si zdravíčko,“ navrhoval za
všeobecného souhlasu

Vaněk.

„Červená sedma,“ hlásil Švejk, snímaje
karty. „Každý po pětníku

a dává se po čtyrech. Dělejte, ať něco
uhrajem.“

18

A na tváři všech bylo vidět takovou
spokojenost, jako kdyby

vojny nebylo a oni nenalézali se ve vlaku,
který je veze k pozici do

velkých krvavých bitev a masakrů, ale v
nějaké pražské kavárně za
hracími stoly.

„To jsem si nemyslel,“ řekl Švejk po
jedné partii, „že když jsem

šel na nic a měním všechny čtyry, že
dostanu kočičáka (eso).

Kampak jste se hrabali na mne s králem?
Přebiju krále natotata.“

A zatímco zde přebíjeli krále kočičákem,
daleko na frontě králové

mezi sebou přebíjeli se svými poddanými.

Ve štábním vagóně, kde seděli důstojníci

pochodového praporu,

panovalo ze začátku jízdy podivné ticho.

Většina důstojníků byla

zhloubána do malé knihy v plátěné vazbě
s nadpisem „Die Sünden

der Väter. Novelle von Ludwig
Ganghofer“ a všichni byli současně

zabráni do čtení stránky 161. Hejtman
Ságner, bataliónní velitel, stál

u okna, v ruce držel tutéž knížku, maje ji
taktéž otevřenu na stránce

161.

Díval se na krajinu a přemýšlel, jak
vlastně by všem co

nejsrozumitelněji vysvětlil, co mají s tou knihou dělat. Bylo to

vlastně nejprísněji důvěrné.

Důstojníci zatím přemýšleli o tom, že se plukovník Schröder

zbláznil nadobro. Byl sice už dávno potrhlý, ale přec nedalo se

očekávat, že ho to chytne tak najednou. Před odjezdem vlaku dal si

je zavolat k poslednímu bešprechungu, při kterém jim sdělil, že

každému patří po knize Die Sünden der Väter od Ludvíka

Ganghoferu, které dal odnésti do

bataliónní kanceláře.

„Pánové,“ řekl se strašně tajuplným výrazem, „nezapomeňte

nikdy na stránku 161!“ Zabloubání do té stránky, nemohli si z toho

ničeho vybrat. Že nějaká Marta, na té stránce, přistoupila k psacímu

stolu a vytáhla odtud nějakou roli a uvažovala hlasitě, že obecnstvo

musí cítit soustrast s hrdinou role. Potom se ještě objevil na té

stránce nějaký Albert, který neustále se snažil mluvit žertovně, což

vytrženo z neznámého děje, který před tím

předcházel, zdálo se

takovou hovadinou, že nadporučík Lukáš
překousl vzteky špičku na

19

cigarety.

„Zbláznil se, dědek,“ myslili si všichni, „s
ním už je konec. Teď

ho přeloží do ministerstva vojenství.“

Hejtman Ságner se zvedl od okna, když si
to v hlavě všechno

dobře zkomponoval. Neměl přílišného
pedagogického nadání, proto

mu tak dlouho trvalo, než sestavil si v
hlavě celý plán přednášky o

významu stránky sto šedesáté prvé.

Než začal vykládat, oslovil je „Meine Herren“, jako to dělal

dědek plukovník, ačkoliv dřív, ještě než vlezli do vlaku, říkal jim

„Kameraden“.

„Also meine Herren...“ A jal se přednášet, že včera večer dostal

od plukovníka instrukce týkající se stránky 161 v Die Sünden der

Väter od Ludvíka Ganghoferu.

„Also meine Herren,“ pokračoval slavnostně, „zcela důvěrné

informace týkající se nového systému
šifrování depeší v poli.“ Kadet

Biegler vytáhl zápisník a tužku a řekl
neobyčejně příčinlivým

tónem: „Jsem hotov, pane hejtmane.“

Všichni se podívali na toho hlupáka, jehož
příčinlivost ve škole

jednoročních dobrovolníků hraničila s
blbostí. Šel dobrovolně na

vojnu a vykládal hned při první
příležitosti veliteli školy

jednoročních dobrovolníků, když se
seznamoval s domácími

poměry žáků, že jeho předkové se psali

původně Büglerové z

Leutholdů a že měli v erbu čapí křídlo s
rybím ocasem.

Od té doby ho pojmenovali po jeho erbu a
„čapí křídlo rybím

ocasem“ bylo krutě pronásledováno a
stalo se rázem

nesympatickým, poněvadž to nijak nešlo
dohromady k poctivému

obchodu jeho otce se zaječími i králíčími
kůžemi, ačkoliv ten

romantický nadšenec se poctivě
přičiňoval, aby sežral celou

vojenskou vědu, vynikl pilností a znalostí

nejen všeho, co se mu k

učení předkládalo, nýbrž ještě si sám
hlavu zabeďňoval čím dál tím

více študiem spisů o vojenském umění a
historii válečnictví, o čem

vždy navazoval rozhovor, dokud nebyl
usazen a zničen. V

důstojnických kruzích považoval sám sebe
za rovnocenného s

vyššími šaržemi.

20

„Sie, Kadett,“ řekl hejtman Ságner,
„dokud vám nedovolím

mluvit, tak mlčte, poněvadž se vás nikdo

na nic neptal. Ostatně vy

jste zatraceně chytrý voják. Nyní vám předkládám zcela důvěrné

informace, a vy si je zapisujete do svého zápisníku. Při ztrátě notesu

očekává vás polní soud.“

Kadet Biegler měl ještě ke všemu ten zlozvyk, že se vždy snažil

každého přesvědčit nějakou výmluvou, že to myslí dobře.

„Poslušně hlásím, pane hejtmane,“ odpověděl, „že i při

eventuelní ztrátě zápisníku nikdo nerozluští, co jsem napsal, neboť

to stenografuji a mé zkratky nikdo po mně
nepřečte. Užívám
anglického systému stenografie.“

Všichni se na něho podívali opovržlivě,
hejtman Ságner máchl

rukou a pokračoval ve své přednášce.

„Zmínil jsem se již o novém způsobu
šifrování depeší v poli, a

jestli vám snad bylo nesrozumitelným,
proč právě vám byla

odporučena z novel Ludvíka Ganghoferova
Die Sünden der Väter str.

161, jest to, pánové, klíč k nové šifrovací
metodě, platné na základě

nového nařízení štábu armádního sboru,
ku kterému jsme přiděleni.

Jak vám známo, je mnoho metod šifrování
důležitých sdělení v poli.

Nejnovější, které my používáme, jest
číselná metoda doplňovací.

Tím také odpadají minulého týdne
doručené vám od štábu pluku

šifry a poučení k jich odšifrování.“

„Erzherzogs Albrechtsystem,“ zamumlal
pro sebe snaživý kadet

Biegler, „8922 = R, převzatý z metody
Gronfelda.“

„Nový systém jest velice jednoduchý,“

zněl vagónem hlas

hejtmanův. „Osobně obdržel jsem od pana
plukovníka druhou

knihu i informace.

Máme-li například dostat rozkaz: „Auf der
Kote 228,

Maschinengewehrfeuer
linksrichten, obdržíme, pánové, tuto

depeši: „Sache – mit – uns – das – wir –
aufsehen – in – die –

versprochen – die – Martha – dich – das –
ängstlich – dann – wir –

Martha – wir – den – wir – Dank – wohl –
Regiekollegium – Ende –

wir – versprochen – wir – gebessert –
versprochen – wirklich –

denke – Idee – ganz – herrscht – Stimme –
letzten.‘ Tedy náramně

21

jednoduché beze všech zbytečných
kombinací. Od štábu po telefonu

na batalión, batalión po telefonu na
kumpanie. Obdržev velitel tuto

šifrovanou depeši, rozluští ji tímto
způsobem. Vezme Die Sünden

der Väter, otevře si str. 161 a začne
seshora hledat na protější straně

160 slovo Sache. Prosím, pánové. Poprvé

jest Sache na str. 160 ve

větním pořadí 52. slovem, tedy na protější straně 161 vyhledá se

dvaapadesáté písmeno seshora. Všimněte si, že je to A. Dalším

slovem v depeši je mit. Jest to na stránce 160 ve větním pořadí 7.

slovo, odpovídající 7. hlásce na stránce 161, písmence u. Potom

přijde uns, to jest, sledujte mě prosím bedlivě, 88. slovo, odpovídající

88. písmence na protější 161. straně, kterou jest f, a máme rozluštěno

Auf. A tak pokračujeme, až zjistíme

rozkaz: „Na kótě 228 řídit oheň

strojních pušek nalevo.“ Velice důmyslné,
pánové, jednoduché a

nemožné rozšifrovat bez klíče: 161. str.,
Ludvík Ganghofer: Die

Sünden der Väter.“

Všichni mlčky prohlíželi si nešťastné
stránky a nějak se nad tím

povážlivě zamyslili. Panovalo chvíli
ticho, až najednou vykřikl

ustaraně kadet Biegler: „Herr Hauptmann,
ich melde gehorsam:

Jesus Maria! Es stimmt nicht!“

A bylo to opravdu velice záhadné.

At' se namáhali jak chtěli, nikdo kromě
hejtmana Ságnera nenašel

na stránce 160 ona slova a na protější
straně 161, kterou začínal klíč,

jemu odpovídající písmeny.

„Meine Herren,“ zakoktal hejtman Ságner,
když se přesvědčil, že

zoufalý výkřik kadeta Bieglera odpovídá
pravdě, „co se to jen stalo?

V mém Ganghoferovi Die Sünden der
Väter je to, a ve vašem to

není?“

„Dovolte, pane hejtmane,“ ozval se opět

kadet Biegler. „Dovoluji

si upozornit, že román Ludvíka
Ganghoferova má dva díly. Raďte se

prosím přesvědčit na první titulní straně:
„Roman in zwei Bänden“.

My máme I. díl a vy máte II. díl,
“pokračoval důkladný kadet

Biegler, „je proto nabíledni, že naše 160. i
161. stránka neodpovídá

vaší. My tam máme zcela něco jiného.
První slovo rozšifrované

depeše má být u vás Auf, a nám vyšlo
Heu!“

Všem bylo nyní zcela jasno, že Biegler
není snad přece jen takový
hlupák.

„Já mám II. díl ze štábu brigády,“ řekl
hejtman Sagner, a patrně

se zde jedná o omyl. Pan plukovník
objednal pro vás I. díl. Dle

všeho, “pokračoval tak, jako by to bylo
přesné a jasné a on to věděl

už dávno předtím, než měl svou přednášku
o velmi jednoduchém

způsobu šifrování, „spletli to ve štábu
brigády. Neudali pluku, že

jde o II. díl, a tak se to stalo.“

Kadet Biegler se mezitím díval vítězně po
všech a poručík Dub

pošeptal nadporučíkovi Lukášovi, že to
„čapí křídlo s rybím ocasem“

zjelo Ságnera jaksepatří.

„Podivný případ, pánové,“ ozval se opět
hejtman Ságner, jako by

chtěl navázat rozmluvu, poněvadž to ticho
bylo velice trapné. „V

brigádní kanceláři jsou obmezenci.“

„Dovoluji si podotknout,“ ozval se opět
neúnavný kadet Biegler,

který opět se chtěl pochlubit svými
rozumy, „že podobné věci

důvěrného, přísně důvěrného rázu neměly
by od divize jít kanceláři

brigády. Předmět týkající se nejdůvěrnější
záležitosti armádního

sboru mohl by být oznámen přísně
důvěrným oběžníkem jedině

velitelům částí divizí i brigád, pluků.
Znám systémy šifer, které byly

používány ve válkách o Sardinii a
Savojsko, v anglo-francouzské

kumpanii u Sebastopolu, při povstání
boxerů v Číně i za poslední

rusko-japonské války. Systémy tyto byly
předávány...“

„Nám starého kozla na tom záleží, kadete Bieglere,“ s výrazem

opovržení a nelibosti řekl hejtman Ságner; „je jisto, že systém, o

který šla řeč a který jsem vám vysvětloval, je nejen jeden z

nejlepších, ale můžeme říct nedostižitelných. Všechna oddělení pro

protišpionáž našich nepřátelských štábů mohou jít na hrnec. Kdyby

se rozkrájeli, nepřečtou naše šifry. Jest to něco zcela nového. Tyto

šifry nemají předchůdce.“

Snaživý kadet Biegler významně zakašlal.

„Dovoluji si,“ řekl, „pane hejtmane,
upozorniti na knihu

Kerickhoffovu o vojenském šifrování.
Knihu tu může si každý

objednat ve vydavatelstvu Vojenského
naučného slovníku. Jest tam

23

důkladně popsána, pane hejtmane,
metoda, o které jste nám

vypravoval. Vynálezcem jejím je
plukovník Kircher, sloužící za

Napoleona I. ve vojsku saském.
Kircherovo šifrování slovy, pane

hejtmane: každé slovo depeše se vykládá

na protější stránce klíče.

Metoda ta zdokonalena nadporučíkem
Fleissnerem v knize

Handbuch der militärischen
Kryptographie, kterou si každý může

koupit v nakladatelství Vojenské
akademie ve Vídeňském Novém

Městě. Prosím, pane hejtmane.“ Kadet
Biegler sáhl do ručního

kufříku a vytáhl knížku, o které mluvil, a
pokračoval: „Fleissner

udává týž příklad, prosím račte se všichni
přesvědčit. Týž příklad,

jak jsme slyšeli:

*Depše: Auf der Kote 228,
Maschinengewehrfeuer linksrichten.*

*Klíč: Ludwig Ganghofer: Die Sünden der
Väter.*

Zweiter Band.

A podívejte se prosím dále: Šifra ,Sache
mit uns das wir aufsehen

in die versprochen die Martha...‘ a tak
dále. Právě jak jsme před

chvílí slyšeli. “Proti tomu se nedalo nic
namítat. To usmrkané ,čapí

křídlo s rybím ocasem‘ mělo pravdu.

Ve štábu armády si někdo z pánů generálů
ulehčil práci. Objevil

Fleissnerovu knihu o vojenském šifrování,
a už to bylo hotovo.

Po celou tu dobu bylo vidět, že nadporučík
Lukáš přemáhá jakési

divné duševní rozčilení. Kousal se do
pysku, chtěl něco říct, ale

nakonec počal mluvit o něčem jiném, než
bylo jeho prvním

úmyslem.

„Nesmí se to brát tak tragicky,“ řekl s
podivnými rozpaky,

„během našeho pobytu v lágru v Brucku
nad Litavou změnilo se již

několik systémů šifrování depeší. Nežli

přijedeme na frontu, tak zas

budou nové systémy, ale myslím, že v poli
není čas na luštění

takových kryptogramů. Než by kdokoliv z
nás rozluštil podobný

šifrovaný příklad, dávno už by bylo po
kumpanii, bataliónu i po

brigádě. Praktického významu to nemá!“

Hejtman Ságner velice nerad přikývl
hlavou. „V praxi,“ pravil,

24

„alespoň pokud se týče mých zkušeností
ze srbského bojiště, neměl

nikdo času na luštění šifer. Neříkám, že by

šifry neměly významu

při delším pobytu v zákopech, když se
zakopáme a čekáme. Že se

šifry mění, je také pravda.“

Hejtman Ságner ustupoval na celé čáře:
„Velkou část viny na

tom, že se dnes od štábů na pozici čím
dále tím méně používá šifer,

je to, že naše polní telefony nejsou přesné
a nereprodukuje, zejména

při dělostřeleckém ohni, jasně jednotlivé
slabiky. Vy prostě neslyšíte

ničeho a způsobuje to zbytečný chaos.“
Odmlčel se.

„Zmatek je to nejhorší, co může být v poli, pánové,“ dodal ještě

prorocky a odmlčel se.

„Za chvíli,“ řekl dívaje se oknem, „jsme v Rábu. Meine Herren!

Mužstvo zde dostane po patnácti dekách uherského salámu. Půl

hodiny rast.“

Podíval se na maršrútu: „Ve 4.12 se odjíždí. Ve 3.58 všechno ve

vagónech. Tedy vystupuje se po kumpaniích. Jedenáctá a tak dále.

Zugsweise, Direktion
Verpflegungsmagazin No 6. Kontrola při

vydávání: kadet Biegler.“

Všichni se podívali na kadeta Bieglera s
pohledem: Budeš mít

vojnu, holobrádku.

Ale snaživý kadet Biegler vytáhl již z
kufříku arch papíru,

pravítko, nalinkoval si arch, rozdělil na
maršové roty a tázal se

velitelů jednotlivých rot po stavu
mužstva, z kterých žádný to

nevěděl nazpaměť a mohli Bieglerovi dát
požadované číslice dle

nejasných poznámek ve svých notesích.

Hejtman Ságner mezitím počal ze

zoufalství číst nešťastnou

knihu Hříchy otců, a když vlak stanul na nádraží v Rábu, sklapl

přečtené stránky a poznamenal: „Tenhle Ludwig Ganghofer nepíše

špatně.“

Nadporučík Lukáš první vyřítíl se ze štábního vagónu a šel k

vagónu, kde nalézal se Švejk.

Švejk i ostatní již dávno přestali hrát karty a sluha nadporučíka

Lukáše Baloun měl již takový hlad, že se počal bouřit proti vojenské

vrchnosti a vykládat, že ví velice dobře,
jak páni oficiíři si dávají do

mouly. Je to horší, než když byla robota.
Dřív že tomu tak na vojně

nebylo. To že se ještě, jak jeho dědeček
říkává doma na výměnku,

oficiíři za šestašedesáté války dělili s
vojáky o slepice a chleba. Jeho

nářku nebylo konce, až konečně Švejk
uznal za dobré pochválit stav

vojenský za nynější války.

„Ty máš nějakýho mladýho dědečka,“ řekl
přívětivě, když dojeli

do Rábu, „kerej se dovede pamatovat jen na tu vojnu v 66. roce. To

já znám nějakýho Ronovskýho a ten měl dědečka, kerej byl v Itálii

ještě za roboty a sloužil tam svejch dvanáct let a domů přišel jako

kaprál. A neměl žádnou práci, tak ho vzal, toho dědečka, jeho otec k

sobě do služby. A tenkrát jednou jeli na robotu svážit pařezy a jeden

takovej pařez, jak nám vykládal ten dědeček, co sloužil u svýho

tatíka, byl jako habán, a tak s ním nemohli ani hnout. A von jako

řek: „Nechte ho tady, potvoru, kdo se s ním bude dřít.“ A hajnej, který

to slyšel, začal křičet a zdvih hůl, že musí ten párez naložit. A ten

dědeček toho našeho Ronovskýho neřek nic jiného než: „Ty mlacáku

jeden, já jsem starej vysloužilý voják.“ Ale za tejden dostal vobsilku

a musel rukovat zas do Itálie, a tam byl zas deset let a psal domů, že

toho hajnýho, až se vrátí, bácne po hlavě sekyrou. To bylo jen štěstí,

že ten hajnej umřel.“

Ve dveřích vagónu se vtom objevil

nadporučík Lukáš.

„Švejku, pojd'te sem,“ řekl, „nechte si vaše pitomé výklady a

raději mně pojd'te něco vysvětlit.“

„Bezevšeho, poslušně hlásím, pane obrlajtnant.“

Nadporučík Lukáš odváděl Švejka a pohled, kterým ho sledoval,

byl velice podezřívavý.

Nadporučík Lukáš během celé přednášky hejtmana Ságnera,

která skončila takovým fiaskem, dopracoval se k jisté detektivní

schopnosti, k čemuž nebylo třeba mnoho

obzvláštních kombinací,

neboť den před odjezdem hlásil Švejk nadporučíkovi Lukášovi:

„Pane obrlajtnant, na batalióně jsou nějaký knížky pro pány

lajtnanty. Vodnes jsem je z regimentskanclaje.“

Proto když přešli druhé koleje, nadporučík Lukáš přímo se

26

otázal, když zašli za vyhaslou lokomotivu, která čekala již týden na

nějaký vlak s municí: „Švejku, jak to bylo tenkrát s těmi knížkami?“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že je to moc dlouhá historie, a

vy se vždy ráčíte rozčilovat, když vám všechno dopodrobna

vypravuju. Jako tenkrát, když jste mně chtěl dát ten pohlavek, když

jste roztrhal ten přípis týkající se válečné půjčky a já vám vyprávěl,

že jsem čet jednou v nějaké knížce, že dřív, když byla vojna, tak lidi

museli platit z voken, za každý vokno dvacetník, z husí taky

tolik...“

„Takhle bychom nebyli hotovi, Švejku,“

řekl nadporučík Lukáš,

pokračuje ve výslechu, přičemž si předsevzal, že to nejprísněji

důvěrné musí být přirozeně úplně skryto, aby ten holomek Švejk

nedělal zas z toho nějakou potřebu. „Znáte Ganghoferu?“

„Čím má bejt?“ otázal se Švejk se zájmem.

„Je to německý spisovatel, vy chlape pitomá,“ odpověděl

nadporučík Lukáš.

„Namouduši, pane obrlajtnant,“ řekl Švejk s výrazem mučedníka,

„já žádnýho německýho spisovatele
osobně neznám. Já jsem znal

jenom jednoho českýho spisovatele
osobně, nějakýho Hájka

Ladislava z Domažlic. Von byl
redaktorem Světa zvířat a já mu

jednou prodal takovýho voříška za
čistokrevnýho špice. To byl moc

veselej pán a hodnej. Chodil do jedný
hospody a tam čet vždycky

svoje povídky, takový smutný, až se
všichni řehtali, a von potom

plakal a platil za všechny v hospodě a
museli jsme mu zpívat:

Domažlická brána pěkně malovaná, kdo tu
bránu maloval, ten

panenky miloval... ten huž tady není, huž
je zahrabaný...“

„Vždyť nejste na divadle, řvete jako
operní zpěvák, Švejku,“

ulekaně ozval se nadporučík Lukáš, když
Švejk zazpíval poslední

větu ,ten huž tady není, huž je zahrabaný’.
„Na to jsem se vás

netázal. Chtěl jsem jen vědět, zdali jste si
všiml, že ty knížky, o

kterých jste se vy mně sám zmiňoval, byly
od Ganghofer. – Co je

tedy s těmi knížkami?“ vybouchl zlostně.

„S těmi, co jsem odnesl z
regimentskanclaje na bataliόν?“ otázal
se Švejk. „Ty byly vopravdu vod toho
sepsaný, vo kterým jste se mě

27

ptal, jestli ho neznám, pane obrlajtnant. Já
jsem dostal telefonogram

přímo z regimentskanceláře. Voni totiž
chtěli ty knížky poslat na

batalionskanclaj, ale všichni tam byli pryč
i s dienstführendem,

poněvadž museli bejt v kantýně, když se
jede na front, a poněvadž

žádnéj neví, jestli bude ještě někdy sedět v
kantýně. Voni tedy tam

byli, pane obrlajtnant, byli a pili, nikde po
telefonu ani ode všech

druhejch marškumpaček nemohli nikoho
sehnat, ale poněvadž vy

jste mně přikázal, abych zatím byl jako
ordonanc u telefonu, než k

nám přidělí telefonistu Chodounského, tak
jsem seděl, čekal, až

došla taky na mě řada. Z
regimentskanclaje nadávali, že se nikde

nemohou dozvonit, že je telefonogram,
aby si maršbatalionskanclaj

vyzdvihla v regimentskanclaj nějaký
knížky pro pány oficíry od

celého maršbaťáku. Poněvadž vím, pane
obrlajtnant, že se na vojně

musí jednat rychle, tak jsem telefonoval
na regimentskanclaj, že sám

ty knížky vyzvednu a že je odnesu do
batalionskanclaje. Tam jsem

dostal takový ranec, že jsem to stíží
vodtáh k nám do

kumpaniekanclaje, a prohlídl jsem si ty
knížky. Ale to jsem si

pomyslíl svoje.

Regimentsrechnungsfeldvébl v
regimentskanclaj

mně totiž povídal, že podle telefonogramu
na regiment už vědí u

bataliónu, co si mají z těch knížek vybrat,
kerej díl. Voni totiž ty

knížky byly vo dvou dílech. První díl
zvlášť, druhej díl zvlášť.

Nikdy v životě jsem se tak tomu
nezasmál, poněvadž jsem už v

životě přečet mnoho knih, ale nikdy jsem
nezačal číst něco vod

druhýho dílu. A von mně tam ještě jednou
říká: ,Tady máte první

díly a tady máte druhý díly. Kerej díl si
mají číst páni oficíři, to už

vědí.‘ Tak jsem si pomyslí, že jsou
všichni vožralí, poněvadž když

se má kniha číst vod začátku, takovej
román, jakej jsem přines, vo

těch Sünden der Väter, poněvadž znám
taky německy, že se musí

začít s prvním dílem, poněvadž nejsme
židi a nečtem to pozpátku.

Proto jsem se taky vás ptal, pane
obrlajtnant, po telefonu, když jste

se vrátil z kasina, a hlásil jsem vám to o
těch knížkách, jestli snad

ted’ na vojně je to převrácený a jestli se
nečtou knihy v obráceným

pořádku, napřed druhý a potom teprve
první díl A vy jste mně řek,

že jsem vožralý hovado, když ani nevím,
že v otčenáši je napřed

28

„Otče náš“ a potom teprve „amen“. – Je
vám špatně, pane

obrlajtnant?“ otázal se se zájmem Švejk,
když bledý nadporučík

Lukáš zachytil se stupátka k vodojemu
vyhaslé lokomotivy.

V jeho bledé tváři nejevil se žádný výraz
zlosti. Bylo to něco

zoufale beznadějného.

„Dál, dál, Švejku, už je to jedno, už je dobře...“

„Já jsem byl, jak povídám,“ zněl na opuštěné koleji měkký hlas

Švejkův, „taky téhož mínění. Jednou jsem koupil krvák vo Róžovi

Šavaňů z Bakonskýho lesa a scházel tam první díl, tak jsem se musel

dohadovat vo tom začátku, a ani v takovej raubířskej historii se

neobejdete bez prvního dílu. Tak mně bylo úplně jasný, že je to

vlastně zbytečný, kdyby páni oficíři začli číst napřed druhý díl a

potom první, a jak by to vypadalo hloupě,
kdybych u bataliónu byl

vyřídil to, co říkali v regimentškanclaj, že
páni oficiři už vědí, kerej

díl mají číst. Vono mně to vůbec s těma
knížkama, pane obrlajtnant,

připadalo strašně nápadný a záhadný. Já
věděl, že páni oficiři vůbec

málo čtou, a když je řvava válečná...“

„Nechte si blbiny pro sebe, Švejku,“
zasténal nadporučík Lukáš.

„Vždyť já jsem, pane obrlajtnant, se vás
taky hned ptal po

telefonu, jestli chcete hned voba díly

najednou, a vy jste mně řek,

zrovna jako teď, abych si nechal ty blbiny
pro sebe, ještě prej se

tahat s nějakějma knihama. A tu jsem si
pomyslí, že když je to vaše

mínění, že musejí taky ty vostatní páni tak
se na to dívat. Zeptal

jsem se taky na to našeho Vaňka, ten má
přece už zkušenosti z

fronty. Von povídal, že napřed každej z
pánů oficírů myslel, že je

celá vojna nějaká srandička, a vez si do
pole celou bibliotéku jako na

letní byt. Dostávali dokonce vod

arcikněžen dárkem celý sebraný

spisy vod různých básníků do pole, takže
pucflekové se pod tím

prohejbali a proklínali den svýho
narození. Povídal Vaněk, že ty

knihy nebejvaly vůbec k potřebě, pokud se
tejkalo kouření, neboť

byly na moc pěkným papíře, tlustým, a na
latríně že si člověk s

takovejma básněma vodřel, s dovolením,
pane obrlajtnant, celou

zadnici. Na čtení nezbejvalo času,
poněvadž se muselo pořád prchat,

tak se to vodhazovalo, a potom byl už

takovej zvyk, že jakmile bylo

29

slyšet první kanonádu, že pucflek hned
vyházel všechny zábavný

knížky. Po tom, co jsem slyšel, chtěl jsem
ještě jednou slyšet, pane

obrlajtnant, vaše mínění, a když jsem se
vás optal po telefonu, co má

být s těmi knížkami, tak jste řek, že když
mně něco vleze do mý blbý

palice, tak že nepopustím, dokud
nedostanu jednu přes hubu. Tak

jsem tedy, pane obrlajtnant, vodnes do
batalionskanclaje jenom ty

první díly vod toho románu a druhej díl
jsem nechal zatím v naší

kompaniekanclaji. Měl jsem ten dobrej
úmysl, až si páni oficíři

přečtou první díl, že pak se jim vydá
druhej díl, jako z knihovny, ale

najednou přišlo to, že se jede, a
telefonogram po celém bataliónu, že

všechno zbytečný se má dát do
regimentsmagacínu. Tak jsem se

ještě zeptal pana Vaňka, jestli druhej díl
toho románu považuje za

něco zbytečnýho, a von mně řekl, že vod
doby těch smutných

zkušeností v Srbsku, v Haliči a v Uhrách
se žádný knihy pro zábavu

nevozejí na front, a ty schránky v
městech, aby se sbíraly vodložený

noviny pro vojáky, ty že jsou jedině
dobrý, poněvadž do novin se dá

balit dobře tabák nebo seno, co vojáci
kouřejí v dekunkách. Na

batalióně už rozdali ty první díly vod toho
románu a ty druhý díly

jsme vodnesli do magacínu.“

Švejk se odmlčel a hned dodal: „Tam vám
je různéjch věcí, v tom

magacíně, pane obrlajtnant, dokonce i

cylyndr budějovickýho

regenschoriho, jak s ním narukoval k regimentu...“

„Já vám něco řeknu, Švejku,“ s těžkým povzdechem ozval se

nadporučík Lukáš, „vy vůbec nejste si vědom dosahu svého jednání.

Mně se samotnému už hnusí nadávat vám blbů.

Pro vaši blbost není vůbec slova. Když vám řeknu blbe, tak vás

nazývám ještě laskavým jménem. Vy jste provedl něco tak

hrozného, že ty vaše nejstrašnější zločiny,

kterých jste se dopustil za
tu dobu, pokud vás znám, jsou proti tomu
pravou andělskou
hudbou. Kdybyste, Švejku, věděl, co jste
udělal... Ale vy se toho
nikdy nedozvíte... A jestli by snad někdy
přišla řeč na ty knížky, tak
se nevopovažujte kecnout, že já sem vám
po telefonu něco říkal, aby
se ten druhý díl... Kdyby někdy přišla řeč
na to, jak to bylo s tím
prvním a druhým dílem, nevšímejte si
toho. Vy o ničem nevíte, nic

neznáte, na nic se nepamatujete. Ne abyste
chtěl mne do něčeho
zaplést, vy jeden...“

Nadporučík Lukáš mluvil takovým
hlasem, jako by se o něho

pokoušela horečka, a toho okamžiku, když
umkl, využítkoval Švejk

k nevinné otázce: „Poslušně hlásím, pane
obrlajtnant, za prominutí,

proč se nikdy nedozvím, co jsem vyved
hroznýho. Já, pane

obrlajtnant, jsem se vopovážil na to zeptat
jenom kvůli tomu, abych

se příště mohl takový věci vystříhat, když

se všeobecně povídá, že

se vod chyby člověk učí, jako ten slejvač
Adamec z Daňkovky, když

se vomylem napil solný kyseliny...“

Nedokončil, poněvadž nadporučík Lukáš
přerušil jeho příklad ze

života slovy: „Vy troubo jedna!
Vysvětlovat vám nic nebudu. Vlezte

si zas do vagónu a řekněte Balounovi, až
bude Budapešť, aby mně

přinesl do štábního vagónu nějakou
houšku a potom tu játrovou

paštiku, kterou mám dole v kufříku ve
staniolu. Potom řeknete

Vaňkovi, že je kus mezka. Třikrát jsem ho žádal, aby mně udal

přesný stav manšaftu. A když jsem to dneska potřeboval, tak jsem

měl jen starý štand z minulého týdne.“

„Zum Befehl, Herr Oberleutnant,“
zaštěkal Švejk a vzdaloval se

pomalů k svému vagónu.

Nadporučík Lukáš prošel se po trati,
přičemž si pomyslí: Měl

jsem mu přece dát pár facek, a zatím se s
ním bavím jako s nějakým

kamarádem.“

Švejk lezl vážně do svého vagónu. Měl

sám před sebou úctu. To

se každý den nestane, aby provedl něco
tak hrozného, že se nikdy

nesmí dozvědět, co to bylo.

„Pane rechnungsfeldvébl,“ řekl Švejk,
když seděl na svém místě,

„pan obrlajtnant Lukáš zdá se mně dnes
být ve velmi dobrý náladě.

Dává vám po mně vzkazovat, že jste
mezek kvůli tomu, že už třikrát

vás žádal, abyste mu udal pravý stav
manšaftu.“

„Hergot,“ dopálil se Vaněk, „já těm
cuksfírům zasolím. Copak já

za to mohu, že každéj takovej obejda
cuksfíra dělá si, co chce, a

neposílá mně štand cuku. Mám si štand
vycucat z malíčku? To jsou

31

poměry u naší kumpačky. To se může stát
jenom u jedenácté

marškumpačky. Ale já to tušil, já to věděl.

Já o tom ani minutu nepochyboval, že jsou
u nás nepořádky.

Jeden den schází u kuchyně čtyry porce,
druhý den zas přebývají tři.

Kdyby mně ti lotři alespoň oznámili, jestli
někdo není ve špitále.

Ještě minulý měsíc ved jsem nějakého
Nikodéma, a teprve při

lénunku jsem se dozvěděl, že ten Nikodém
zemřel v Budějovicích v

nemocnici na rychlé souchotiny. A pořád
se na něho fasovalo.

Mundúr jsme na něho vyfasovali, ale je u
boha, kam se to podělo.

Potom mně ještě pan obrlajtnant řekne, že
jsem mezek, když on sám

nedovede dohlédnout na pořádek u své
kumpanie.“

Účetní šikovatel Vaněk chodil rozčileně
po vagóně: „Já být

kompaniekomandantem! To by všechno
muselo klapat. O každém

maníkovi bych měl přehled. Šarže by mně
musely dvakrát denně

podávat štand. Ale když šarže nejsou k
ničemu. A nejhorší je u nás

ten cuksfíra Zyka. Samý žert, samá
anekdota, ale když mu oznamují,

že je Kolařík odkomandován z jeho cuku k
trénu, hlásí mně druhý

den zas týž samý štand, jako by Kolařík
dál se válel u kumpanie a u

jeho cuku. A když se to má opakovat
denně a potom ještě o mně říct,

že sem mezek... Takhle si pan obrlajtnant nezíská přátele.

Rechnungsfeldvébl u kumpanie není žádný frajtr, s kterým si každý může vytrít...“

Baloun, který poslouchal s otevřenou hubou, pronesl nyní za

Vaňka sám to pěkné slovo, které Vaněk nedořekl, čímž chtěl snad se také vmíchat do rozhovoru.

„Vy tam kušujte,“ řekl rozčilený účetní šikovatel.

„Poslyš, Baloune,“ ozval se Švejk, „tobě mám vyřídit, abys panu

obrlajtnantovi, až přijedeme do Pešti,
přines do vagónu nějakou

houšku a tu játrovou paštiku, co má pan
obrlajtnant dole v kufříku

ve staniolu.“

Obr Baloun svěsil zoufale své dlouhé ruce
šimpanze, prohnul

hřbet a setrval v té pozici hezkou chvíli.

„Nemám,“ řekl tichým zoufalým hlasem,
dívaje se na špinavou

podlahu vagónu.

32

„Nemám,“ opakoval úryvkovitě, „já jsem
myslel... Já ji před

odjezdem rozbalil... Já jsem k ní
čichnul... jestli není zkažená... – Já

ji vouchutnal,“ zvolal s takovým upřímným
zoufalstvím, že všem

bylo úplně jasno.

„Sežral jste ji i se staniolem,“ zastavil se
před Balounem účetní

šikovatel Vaněk, jsa tomu povděčen, že
nemusí dál zastávat svůj

názor, že není sám mezek, jak mu dal
vzkázat nadporučík, ale že

příčina neznámého kolísajícího štandu X
má hlubší základy v jiných

mezcích, a že nyní rozhovor se přesunul a točí se kolem

nenažraného Balouna, kolem nové tragické události. Vaněk dostal

takovou chuť Balounovi říct něco nepříjemně mravoučného, když

vtom ho předešel kuchař okultista Jurajda, který odložil svou

zamilovanou knížku, překlad staroindických sůter Pragnâ-Paramita,

a obrátil se na zdrceného Balouna, který se ještě více shrbil pod

tíhou osudu: „Vy, Baloune, máte bdíti sám nad sebou samým,

abyste neztratil důvěru v sebe samotného i důvěru v osud. Nemáte

připisovat sobě na svůj účet to, co je zásluhou jiných. Kdykoliv se

octlíte před podobným problémem, který jste sežral, vždy se ptejte

samého sebe: V jakém poměru jest ke mně játrová paštika?“

Švejk uznal za vhodné doplnit tuto úvahu praktickým příkladem:

„Sám jsi mně, Baloune, předešle vykládal, že budou u vás zabíjet a

udit, a jen co budeš znát, až budem na místě, číslo polní pošty, že ti

hned pošlou kus šunky. Ted' si představ,
že by tu šunku z feldpošty

poslali k nám do kumpačky a my jsme si s
panem

rechnungsfeldvéblem každej uřízli
kousek, a vono by nám to

zachutnalo, tak ještě kousek, až by to s tou
šunkou dopadlo jako s

jedním mým známým listonošem,
nějakým Kozlem. Měl kostižer,

tak mu napřed uřízli nohu pod kotník,
potom pod koleno, potom

stehno, a kdyby byl včas neumřel, byli by
ho vořezali celýho jako

prasklou tužku. Představ si tedy, Baloune, že bychom ti byli tu

šunku tak sežrali, jako ty jsi panu obrlajtnantovi zblafnul játrovou

paštiku.“

Obr Baloun podíval se na všechny smutně.

„Jedině mým přičiněním a zásluhou,“ řekl účetní šikovatel

33

Balounovi, „zůstal jste buršem u pana obrlajtnanta. Měl jste být

přeložen k sanitě a odnášet raněné z gefechtu. Pod Duklou šli od nás

saniteráci třikrát za sebou pro jednoho

raněného fénricha, který

dostal bauchšus před dráthindrnisama, a
všichni tam zůstali, samý

kopfšus. Teprve čtvrtý pár ho přines, ale
než ho odnesli na hilfsplac,

byl fénrich nebožtíkem.“

Baloun se již nezdržel a hlasitě zavzlykal.

„Že se nestydíš,“ opovržlivě řekl Švejk,
„to jseš voják...“

„Dyž já nejsem pro vojnu dělanej,“
zahořekoval Baloun, „já jsem

pravda nenažranej, nedožranej, poněvadž
jsem vytrženej z

pořádného života. Vono je to u nás v rodu.
Nebožtík tatínek, ten se

sázel v Protivíně v hospodě, že sní na
posezení padesát buřtů a dva

bochníky chleba, a vyhrál to. Já jsem
jednou vo sázku sněd čtyry

husy a dvě mísy knedlíků se zelím. Doma
si vzpomenu po obědě, že

bych chtěl ještě něco zakusit. Jdu do
komory, uříznu si kus masa,

pošlu si pro džbán piva a splivnu dvě kila
uzenýho. Měl jsem doma

starýho čeledína Vomela a ten mě
vždycky napomínal, abych jen tak

nepejchnul, necpal se, že von pamatuje,
jak mu jeho dědeček

vypravoval dávno vo jednom takovém
nedožerovi. A potom když

byla nějaká vojna, že se nerodilo nic po
celejch osum let a že pekli

chleba ze slámy a z toho, co zůstalo z
lněnýho semene; a to byl

svátek, když mohli do mlíka nadrobit
trochu tvarohu, když nebylo

chleba. A von ten sedlák, hned jak nastala
ta bída, za tejden umřel,

poněvadž ten jeho žaludek nebyl zvyklej
na takovou selskou

bídu...“

Baloun zvedl svůj zarmoucený obličej:

„Ale já si myslím, že

pánbůh lidi potrestá, a přeci nevopustí.“

„Pánbůh nedojedy přived na svět, a
pánbůh se vo ně postará,“

poznamenal Švejk, „jednou užs byl
uvázanej a teď bys zasloužil, aby

tě poslali do první linie; když já jsem byl
buršem u pana

obrlajtnanta, tak se mohl na mne ve všem
spolehnout a ani ho nikdy

nenapadlo, že bych mu byl něco sežral.

Když se něco fasovalo zvláštního, tak mně

vždycky řek: „Nechte

si to, Švejku, ‘ nebo: A co, já o to tolik
nestojím, dejte sem kousek a s

34

ostatním si dělejte, co chcete.‘ A když
jsme byli v Praze a on mne

poslal někdy pro oběd do restaurace, tak
aby si snad nemyslil, že

mu nesu malou porci, poněvadž jsem
polovičku na cestě sežral, sám

jsem ze svých posledních peněz, když se
mně zdála být porce

malou, přikoupil ještě jednu, aby se pan
obrlajtnant najed a vo mně

si nic špatnýho nemyslel. Až takhle
jednou na to přišel. Musel jsem

mu vždycky nosit z restaurace jídelní
lístek a on si vybral. Tak si

vybral ten den nadívané holoubě. Já jsem
si myslel, když mně dali

půlku, že by si snad mohl pan obrlajtnant
myslet, že jsem mu

druhou půlku sežral, tak jsem ještě jednu
porci koupil ze svého a

přines takovou nádhernou porci, že pan
obrlajtnant Šeba, který ten

den sháněl oběd a přišel právě před
polednem na návštěvu k mému

obrlajtnantovi, se taky najed. Ale když se
najed, povídá: ,Tohle mně

neříkej, že je to jedna porce. Na celým
světě nedostaneš na menu

celý nadívaný holoubě. Když seženu
dneska peníze, tak si pošlu do

tý tvý restaurace pro oběd. Řekni to
upřímně, že je to dvojnásobná

porce.‘ Pan obrlajtnant se mě zeptal před
ním, abych dosvědčil, že

dal mně peníze jen na jednoduchou porci,
poněvadž nevěděl, že

přijde. Odpověděl jsem, že mně dal peníze
na vobyčejný oběd. ,Tak

vidíš,‘ řekl můj obrlajtnant, ,tohle ještě nic není. Předešle mně přines

Švejk dvě husí stehna k obědu. Tedy si představ: polívka s nudlema,

hovězí maso se sardelovou omáčkou, dvě husí stehna, knedlíků a

zelí do stropu a palačinky!’ “

„C-c ta-ta,“ mlaskl Baloun.

Švejk pokračoval: „To byl kámen ourazu. Pan obrlajtnant Šeba

poslal skutečně druhýho dne svýho pucfleka pro oběd do tý naší

restaurace, a von mu přines jako příkrm takovou malinkou

hromádečku pilafu ze slepice, jako když
se šestinedělní děťátko

vykaká do peřinky, tak asi na dvě lžičky.
A pan obrlajtnant Šeba na

něho, že polovici sežral. A von, že je
nevinnej. A pan obrlajtnant

Šeba mu dal přes hubu a dával mne za
příklad. Já že nosím porce

panu obrlajtnantovi Lukášovi. A tak ten
nevinnej zfackovanej voják

se druhej den v restauraci, když šel pro
oběd, na všechno vyptal, řek

to svýmu pánovi, ten zas mýmu
obrlajtnantovi. Sedím já večer za

novinama a čtu si zprávy nepřátelských
štábů z bojiště, když můj

pan obrlajtnant vešel, celej bledej, a hned
přímo na mne uhodil,

abych mu řek, kolik těch dvojnásobnejch
porcí jsem v restauraci

platil, že ví všechno, že mně vůbec žádný
zapírání nepomůže, že už

dávno ví o tom, že jsem blbec, ale že byl
bych blázen, to že mu

nenapadlo. Udělal jsem prej mu takovou
vostudu, že má největší

chuť zastřelit napřed mě a potom sebe.

„Pane obrlajtnant,“ řekl jsem

mu, „když jste mě přijímal, ten první den
jste o tom mluvil, že každej

pucflek je zloděj a podlej chlap. A když v
tej restauraci dávali

vopravdu tak malinký porce příkrmu, tak
byste si bejval moh

pomyslit, že jsem vopravdu taky jeden z
takovejch podlejch chlapů,

že jsem vám to sežral...““

„Můj bože na nebi,“ zašeptal Baloun a
shýbl se pro kufřík

nadporučíka Lukáše a odcházel s ním
dozadu.

„Potom se nadporučík Lukáš,“ pokračoval Švejk, „počal šacovat

po všech kapsách, a když to bylo marný, sáhl si do vesty a dal mně

své stříbrné hodinky. Byl takovej pohnutej. „Až dostanu gáži,

Švejk,“ řekl, tak mně sepište, kolik jsem vám dlužen... Tyhle

hodinky si nechte zvlášť. A podruhý neblázněte.“ Potom jednou

udeřila na nás voba taková bída, že ty hodinky jsem musel vodnest

do zastavárny...”

„Copak tam děláte vzadu, Baloune?“

otázal se vtom účetní

šikovatel Vaněk.

Místo odpovědi se nešťastný Baloun
zakuckal. Otevřel si totiž

kufřík nadporučíka Lukáše a cpal se jeho
poslední houskou...

Nádražím bez zastávky projel jiný
vojenský vlak odshora

obsazený deutschmajstry, které posílali na
srbský front. Ještě se

nevzpamatovali ze svého nadšení při
loučení s Vídní a řvali bez

oddechu od Vídně až sem:

Prinz Eugenius, der edle Ritter,

*wollt ' dem Kaiser wiedrum kriegen
Stadt und Festung Belegrad.*

36

*Er ließ schlagen einen Brucken,
daß man kunnt' hinüberraucken
mit der Armee wohl für die Stadt.*

Nějaký kaprál s výbojně nakrouceným
knírem, nahýbaje se ven,
opřen jsa lokty o mužstvo, které klátilo
ven z vagónu vystrčenýma
nohama, dával takt a hulákal na celé kolo:
Als der Brucken war geschlagen,

*daß man kunnt' mit Stuck und Wagen
frei passier'n den Donaufluß,
bei Semlin schlug man das Lager,
alle Serben zu verjagen...*

Vtom však ztratil rovnováhu a vylítl z
vagónu a plnou silou
narazil v letu břichem na páku u výhybky,
na které zůstal nabodnut
viset, zatímco vlak jel dál a v zadních
vagónech zpívali zase jinou.

*Graf Radetzky, edler Degen
schwur's des Kaisers Feind zu fegen
aus der falschen Lombardei.*

*In Verona langes Hoffen,
als mehr Truppen eingetroffen,
fühlt und rührt der Held sich frei...*

Nabodnutý na hloupou výhybku,
bojechtivý kaprál byl již mrtev

a netrvalo dlouho, stál již u něho na stráži
s bajonetem nějaký

37

mladičkový vojáček z mužstva nádražního
velitelství, který pojímal

svou úlohu velice vážně. Stál vzpřímen u
výhybky a tvářil se tak

vítězoslavně, jako by to bylo jeho dílo
naražení kaprála na výhybku.

Poněvadž byl Maďar, řval po celých kolejích, když přicházeli sem

se dívat z ešalonu bataliónu 91. pluku:
„Nem szabad Nem szabad!

Komision militär nem szabad!“

„Má už to vodbytý,“ řekl dobrý voják Švejk, který byl také mezi

zvědavci, „a má to tu výhodu, že když už má kus železa v břiše,

alespoň ví všichni, kde byl pohřbenej. Je to zrovna na dráze, a

nemusejí jeho hrob shánět po všech bojištích. – Nabod se akorát,“

řekl ještě Švejk znalecky, obchází z druhé strany kaprála, „má

střeva v kalhotech.“

„Nem szabad, nem szabad!“ křičel mladičkový maďarský vojáček,

„komision militär bahnhof, nem szabad!“

Za Švejkem ozval se přísný hlas: „Co tady děláte?“

Před ním stál kadet Biegler. Švejk zasalutoval.

„Poslušně hlásím, prohlížíme si nebožtíka, pane kadet.“

„A co jste zde ved za agitaci? Co tady máte co dělat?“

„Poslušně hlásím, pane kadet,“ s
důstojným klidem odpověděl

Švejk, „že jsem nikdy žádnou zaagitaci
neved.“

Vzadu za kadetem se dalo několik vojáků
do smíchu a kupředu

vystoupil před kadeta účetní šikovatel
Vaněk.

„Pane kadet,“ řekl, „pan obrlajtnant poslal
sem ordonanc Švejka,

aby mu řek, co se stalo. Byl jsem ted' u
štábního vagónu a

batalionsordonanc Matušíč vás hledá z
nařízení pana

batalionskomandanta. Máte hned jít k
panu hejtmanovi Ságnerovi.“

Všechno se rozcházelo do svých vagónů,
když za chvíli ozval se

signál k vstoupení do vagónů.

Vaněk jda se Švejkem, řekl: „Když je
někde víc lidí, tak si nechte,

Švejku, svoje rozумы. Mohlo by vás to
mrzet. Mohlo by se stát, když

ten kaprál byl od dajčmajstrů, že by se to
mohlo vykládat, jako že

máte z toho radost. Ten Biegler je strašný
čechožrout.“

„Vždyť já jsem nic neřek,“ odpověděl

Švejk tónem, který

vylučoval každou pochybnost, „než to, že se ten kaprál nabod

38

akorát, měl střeva v kalhotách... Von moh...“

„Tak už o tom, Švejk, přestaňme mluvit.“ A účetní šikovatel

Vaněk si odplivl.

„Vono je to jedno,“ poznamenal ještě Švejk, „mají mu lezt střeva

pro císaře pána ven z břicha zde nebo tam. Von vykonal stejně svou

povinnost... Von moh...“

„Podívejte se, Švejku,“ přerušil ho Vaněk,
„jak si to zas nese

batalionsordonanc Matušíč k štábnímu
vagónu. To se divím, že se

ještě nenatáh přes koleje.“

Krátce předtím byla mezi hejtmanem
Ságnerem a snaživým

kadetem Bieglerem velice ostrá rozmluva.

„Já se vám divím, kadete Bieglere,“
mluvil hejtman Ságner, „proč

jste mně hned nepřišel oznámit, že se
nefasuje těch patnáct deka

uherského salámu. To teprve musím já jít

ven sám se přesvědčit,

proč se mužstvo vrací od skladiště. A páni důstojníci také, jako by

rozkaz nebyl rozkazem. Řekl jsem přece:
,Do skladiště zugsweise po

kompanii.‘ To znamenalo, když ve skladišti nic jsme nedostali, že se

má také jít zugsweise po kompanii do vagónů. Vám jsem přikázal,

kadete Bieglere, abyste hleděl udržet pořádek, ale vy jste nechal

všechno plavat. Byl jste rád, že se nemusíte starat o počítání porcí

salámu, a šel jste se klidně podívat, jak

jsem viděl z okna, na

nabodnutého kaprála od dajčmajstrů. A
když jsem vás potom dal

zavolat, tak nemáte nic jiného na práci než
ze své kadetské fantazie

žvanit o tom, že jste se šel přesvědčit,
zdali se tam u nabodnutého

kaprála nevede nějaká agitace...“

„Poslušně hlásím, že ordonanc od 11.
kumpanie Švejk...“

„Dejte mně pokoj se Švejkem,“ zakřičel
hejtman Ságner,

„nemyslete si, kadete Bieglere, že budete
dělat nějaké intriky proti

nadporučíkovi Lukášovi. My jsme tam
Švejka poslali...

Tak se na mne díváte, jako byste si
myslel, že jsem si na vás

zased... Ano, zased jsem si na vás, kadete
Bieglere... Když neumíte

respektovat svého představeného, snažíte
se ho blamovat, tak vám

udělám takovou vojnu, že vy, kadete
Bieglere, si vzpomenete na

stanici Ráb... Chvástat se svými
teoretickými vědomostmi...

39

Počkejte, až budeme na frontě... Až vám

poručím jít na

offizierspatrolu přes drátěné překážky...

Váš raport? Ani ten raport

jste mně nedal, když jste přišel... Ani teoreticky, kadete Bieglere..."

„Poslušně hlásím, pane hejtmane, *[1](#) že místo patnácti deka

uherského salámu obdrželo mužstvo po dvou pohlednicích. Prosím,

pane hejtmane..."

Kadet Biegler podal veliteli bataliónu dvě z těch pohlednic, které

vydávalo ředitelství Vojenského válečného archívu ve Vídni, kde

byl náčelníkem generál pěchoty
Wojnowich. Na jedné straně byla

karikatura ruského vojáka, ruského
mužika se zarostlou bradou,

kterého objímá kostlivec. Pod karikaturou
byl text:

*Der Tag, an dem das perfide Rußland
krepieren wird, wird ein Tag der*

*Erlösung für ganze unsere Monarchie
sein.*

Druhá pohlednice pocházela z německé
říše. Byl to dárek Němců

rakousko-uherským vojínům.

Nahoře bylo „Viribus unitis“ a pod tím

obrázek, jak na šibenici

visí Sir Edward Grey a dole pod ním
vesele salutují rakouský i

německý voják.

Básnička dole byla vzata z knížky
Greinzovy Železná pěst.

Žertíčky na naše nepřátele, o kterých
říšské listy psaly, že verše

Greinzovy jsou rány karabáčem, přičemž
obsahují pravý nezkrocený

humor a nepřekonatelný vtíp.

Text pod šibenicí, v překladě:

GREY

*Na šibenici v příjemné výši
měl by se houpat Edward Grey,
je na to již nejvyšší čas,
však třeba upozornit vás,*

1 Všechny rozmluvy důstojníků s
důstojníky se přirozeně konají v
jazyku německém.

40

*že žádný dub své nepropůjčil dřevo
k popravě toho Jidáše.*

*Na dřevě visí osiky
z francouzské republiky.*

Hejtman Ságner nebyl ještě ani hotov s přečtením těchto veršů

„nezkroceného humoru a nepřekonatelného vtipu“, když vrazil do štábního vagónu bataliónní ordonanc Matušič.

Byl poslán hejtmanem Ságnerem do telegrafní centrály

vojenského nádražního velitelství, jestli snad nejsou jiné dispozice, a

přinesl telegram od brigády. Nebylo však třeba sahat k žádnému

klíči šifer. Telegram zněl prostě, nešifrován: „Rasch abkochen, dann

Vormarsch nach Sokal.“ Hejtman Ságner povážlivě zakroutil hlavou.

„Poslušně hlásím,“ řekl Matušič, „velitel stanice dá vás prosit k rozmluvě. Je tam ještě jeden telegram.“

Potom byla mezi velitelem nádraží a hejtmanem Ságnerem rozmluva velice důvěrného rázu.

První telegram musel být odevzdán, třebaš měl obsah velice

překvapující, když je batalión na stanici v Rábu: „Rychle uvařit a pak pochodem na Sokal.“ Adresován byl

nešifrovaně na pochodový

batalión 91. pluku s kopií na pochodový
batalión 75. pluku, který

byl ještě vzadu. Podpis byl správný:
Velitel brigády Ritter von

Herbert.

„Velmi důvěrné, pane hejtmane,“ řekl
tajuplně vojenský velitel

nádraží. „Skrétní telegram od vaší divize.
Velitel vaší brigády se

zbláznil. Byl odvezen do Vídně, když
rozeslal od brigády několik

tuctů podobných telegramů na všechny
strany. V Budapešti uvidíte

jistě nový telegram. Všecky jeho telegramy patří přirozeně anulovat, ale ještě jsme žádný pokyn v tom ohledu nedostali. Mám, jak říkám, jediné příkaz od divize, aby nešifrované telegramy nebyly brány v úvahu. Doručovat je musím, poněvadž v tom ohledu neobdržel jsem od svých instancí odpovědi. Prostřednictvím svých instancí informoval jsem se u velitelství armádního sboru a je se mnou

41

zavedeno vyšetřování... – Jsem aktivní

důstojník staré ženijní

služby,“ dodal, „byl jsem při stavbě naší strategické dráhy v

Haliči... – Pane hejtmane,“ řekl po chvíli, „s námi starými chlapy od

piky jen na front! Dnes je těch civilistů inženýrů od dráhy s

jednoroční zkouškou dobrovolnickou jako psů v ministerstvu

vojenství... Ostatně vy za čtvrt hodiny zas jedete dál... Pamatuji se

jenom na to, že jsem jednou v kadetce v Praze vám pomáhal na

hrazdu jako jeden ze staršího ročníku.

Tenkrát jsme oba nesměli

ven. Vy jste se pral s Němci ve třídě? [2](#)
Tam byl s vámi také Lukáš.

Vy jste bývali spolu nejlepší kamarádi.
Když jsme sem dostali

telegram se seznamem důstojníků
maršbataliónu, kteří projíždějí

stanicí, tak jsem si jasně vzpomněl... Je
už to hezkých pár let...

Kadet Lukáš býval mně tenkrát velice
sympatickým..."

Na hejtmana Ságnera celá rozmluva
učinila velice trapný dojem.

Poznal velice dobře toho, který s ním

mluvil a který vedl v kadetce

opozici proti rakušáctví, což z nich
později vytloukla snaha po

kariéře. Nejvíc mu byla nepříjemnou
zmínka o nadporučíkovi

Lukášovi, který byl z jakéhokoliv důvodu
proti němu všude

odstrkován.

„Nadporučík Lukáš,“ řekl důrazně, „je
velice dobrým

důstojníkem. Kdy jede vlak?“

Velitel nádraží podíval se na hodinky. „Za
šest minut.“

„Jdu,“ řekl Ságner.

„Myslil jsem, že mně něco řeknete,
Ságnere.“

„Tedy nazdar!“ odpověděl Ságnér³ a vyšel
před budovu

nádražního velitelství.

Když se hejtman Ságnér vrátil před
odjezdem vlaku do štábního

vagónu, našel všechny důstojníky na svém
místě. Hráli ve skupinách

čapáry (frische viere), jedině kadet
Biegler nehrál.

2 V *německém* rozhovoru, který ti dva
vedli mezi sebou: „Sie haben sich

damals auch mit den deutschen Mitschülern gerauft.“

3 V rozhovoru: „Also: Nazdar!“

42

Listoval se spoustou načatých rukopisů o válečných scénách,

neboť chtěl vyniknout nejen na poli válečném, ale i jako literární

fenomén, popisující válečné události. Muž podivných křídel „s

rybím ocasem“ chtěl být vynikajícím válečným spisovatelem. Jeho

literární pokusy začínaly mnohoslibnými názvy, ve kterých se sice

zrcadlil militarismus té doby, ale které nebyly ještě propracovány,

takže na čtvrtkách zůstaly jen názvy prací, které měly vzniknout.

„Charaktery vojínů z velké války – Kdo počal válku? – Politika

Rakousko-Uherska a zrození světové války – Válečné poznámky –

Rakousko-Uhersko a světová válka – Naučení z války – Populární

přednáška o vypuknutí války – Válečně politické úvahy – Slavný

den Rakousko-Uherska – Slovanský imperialismus a světová válka –

Dokumenty z války – Dokumenty k
dějinám světové války – Deník

o světové válce – Denní přehled světové
války – První světová válka

– Naše dynastie ve světové válce –
Národové rakousko-uherského

mocnářství ve zbrani – Světový zápas o
moc – Mé zkušenosti ve

světové válce – Kronika mého válečného
tažení – Jak bojují nepřátelé

Rakousko-Uherska – Čí je vítězství? –
Naši důstojníci a naši vojáci –

Pamětihodné činy mých vojáků – Z dob
velké války – O bitevní

vřavě – Kniha rakousko-uherských hrdinů
– Železná brigáda –

Sbírka mých psaní z fronty – Hrdinové
našeho maršbataliónu –

Příruční kniha pro vojáky v poli – Dny
bojů a dny vítězství – Co

jsem viděl a zkusil v poli – V zákopech –
Důstojník vypravuje... – Se

syny Rakousko-Uherska kupředu! –
Nepřátelské aeroplány a naše

pěchota – Po bitvě – Naše dělostřelectvo
věrnými syny vlasti – I

kdyby šli všichni čerti proti nám... –
Válka obranná a útočná – Krev

a železo – Vítězství nebo smrt – Naši hrdinové v zajetí.“

Když hejtman Ságner přistoupil ke kadetovi Bieglerovi a prohlédl

si všechno, optal se, proč to udělal a co tím myslí.

Kadet Biegler odpověděl s opravdovým nadšením, že každý ten

nadpis znamená knihu, kterou sepíše. Kolik nadpisů, tolik knih.

„Přál bych si, když padnu v boji, aby po mně zůstala památka,

pane hejtmane. Mým vzorem je německý profesor Udo Kraft.

Narodil se roku 1870, nyní ve světové válce přihlásil se dobrovolně a

43

padl 22. srpna 1914 v Anloy. Před svou smrtí vydal knihu

Sebevýchova pro smrt za císaře.“*[4](#)

Hejtman Ságner odvedl kadeta Bieglera k oknu.

„Ukažte, co ještě máte, kadete Bieglere, mne strašně zajímá vaše

činnost,“ s ironií řekl hejtman Ságner, „jaký sešitek zastrčil jste za

blůzu?“

„To nic není, pane hejtmane,“ s dětským

uzarděním odpověděl

kadet Biegler, „raďte se prosím
přesvědčit.“

Sešitek měl nadpis:

*Schémata vynikajících a slavných bitev
vojsk rakousko-uherské armády,*

*sestavená dle historických studií c. k.
důstojníkem Adolfem Bieglerem.*

*Poznámkami a vysvětlivkami opatřil c. k.
důstojník Adolf Biegler.*

Schémata byla strašně jednoduchá.

Od bitvy u Nördlingen 6. září 1634 přes
bitvu u Zenty 11. září

1697, u Caldiera 31. října 1805, přes bitvu u Ašprů 22. května 1809 a

bitvu národů u Lipska v 1813, přes St. Lucii v květnu 1848 a bitvu u

Trutnova 27. června 1866 až po dobytí Sarajeva 19. srpna 1878. V

schématech a nákresích plánů těch bitev nic se neměnilo. Všude

nakreslil kadet Biegler obdélníčky na jedné straně prázdné, kdežto

nepřítele znázorňovaly vyčárkované. Na obou stranách bylo levé

křídlo, centr a pravé křídlo. Potom vzadu rezervy a šipky sem a tam.

Bitva u Nördlingen stejně jako bitva u Sarajeva vypadala jako

rozestavení hráčů na jakémkoliv fotbalovém zápase při zahájení hry

a šipky, kam má ta která strana vykopnout míč.

To také ihned napadlo hejtmana Ságnera, který se otázel: „Kadete

Bieglere, vy hraje te fotbal?“

Biegler se zarděl ještě víc a zamrkal nervózně, takže dělal dojem,

jako když nabírá moldánky.

4 Udo Kraft: Selbsterziehung zum Tod für Kaiser. C. F. Amelang's

Verlag, Leipzig.

44

Hejtman Ságner s úsměvem listoval dál sešitkem a zastavil se na

poznámce u schéma bitvy u Trutnova za prusko-rakouské války.

Kadet Biegler napsal: „Bitva u Trutnova neměla být svedena,

poněvadž hornatá krajina znemožňovala rozvinutí divize generála

Mazzuchelliho, ohrožené silnými pruskými kolonami, nalézajícími

se na výšinách obklopujících levé křídlo naší divize.“

„Podle vás bitva u Trutnova, “řekl s
úsměvem hejtman Ságner,

vraceje sešitek kadetovi Bieglerovi,
„mohla být svedena jedině v tom

případě, kdyby Trutnov byl na rovině, vy
budějovický Benedeku.

Kadete Bieglere, je velice hezké od vás, že
jste se za tak krátkou

dobu svého pobytu v řadách vojska snažil
vniknout do strategie,

jenže to u vás dopadlo, jako když si kluci
hrajou na vojáky a dávají

si tituly generálů. Sám jste se tak rychle
povýšil, až jedna radost. C.

k. důstojník Adolf Biegler! Než dojedeme
do Pešti, tak z vás bude

polní maršálek. Předevčírem jste ještě
někde doma u tatínka vážil

kravské kůže. K. u. k. Leutnant Adolf
Biegler!... Člověče, vždyt' vy

ještě nejste žádný důstojník. Jste kadet.
Visíte ve vzduchu mezi

fénrichem a poddůstojníky. Jste vzdálen
toho, jmenovat se

důstojníkem, jako když si dá někde v
hospodě říkat frajtr ,pane

štábní šikovateli.' – Poslyš, Lukáši,“
obrátil se k nadporučíkovi,

„máš kadeta Bieglera u své kumpanie, tak ho hocha cepuj. Podpisuje

se, že je důstojník, ať si to v gefechtu zaslouží. Až bude

trommelfeuer a my budem atakovat, ať se svým cukem stříhá

dráthintrnisy, der gute Junge. A propos, dá tě pozdravovat Zykán, je

velitelem nádraží v Rábu.“

Kadet Biegler viděl, že je rozmluva s ním skončena, zasalutoval a

celý červený v obličejí prošel vagónem, až se ocitl na samém konci v

příčné chodbě.

Jako náměsíčník otevřel dveře klozetu, a dívaje se na německo-

maďarský nápis „Upotřebení klozetu dovoleno pouze při jízdě“,

zavrněl, zaštkal a dal se do tichého pláče. Potom si sundal kalhoty...

Potom tlačil utíraje si slzy. Potom upotřebil sešitku s nápisem

„Schémata vynikajících a slavných bitev vojsk rakousko-uherské

armády, sestavená c. k. důstojníkem Adolfem Bieglerem“, který

45

zmizel zneuctěn v díře, a dopadnuv na

koleje, poletoval mezi

kolejnicemi pod ujíždějícím vojenským
vlakem.

Kadet Biegler umyl si v záchodku v
umyvadle zardělé oči a vyšel

na chodbu umiňuje si, že musí být silný,
setsakramentsky silný.

Bolela ho hlava a břicho již od rána.

Šel kolem zadního kupé, kde hrál
batalionsordonanc Matušič se

sluhou velitele praporu Batzerem
vídeňskou hru šnopsa

(šestašedesát).

Dívaje se do otevřených dveří kupé,

zakašlal. Otočili se a hráli

dál. „Nevíte, co se patří?“ otázal se kadet Biegler.

„Nemoh jsem,“ odpověděl sluha hejtmana Ságnera Batzer svou

strašnou němčinou od Kašperských Hor, „mi‘ is‘ d’ Trump‘

ausganga. – Patřilo se mně hrát, pane kadet, s bubny“ pokračoval, „s

vysokými bubny, a hned nato nést zeleného krále... To jsem měl

udělat...”

Kadet Biegler neřekl více ani slova a zalezl si do svého kouta.

Když později k němu přišel fénrich
Pleschner, aby mu dal připít z

láhve koňaku, kterou vyhrál v kartách,
podivil se, jak kadet Biegler

pilně čte v knize profesora Udo KRAFTA
Sebevýchova k smrti za

císaře.

Než přijeli do Pešti, byl kadet Biegler tak
opilý, že nahýbaje se z

okna vagónu, křičel do pusté krajiny
nepřetržitě: „Frisch drauf! Im

Gottes Namen frisch drauf!“

Potom ho na rozkaz hejtmana Ságnera
batalionsordonanc

Matušíč odtáhl do kupé, kde ho se sluhou
hejtmana Batzerem uložil

na lavici, a kadet Biegler měl tento sen:

SEN KADETA BIEGLERA PŘED BUDAPEŠTÍ

Měl signum laudis, železný kříž a byl
majorem a jel na obhlídku

účastku brigády, která mu byla přidělena.
Nedovedl si sice vysvětlit,

když má pod sebou celou brigádu, proč je
neustále jen majorem. Měl

podezření, že měl být jmenován
generálmajorem a to „generál“ že se

někde v návalu na pošní poště ztratilo.

Musel se v duchu smát tomu, jak ve vlaku,
když jeli na frontu,

hejtman Ságner mu vyhrožoval, že bude
muset přerézávat drátěné

překážky. Ostatně hejtman Ságner byl už
dávno na jeho návrh u

divize přeložen k jinému pluku i s
nadporučíkem Lukášem. K jiné

divizi, k jinému armádnímu sboru.

Někdo mu také vypravoval, že oba bídne
zahynuli někde v

močále na útěku.

Když jel automobilem na pozici na

obhlídku účastku své brigády,

bylo mu všechno jasno. Byl vlastně vyslán
z jenerálního štábu

armády.

Kolem táhli vojáci a zpívali píseň, kterou
četl ve sbírce

vojenských rakouských písní Es gilt:

Halt' euch brav, ihr tapf'ren Brüder,

werft den Feind nur herzhaft nieder,

laßt des Kaisers Fahne weh'n...

Krajina měla týž ráz jako na obrázcích
Wiener Illustrierte

Zeitung.

Po pravé straně bylo vidět u stodoly
dělostřelectvo, jak střílí do

neprátelských zákopů vedle silnice, po
které projížděl s

automobilem. Vlevo stál dům, ze kterého
se střílelo, zatímco nepřítel

snažil se kolbami ručnic vypáčit dveře.
Vedle silnice hořel

neprátelský aeroplán. Na obzoru bylo
vidět jízdu a hořící vesnici.

Potom zákopy pochodového praporu s
malou vyvýšeninou, kde

střílely do nepřátel strojní pušky. Dál
potom táhly nepřátelské

zákopy podél silnice. A šofér jede dál s ním k nepříteli po silnici.

Řve sluchátkem na šoféra: „Nevíš, kam to jedem? Tam je nepřítel.“

Ale šofér klidně odpovídá:

„Pane generále, to je jediná pořádná cesta. Silnice je v dobrém

stavu. Na těch vedlejších cestách by to pneumatiky nevydržely.“

Čím více blíží se k pozicím nepřítele, tím se oheň stává silnější.

Granáty vyhazují kolem dokola nad příkopy po obou stranách

švestkovou alej.

Ale šofér klidně odpovídá do sluchátka:

„Tohle je výborná silnice, pane generále,
po té se to jede jako po

másle. Kdybychom odbočili do polí, tak
nám zařve pneumatika. —

Podívejte se, pane generále,“ křičí šofér
do sluchátka, „tahle silnice

je tak dobře stavěná, že ani
třicetapůlcentimetrové hmoždýře nám

nic neudělají. Silnice je jako mlat, ale po
těch kamenitých cestách v

polích zařvaly by nám pneumatiky. Vrátit

se stejně nemůžeme, pane
generále!“

„Bzzz – dzum!“ slyší Biegler, a automobil
udělal ohromný skok.

„Neříkal jsem vám, pane generále,“ řve
šofér do sluchátka, „že je

to po čertech dobře stavěná silnice? Ted’
právě těsně před námi

vybouchla jedna osmatřicítka. Ale žádná
díra, silnice je jako mlat.

Ale zajet do polí, tak je po
pneumatikách. Ted’ na nás střílí z dálky

4 kilometrů.“

„Kam to ale jedeme?“

„To se uvidí,“ odpověděl šofér, „dokud bude stále takováhle

silnice, já za všechno ručím.“

Let, ohromný let, a automobil se zastavuje.

„Pane generále,“ křičí šofér, „nemáte štábní mapu?“

Generál Biegler rozsvěcuje elektrickou lampičku. Vidí, že má

štábní mapu na kolenou. Ale je to námořní mapa helgolandského

pobřeží z roku 1864, ve válce rakousko-pruské proti Dánsku za

Šlesvik.

„Je zde křižovatka,“ povídá šofér, „obě křižovatky vedou k

nepřátelským pozicím. Mně jde o pořádnou silnici, aby neutrpěly

pneumatiky, pane generále... Já jsem zodpovědný za štábní

automobil...“

Potom rána, ohlušující rána, a hvězdy veliké jako kola. Mléčná

dráha je hustá jako smetana.

Vznáší se vesmírem na sedadle vedle šoféra. Celý automobil je

těsně před sedadlem ustříhnutý jako

nůžkami. Z automobilu zbývá
jen výbojný, útočný předek.

„Ještě štěstí,“ povídá šofér, „že jste mně
přes záda ukazoval

48

mapu. Přelít jste ke mně a ostatní zařvalo.
Byla to dvaactyřicítka...

Já jsem to hned tušil, že jakmile je
křižovatka, tak silnice stojí za

starou belu. Po osmatřicítce mohla to být
jen dvaactyřicítka. Nic

jiného se dosud nevyrábí, pane generále.“

„Kam to řídíte?“

„Letíme do nebe, pane generále, a musíme se vyhnout vlasaticím.

Ty jsou horší než dva a čtyřicítka. – Teď je pod námi Mars,“ řekl šofér

po dlouhé pomlčce.

Biegler cítil se již opět klidným.

„Znáte dějiny bitvy národů u Lipska?“
otázal se, „když polní

maršálek kníže Schwarzenberg šel na
Liebertkovice 14. října roku

1813 a když 16. října byl zápas o
Lindenau, boje generála Merweldta,

a když rakouská vojska byla ve Wachavě a
když 19. října padlo

Lipsko?“

„Pane generále,“ řekl vtom vážně šofér,
„jsme právě u nebeské

brány, lezte ven, pane generále!
Nemůžeme project nebeskou

branou, je zde mačkanice. Samé vojsko.“

„Jen z nich někoho přejed‘,“ křičí na
šoféra, „však se vyhnou.“

A nahýbaje se z automobilu křičí:
„Achtung, sie Schweinbande!

Je to dobytek, vidí generála, a nemohou
udělat rechtšaut.“

Šofér klidně na to ho konejší: „Těžká věc,
pane generále, většina

má uraženou hlavu.“

Generál Biegler teprve nyní zpozoroval,
že ti, kteří se tlačí u

nebeské brány, jsou nejružnější invalidi,
kteří přišli ve válce o

některé části svého těla, které měli však s
sebou v ruksaku. Hlavy,

ruce, nohy. Nějaký spravedlivý
dělostřelec, tlačící se u nebeské

brány v rozbitém plášti, měl v baťochu
složeno celé své břicho i s

dolními končetinami. Z jiného baťochu
nějakého spravedlivého

landveráka dívala se na jenerála Bieglera

půlka zadnice, kterou
ztratil u Lvova.

„To je kvůli pořádku,“ ozval se opět šofér,
projížděje hustým

davem, „je to patrně kvůli nebeské
supravizitě.“

U nebeské brány propouštěli jedině na
heslo, které ihned

generálu Bieglerovi napadlo: „Für Gott
und Kaiser.“

49

Automobil vjel do ráje.

„Pane generále,“ řekl nějaký důstojník
anděl skřídly, když

projížděli kolem kasáren s rekruty anděly,
„musíte se hlásit na
hlavním velitelství.“

Jeli dál kolem nějakého cvičiště, kde se to
jen hemžilo rekruty
anděly, které učili křičet „Alelujá“.

Jeli kolem skupiny, kde rezavý kaprál
anděl měl právě jednoho

nemotorného rekruta anděla v parádě,
mlátil mu pěstí do břicha a

řval na něho: „Rozevři lepší svou držku,
svině betlémská. Takhle se

volá „Alelujá“? Jako kdybys měl knedlík v

hubě. To bych rád věděl,

který vůl tě sem, ty dobytku, pustil do
ráje. Zkus to ještě jednou...

Hlahlehluhja? Cože, bestie, ještě nám tady
v ráji huhňáš... Zkus to

ještě jednou, cedre libanonský.“

Ujížděli dál a za nimi ještě dlouho bylo
slyšet úzkostlivé řvaní

huhňavého anděla rekruta „Hla-hle-hlu-
hjá“ a křik anděla kaprála

„A-le-lu-já, a-le-lu-já, ty krávo
jordánská!“

Potom ohromná záře nad velkou budovou
jako Mariánská

kasárna v Českých Budějovicích a nad ní
dva aeroplány, jeden po

levé, druhý po pravé straně, a uprostřed
mezi nimi natažené

obrovské plátno s ohromným nápisem K.
u k. Gottes Hauptquartier.

Generála Bieglera vysadili z automobilu
dva andělé v uniformě

polního četnictva, vzali ho za límec a
odvedli ho do budovy, nahoru

do prvního poschodí.

„Chovejte se slušně před pánembohem,“
řekli mu ještě nahoře

před jedněmi dveřmi a strčili ho dovnitř.

Uprostřed pokoje, ve kterém po stěnách visely podobizny

Františka Josefa a Viléma, následníka trůnu Karla Františka Josefa,

generála Viktora Dankla, arcivévody Bedřicha a šéfa generálního

štábu Konráda z Hötzendorfu, stál pánbůh.

„Kadete Bieglere,“ řekl pánbůh důrazně,
„vy mne nepoznáváte?

Já jsem váš bývalý hejtman Ságner od 11.
marškumpanie.“

Biegler zdřevěněl.

„Kadete Bieglere,“ ozval se opět pánbůh,
„jakým právem jste si

přisvojil titul generálmajora? Jakým právem jste se, kadete Bieglere,

50

projížděl štábním automobilem po silnici mezi nepřátelskými

pozicemi?“

„Poslušně hlásím...“

„Držte hubu, kadete Bieglere, když s vámi mluví pánbůh.“

„Poslušně hlásím,“ zajektl Biegler ještě jednou.

„Tak vy tedy nebudete držet hubu?“
rozkřikl se na něho pánbůh,

otevřel dveře a vykřikl: „Dva andělé

sem!“

Vstoupili dva andělé s ručnicemi
zavěšenými přes levé křídlo.

Biegler v nich poznal Matušiče a Batzera.

A z úst pána boha zněl hlas: „Hod’te ho do
latríny!“

Kadet Biegler někam padal do hrozného
smradu...

Naproti spícímu kadetovi Bieglerovi seděl
Matušič se sluhou

hejtmana Ságnera Batzerem a hráli stále
šestašedesát.

„Stink awer d’ Kerl wie a‘ Stockfisch,“
prohodil Batzer, který

pozoroval se zájmem, jak sebou spící
kadet Biegler povážlivě vrtí,

„muß‘ d’ Hosen voll ha’n.“

„To se může stát každému,“ řekl
filozoficky Matušíč, „nech ho

být, převlíkat ho stejně nebudeš. Rozdej
radši karty.“

Nad Budapeští bylo již vidět záři světél a
nad Dunajem

přeskakoval reflektor.

Kadetovi Bieglerovi se již zdálo opět něco
jiného, poněvadž

mluvil ze spaní: „Sagen Sie meiner
tapferen Armee, daß sie sich in

meinem Herzen ein unvergängliches
Denkmal der Liebe und

Dankbarkeit errichtet hat.“

Poněvadž se opět při těch slovech počal
obracet, zavonělo to

Batzerovi intenzívně pod nos, takže
poznámenal odplivuje si: „Stink

wie a‘ Haizlputza, wie a‘ bescheißena
Haizlputza.“

A kadet Biegler vrtěl sebou čím dál
nepokojněji, a jeho nový sen

byl velice fantastický. Obhajoval Linec ve
válce o dědictví rakouské.

Viděl reduty, retranchementy a palisády

kolem města. Jeho

hlavní stan byl proměněn v ohromnou nemocnici. Všude kolem

váleli se nemocní a drželi se za břicho. Pod palisádami města Lince

projížděli se francouzští dragouni Napoleona I.

51

A on, velitel města, stál nad tou spoustou a držel se též za břicho

a křičel na nějakého francouzského parlamentáře: „Vyřid’te svému

císaři, že se nevzdám...“

Potom jako když to bolení břicha

najednou z něho spadne, a on

se řítí s bataliónem přes palisády ven z města na cestu slávy a

vítězství a vidí, jak nadporučík Lukáš zachycuje svými prsty ránu

palaše francouzského dragouna, která platila jemu, Bieglerovi,

obránci obleženého Lince.

Nadporučík Lukáš umírá u jeho nohou s výkřikem:

„Ein Mann wie Sie, Herr Oberst, ist nötiger als ein nichtsnutziger

Oberleutnant!“

Obránce Lince odvrací se s pohnutím od umírajícího, když vtom

přiletí kartáč a uhodí Bieglera do sedacích svalů.

Biegler mechanicky sáhne si dozadu na kalhoty a cítí mokro, něco

lepkavého se mu maže po ruce. Křičí: „Sanität! Sanität!“ a padá s

koně...

Kadeta Bieglera zvedl Batzer s Matušíčem z podlahy, kam se

svalil z lavice, a položili ho opět na jeho místo.

Potom došel Matušíč k hejtmanovi

Ságnerovi a oznámil, že se s

kadetem Bieglerem dějí podivné věci.

„Není to asi po tom koňaku,“ řekl, „mohla by to být spíš cholera.

Kadet Biegler pil všude ve stanicích vodu.
V Mošoni jsem ho viděl,

že se...”

„To tak rychle s cholerou nejde. Matušič,
řekněte vedle v kupé

panu doktorovi, aby se šel na něho
podívat.”

K bataliónu byl přidělen ,válečný doktor“,
starý medik a buršák

Welfer. Znal pít, rvát se a přitom měl

medicínu v malíčku. Prodělal

medicínské fakulty v různých
univerzitních městech v Rakousko-

Uhersku, i praxi v nejrozmanitějších
nemocnicích, ale doktorát

neskládal prostě z toho důvodu, že v
závěti, kterou zanechal jeho

strýc svým dědicům, bylo to , že se má
vyplácet studujícímu

medicíny Bedřichu Welfrovi ročně
stipendium do té doby, kdy

obdrží Bedřich Welfer lékařský diplom.

Toto stipendium bylo asi čtyřikrát větší
než plat asistenta v

nemocnicích a MUC Bedřich Welfer
pochtivě se snažil oddálit své

jmenování doktorem všeho lékařství na
dobu co nejvzdálenější.

Dědicové mohli se vzteknout.
Prohlašovali ho za blba, dělali

pokusy vnutit mu zámožné nevěsty, aby se
ho zbavili. Aby je ještě

víc dopálil, MUC Bedřich Welfer, člen asi
dvanácti buršáckých

spolků, vydal několik sbírek velmi
slušných básní ve Vídni, v

Lipsku, v Berlíně. Psal do Simplicissimu a

studoval, jako kdyby se
nechumelilo, dál.

Až přišla vojna, která vpadla MUC
Bedřichovi Welfrovi hanebně
vzad.

Básníka knih Lachende Lieder, Krug und
Wissenschaft, Märchen

und Parabeln zcela sprostě vzali na vojnu
a jeden dědic v

ministerstvu vojenství přičinil se o to, že
bodrý Bedřich Welfer

udělal „válečný doktorát“. Udělal ho
písemně.

Dostal řadu otázek k vyplnění, které

všechny zodpověděl

stereotypně: „Lecken Sie mir Arsch!“ Za
tři dny oznámil mu

plukovník, že dostal diplom doktora všeho
lékařství, že už byl

dávno zralý pro doktorát, že vrchní štábní
lékař ho přiděluje

doplňovací nemocnici a na jeho chování
že záleží rychlý postup, že

sice měl v různých univerzitních městech
souboje s důstojníky, to

všechno že se o něm ví, ale že dnes ve
vojně se na všechno

zapomíná.

Autor knihy básní Džbán a věda kousl se
do pysků a šel sloužit.

Po zjištění několika případů, že choval se
k vojákům pacientům

neobyčejně shovívavě, prodlužuje jich
pobyt v nemocnici, pokud to

bylo možné, kdy bylo heslo „Má se to
válet v nemocnici, nebo

chcípát raději v zákopech – má to
chcípnout v nemocnici, nebo ve

švarmlinii“, doktora Welfera poslali s 11.
pochodovým praporem na

front.

Aktivní důstojníci u praporu považovali

ho za něco

méněcenného. Rezervní důstojníci si ho také nevšímalí a

nenavazovali s ním nijakého přátelství, aby se nerozšířila ještě více

propast mezi nimi a aktivními důstojníky.

Hejtman Ságner cítil se přirozeně strašně povýšen nad toho

53

bývalého MUC, který zesekal za dob svých dlouholetých studií

kolik důstojníků. Když doktor Welfer, „válečný doktor“, prošel

kolem něho, ani se na něho nepodíval a

hovořil dál s nadporučíkem

Lukášem o něčem zcela bezvýznamném,
že se pěstují u Budapešti

dyně, načež nadporučík Lukáš odpověděl,
že když byl v třetím

ročníku kadetky, že s několika kamarády
„v civilu“ byli na

Slovensku a přišli k jednomu
evangelickému faráři, Slovákovi. Ten

že jim dal k vepřové pečení zelí z dyně a
potom že jim nalil vína a

řekl:

Dyňa sviňa,

chce sa jej vína,

a on že se strašně urazil. [5](#)

„Z Budapešti mnoho neuvidíme,“ řekl
hejtman Ságner, „vezou

nás kolem. Dle maršrúty máme zde stát
dvě hodiny.“

„Myslím, že šíbují vagóny,“ odpověděl
nadporučík Lukáš,

„přijdeme na překládací nádraží.
Transportmilitärbahnhof.“

Kolem prošel ‚válečný doktor‘ Welfer.

„Nic to není,“ řekl s úsměvem, „páni,
kteří aspirují během času

stát se důstojníky armády a kteří se

vychlubovali ještě v Brucku

svými strategickohistorickými znalostmi
v kasině, měli by být

upozorněni, že jest nebezpečno sníst
najednou celou zásilku

sladkostí, kterou mu maminka posílá do
pole. Kadet Biegler, který

od té doby, kdy jsme vyjeli z Brucku,
snědl třicet kremrolí, jak se

mně přiznal, a pil všude na nádražích jen
převařenou vodu, pane

hejtmane, připomíná mně verš Schillerův:
„Wer sagt von...“

„Poslyšte, doktore,“ přerušil ho hejtman

Ságner, „nejde o

Schillera. Co je vlastně s kadetem
Bieglerem?“

„Válečný doktor“ Welfer se usmál.
„Aspirant na důstojnickou

hodnost váš kadet Biegler se posral...
Není to cholera, není to

5 Rozmluva hejtmana Ságnera s
nadporučíkem Lukášem byla vedena v
českém jazyce.

54

úplavice, prosté a jednoduché posrání.
Vypil trochu více koňaku,

váš pan aspirant na důstojnickou hodnost

a podělal se... Byl by se

patrně podělal i bez vašeho koňaku. Sežral
tolik kremrolí, které mu

poslali z domova... Je to dítě... V kasině,
jak vím, pil vždy jednu

čtvrtku. Abstinent.“

Doktor Welfer si odplivl. „Kupoval si
linecké řezy.“

„Tedy to není nic vážného?“ ozval se
hejtman Ságner, „ale přece

taková věc... kdyby se to rozšířilo.“

Nadporučík Lukáš vstal a řekl k
Ságnerovi: „Děkuji za takového

zugskomandanta...“

„Trochu jsem mu pomohl na nohy,“ řekl Welfer, kterého

neopouštěl úsměv, „pan batalionskomandant zařídí další... To jest,

předám zde kadeta Bieglera do nemocnice... Vydám vysvědčení, že je to úplavice. Těžký případ úplavice. Izolace... Kadet Biegler přijde

do dezinfekčního baráku... – Jest to rozhodně lepší,“ pokračoval

Welfer s tímže protivným úsměvem, „bud’ posraný kadet, nebo

úplavicí stížený kadet...“

Hejtman Ságner obrátil se ke svému
Lukášovi čistě úředním

tónem: „Pane nadporučíku, kadet Biegler
od vaší kumpanie

onemocněl úplavicí a zůstane v ošetřování
v Budapešti...”

Hejtmanovi Ságnerovi zdálo se, že Welfer
se směje strašně

výbojně, ale když se podíval na „válečného
doktora“, viděl, že týž se

tváří strašně lhostejně.

„Tedy je vše v pořádku, pane hejtmane,“
odpověděl Welfer

klidně, „aspiranti na důstojnickou...”

Máchl rukou: „Při úplavici se

každý podělá do kalhot.“

Tak se stalo, že statečný kadet Biegler byl odvezen do vojenské

izolační nemocnice v Uj Buda.

Jeho podělané kalhoty ztratily se ve víru světové války.

Sny o velkých vítězstvích kadeta Bieglera byly uzavřeny do

jednoho nemocničního pokoje izolačních baráků.

Když se dověděl, že má úplavici, byl tím kadet Biegler opravdu

nadšen.

Má být raněn, nebo onemocnět pro císaře pána, vykonáváje svou

55

povinnost?

Potom se stala s ním malá nehoda.

Poněvadž všechna místa pro

onemocnělé úplavici byla přeplněna, kadeta Bieglera přenesli do

cholerového baráku.

Nějaký maďarský štábní lékař, když kadeta Bieglera vykoupali a

dali mu teploměr pod rameno, zavrtěl hlavou: „37 stupňů!“ Při

choleře je nejhorším příznakem povážlivé klesnutí teploty.

Nemocný stává se apatickým.

Kadet Biegler opravdu nejevil žádného rozčilení. Byl neobyčejně

klidným, opakuje si v duchu, že stejně trpí za císaře pána.

Štábní lékař poručil vsunout teploměr kadetovi Bieglerovi do

konečníku.

„Poslední stadium cholery,“ pomyslí si štábní lékař, „příznak

konce, nejkrajnější slabost, kdy nemocný ztrácí smysl pro okolí a

jeho vědomí je zastřeno. On se usmívá v předsmrtných křečích.“

Kadet Biegler za této manipulace se opravdu usmíval

mučednicky, děláje hrdinu, když mu do konečníku strkali teploměr.

Ale nehnul sebou.

„Příznaky,“ pomyslí si štábní lékař,
„které při choleře vedou

pozvolna k smrti, pasivní poloha...“

Optal se ještě maďarského sanitního
poddůstojníka, zdali kadet

Biegler vrhl a měl průjmy ve vaně.

Obdržev zápornou odpověď, zadíval se na

Bieglera. Když při

choleře pominou průjmy a dávení, je to
opět, jako předešlé

příznaky, obraz toho, co se stává při
choleře v posledních hodinách

smrti.

Kadet Biegler, úplně nahý, vyneseny z
teplé vany na postel,

pocítil chladno a zajektlal zuby. Také mu
vyskočila husí kůže po

celém těle.

„Vidíte,“ řekl štábní lékař maďarsky,
„velká jektace, končetiny

jsou studené. To je konec.“

Nakláníje se ke kadetovi Bieglerovi, optal se ho německy:

„Also, wie geht's?“

„S-s-se-hr-hr gu-gu-tt,“ zajektl zuby kadet Biegler, „... ei-ne...

56

ei-ne De-deck-ke –“

„Vědomí dílem zastřeno, dílem zachováno,“ řekl maďarsky

štábní lékař, „tělo velice hubené, pysky a nehty mají být černé... To

je třetí případ, kdy umřeli mně na cholera bez černých nehtů a

pysků...“

Naklonil se opět nad kadeta Bieglera a pokračoval maďarsky:

„Druhá ozva nad srdcem přestala...“

„Ei-ei-ne-ne De-de-de-deck-ke-ke,“
zajektl kadet Biegler.

„To, co mluví, jsou jeho poslední slova,“
řekl štábní lékař k

sanitnímu poddůstojníkovi maďarsky,
„zítra ho pochováme s

majorem Kochem. Ted' upadne do
bezvědomí. Listiny jsou o něm v

kanceláři?“

„Budou tam,“ odpověděl klidně sanitní
poddůstojník.

„Ei-ei-ne-ne De-de-de-deck-ke-ke,“ jekal
za odcházejícími kadet

Biegler.

V celém pokoji bylo na šestnácti lůžkách
pět lidí. Jeden z nich byl

nebožtíkem. Zemřel před dvěma
hodinami, byl pokryt prostěradlem

a jmenoval se jako objevitel choleroových
bacilů. Byl to hejtman Koch,

o kterém se štábní lékař zmiňoval, že bude
míti zítra pohřeb s

kadetem Bieglerem.

Kadet Biegler zvedl se na posteli a viděl
ponejprv, jak se umírá za

císaře pána na cholera, neboť ze čtyř
zbývajících dva umírali, dusili

se a modrali, přičemž vyraželi něco ze
sebe, ale nebylo poznat, co a

jakou řečí mluví, bylo to spíše chrčení
potlačeného hlasu.

Druzí dva s nápadně bouřlivou reakcí na
uzdravení připomínali

lidi stížené tyfózním deliriem. Křičeli
nesrozumitelně a vyhazovali z

pokrývky hubené nohy. Nad nimi stál
vousatý saniterák, mluvící

štýrským nářečím (jak poznal kadet Biegler), a uklidňoval je: „Já už

měl taky cholera, moje zlaté panstvo, ale nekopal jsem do pokrývky.

Ted' už je s vámi dobře. Dostanete dovolenou, až... – Neházej sebou

tak,“ zařval na jednoho, který kopl tak do pokrývky, až se mu

přehnula přes hlavu, „to se u nás nedělá. Bud' rád, že máš horečku,

aspoň tě odtud s hudbou nepovezou. Už jste oba z toho venku.“

Podíval se kolem sebe.

„Tamhle už zase dva umřeli. To jsme
čekali,“ řekl dobrácky,

„bud'te rádi, že už jste z toho venku.
Musím dojít pro prostěradla.“

Vrátil se za chvíli. Přikryl prostěradly
zemřelé s úplně černými

pysky, vytáhl jim ruce s černými nehty,
které si drželi v poslední

agónii udušení na ztopořeném přirození,
snažil se jim zastrčit jazyk

do úst a pak si klekl u postelí a spusil:
„Heilige Maria, Mutter

Gottes...“ A starý saniterák ze Štýrska
díval se přitom na své

uzdravující se pacienti, jejichž delirium
znamenalalo reakci k novému
životu.

„Heilige Maria, Mutter Gottes,“ opakoval,
když vtom mu nějaký
nahý muž zaklepal na rameno.

Byl to kadet Biegler.

„Poslyšte,“ řekl, „já jsem... se koupal...
Totiž mě koupali... Já
potřebu-ji pokrývku... Mně je zima.“

„To je zvláštní případ,“ řekl půl hodiny
nato týž štábní lékař ke

kadetovi Bieglerovi, který odpočíval pod
pokrývkou, „vy jste, pane

kadete, rekonvalescent; zítra vás pošlem
do záložní nemocnice do

Tarnova. Vy jste nositelem choleroových
bacilů... Pokročili jsme tak

daleko, že to všechno známe. Vy jste od
91. regimentu..."

„13. pochodový prapor,“ odpověděl
sanitní poddůstojník za

kadeta Bieglera, „11. setnina.“

„Pište,“ řekl štábní lékař: „Kadet Biegler,
13. pochodový prapor,

11. pochodová setnina, 91. pluk, na
pozorování do choleroových

baráků v Tarnově. Nositel choleroých bacilů...“

A tak se stal z kadeta Bieglera, nadšeného bojovníka, nositel choleroých bacilů.

58

2' V BUDAPEŠTI

Matušíč přinesl na vojenském nádraží v Budapešti hejtmanovi

Ságnerovi z velitelství telegram, který poslal nešťastný velitel

brigády dopravený do sanatoria. Byl téhož obsahu, nešifrován, jako

na poslední stanici: „Rychle uvařit menáž

a pochodem na Sokal.“ K

tomu bylo připojeno: „Vozatajstvo začísliť u východní skupiny.

Výzvědná služba se zrušuje. 13.
pochodový prapor staví most přes

řeku Bug. Bližší v novinách.“

Hejtman Ságner odebral se ihned na
velitelství nádraží. Uvítal ho

malý tlustý důstojník s přátelským
úsměvem.

„Ten vyváděl, ten váš brigádní jenerál,“
řekl, chechtaje se na celé

kolo, „ale doručit jsme vám tu blbost
museli, poněvadž ještě

nepřišlo od divize nařízení, že se jeho telegramy nemají dodávat

adresátům. Včera projel 14. pochodový prapor 75. pluku a velitel

praporu měl zde telegram, aby bylo vydáno všemu mužstvu po šesti

korunách jako zvláštní odměna za Přemyšl, a zároveň nařízení, aby

z těch šesti korun každý muž složil zde v kanceláři dvě koruny na

válečnou půjčku... Podle zaručených zpráv má váš brigádní generál

paralýzu.“

„Pane majore,“ otázal se hejtman Ságner

velitele vojenského

nádraží, „dle rozkazů pluku, dle maršrúty
jedeme do Gödöllö.

Mužstvo má zde dostat patnáct deka
ementálského sýra. Na

poslední zastávce mělo mužstvo dostat
patnáct deka uherského

salámu. Ale nedostalo ničeho.“

„Patrně zde také z toho sejde,“ odpověděl
major, stále se

příjemně usmívaje, „nevím o podobném
rozkazu pro pluky z Čech.

Ostatně to není mou věcí, obraťte se na
zásobovací komando.“

„Kdy odjíždíme, pane majore?“

„Před vámi stojí vlak s těžkým dělostřelectvem do Haliče.

Pustíme ho za hodinu, pane hejtmane. Na třetích kolejích stojí

sanitní vlak. Odjíždí za 25 minut po dělostřelectvu. Na dvanácté

koleji máme vlak s municí. Odjíždí deset minut po sanitním vlaku a

za dvacet minut po něm jede váš vlak. — Jestli totiž nebudou nějaké

59

změny,“ dodal opět usměvavě, takže se zprotivil úplně hejtmanovi

Ságnerovi.

„Dovolte, pane majore,“ otázal se Ságner,
„můžete mně dát

vysvětlení o tom, že nevíte o žádném
podobném rozkazu týkajícím

se vydávání patnácti deka ementálského
sýra pro pluky z Čech?“

„To je rezervát,“ odpověděl hejtmanovi
Ságnerovi, stále se

usmívaje, velitel vojenského nádraží v
Budapešti.

„To jsem si dal,“ pomyslnil si hejtman
Ságner, vycházeje z budovy

velitelství, „proč jsem ke všem čertům

řekl nadporučíkovi Lukášovi,

aby sebral všechny komandanty a šel s nimi
do zásobovacího oddílu s

mužstvem pro patnáct deka ementálského
sýra pro osobu.“

Nežli velitel 11. kumpanie nadporučík
Lukáš dle rozkazu

hejtmana Ságnera vydal rozkazy týkající
se pochodu mužstva

bataliónu ke skladišti pro patnáct deka
ementálského sýra na muže,

objevil se před ním Švejk s nešťastným
Balounem.

Baloun se celý třásl.

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant,“ řekl s obvyklou ohebností

Švejk, „věc, o kterou jde, je nesmírně důležitou. Prosil bych, pane

obrlajtnant, abychom mohli tu celou záležitost vyřídit někde vedle,

jako říkal jeden můj kamarád, Špatina ze Zhoře, když dělal svědka

na svatbě a chtělo se mu najednou v kostele...“

„Tak co je, Švejku?“ přerušil ho nadporučík Lukáš, kterému se již

zastesklo stejně po Švejkovi jako Švejkovi po nadporučíkovi

Lukášovi, „pojďme tedy kousek dál.“

Baloun je následoval vzadu, nepřestávaje se třást. Tento obr

ztratil úplně duševní rovnováhu a klátil rukama v hrozném,

beznadějném zoufalství.

„Tak co je, Švejku?“ optal se nadporučík Lukáš, když zašli vedle.

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant,“ řekl Švejk, „že je vždycky

lepší se k něčemu přiznat dřív, než až to praskne. Vy jste dal určitej

rozkaz, pane obrlajtnant, aby vám, až přijedeme do Budapešti,

Baloun přines tu vaši játrovou paštiku a housky. – Dostals ten

rozkaz, nebo ne?“ obrátil se Švejk na Balouna.

Baloun počal ještě více klátit rukama, jako by se chtěl ubránit

60

proti dorážejícímu nepříteli.

„Tento rozkaz,“ řekl Švejk, „nemohl bejt, bohužel, pane

obrlajtnant, vykonanej. Já jsem tu vaši játrovou paštiku sežral... –

Sežral jsem ji,“ řekl Švejk, šťouchaje do zděšeného Balouna,

„poněvadž jsem si myslel, že játrová paštika se může zkazit. Já jsem

čet několikrát v novinách, že se celá rodina otráвила játrovou

paštikou. Jednou na Zderaze, jednou v Berouně, jednou v Táboře,

jednou v Mladé Boleslavi, jednou v Příbrami. Všichni tej otravě

podlehli. Játrová paštika, to je nejhorší prevít...”

Baloun, celý se třesa, postavil se stranou a strčil si prst do krku a

vrhl v krátkých přestávkách.

„Co je s vámi, Baloune?”

„Ble-ble-ju, é-é pane obr... é-é obr-lajt-
nant é-é,“ používaje

přestávek, volal nešťastný Baloun, „já-já
ji sežral-é-é, sežra-ée-l-l-l, é-

é, já-ée, sám-ée, ý-é –“

Z nešťastného Balouna šly hubou ven i
kousky staniolového

obalu z paštiky.

„Jak vidíte, pane obrlajtnant,“ řekl Švejk,
neztrácejte ničeho ze své

duševní rovnováhy, „vona taková každá
sežraná paštika vyjde ven

jako volej nad vodu. Já jsem to chtěl vzít
sám na sebe, a von se

pitomec takhle prozradí. Von je to docela
hodnej člověk, ale sežere

všechno, co je mu svěřený. Já jsem znal
taky jednoho takovýho

člověka. Byl sluha v jedný bance. Tomu
mohli svěřit tisíce; jednou

taky vyzvednul peníze zas v jiný bance a
předali mu o tisíc korun a

on to vrátil hned na místě, ale poslat ho za
patnáct krejcarů pro

krkovičku, tak polovičku na cestě sežral.
Byl takovej chtivej na

žrádlo, že když ho posílali úředníci za
jitřnicema, tak je páral po

cestě kapesním nožem a díry zalepoval
englišflastrem, kerej ho stál

při pěti jitrnicích víc než celá jitrnice.“

Nadporučík Lukáš si vzdychl a odcházel.

„Račte mít nějaké rozkazy, pane
obrlajtnant?“ volal za ním Švejk,

zatímco nešťastný Baloun neustále si
strkal prst do krku.

Nadporučík Lukáš máchl rukou a odcházel
k zásobovacímu

skladišti, přičemž mu na mysl přišla
podivná myšlenka, že když

vojáci žerou svým důstojníkům játrové

paštiky, že to Rakousko

nemůže vyhrát.

Mezitím Švejk odváděl Balouna na druhou stranu vojenské trati.

Přitom ho těšil, že se spolu podívají do města a přinesou odtamtud‘

panu nadporučíkovi debrecínské párky, kterýž pojem uzenářské

speciality sléval se u Švejka přirozeně s pojmem hlavního města

Uherského království.

„Von by nám moh uject vlak,“ bědoval Baloun, který při své

nenadžranosti spojoval též ohromnou
lakotu.

„Když se jede na front,“ prohlásil Švejk,
„tak se nikdy nic

nezmešká, poněvadž každě vlak, kerej
jede na front, si to moc dobře

rozmyslí, aby přivez na konečnou stanici
jenom půl ešalonu.

Vostatně já ti dobře rozumím, Baloune.
Máš zašitou kapsu.“

Nešli však nikam, poněvadž ozval se
signál k nastupování do

vlaku. Mužstva jednotlivých rot vracela se
od zásobovacího

skladiště ku svým vagónům opět s
prázdnem. Místo patnácti

dekagramů ementálského sýra, který měl
zde být rozdán, dostal

každý po škatulce zápalek a jednu
pohlednici, kterou vydalo komité

pro válečné hroby v Rakousku (Vídeň XIX
4, Canisiusgasse). Místo

patnácti dekagramů ementálského sýra
měl každý v ruce

západohaličský hřbitov vojáků v Sedlisku
s pomníkem nešťastných

landveráků, zhotovených ulejvákem
sochařem, jednoročním

dobrovolníkem šikovatelem Scholzem.

U štábního vagónu panovalo též
neobyčejné vzrušení. Důstojníci

pochodového praporu shromáždili se
kolem hejtmana Ságnera,

který jim cosi rozčileně vykládal. Vrátil
se právě z nádražního

velitelství a měl v ruce velmi důvěrný
skutečný telegram ze štábu

brigády, sáhodlouhého obsahu, s
instrukcemi a pokyny, jak si

počínati v této nové situaci, ve které se
ocitlo Rakousko dne 23.

května 1915.

Brigáda telegrafovala, že Itálie
vypověděla Rakousko-Uhersku
válku.

Ještě v Brucku nad Litavou v
důstojnickém kasině se často při
obědech a večerích s plnou hubou
hovořilo o podivném jednání a

62

chování Itálie, ale celkem vzato nikdo
nečekal, že se splní prorocká

slova toho idiota kadeta Bieglera, který
jednou při večeři odstrčil

talíř s makaróny a prohlásil: „Těch se
najím až pod branami

Verony.“

Hejtman Ságner, prostudovav instrukce
obdržené právě z

brigády, dal troubiti alarm.

Když se všechno mužstvo pochodového
praporu shromáždilo,

bylo postaveno do čtverce a hejtman
Ságner přečetl mužstvu

neobyčejně vznešeným hlasem
telegraficky mu dodaný příkaz po

brigádě:

„Z bezpříkladné zrady a z lačnosti
zapomněl italský král na

bratrské závazky, kterými byl povinován

jako spojenec našeho

mocnářství. Od vypuknutí války, ve které
se měl postavit po bok

našim statečným vojskám, hrál zrádný
italský král roli

maskovaného zákeřníka, chovaje se
obojetně, udržuje přitom tajné

vyjednávání s našimi nepřáteli, kteráž
zrada vyvrcholila v noci z 22.

na 23. květen vypovězením války našemu
mocnářství. Náš nejvyšší

velitel je přesvědčen, že naše vždy
statečná a slavná vojska odpoví

na ničemnou zradu nevěrného nepřítele

takovým úderem, že zrádce

přijde k poznání, jak, začav hanebně a zrádně válku, sám sebe zničil.

V to důvěřujeme pevně, že s pomocí boží brzy nadejde den, kdy

roviny italské opět uvidí vítěze od Santa Lucie, Vicenzy, Novary,

Custozzy. Chceme zvítězit, musíme zvítězit, a jistě zvítězíme!“

Potom bylo obvyklé „Dreimal hoch!“ a vojsko nasedlo opět do

vlaku, jaksí zaraženo. Místo patnácti deka ementálského sýra mají

na krku válku s Itálií.

Ve vagóně, kde seděl Švejk s účetním
šikovatelem Vaňkem,

telefonistou Chodounským, Balounem a
kuchařem Jurajdou,

rozpředel se zajímavý rozhovor o zasáhnutí
Itálie do války.

„V Tábořské ulici v Praze byl taky
takovej případ,“ začal Švejk.

„Tam byl nákej kupec Hořejší, kus vod
něho dál naproti měl svůj

krám kupec Pošmourný a mezi nima
voběma byl hokynář Havlasa.

Tak ten kupec Hořejší jednou dostal
takovej nápad, aby se jako

spojil s tím hokynářem Havlasou proti kupci Pošmournému, a začal

s ním vyjednávat, že by mohli ty dva krámy spojit pod jednou

firmou ‚Hořejší a Havlasa‘. Ale ten hokynář Havlasa šel hned k

tomu kupci Pošmournému a povídá mu, že mu dává Hořejší

dvanáct set za ten jeho hokynářský krám a že chce, aby s ním šel do

kumpanie. Jestli ale von mu dá, Pošmourný, osmnáct stovek, tak že

raději půjde s ním do kumpanie proti

Hořejšímu. Tak se dohodli, a

ten Havlasa nákej čas pořád se oklouněl
kolem toho Hořejšího,

kerýho zradil, a dělal, jako by byl jeho
nejlepším přítelem, a když

přišla řeč na to, kdy to jako dají
dohromady, říkal: ‚Jó, to už bude

brzo. Já jenom čekám, až přijedou partaje
z letních bytů.‘ A když ty

partaje přijely, tak vopravdu to už bylo
hotový, jak von pořád

sliboval tomu Hořejšímu, že se to dá
dohromady. Ten, když šel

jednou ráno votvírat krám, viděl velkej

nadpis nad krámem svýho

konkurenta, velikánskou firmu
,Pošmourný a Havlasa‘.“

„U nás,“ poznamenal pitomý Baloun, „byl
taký jednou takový

případ: chtěl jsem koupit vedle ve vesnici
jalovici, měl jsem ji

smluvenou a votickej řezník mně ji
přebral pod nosem.“

„Když už tedy zas máme novou vojnu,“
pokračoval Švejk, „když

máme vo jednoho nepřítele víc, když
máme zas novej front, tak se

bude muset šetřit s municí. ,Čím víc je v

rodině dětí, tím více se

spotřebuje rákosek,“ říkával dědeček
Chovanec v Motole, kerej

vyplácel rodičům v sousedství děti za
paušál.“

„Já mám jenom strach,“ řekl Baloun celý
se třesa, „že kvůli tý

Itálii budou menší porce.“

Účetní šikovatel Vaněk se zamyslíl a řekl
vážně: „To všechno

může být, poněvadž ted’ se to naše
vítězství nějak protáhne.“

„Ted’ bychom potřebovali novýho
Radeckýho,“ prohodil Švejk,

„ten už byl vobeznámenej s tamější
krajinou, ten už věděl, kde je

slabá stránka Taliánů a co se má
šturmovat a vod který strany. Vono

to není jen tak lehký, vlezť někam. To
dovede každej, ale dostat se

vodtamtud, to je pravý vojenský umění.
Když už člověk někam

vleze, tak musí vědět vo všem, co se
kolem něho děje, aby se

najednou nevoctnul před nějakou
šlamastykou, kerej se říká

64

katastrofa. To u nás jednou v domě, ještě

na starým bytě, chytili na

půdě zloděje, a von si chlap povšimnul,
když tam vlez, že právě

zedníci vopravujou světlík, von se jim
tedy vytrh, skolil domovnici a

spustil se po lešení dolů do světlíku a
vodtamtud vůbec nemoh ven.

Ale náš tatíček Radecký věděl vo každěj
cestě, nemohli ho nikde

dostat. V jedný knížce vo tom jenerálovi
bylo to celý popsány, jak

utek vod Santa Lucie a Taliáni jak taky
utekli, a teprve jak druhej

den vobjevil, že to vlastně vyhrál, když

tam Taliány nenašel a

neviděl dalekohledem, tak se vrátil a
vobsadil vopuštěnou Santu

Lucii. Vod tý doby byl menovanej
maršálkem.“

„Cožpak Itálie, to je pěkná země,“
prohodil kuchař Jurajda, „já

sem byl jednou v Benátkách a vím, že
Talián nazve každého

prasetem. Když se rozčílí, je u něho
každej porco maladetto. I papež

je u něho porco, i ,madonna mia e porco‘,
,papa e porco‘.“

Účetní šikovatel Vaněk naproti tomu

velice sympaticky se

vyjádřil o Itálii. Má v Kralupech při své
drogérii výrobu citrónové

šťávy, kterou dělá ze shnilých citrónů, a
nejlacinější citróny a

nejshnilější vždy kupoval z Itálie. Ted'
bude konec s dopravou

citrónů z Itálie do Kralup. Není pochyby,
že válka s Itálií přinese

různá překvapení, poněvadž se bude chtít
Rakousko pomstít.

„Vono se řekne,“ usmál se Švejk, „pomstít
se. Někdo myslí, že se

pomstí, a nakonec to vodnese ten, koho si

jako takovej člověk vybral

za nástroj svý pomsty. Když jsem bydlel
před lety na Vinohradech,

tak tam bydlel v přízemí domovník a u
toho na bytě byl jeden

takovej malej ouředníček z ňáký banky, a
ten chodil do jednoho

výčepu v Krameriově ulici a pohádal se
tam jednou s jedním pánem,

kerej měl takovej ňákej ústav na
Vinohradech pro analýzu moče.

Ten pán vůbec na nic jinýho nemyslel a vo
ničem jiném nemluvil a

nosíval samé flaštičky s močí, každýmu to

cpal pod nos, aby se taky

vymočil a dal si prohlídnout moč, protože
na takový prohlídce

záleží štěstí člověka, rodiny a je to taky
laciný, stojí to šest korun.

Všichni, co chodili do výčepu, i hostinský
a hostinská, dali si moč

analýzovat, jenom ten úředníček se ještě
držel, ačkoliv ten pán za

ním lez pořád do pisoáru, když šel ven, a
vždycky mu starostlivě

65

říkal: „Já nevím, pane Skorkovský, mně se
ta vaše moč nějak nelíbí,

vymočte se do lahvičky, dřív než bude
pozdě!‘ Konečně ho

přemluvil. Stálo to úředníčka šest korun a
ten pán mu ten rozbor jak

náležitě vosladil, jako to už udělal těm
všem ve výčepu, nevyjímaje

ani hostinskýho, kterýmu kazil živnost,
poněvadž takovej rozbor

vždycky provázel říkáním, že je to moc
vážnej případ, že nikdo

nesmí nic pít kromě vody, že nesmí
kouřit, že se nesmí ženit a že má

jíst jen samou zeleninu. Tak ten úředníček
měl na něho jako všichni

strašnej vztek a zvolil si domovníka za
nástroj svý pomsty,

poněvadž znal domovníka jako surovce.
Tak jednou tomu pánovi,

co prováděl tu analýzu moči, povídá, že
ten domovník už se necejtí

zdráv nějakej čas a že ho prosí, aby si
zejtra ráno k sedmej hodině

přišel k němu pro moč, že si ji dá
prozkoumat. A von tam šel.

Domovník ještě spal, když ho ten pán
vzbudil a povídal mu

přátelsky: „Moje úcta, pane Málek, dobré
jitro přeji. Tady prosím

lahvička, račte se vymočít a dostanu šest
korun.‘ Ale to bylo boží

dopuštění potom, jak ten domovník
vyskočil v kaťatech z postele,

jak toho pána chyt za krk, jak s ním praštil
vo almaru, až ho do ní

zafasoval! Když ho vytáh z almary, popad
bejkovec a už ho hnál

dolů v kaťatech Čelakovského ulicí, a ten
ječel, jako když šlápneš

psovi na vocas, a na Havlíčkově třídě
skočil do električky, a

domovníka chyt strážník, sepral se s ním,
a poněvadž byl domovník

v kaťatech a všechno mu lezlo ven, tak ho kvůli takovému

pohoršení hodili do košatinky a vodvezli na policii, a von ještě z

košatinky řval jako tur: „Vy pacholci, já vám ukážu mně analyzovat

moč.“ Seděl šest měsíců pro veřejný násilí a pro urážku strážce, a

potom ještě po vyhlášení rozsudku dopustil se urážky

panovnickýho domu, tak snad sedí ještě dnes, a proto říkám, chtít se

někomu pomstít, že to vodnese nevinnej člověk.“

Baloun mezitím úsilovně o něčem přemýšlel, až nakonec otázal

se se strachem Vaňka: „Prosím, pane rechnungsfeldvébl, vy tedy

myslíte, že kvůli tý válce s Itálií budem fasovat menší mináž?“

„To je nabíledni,“ odpověděl Vaněk.

„Ježišmarjá,“ vykřikl Baloun, sklonil hlavu do dlaní a seděl tiše v

66

koutku.

Tím skončila v tomto vagóně definitivně debata o Itálii.

Ve štábním vagóně rozhovor o nově

utvořených válečných

poměrech zasáhnutím Itálie do války byl
by býval jistě velice fádni,

když zde nebylo již slavného vojenského
teoretika kadeta Bieglera,

kdyby byl jaksi ho nezastoupil poručík
Dub od třetí kumpanie.

Poručík Dub byl v civilu profesorem
češtiny a již v té době jevil

neobyčejný sklon k tomu, aby všude, kde
jen to bylo možno, mohl

vyjádřit svou loajálnost. V písemných
pracech předkládal svým

žákům témata z dějin rodu habsburského.

V nižších třídách strašil

žáky císař Maxmilián, který vlezl na skálu
a nemohl slézt dolů, Josef

II. jako oráč a Ferdinand Dobrotivý. Ve
vyšších třídách byla ta

témata ovšem spletenější, jako kupříkladu
úloha pro septimány:

„Císař František Josef I., podporovatel
věd a umění“, kteráž práce

vynesla jednomu septimánovi vyloučení
ze všech středních škol říše

rakousko-uherské, poněvadž napsal, že
nejkrásnějším činem tohoto

mocnáře bylo založení mostu císaře

Františka Josefa I. v Praze.

Velice dbal vždy toho, aby všichni jeho
žáci při císařských

narozeninách a jiných podobných
císařských slavnostech zpívali s

nadšením rakouskou hymnu. Ve
společnosti byl neoblíben,

poněvadž o něm bylo jisto, že je též
denunciantem mezi svými

kolegy. V městě, kde vyučoval, byl
jedním z členů trojlístku

největších pitomců a mezků, který se
skládal z něho, okresního

hejtmana a ředitele gymnázia. V tomto

úzkém kroužku naučil se

politizovat v rámcích rakousko-uherského
mocnářství. Též nyní

počal vykládat své rozumy hlasem a
přízvukem zkostnatělého

profesora:

„Celkem vzato mě naprosto nepřekvapilo
vystoupení Itálie.

Čekal jsem to již před třemi měsíci. Je
jisté, že Itálie značně zpyšněla

poslední dobou, následkem vítězné války
s Tureckem o Tripolis.

Kromě toho příliš spoléhá se na své
lod'stvo i na náladu

obyvatelstva v našich přímořských zemích
a v jižním Tyrolsku. Ještě

před válkou mluvil jsem o tom s naším
okresním hejtmanem, aby

naše vláda nepodceňovala iredentistické
hnutí na jihu. Dal mně též

67

úplně za pravdu, poněvadž každý
prozíravý člověk, kterému záleží

na zachování této říše, musel již dávno
předpokládat, kam bychom

dospěli s přílišnou shovívavostí vůči
takovým živlům. Pamatuji se

dobře, že asi před dvěma lety jsem

prohlásil v rozmluvě s panem

okresním hejtmanem, že Itálie, bylo to v době balkánské války při

aféře našeho konzula Prohasky, čeká na nejbližší příležitost nás

zákeřně napadnout. – A teď to máme!“ vykřikl takovým hlasem,

jako by se s ním všichni hádali, ačkoliv všichni přítomní aktivní

důstojníci si při jeho řeči mysleli, aby jim ten civilista žvanil vlezl na

záda.

„Je pravdou,“ pokračoval již mírnějším tónem, „že se ve většině

případech i ve školních úlohách
zapomínalo na náš bývalý poměr s

Itálií, na ony veliké dny slavných
vítězných armád i v roce tisíc osm

set čtyřicet osm, i v roce tisíc osm set
šedesát šest, o kterých se mluví

ve dnešních příkazech po brigádě. Já jsem
však ale vykonal vždy

svou povinnost a ještě před ukončením
školního roku, takřka na

samém začátku války, dal jsem svým
žákům slohový úkol: „Unsre

Helden in Italien von Vicenza bis zur
Custozza, oder,“

A blbeček poručík Dub slavnostně dodal:
„... Blut und Leben für

Habsburg! Für ein Österreich, ganz, einzig,
groß!“...

Odmlčel se a čekal patrně, že ostatní ve
štábním vagóně též

budou mluvit o nově utvořené situaci a on
že jim ještě jednou

dokáže, že to už věděl před pěti lety, jak
se jednou zachová Itálie ku

svému spojenci. Zklamal se však úplně,
neboť hejtman Ságner,

kterému přinesl batalionsordonanc
Matušič ze stanice večerní

vydání Pester Lloyd, řekl, dívaje se do novin: „Tak vida, ta

Weinerová, kterou jsme viděli v Brucku vystupovat pohostinsky,

hrála zde včera na scéně Malého divadla.“

Tím byla zakončena ve štábním vagóně debata o Itálii.

Kromě těch, kteří seděli vzadu, bataliónní ordonanc Matušič a

sluha hejtmána Ságnera Batzer dívali se na vojnu s Itálií ze

stanoviska čistě praktického, poněvadž, kdysi dávno před léty, ještě

za aktivní služby, zúčastnili se oba
nějakých manévrů v jižním
Tyrolsku.

„To se nám to špatně poleze do těch
kopců,“ řekl Batzer,

„hejtman Ságner má těch kufrů hromadu.
Já jsem sice z hor, ale je to

docela něco jiného, když si člověk vezme
flintu pod kabát a jde si

vyhlídnout nějakého zajíce na panství
knížete Švarcenberka.“

„Jestli totiž nás hodí dolů na Itálii. Mně
by se to taky

nezamlouvalo, lítat po kopcích a

ledovcích s rozkazy. Potom to

žrádlo tam dole, samá polenta a olej,“
smutně řekl Matušíč.

„A proč by zrovna nás nestrčili do těch
hor,“ rozčiloval se Batzer,

„náš regiment už byl v Srbsku, Karpatech,
už jsem se tahal s kufry

pana hejtmana po horách, dvakrát už jsem
je ztratil; jednou v

Srbsku, podruhé v Karpatech, v takové
patálii, a může být, že mě to

čeká potřetí na italské hranici, – a co se
týká toho žrádla tam dole...”

Odplivl si. Přisedl důvěrně blíže k

Matušičovi: „Víš, u nás v

Kašperských Horách děláme takové
maličké knedlíčky z těsta ze

syrových brambor, ty se uvaří, pak se
obalejí ve vejci, posypou se

pěkně houskou a potom se opíkají na
špeku.“ Poslední slovo pronesl

takovým tajemně slavnostním hlasem.

„A nejlepší jsou s kyselým zelím,“ dodal
melancholicky, „to musí

jít makaróny do hajzlu.“

Tím i zde skončil rozhovor o Itálii...

V ostatních vagónech, poněvadž vlak stál
již přes dvě hodiny na

nádraží, šel jeden hlas, že asi vlak obrátí a pošlou ho na Itálii.

Tomu by nasvědčovalo též to, že se zatím děly s ešalonem

podivné věci. Opět všechno mužstvo vyhnali z vagónů, přišla

inspekce s dezinfekčním sborem a vykropila pěkně všechny vagóny

lyzolem, což bylo přijato, zejména ve vagónech, kde vezli zásoby

komisárku, s velkou nelibostí.

Rozkaz je ale rozkaz, sanitní komise vydala rozkaz

vydezinfikovati všechny vagóny ešalonu
728, proto zcela klidně

postříkali hromady komisárku a pytle s
rýží lyzolem. To už bylo

přece znát, že se něco zvláštního děje.

69

Potom zas to všechno vehnali do vagónů a
za půl hodiny zas to

všechno vyhnali ven, poněvadž přišel si
ešalon prohlédnout takový

staříčkový generál, takže Švejkovi ihned
napadlo zcela přirozené

pojmenování starého pána. Stojí vzadu za
frontou poznamenal k

účetnímu šikovateli Vaňkovi: „Je to
chcípáček.“

A starý generál procházel se dál před
frontou, provázen

hejtmanem Ságnerem, a zastavil se před
jedním mladým vojákem,

aby jaksi celé mužstvo nadchl, a otázel se
ho, odkud je, jak je stár a

má-li hodinky. Voják sice jedny měl, ale
poněvadž myslel, že

dostane od starého pána ještě jedny, řekl,
že žádné nemá, načež

staříčkový chcípáček generál s takovým
připitomělým úsměvem, jako

to dělával císař František Josef, když
oslovovával někde ve městech

starosty, řekl: „To je dobře, to je dobře,“
načež poctil oslovením

vedle stojícího kaprála, kterého se optal,
je-li jeho manželka zdráva.

„Poslušně hlásím,“ zařval desátník, „že
nejsem ženat,“ načež

generál se svým blahosklonným úsměvem
řekl opět své: „To je

dobře, to je dobře.“

Potom generál v stařecké dětinnosti
požádal hejtmana Ságnera,

aby mu předvedl, jak se vojáci sami

počítají do dvojstupu, a za

chvilku již znělo: „První – druhý, první – druhý, první – druhý.“

To měl generál chcípáček velice rád. Měl dokonce doma dva

burše, které si stavěl doma před sebe, a ti museli sami počítat:

„První – druhý, první – druhý...“

Takových generálů mělo Rakousko hromadu.

Když tedy byla přehlídka šťastně odbyta, při čem generál

neskrblil pochvalou před hejtmanem Ságnerem, bylo dovoleno

mužstvu pohybovat se v obvodu nádraží,
poněvadž přišla zpráva,

že se pojede ještě až za tři hodiny.

Mužstvo se tedy procházelo

kolem a očumovalo, poněvadž bývá na
nádraží dosti obecenstva, tu

a tam přece jen některý voják vyžebbral si
cigaretu.

Bylo vidět, že jaksí to prvotní nadšení,
vyjadřující se v slavném

vítání ešalonů na nádražích, již hluboce
kleslo a upadlo až na

žebrotu.

K hejtmanovi Ságnerovi dostavila se

deputace Spolku pro vítání

70

hrdinů, sestávající ze dvou strašně
utahaných dam, které odevzdaly

dárek patřící ešalonu, totiž dvacet
krabiček voňavých pastilek do

úst, reklamy to jedné peštské továrny na
cukrovinky. Krabičky

ústních voňavých pastilek byly pěkně
provedeny z plechu, na víčku

byl namalován uherský honvéd, který
tiskne ruku rakouskému

landšturmákovi, a nad nimi září koruna
svatoštěpánská. Kolem byl

německý a maďarský nápis: „Für Kaiser,
Gott und Vaterland.“

Továrna na cukrovinky byla tak loajální,
že dala přednost císaři

před pánembohem.

Každá krabička obsahovala osmdesát
pastilek, takže asi celkem

přibližně pět pastilek přišlo na tři muže.
Kromě toho přinesly

ustarané, utahané dámy veliký balík
vytištěných dvou modliteb

sepsaných budapeštským arcibiskupem
Gézou ze Szatmár-

Budafalu. Byly německo-maďarské a

obsahovaly nejstrašnější

prokletí všech nepřátel. Psány byly tyto modlitbičky tak vášnivě, že

tam jenom na konci scházelo různé maďarské „Baszom a

Krisztusmárját!“

Dle ctihodného arcibiskupa měl dobrotivý bůh Rusy, Angličany,

Srby, Francouze, Japonce rozsekat na nudle a na paprikaguláš.

Dobrotivý bůh měl se koupat v krvi nepřátel a pomordovat to

všechno, jako to udělal surovec Herodes s mlád'átky.

Důstojný arcibiskup budapeštský použil
ve svých modlitbičkách

například takových pěkných vět: „Bůh
žehnej vašim bodákům, aby

hluboko vnikly do břicha vašich nepřátel.
Necht' nejvýš spravedlivý

Hospodin řídí dělostřelecký oheň nad
hlavy nepřátelských štábů.

Milosrdný bůh dejž, aby se všichni
nepřátelé zalkli ve své vlastní

krvi, z ran, které vy jim nanesete!“

Proto je třeba ještě jednou opakovat, že k
těmto modlitbičkám

nakonec nic jiného nescházelo než to

„Bazsom a Krisztusmárját!“

Když to všechno obě dámy odevzdaly,
projevily hejtmanovi

Ságnerovi zoufalé přání, zdali by nemohly
být přítomny při

rozdávání dárků. Jedna dokonce měla
takovou odvahu zmínit se, že

by při té příležitosti mohla promluvit k
vojínům, které jinak

nenazývala nežli „unsere braven
Feldgrauen“.

71

Obě tvářily se strašně uraženě, když
hejtman Ságner zamítl jejich

žádost. Prozatím tyto milodary putovaly
do vagónu, kde bylo

skladiště. Ctihodné dámy prošly řadou
vojáků a jedna z nich

neopomenula při té příležitosti popleskati
jednoho zarostlého vojáka

po tváři. Byl to nějaký Šimek z Budějovic,
který neznaje ničeho o

tom vznešeném poslání těch dam,
prohodil k svým soudruhům po

odchodu dám: „Jsou ale tady ty kurvy
drzí. Kdyby aspoň taková

vopice vypadala k světu, ale je to jako
čáp, člověk nic jiného nevidí

než ty haksny a vypadá to jako boží
umučení, a ještě si taková stará

rašple chce něco začínat s vojáky.“

Na nádraží bylo velice živo. Událost s
Italy způsobila zde jistou

paniku, poněvadž byly zadrženy dva
ešalony s dělostřelectvem a

poslány do Štýrska. Byl zde též ešalon
Bosňáků, který tu čekal již

dva dny z nějakých neznámých příčin a
byl úplně zapomenut a

ztracen. Bosňáci již dva dni nefasovali
mináž a chodili žebrat chleba

po Nové Pešti. Také nebylo nic jiného

slyšet nežli rozčilený hovor

ztracených Bosňáků, živě gestikulujících,
kteří vyraželi neustále ze

sebe: „Jebem ti boga – jebem ti dušu,
jebem ti majku.“

Potom pochodový prapor
jedenadvadesátých byl opět sehnán

dohromady a nastoupil místo ve svých
vagónech. Za chvíli však

bataliónní ordonanc Matušič vrátil se z
nádražního velitelství se

zprávou, že se pojedje až za tři hodiny.
Proto opět svolané mužstvo

bylo puštěno z vagónů. Těsně před

odjezdem vlaku vstoupil do

štábního vagónu velice rozčileně poručík
Dub a žádal hejtmana

Ságnera, aby dal neprodleně Švejka zavřít.
Poručík Dub, starý

známý denunciant na svém působišti jako
gymnaziální profesor,

dával se rád do rozhovoru s vojáky,
přičemž pátral po jejich

přesvědčení, a zároveň, aby je mohl
poučiti a vysvětliti, proč bojují,

zač bojují.

Na své obchůzce viděl vzadu, za nádražní
budovou, stát u

lucerny Švejka, který se zájmem si
prohlížel plakát nějaké

dobročinné vojenské loterie. Ten plakát
znázorňoval, jak rakouský

voják připichuje vyjeveného vousatého
kozáka ke zdi.

Poručík Dub poklepal Švejkovi na rameno
a otázel se, jak se mu

72

to líbí.

„Poslušně hlásím, pane lajtnant,“
odpověděl Švejk, „že je to

blbost. Už jsem viděl hodně pitomejch
plakátů, ale takovou

hovadinu sem ještě neviděl.“

„Copak se vám na tom nelíbí?“ optal se poručík Dub.

„Mně se, pane lajtnant, na tom plakátu nelíbí to, jak ten voják

zachází se svěřenejma zbraněma, dyť von může ten bajonet zlomit

vo zed’, a potom je to vůbec zbytečný, byl by za to trestanej,

poněvadž ten Rus má ruce nahoře a vzdává se. On je zajatej, a se

zajatci se musí slušně zacházet, poněvadž je to marný, ale jsou to

taky lidi.“

Poručík Dub pátral tedy dále po Švejkově smýšlení a optal se ho:

„Vám je tedy toho Rusa líto, že ano?“

„Mně je líto, pane lajtnant, vobou, i toho Rusa, protože je

propíchnutej, i toho vojáka, protože by byl za to zavřenej. Dyt' von,

pane lajtnant, musel ten bajonet přitom zlomit, to je marný, dyt' to

vypadá jako kamenná zed', kam to vráží, a vocel je křehká. To jsme

vám jednou, pane lajtnant, ještě do vojny, v aktivní službě, měli

jednoho pana lajtnanta u kumpanie. Ani

starej zupák nedoved se tak

vyjadřovat jako ten pan lajtnant. Na
cvičišti nám říkal: ‚Když je

habacht, tak musíš vyvalovat voči, jako
když kocour sere do

řezanky.‘ Ale jinak byl moc hodnej
člověk. Jednou na Ježíška se

zbláznil, koupil pro kumpanii celej vůz
kokosovejch vořechů, a vod

tý doby vím, jak sou bajonety křehký. Půl
kumpanie zlámalo si vo ty

vořechy bajonety a náš obrstlajtnant dal
celou kumpanii zavřít, tři

měsíce jsme nesměli z kasáren, pan

lajtnant měl domácí vězení...”

Poručík Dub podíval se rozzlobeně do bezstarostného obličeje

dobrého vojáka Švejka a otázal se ho zlostně: „Znáte mne?”

„Znám vás, pane lajtnant.”

Poručík Dub zakoulel očima a zadupal: „Já vám povídám, že mě

ještě neznáte.”

Švejk odpověděl opět s tím bezstarostným klidem, jako když

hlásí raport: „Znám vás, pane lajtnant, jste, poslušně hlásím, od

našeho maršbataliónu.”

„Vy mě ještě neznáte,“ křičel poznovu poručík Dub, „vy mne

znáte možná z té dobré stránky, ale až mne poznáte z té špatné

stránky. Já jsem zlý, nemyslete si, já každého přinutím až k pláči.

Tak znáte mne, nebo mne neznáte?“

„Znám, pane lajtnant.“

„Já vám naposled říkám, že mne neznáte, vy osle. Máte nějaké

bratry?“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že mám

jednoho.“

Poručík Dub rozvzteklil se při pohledu na Švejkův klidný,

bezstarostný obličej, a neovládaje se více, zvolal: „To také bude ten

váš bratr takové hovado, jako jste vy. Čímpak byl?“

„Profesorem, pane lajtnant. Taký byl na vojně a složil oficířskou

zkoušku.“

Poručík Dub podíval se na Švejka, jako by ho chtěl probodnout.

Švejk snesl s důstojnou rozvahou zlý pohled poručíka Duba, takže

prozatím celá rozmluva mezi ním a poručíkem skončila slovem

„Abtreten!“

Každý šel tedy svou cestou a každý si myslel svoje.

Poručík Dub si myslel o Švejkovi, že řekne panu hejtmanovi, aby

ho dal zavřít, a Švejk si opět myslel, že viděl již mnoho pitomých

důstojníků, ale takový, jako je poručík Dub, je přece u regimentu

vzácností.

Poručík Dub, který zejména dnes si umínil, že musí vychovávat

vojáky, našel si za nádražím novou oběť.
Byli to dva vojáci od

pluku, ale od jiné rotы, kteří tam
smlouvali ve tmě lámanou

němčinou s dvěma poběhlicemi, kterých
se potloukaly celé tucty

kolem nádraží.

Vzdalující se Švejk slyšel ještě zcela
zřetelně ostrý hlas poručíka

Duba: „Znáte mne?!... Ale já vám říkám,
že mne neznáte!... Ale až

mne poznáte!... Vy mne znáte třeba z té
dobré stránky!... Já vám

říkám, až mne poznáte z té špatné stránky!

... Já vás přinutím až k

pláči, oslové!... Máte nějaké bratry?... To budou také taková

hovada, jako jste vy!... Čím byli?... U trénu?... Nu dobře...

Pamatujte, že jste vojáci... Jste Češi?... Víte, že řekl Palacký, že

74

kdyby nebylo Rakouska, že bychom ho musili vytvořit...

Abtreten...!“

Obchůzka poručíka Duba neměla však celkem pozitivního

výsledku. Zastavil ještě asi tři skupiny

vojáků a jeho výchovná

snaha „přinutit až k pláči“ úplně
ztroskotala. Byl to takový materiál,

který byl odvážen do pole, že z očí
každého jednotlivce vyciťoval

poručík Dub, že si všichni o něm myslí
něco jistě velice

nepříjemného. Byl uražen ve své pýše a
výsledek toho byl, že před

odjezdem vlaku žádal ve štábním vagóně
hejtmana Ságnera, aby byl

Švejk zavřen. Mluvil přitom, odůvodňuje
nutnost izolace dobrého

vojáka Švejka, o prapodivném, drzém

vystupování, přičemž nazval

upřímné odpovědi Švejkovy na svou
poslední otázku jízlivými

poznámkami. Kdyby to takhle šlo dál,
ztrácí důstojnický sbor v

očích mužstva veškerou vážnost, o čemž
jistě z pánů důstojníků

nikdo nepochybuje. On sám ještě před
válkou mluvil o tom s panem

okresním hejtmanem, že každý nadřízený
musí hledět vůči svým

podřízeným zachovati jistou autoritu. Pan
okresní hejtman byl také

téhož mínění. Zejména teď na vojně, čím

více přibližuje se člověk k

nepříteli, je třeba udržeti jakousi hrůzu
nad vojáky. Proto tedy žádá,

aby byl Švejk disciplinárně potrestán.

Hejtman Ságner, který jako aktivní
důstojník nenáviděl všechny

ty rezervní důstojníky od různých branží z
civilu, upozornil

poručíka Duba, že podobná oznámení
mohou se díti jedině ve formě

raportu, a ne takovým zvláštním
hokynářským způsobem, jako

když se smlouvá na ceně brambor. Pokud
se týká samotného Švejka,

první instancí, jejíž pravomoci Švejk
podléhá, že je pan nadporučík

Lukáš. Taková věc se dělá čistě po
raportu. Od kumpanie že jde

taková věc k bataliónu a to je snad panu
poručíkovi známo. Jestli

Švejk něco provedl, tak přijde před
kumpanieraport, a když se

odvolá, k batalionsraportu. Jestli si však
pan nadporučík Lukáš přeje

a považuje-li vypravování pana poručíka
Duba za oficielní

oznámení ku potrestání, že ničeho proti
tomu nemá, aby byl Švejk

předveden a vyslechnut.

Nadporučík Lukáš ničeho proti tomu
nenamítal, jedině

75

poznamenal, že z vypravování Švejkova ví
sám velice dobře, že

bratr Švejkův byl skutečně profesorem a
rezervním důstojníkem.

Poručík Dub se zakolísal a řekl, že on
žádal za potrestání jedině v

širším smyslu a že může být, že dotyčný
Švejk se nedovede vyjádřit,

a tak že jeho odpovědi činí dojem drzosti,
jízlivosti a neúcty k

představeným. Kromě toho že z celého
vzezření dotyčného Švejka je

vidět, že je mdlého rozumu.

Tím vlastně přešla celá bouřka přes hlavu
Švejka, aniž by byl

hrom uhodil.

Ve vagónu, kde byla kancelář a skladiště
bataliónu, účetní

šikovatel pochodového praporu Bautanzel
velmi blahosklonně

rozdal dvěma písařům od bataliónu po
hrsti ústních pokroutek z

těch krabiček, které se měly rozdat mezi
batalión. To bylo obvyklým

zjevem, že všechno, co bylo určeno pro mužstvo, muselo prodělat

stejně manipulaci v bataliónní kanceláři jako nešťastné pokroutky.

To bylo všude něco tak obvyklého ve válce, že když někde se

shledalo při inspekci, že se nekrade, byl přece jen každý z těch

účetních šikovatelů ve všech možných kancelářích v podezření, že

překročuje rozpočet a provádí zas jiné šmejdy, aby to klapalo.

Proto zde, když se všichni cpali těmito pokroutkami, aby aspoň

toho svinstva užili, když už nebylo nic
jiného, o co by se dalo

mužstvo okrást, promluvil Bautanzel o
smutných poměrech na této

cestě: „Prodělal jsem už dva
maršbatalióny, ale takovou bídou

cestu jako teď jsme nedělali. Panečku, než
jsme přijeli tenkrát do

Prešova, tak jsme měli haldy všeho, na co
si člověk pomyslí. Měl

jsem schováno deset tisíc memfisek, dvě
kola ementálského sýra, tři

sta konzerv, a potom, když už se šlo na
Bardějov do zákopů, Rusové

od Mušiny odřízli spojení na Prešov,
potom se dělaly obchůdky.

Odevzdal jsem z toho všeho naoko
desátou část pro maršbatalión,

že jsem to jako ušetřil, a rozprodal jsem to
ostatní všechno u trénu.

Měli jsme u nás majora Sojku, a to byla
pěkná svině. On sice nebyl

žádný hrdina a nejraději se potloukal u nás
u trénu, poněvadž tam

nahoře hvízdaly kuličky a praskaly
šrapnely. A to vždycky přišel k

nám pod záminkou, že musí se přesvědčit,
jestli se pro mužstvo

bataliónu vaří pořádně. Obyčejně přišel k
nám dolů, když došla

zpráva, že Rusové zas něco chystají; celý
se třás, musel na kuchyni

vypít rum a potom teprve dělal prohlídku
ve všech polních

kuchyních, které byly kolem trénu,
poněvadž nahoru do pozic se

nemohlo a mináž nahoru se nosila v noci.
Byli jsme tenkrát v

takových poměrech, že o nějaké
důstojnické mináži nemohla být ani

řeč. Jednu cestu, která ještě byla volná s

týlem, měli obsazenu Němci

z říše, kteří zadržovali všechno, co lepšího
nám posílali z týlu, a

sežrali to sami, takže na nás už nedošlo;
my jsme všichni u trénu

zůstali bez oficírsmináže. Za tu celou
dobu nic víc se mně

nepodařilo ušetřit pro nás v kanceláři než
jedno prasátko, které jsme

si dali vyudit, a aby ten major Sojka na to
nepřišel, tak jsme ho měli

uschované hodinu cesty u artilerie, kde
jsem měl jednoho známého

feuerwerkra. Tak ten major, když přišel k

nám, začal vždy

ochutnávat v kuchyni polévku. Pravda, masa mnoho se nemohlo

vařit, jen tak co se sehnalo prasat nebo hubených krav v okolí. To

nám ještě Prušáci dělali velkou konkurenci a dávali dvakrát tolik při

rekvizici za dobytek. Za tu celou dobu, co jsme stáli pod

Bardějovem, jsem si při nákupu dobytka neušetřil víc než něco málo

přes dvanáct set korun, a to jsme ještě většinou namísto peněz

dávali poukázky se štemplem bataliónu,

zejména poslední dobou,

když jsme věděli, že Rusové na východ od
nás jsou v Radvani a na

západ v Podolíně. Nejhuř se pracuje s
takovým národem, jako je

tam, který neumí číst a psát a podpisuje se
jenom třemi křížky, o

čemž naše intendantstvo velice dobře
vědělo, takže když jsme

posílali pro peníze na intendantstvo,
nemohl jsem přiložit do

přílohy padělané kvitance, že jsem jim
vyplatil peníze; to se může

dělat jenom, kde je národ vzdělanější a

umí se podpisovat. A potom,

jak už říkám, Prušáci nás přepláceli a platili hotově, a když jsme

někam přišli, tak na nás pohlíželi jako na raubíře, a intendantstvo

vydalo ještě k tomu rozkaz, že kvitance podepsané křížky předávají

se polní účetní kontrole. A těch chlapů se jenom hemžilo. Přišel

takový chlap, nažral se u nás a napil, a druhý den šel nás udat. Ten

major Sojka chodil pořád po těch kuchyních, namouduši, věřte mně,

vytáhl jednou z kotle maso pro celou
čtvrtou kumpačku. Začal s

vepřovou hlavou, o té řekl, že není
dovařená, tak si ji dal ještě

chvilku povařit; pravda, tehdy masa se
mnoho nevařilo, na celou

kumpanii přišlo asi dvanáct starých,
poctivých porcí masa, ale on to

všechno sněd, potom ochutnal polévku a
spustil rámus, že je jako

voda, co je to za pořádek, masová polévka
bez masa, dal ji zapražít a

hodil do ní moje poslední makaróny, co
jsem ušetřil za tu celou

dobu. Ale to mne tak nemrzelo jako to, že
na tu jíšku praskly dvě

kila čajového másla, které jsem vyšetřil
ještě v té době, kdy byla

důstojnická mináž. Měl jsem je na takové
rechně nad kavalcem, on

se na mě rozeřval, komu prý to patří. Já
jsem mu tedy řekl, že podle

rozpočtu na stravování vojáků, dle
posledního příkazu po divizi,

připadá na jednotlivého vojáka na
přilepšení patnáct gramů másla

nebo jednadvacet gramů sádla, poněvadž
to nestačí, zůstávají

zásoby másla stát tak dlouho, dokud se
nebude moci přilepšit

mužstvu másla v plné váze. Major Sojka
se velice rozčilil, začal

křičet, že asi patrně čekám, až přijdou
Rusové a seberou nám

poslední dvě kila másla, hned že to musí
přijít do polévky, když je

polévka bez masa. Tak jsem přišel o celou
zásobu, a věřte mně, že

ten major mně přinášel, jak se objevil, jen
samou smůlu. On měl

pomalů tak čich vyvinutý, že hned věděl o
všech mých zásobách.

Jednou jsem ušetřil na manšaftu hovězí
játra a chtěli jsme si je dusit,

když vtom šel pod kavalec a vytáhl je.
Řekl jsem mu na jeho řvaní,

že játra ta jsou určena k zakopání, že
dopoledne to zjistil jeden

podkovář od artilerie, který má
veterinářský kurs. Major sebral

maníka od trénu a potom s tím maníkem
vařili si játra nahoře pod

skalami v kotlíkách, a to byl také jeho
osud, že Rusové viděli ten

oheň, práskli do majora, do kotlíku
osmnáctkou. Potom jsme se tam

šli podívat, a člověk nerozeznal, jestli po
těch skalách se válejí játra

hovězí nebo játra pana majora.“

Potom přišla zpráva, že se pojedě ještě až
za čtyři hodiny. Trat'

nahoře na Hatvan že je zastavena vlaky s
raněnými. Také se

rozšiřovalo po nádraží, že u Jágru srazil se
jeden sanitní vlak s

78

nemocnými a raněnými s vlakem
vezoucím dělostřelectvo. Z Pešti

že tam jedou pomocné vlaky.

Za chvíli pracovala již fantazie celého

bataliónu. Mluvílo se o 200

mrtvých a raněných, o tom, že se ta srážka stala zúmyslně, aby se

nepřišlo na podvody v zásobování nemocných.

To dalo podnět k ostré kritice o nedostatečném zásobování

bataliónu a o zlodějích v kanceláři a ve skladišti.

Většina byla toho mínění, že účetní šikovatel bataliónu Bautanzel

dělí se o všechno napolovic s důstojníky.

Ve štábním vagóně oznámil hejtman Ságner, že dle maršrúty mají

být už vlastně na haličské hranici. V Jágru
že měli už vyfasovat na

tři dny pro mužstvo chleba a konzervy. Do
Jágru že mají ještě deset

hodin jízdy. V Jágru že je opravdu tolik
vlaků s raněnými z ofenzívy

za Lvovem, že podle telegramu není v
Jágru ani veky komisárku,

ani jedné konzervy. Obdržel rozkaz
vyplatit místo chleba a konzerv

6 K 72 h na muže, což má být vyplaceno
při rozdávání žoldu za

devět dní, jestli totiž dostane do té doby
peníze od brigády. V

pokladně je jenom něco přes dvanáct tisíc korun.

„To je ale svinstvo od regimentu,“ řekl nadporučík Lukáš, „pustit

nás takhle bídně do světa.“

Nastal vzájemný šepot mezi fénrichem Wolfem a nadporučíkem

Kolářem, že plukovník Schröder za poslední tři neděle poslal na své

konto do vídeňské banky šestnáct tisíc korun.

Nadporučík Kolář pak vyprávěl, jak se šetří. Ukradne se na

regimentu šest tisíc korun a strčí se do své

vlastní kapsy a s

důslednou logikou dá se rozkaz po všech kuchyních, aby se denně

na muže strhly v kuchyni tři gramy hrachu.

Za měsíc to dělá devadesát gramů na muže, a na kuchyni u každé

kumpanie musí být nejmíň ušetřena zásoba 16 kilogramů hrachu a s

tou se musí kuchař vykázat.

Nadporučík Kolář vyprávěl si s Wolfem jen povšechně o určitých

případech, které zpozoroval.

Jisto však bylo, že takovými případy byla

přeplněna celá

vojenská správa. Začínalo to účetním
šikovatelem u nějaké

79

nešťastné kumpanie a končilo to křečkem
v generálských epuletách,

který si dělal zásoby na poválečnou zimu.

Vojna vyžadovala udatnost i v krádeži.

Intendanti dívali se láskyplně na sebe,
jako by chtěli říct: Jsme

jedno tělo a jedna duše, kradem,
kamaráde, podvádíme, bratře, ale

nepomůžeš si, proti proudu je těžko

plovat. Když ty nevezmeš,

vezme druhý a ještě o tobě řekne, že proto už nekradeš, poněvadž

sis už nahrabal toho dost.

Do vagónu vkročil pán s červenými a zlatými lampasy. Byl to

opět jeden z generálů projíždějících se po všech tratích na inspekci.

„Sedněte si, pánové,“ pokynul vlídně, maje radost, že překvapil

opět nějaký ešalon, o kterém nevěděl, že tam bude stát.

Když hejtman Ságner chtěl mu podati raport, mávl jen rukou:

„Váš ešalon není v pořádku. Váš ešalon nespí. Váš ešalon má již

spát. V ešalonech se má spát, když stojí na nádraží, jako v kasárnách

– v devět hodin.“

Mluvil úsečně: „Před devátou hodinou vyvede se mužstvo na

latríny za nádražím – a potom se jde spát. Jinak mužstvo v noci

znečistí trať. Rozumíte, pane hejtmane? Opakujte mně to. Nebo

neopakujte mně to a udělejte mně to, jak si přeji. Odtroubit alarm,

hnát to na latríny, zatroubit štrajch a spát,

kontrolovat, kdo nespí.

Trestat! Ano! Je to všechno? Večeři rozdat v šest hodin.“

Mluvil nyní o něčem v minulosti, o tom, co se nestalo, co bylo

jaksi za nějakým druhým rohem. Stál tu jako přízrak z říše čtvrté

dimenze.

„Večeři rozdat v šest hodin,“ pokračoval dívaje se na hodinky,

které ukazovaly deset minut po jedenácté hodině noční. „Um halb

neune Alarm, Latrinenscheißen, dann schlafen gehen. K večeři zde v

šest hodin guláš s brambory místo
patnácti deka ementálského
sýra.“

Potom následoval rozkaz ukázat
pohotovost. Opět dal tedy

hejtman Ságner zatroubit alarm a
inspekční generál, dívaje se na

seřazování bataliónu do šiku, procházel se
s důstojníky a neustále k

nim mluvil, jako by to byli nějací idioti a
nemohli to hned pochopit,

80

přičemž ukazoval na ručičky hodinek:
„Also, sehen sie. Um halb

neune scheißen und nach einer halben
Stunde schlafen. Das genügt

vollkommen. V této přechodné době má
beztoho mužstvo řídkou

stolici. Hlavně kladu důraz na spánek. To
je posila k dalším

pochodům. Dokud je mužstvo ve vlaku,
musí si odpočinout. Jestli

není dosti místa ve vagónech, mužstvo spí
partienweise. Jedna

třetina mužstva ve vagónu si lehne
pohodlně a spí od devíti do

půlnoci, a ostatní stojí a dívají se na ně.
Pak první vyspalí dělají

místo druhé třetině, která spí od půlnoci
do třetí hodiny ranní. Třetí

partie spí od tří do šesti, pak je budíček a
mužstvo se myje. Při jízdě

z vagónů ne-se-ska-ko-vat! Postavit před
ešalon patroly, aby

mužstvo při jízdě ne-se-ska-ko-va-lo!
Jestli vojákovi zláme nohu

nepřítel...,“ generál poklepal si přitom
nohu, „jest to něco

chvalitebného, ale mrzačit se zbytečným
seskakováním v plné jízdě

z vagónů jest trestuhodné. – To je tedy váš
batalión?“ tázal se

hejtmana Ságnera, pozoruje ospalé
postavy mužstva, z nichž mnozí

nemohli se udržet, a vyburcováni ze
spánku, zívali na svěžím

nočním vzduchu. „To je, pane hejtmane,
zívající batalión. Mužstvo

musí jít v devět hodin spat.“

Generál se postavil před 11. kumpanii,
kde stál na levém křídle

Švejk, který zíval na celé kolo a držel si
přitom způsobně ruku na

ústech, ale zpod ruky ozývalo se takové
bučení, že nadporučík

Lukáš se třásl, aby generál nevěnoval

tomu bližší pozornost.

Napadlo mu, že Švejk zívá schválně.

A generál, jako by to znal, otočil se k Švejkovi a přistoupil k

němu: „Böhm oder Deutscher?“

„Böhm, melde gehorsam, Herr Generalmajor.“

„Dobrže,“ řekl generál, který byl Polák a znal trochu česky, „ty

rzveš na sena jako krawa. Stul pysk, drž gubu, nebuč! Býl jsi už na

látrinė?“

„Nebyl, poslušně hlásím, pane generálmajor.“

„Proč jsi nešel šrát s ostatními menži?“

„Poslušně hlásím, pane generálmajor, na manévrech u Písku říkal

nám pan plukovník Wachtl, když mužstvo v době rastu se rozlézalo

81

po žitech, že voják nesmí pořád myslet jen na šajseraj, voják že má

myslet na bojování. Ostatně, poslušně hlásím, co bychom tam na tý

latríně dělali? Není z čeho tlačit. Podle maršrúty měli jsme už dostat

na několika stanicích večeri, a nedostali

jsme nic. S prázdným

žaludkem na latrínu nelez!“

Švejk objasniv prostými slovy panu generálovi všeobecnou

situaci, podíval se tak nějak důvěrně na něho, že generál vycítil

žádost, aby jim všem pomohl. Když už je rozkaz jít na latrínu

organizovaným pochodem, tak už ten rozkaz musí být také vnitřně

něčím podepřen.

„Pošlete to všechno opět do vozů,“ řekl generál k hejtmanovi

Ságnerovi; „jak to přijde, že se nedostala

večeře? Všechny ešalony

projíždějící touto stanicí musí dostat
večeři. Zde je zásobovací

stanice. To jinak nelze. Jest určitý plán.“

Generál řekl to s takovou jistotou, která
znamenal, že jest sice již

k jedenácté hodině noční, večeře že měla
být v šest hodin, jak již

prve poznamenal, takže nic jiného
nezbývá než zadržet vlak přes

noc a přes den do šesti hodin večera, aby
dostali guláš s bramborem.

„Nic není horšího,“ řekl s ohromnou
vážností, „než ve válce

zapomínat při dopravě vojsk na jejich zásobování. Mou povinností je

dovědět se pravdy, jak to vlastně v kanceláři nádražního velitelství

vyhlíží. Neboť, pánové, někdy jsou vinni velitelé ešalonů sami. Při

revizi stanice Subotičtě na jižní dráze bosenské zjistil jsem, že šest

ešalonů nedostalo večeři, poněvadž o ni zapomněli velitelé ešalonů

žádat. Šestkrát se na stanici vařil guláš s brambory, a nikdo o něj

nežádal. Vylévali ho na hromady. Byl to, pánové, učiněný krecht na

brambory s gulášem, a tři stanice dál
žebrali vojáci z ešalonů, které

projely kolem hromad a kopců s gulášem
v Subotišti, na nádraží o

kus chleba. Zde, jak vidíte, nebyla vinna
vojenská správa.“

Mávl prudce rukou: „Velitelé ešalonů
nedostáli svým

povinnostem. Pojd'me do kanceláře.“

Následovali ho, přemýšlejíce o tom, proč
se všichni generálové

zbláznili.

Na velitelství se objevilo, že opravdu o
guláši se nic neví. Měl se

pravda zde vařit dnes pro všechny
ešalony, které projedou, ale pak

přišel rozkaz odečíst ve vnitřním účtování
zásobování vojsk po 72 h

za každého vojáka, takže každá část
projíždějící má k dobru 72 h za

muže, kteréž obdrží od svého
intendantstva k výplatě k nejbližšímu

rozdávání žoldu. Pokud se týká chleba,
obdrží mužstvo ve Watianě

na stanici po půl vece.

Velitel zásobovacího punktu se nebál.
Řekl generálovi přímo do

očí, že se rozkazy mění každou hodinu.
Někdy mívá připravenu pro

ešalony menáž. Přijede však sanitní vlak,
vykáže se vyšším

rozkazem, a je konec, ešalon stojí před
problémem prázdných kotlů.

Generál souhlasně kýval hlavou a
poznamenal, že poměry se

rozhodně lepší, ze začátku války bylo
mnohem hůř. Všechno nejde

najednou, k tomu je rozhodně třeba
zkušeností, praxe. Teorie

vlastně brzdí praktiku. Čím déle válka
potrvá, tím více se všechno

uvede do pořádku.

„Mohu vám dát praktický příklad,“ řekl s velikou rozkoší, že na

něco znamenitého přišel. „Před dvěma dny ešalony projíždějící

stanicí Hatvan nedostaly chleba, a vy ho tam zítra budete fasovat.

Pojďme nyní do nádražní restaurace.“

V nádražní restauraci pan generál počal opět mluvit o latríně a

jak to nehezky vypadá, když všude po kolejích jsou kaktusy. Jedl

přitom biftek a všem se zdálo, že se mu kaktus převaluje v hubě.

Na latríny kladl takový důraz, jako by na nich záleželo vítězství
mocnářství.

Vzhledem k nově vytvářené situaci s Itálií prohlásil, že právě v
latrínách našeho vojska spočívá
nepopíratelná naše výhoda v italské
kampani.

Vítězství Rakouska lezlo z latríny.

Pro pana generála bylo všechno tak
jednoduché. Cesta k válečné

slávě šla dle receptu: v šest hodin večer
dostanou vojáci guláš s

brambory, o půl deváté se vojsko v latríně

vykadí a v devět jde spat.

Před takovým vojskem nepřítel prchá v
děsu.

Generálmajor se zamyslí, zapálí si
operas a díval se do stropu

dlouho a dlouho. Vzpomínal, co by ještě
řekl, když už je zde, a čím

83

by poučil důstojníky ešalonu.

„Jádro vašeho bataliónu je zdravé,“ řekl
náhle, když všichni

čekali, že se bude ještě dál dívat do stropu
a mlčet, „váš štand je v

úplném pořádku. Ten muž, s kterým jsem mluvil, podává svou

přímostí a vojenským držením nejlepší naděje za celý bataliόν, že

bude zápasit do poslední krůpěje krve.“

Odmlčel se a díval se opět do stropu opřen o lenoch židle, a pak

pokračoval v téže pozici, přičemž jediný poručík Dub pod pudem

své otrocké duše díval se s ním na strop: „Váš bataliόν potřebuje

však toho, aby jeho činy nepřešly v zapomenutí. Batalióny vaší

brigády mají již svou historii, ve které

musí váš bataliόν pokračovat.

A vám právě schází muž, který by vedl
přesné záznamy a sepisoval

dějiny bataliónu. K němu musí jít všechny
nitky, co která kumpanie

bataliónu vykonala. Musí to být
inteligentní člověk, žádné hovado,

žádná kráva. Pane hejtmane, vy musíte
jmenovati v bataliónu

batalionsgeschichtsschreibra.“

Potom díval se na hodiny na stěně, jichž
ručičky připomínaly celé

ospalé společnosti, že už je čas se rozejít.

Generál měl na trati svůj inspekční vlak a

požádal pány, aby ho

šli doprovodit do jeho spacího vagónu.

Velitel nádraží si vzdychl. Generál si nevzpomněl, že má platit za

biftek a láhev vína. Musí to zas zaplatit sám. Takových náštěv je

denně několik. Už na to praskly dva vozy se senem, které dal

zatáhnout na slepou kolej a které prodal firmě Löwenstein,

vojenským dodavatelům sena, jako se prodává žito nastojatě. Erár

zas ty dva vagóny od nich koupil, ale on je tam nechal pro jistotu dál

stát. Snad je bude muset zas jednou
odprodat firmě Löwenstein.

Zato však všechny vojenské inspekce
projíždějící touto hlavní

stanicí v Pešti říkaly, že se tam u velitele
nádraží dobře pije a jí.

Ráno stál ještě ešalon na nádraží, byl
budíček, vojáci se myli u

pump z esšáleků, generál se svým vlakem
ještě neodjel a šel

revidovat osobně latríny, kam chodili dle
denního rozkazu hejtmana

Ságnera po bataliónu „Schwarmweise
unter Kommando der

Schwarmkommandanten“, aby měl pan generálmajor radost. Aby

pak měl také radost poručík Dub, sdělil mu hejtman Ságner, že má

on dnes inspekci.

Poručík Dub dohlížel tedy nad latrínami.

Táhlá dlouhá latrína o dvou řadách pojmula dva švarmy jedné

kumpanie.

A nyní vojáci pěkně jeden vedle druhého seděli na bobku nad

vyházenými příkopy, jako vlaštovky na telegrafních drátech, když

se chystají na podzim na cestu do Afriky.

Každému vyčuhovala kolena ze
spuštěných kalhot, každý měl

řemen kolem krku, jako kdyby se chtěl
každou chvíli oběsit a čekal

na nějaký povel.

Bylo v tom všem vidět vojenskou
železnou disciplínu,

organizovanost.

Na levém křídle seděl Švejk, který se sem
připletl, a se zájmem si

přečítal útržek papírku, vytrženého bůhví
z jakého románu Růženy

Jesenské:

*... dejším penzionátě bohužel dámy
em neurčité, skutečné snad více
ré většinou v sebe uzavřeny ztrát
h menu do svých komnat, aneb se
svérázné zábavě. A utrousily-li t
šel člověk jen a pouze stesk na ct
se lepšila, neb nechtěla tak úspěšně
covati, jak by samy si přály,
nic nebylo pro mladého Kříčku*

Když odtrhl oči od útržku, podíval se
mimoděk k východu

latríny a podivil se. Tam stál v plné
parádě pan generálmajor od

85

včerejška z noci se svým adjutantem a
vedle nich poručík Dub

horlivě jim cosi vykládaje.

Švejk rozhlédl se kolem sebe. Všechno
sedělo klidně dál nad

latrínou a jen šarže byly jaksi strnulé a
bez hnutí.

Švejk vycítil vážnost situace.

Vyskočil, tak jak byl, se spuštěnými
kalhotami, s řemenem kolem

krku, upotřebiv ještě v poslední chvíli

útržku papíru, a zařval:

„Einstellen! Auf! Habacht! Rechts schaut!“ A salutoval. Dva švarmy

se spuštěnými kalhotami a s řemeny kolem krku se zvedly nad

latrínou.

Generálmajor přívětivě se usmál a řekl:
„Ruht, weiter machen!“

Desátník Málek dal první příklad svému švarmu, že musí opět do

původní pozice. Jen Švejk stál a salutoval dál, neboť z jedné strany

blížil se k němu hrozivě poručík Dub a z druhé generálmajor s

úsměvem.

„Vás já vidžel v noci,“ řekl k divné
pozitúře Švejka generálmajor;

načež rozčilený poručík Dub obrátil se ke
generálmajorovi: „Ich

melde gehorsam, Herr Generalmajor, der
Mann ist blödsinnig und

als Idiot bekannt, saghafter Dummkopf.“

„Was sagen Sie, Herr Leutnant?“ zařval
najednou generálmajor

na poručíka Duba a spustil na něho, že
právě naopak. Muž, který

zná, co se patří, když vidí představeného,
a šarže, když ho nevidí a

ignorují. To je jako v poli. Obyčejný voják
přejímá v době nebezpečí

komando. A právě pan poručík Dub měl
sám dát komando, které

dal tento voják: „Einstellen! – Auf! –
Habacht! Rechts schaut!“

„Vytržel jsi si arš?“ otázal se
generálmajor Švejka.

„Poslušně hlásím, pane generálmajor, že
je všechno v pořádku.“

„Wiencej šrač nie bendzeš?“

„Poslušně hlásím, pane generálmajor, že
jsem fertig.“

„Dej si tedy hózny nahoru a postav se

potom zas habacht!“

Poněvadž to ‚habacht‘ řekl generálmajor
trochu hlasitěji, ti nejbližší

počali vstávat nad latrínou.

Generálmajor přátelsky jim však kývl
rukou a jemným

otcovským tónem řekl: „Aber nein, ruht,
ruht, nur weiter machen.“

86

Švejk stál již před generálmajorem v plné
parádě a generálmajor

řekl k němu krátký německý proslov:
„Úcta k představeným,

znalost dienstreglamá a duchapřítomnost

znamená na vojně

všechno. A když se s tím ještě snoubí
statečnost, není nepřítele,

kterého bychom se museli báti.“

Obraceje se k poručíkovi Dubovi řekl,
šťouchaje prstem Švejka do

břicha: „Poznamenejte si: tohoto muže při
příbytí na front

neprodleně befedrovat a při nejbližší
příležitosti navrhnout k

bronzové medailii za přesné konání služby
a znalost... Wissen Sie

doch, was ich schon meine... Abtreten!“

Generálmajor vzdaloval se z latríny, kde
zatím poručík Dub, aby

to generálmajor slyšel, dával hlasité
rozkazy: „Erster Schwarm auf!

Doppelreihen... Zweiter Schwarm...”

Švejk odešel zatím ven, a když šel kolem
poručíka Duba, vysekl

mu sice jak náležitě čest, ale poručík Dub
přece řekl „Herstellt“, a

Švejk musel salutovat znova, přičemž
musel opět slyšet: „Znáš mne?

Neznáš mne! Ty mne znáš z té dobré
stránky, až mne ale poznáš z té

špatné stránky, já tě přinutím až k pláči!”

Švejk odcházel konečně k svému vagónu a přitom si pomyslíl:

Jednou byl, když jsme ještě byli v Karlíně v kasárnách, lajtnant

Chudavý a ten to říkal jinak, když se rozčilil: „Hoši, pamatujte si,

když mne uvidíte, že jsem svině na vás a tou sviní že zůstanu,

dokud vy budete u kompanie.“

Když šel Švejk kolem štábního vagónu, zavolal na něho

nadporučík Lukáš, aby vyřídil Balounovi, že si má pospíšet s tou

kávou a mléčnou konzervu aby opět pěkně

zavřel, aby se nezkazila.

Baloun totiž vařil na malém lihovém
samovařiči ve vagóně u

účetního šikovatele Vaňka kávu pro
nadporučíka Lukáše. Když to

šel Švejk vyřídít, zjistil, že zatím za jeho
nepřítomnosti pije celý

vagón kávu.

Kávová i mléčná konzerva nadporučíka
Lukáše byly již

poloprázdné a Baloun, srkaje ze svého
šálku kávu, hrabal lžičkou v

mléčné konzervě, aby si ještě kávu zlepšil.

Kuchař okultista Jurajda s účetním

šikovatelem Vaňkem slibovali

87

navzájem, že až přijdou kávové a mléčné konzervy, že se to panu

nadporučíkovi Lukášovi vynahradí.

Švejkovi byla též nabídnuta káva, ale Švejk odmítl a řekl k

Balounovi: „Právě přišel rozkaz od štábu armády, že každý pucflek,

který zpronevěří svému oficirovi mléčnou a kávovou konzervu, má

bejt neprodleně během 24 hodin pověšen. To ti mám vyřídit od pana

obrlajtnanta, kerej si tě přeje vidět
okamžitě s kávou.“

Ulekaný Baloun vytrhl telegrafistovi
Chodounskému porci,

kterou mu právě před chvílí nalil, postavil
to ještě ohřát, přidal

konzervovaného mléka a upaloval s tím
do štábního vagónu.

S vypoulenýma očima podal kávu
nadporučíkovi Lukášovi,

přičemž mu hlavou kmitla myšlenka, že
nadporučík Lukáš mu musí

vidět na očích, jak hospodařil s jeho
konzervami.

„Já jsem se zdržel,“ koktal, „poněvadž jsem je nemohl votevřít.“

„Tos asi mléčnou konzervu prolil, vid’?“
otázal se nadporučík

Lukáš, upíjeje kávu, „nebo jsi ji žral po
lžících jako polévku. Víš, co

tě čeká?!“

Baloun si vzdychl a zabědoval: „Mám tři
děti, poslušně hlásím,

pane obrlajtnant.“

„Dej si pozor, Baloune, ještě jednou tě
varuji před tvou hltavostí.

Neříkal ti Švejk nic?“

„Do 24 hodin mohl bych být pověšen,“

smutně odpověděl

Baloun, klátě celým tělem.

„Neklat' se mně tady, hlupáku,“ řekl s
úsměvem nadporučík

Lukáš, „a polepši se. Vypust' už z hlavy tu
žravost a řekni Švejkovi,

aby se poohlédl někde po nádraží nebo v
okolí po něčem dobrém k

jídlu. Dej mu tady desítku. Tebe nepošlu.
Ty budeš chodit až

tenkrát, když už budeš nažranej k
prasknutí. Nesežral jsi mně tu

krabičku sardinek? Ty říkáš, žes nesežral.
Přines mně ji ukázat!“

Baloun vyřídil Švejkovi, že mu posílá pan
obrlajtnant desítku,

aby mu sehnal někde po nádraží něco
dobrého k jídlu, s

povzdechem vytáhl z nadporučíkova
kufříku krabičku sardinek a se

stísněným pocitem ji nesl k prohlídce k
nadporučíkovi.

Tak se chudák těšil, že snad nadporučík
Lukáš už na ty sardinky

88

zapomněl, a teď je všemu konec.
Nadporučík si je asi nechá ve

vagóně a připraví ho o ně. Cítil se

okraden.

„Zde jsou, poslušně hlásím, pane obrlajtnant, vaše sardinky,“ řekl

s trpkostí, odevzdává je majiteli. „Mám je v otevřít?“

„Dobře, Baloune, neotvírej nic a odnes je zas na místo. Chtěl jsem

se jen přesvědčit, jestli jsi se do nich nepodíval. Tak se mně zdálo,

když jsi přinesl kávu, že máš nějak mastnou hubu jako od oleje.

Švejk už šel?“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že už se vypravil,“

rozjasněně hlásil Baloun. „Řekl, že pan
obrlajtnant bude spokojen a

že panu obrlajtnantovi budou všichni
závidět. Šel někam z nádraží a

říkal, že to tady zná až za Rákošpalotu.
Kdyby snad vlak bez něho

odjel, že se přidá k automobilové koloně a
dohoní nás na nejbližší

stanici automobilem. Abychom byli o něj
bez starosti, on ví, co je

jeho povinnost, i kdyby si měl na svý
outraty vzít fiakra a ject s ním

za ešalonem až do Haliče. Dá si to potom
strhovat z lénunku.

Rozhodně nemáte prý mít o něho starost, pane obrlajtnant.“

„Jdi pryč,“ řekl smutně nadporučík Lukáš.

Přinesli zprávu z kanceláře velitelství, že se pojedě až odpůldne

ve dvě hodiny na Gödöllő-Aszód a že se fasuje pro důstojníky na

nádražích po dvou litrech červeného vína a láhev koňaku. Říkalo se,

že je to nějaká ztracená zásilka pro Červený kříž. Ať se to mělo jak

chce, spadlo to přímo z nebe a ve štábním vagóně bylo veselo.

Koňak měl tři hvězdičky a víno bylo

známky Gumpoldskirchen.

Jen nadporučík Lukáš byl stále nějak zaražen. Uplynula již

hodina, a Švejk stále nešel. Potom ještě půl hodiny, a přibližoval se k

štábnímu vagónu podivný průvod, který vyšel z kanceláře

nádražního velitelství.

Napřed šel Švejk, vážně a vznešeně, jako první křesťané

mučedníci, když je táhli do arény.

Po obou stranách maďarský honvéd s nasazeným bodákem. Na

levém křídle četař z velitelství nádraží a

za nimi nějaká žena v

červené sukni s varhánky a muž v čižmách
s kulatým kloboučkem a

podbitým okem, který nesl živou, křičící,
vyděšenou slepici.

89

Všechno to lezlo do štábního vagónu, ale
četař zařval maďarsky

na muže se slepicí a s ženou, aby zůstali
dole.

Uviděv nadporučíka Lukáše, Švejk počal
velevýznamně mrkat.

Četař chtěl mluvit s velitelem 11.
marškumpanie. Nadporučík

Lukáš převzal od něho spis velitelství stanice, kde četl zblednuv:

Veliteli 11. marškumpanie N pochodového praporu 91. pěšího pluku k

dalšímu řízení.

Předvádí se pěšák Švejk Josef, dle udání ordonance téže marškumpanie

N pochodového praporu 91. pěšího pluku, pro zločin loupeže, spáchaný na

manželích Istvánových v Išatarča v rajóně velitelství nádraží.

Důvody: Pěšák Švejk Josef, zmocniv se slepice pobíhající za domkem

manželů Istvánových v Išatarča v rajóně

velitelství nádraží a náležející

*István manželům (v originále slavně
utvořené nové německé slovo*

*„Istvangatten“) a zadržen jsa majitelem,
který mu slepici odebrati chtěl,*

*zabránil tomu, udeřiv majitele Istvána
slepici přes pravé oko, a zadržen*

*přivolanou hlídkou, byl dopraven k své
části, přičemž slepice vrácena*

majiteli.

Podpis důstojníka konajícího službu

Když nadporučík Lukáš podpisoval
stvrzenku o přijetí Švejka,

zatřásla se pod ním kolena.

Švejk stál tak blízko, že viděl, jak nadporučík Lukáš zapomněl

připsat datum.

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant,“ ozval se Švejk, „že je dnes

dvacátýho čtvrtýho. Včera bylo 23. května, kdy nám Itálie

vypověděla válku. Jak jsem teď byl venku, tak se vo ničem jiným

nemluví.“

Honvédi s četařem odešli a dole zůstali jen Istvánovi manželé,

kteří chtěli stále lézt do vozu.

„Kdybyste měl, pane obrlajtnant, u sebe ještě pětku, tak bychom

mohli tu slepici koupit. Von ten lump chce za ni patnáct zlatejch, ale

do toho si počítá desítku za to svoje modrý voko,“ řekl Švejk

90

vypravovatelským tónem, „ale já myslím, pane obrlajtnant, že deset

zlatejch za takový pitomý voko je moc. To vyrazili u Starý paní

soustružníkovi Matějů celou sanici cihlou za dvacet zlatejch, s šesti

zubama, a tenkrát měly peníze větší cenu

než dnes. Sám

Wohlschläger věší za čtyry zlatky. – Pojd' sem,“ kývl Švejk na muže

s podbitým okem a se slepicí, „a ty, babo, tam zůstaň!“

Muž vstoupil do vozu. „Von umí trochu německy,“ poznamenal

Švejk, „a rozumí všem nadávkám a také sám umí obstojně německy

nadávat. – Also zehn Gulden,“ obrátil se na muže, „fünf Gulden

Henne, fünf Auge. Öt forint, vidíš, kikiriki, öt forint kukuk, igen?

Tady je štábsvagón, zloději. Dej sem

slepici!“

Vstrčil překvapenému muži do ruky
desítku, vzal mu slepici,

zakroutil jí krk a pak ho vystrčil z vagónu,
podav mu přátelsky

ruku, kterou potřásl silně: „Jó napot,
barátom, adieu, lez ku své

bábě. Nebo tě srazím dolů. – Tak vidíte,
pane obrlajtnant, že se dá

všechno urovnat,“ řekl Švejk k
nadporučíkovi Lukášovi, „nejlepší je,

když se všechno obejde bez skandálu, bez
velkých ceremonií. Nyní s

Balounem vám uvaříme takovou slepičí

polévku, že ji bude cítit až

do Sedmihradska.“

Nadporučík Lukáš již nevydržel a vyrazil
Švejkovi nešťastnou

slepici z ruky a pak se rozkřikl: „Víte,
Švejku, co zaslouží ten voják,

který v době války loupí mírné
obyvatelstvo?“

„Čestnou smrt prachem a olovem,“
slavnostně odpověděl Švejk.

„Vy ovšem zasloužíte provaz, Švejk,
neboť vy jste první začal

loupit. Vy jste, chlape, já nevím opravdu,
jak vás mám nazvat,

zapomněl na svou přísahu. Mně se může hlava roztočit.“

Švejk podíval se na nadporučíka Lukáše tázavým pohledem a

rychle se ozval: „Poslušně hlásím, že jsem nezapomněl na přísahu,

kterou náš válečný lid má učinit. Poslušně hlásím, pane obrlajtnant,

že jsem přísahal slavně svému nejjasnějšímu knížeti a pánu

Františku Josefovi I., že věren a poslušen budu také generálů Jeho

Veličenstva a vůbec všech svých představených a vyšších

poslouchati, je ctíti a chrániti, jejich
nařízení a rozkazy ve všech

službách plniti, proti každému nepříteli,
bud' kdo bud' a kdekoliv

91

toho požádá vůle Jeho císařského a
královského Veličenstva, na

vodě, pod vodou, na zemi, ve vzduchu, ve
dne i v noci, v bitvách,

útocích, zápasech i v jakýchkoliv jiných
podnicích, vůbec na každém

místě...”

Švejk zvedl slepici se země a pokračoval
stoje vzpřímen a dívaje

se nadporučíkovi Lukášovi do očí: „...
každého času a při každé

příležitosti udatně a zmužile bojovati, že
svých vojsk, praporů,

korouhví a děl nikdy neopustím, s
nepřítelem nikdy v nejmenší

srozumění nevejdu, vždy tak se chovati
budu, jak toho vojenské

zákony žádají a hodným vojákům přísluší,
tímto způsobem že chci

se ctí žíti a umříti, k čemuž mně
dopomáhej bůh. Amen. A tu slepici

jsem, poslušně hlásím, neukradl, neloupil
jsem a choval jsem se

řádně, vědom své přísahy.“

„Pustíš tu slepici, dobytku,“ zařval na
něho nadporučík Lukáš,

uhodiv Švejka spisy přes ruku, kde držel
nebožku, „podívej se na

tato akta. Vidiš, tady to máš černé na
bílém: ,Předvádí se pěšák

Švejk Josef, dle udání ordonance téže
marškumpanie... pro zločin

loupeže... ‘ A ted’ mně řekni, ty marodére,
ty hyeno – ne, já tě přece

jen jednou zabiju, zabiju, rozumíš – řekni
mně, pitomče loupežnická,

jak jsi se tak spustil.“

„Poslušně hlásím,“ řekl přívětivě Švejk,
„že se rozhodně nemůže

vo nic jinýho jednat než vo mejlku. Když
jsem dostal ten váš rozkaz,

abych vám někde zaopatřil a koupil něco
dobrého k snědku, tak

jsem počal uvažovat, co by tak asi bylo
nejlepšího. Za nádražím

nebylo vůbec nic, jenom koňský salám a
nějaké sušené oslí maso. Já

jsem si, poslušně hlásím, pane obrlajtnant,
všechno dobře rozvážil.

V poli je třeba něco velmi výživného, aby
se mohly lépe snášet

válečný útrapy.

A tu jsem vám chtěl udělat horizontální
radost. Chtěl jsem vám,

pane obrlajtnant, uvařit polévku ze
slepice.“

„Polévku ze slepice,“ opakoval po něm
nadporučík, chytaje se za

hlavu.

„Ano, poslušně hlásím, pane obrlajtnant,
polívku ze slepice,

koupil jsem cibuli a pět deka nudlí. Zde je
to prosím všechno. Zde je

92

v té kapse cibule a v této jsou nudle. Sůl

máme v kanceláři a pepř

taky. Nezbývalo již nic jiného než koupit slepici. Šel jsem tedy za

nádražím do Išatarči. Je to vlastně vesnice, jako by to nebylo žádný

město, ačkoliv je tam napsáno v první ulici Išatarča vároš. Projdu

jednu ulici se zahrádkami, druhou, třetí, čtvrtou, pátou, šestou,

sedmou, osmou, devátou, desátou, jedenáctou, až v třinácté ulici na

samém konci, kde za jedním domkem už začínaly trávníky, páslo se

a procházelo stádo slepic. Šel jsem k nim

a vybral jsem tu největší,
nejtěžší, račte se na ni podívat, pane
obrlajtnant, je to samý sádlo,
nemusí se ani vohledávat a pozná se to
hned na první pohled, že jí
museli sypat hodně zrní. Vzal jsem ji
tedy, zcela veřejně, u
přítomnosti obyvatelstva, které na mne
cosi maďarsky křičelo,
držím ji za nohy a ptám se několika lidí,
česky i německy, komu
patří ta slepice, abych ji mohl od něho
koupit, když vtom vyběhne z
toho domku na kraji muž s ženou a počne

mně napřed nadávat

maďarsky a pak německy, že jsem mu ukradl za bílého dne slepici.

Řekl jsem mu, aby na mne nekřičel, že jsem poslán, abych ji vám

koupil, a vyprávěl jsem mu, jak se věci mají. A ta slepice, jak jsem ji

držel za nohy, najednou počala mávat křídly a chtěla vyletět, a jak

jsem ji jen tak lehce držel v ruce, vyzvedla mně ruku a chtěla se

usadit svému pánovi na nose. A von hned začal křičet, že prý jsem

ho slepicí fláknul přes hubu. A ta ženská

něco ječela a pořád křičela

na slepici ,puta, puta, puta, puta‘. Vtom
ale už nějací blbci, kteří

tomu nerozuměli, přiváděli na mne
patrolu, honvédy, a já jsem je

sám vyzval, aby šli se mnou na
bahnhofkomando, aby vyšla moje

nevina jako volej nad vodu. Ale s tím
panem lajtnantem, který měl

tam službu, nebyla žádná řeč, ani když
jsem ho prosil, aby se vás

zeptal, je-li to pravda, že jste mne poslal,
abych vám koupil něco

dobrého. Ještě se na mne rozkřik, abych

držel hubu, že prý mně

beztoho kouká z očí silná větev s dobrým
provazem. Von byl patrně

v nějakéj moc špatnej náladě, když mně
povídal, že takhle vypasenej

může bejt jen voják, kerej loupí a krade.
Vono prej už je na stanici

víc stížností, předevcírem prej se ztratil
někde vedle někomu

krocan, a když jsem mu řekl, že jsme tu
dobu byli ještě v Rábu, tak

93

řekl, že taková vejmluva na něho neplatí.
Tak mě poslali k vám a

ještě se tam na mne rozkřikl, když jsem
ho neviděl, jeden frajtr, jestli

prej nevím, koho mám před sebou. Řek
jsem mu, že je gefreiter,

kdyby byl u myslivců, že by byl
patrollführer a u dělostřelectva

oberkanonier.“

„Švejku,“ řekl za chvíli nadporučík Lukáš,
„vy už jste měl tolik

zvláštních náhod a nehod, tolik, jak vy
říkáte, ‚mejlek‘ a ‚vomylů‘, že

vám přece snad jen jednou pomůže z těch
vašich malérů silný

provaz kolem krku s celou vojenskou

poctou ve čtverci. Rozumíte?“

„Ano, poslušně hlásím, pane obrlajtnant, čtverec z takzvaného

geschlossene Batalion sestává ze čtyř, výjimečně také ze tří nebo pěti

setnin. Poroučíte, pane obrlajtnant, dát do polévky z této slepice více

nudlí, aby byla hustší?“

„Švejku, já vám poroučím, abyste už zmizel i se slepicí, nebo vám

ji otluču o hlavu, blbče jeden...“

„Dle rozkazu, pane obrlajtnant, ale celer jsem, poslušně hlásím,

nenášel, mrkev také ne! Dám bram...“

Švejk nedořekl ‚bor‘ a vyletěl i se slepicí před štábní vagón.

Nadporučík Lukáš vypil najednou vinnou odlivku koňaku.

Švejk zasalutoval před okny vagónu a odcházel.

Baloun chystal se právě po šťastně skončeném duševním boji, že

otevře přece jen krabičku se sardinkami svého nadporučíka, když se

objevil Švejk se slepicí, což vzbudilo přirozený rozruch u všech

přítomných ve vagóně, a všichni se na něho tak podívali, jako by

chtěli s určitostí říct: Kdes to ukrad?

„Koupil jsem ji pro pana obrlajtnanta,“
odpověděl Švejk, vytahuje

z kapes cibuli a nudle. „Chtěl jsem mu
vařit z ní polévku, ale von už

ji nechce, tak mně ji daroval.“

„Nebyla chcíplá?“ otázal se podezřívavě
účetní šikovatel Vaněk.

„Já jsem jí sám zakroutil krk,“ odpověděl
Švejk vytahuje z kapsy

nůž.

Baloun vděčně a zároveň s výrazem úcty
podíval se na Švejka a

počal mlčky připravovat lihový samovaříč

nadporučíkův. Pak vzal

94

koflíky a doběhl s nimi pro vodu.

K Švejkovi přiblížil se telegrafista
Chodounský a nabídl se, že mu

ji pomůže škusbat, přičemž mu zašeptal do
ucha intimní otázku: „Je

to daleko odtud? Musí se přelezat na
dvůr, nebo je to ve volnu?“

„Já jsem ji koupil.“

„Ale mlč, to jsi kamarád, my jsme viděli,
jak tě vedli.“

Zúčastnil se však horlivě škusbání slepice.

K velkým, slavným

přípravám přidružil se i kuchař okultista
Jurajda, který nakrájel

brambory a cibuli do polévky.

Peří vyhozené z vagónu vzbudilo
pozornost poručíka Duba,

který obcházel vagóny.

Zavolal dovnitř, aby se ukázal ten, který
škube slepici, a ve

dveřích objevil se spokojený obličej
Švejkův.

„Co je to?“ rozkřikl se poručík Dub,
zvedaje se země uříznutou

slepičí hlavu.

„To je, poslušně hlásím,“ odvětil Švejk,
„hlava slepice druhu

černých vlašek. Jsou to, pane lajtnant,
velmi dobré nosnice. Snáší až

260 vajec do roka. Račte se prosím
podívat, jakej měla bohatej

vaječník.“ Švejk držel poručíkovi Dubovi
před nosem střeva i druhé

vnitřnosti ze slepice.

Dub si odplivl, odešel a za chvíli se vrátil:

„Pro koho bude ta slepice?“

„Pro nás, poslušně hlásím, pane lajtnant.
Podívejte se, co má

sádla.“

Poručík Dub odcházel bruče: „U Filippi se sejdeme.“

„Cože ti říkal?“ obrátil se k Švejkovi Jurajda.

„Ale dali jsme si schůzku někde u Filipy. Voni tihle vznešení páni

bejvají obyčejně buzeranti.“

Kuchař okultista prohlásil, že jedině estéti jsou homosexuelní, což

vyplývá již ze samé podstaty estetismu.

Účetní šikovatel Vaněk vyprávěl potom o zneužívání dítek

pedagogy ve španělských klášteřích.

A zatímco se voda v kotlíku na lihu počala
vařit, Švejk se zmínil o

tom, jak jednomu vychovateli svěřili
kolonii opuštěných vídeňských

95

děti a ten vychovatel celou kolonii
zneužil.

„Vona je to holt vášeň, ale nejhorší je to,
když to přijde na ženský.

V Praze II byly před léty dvě vopuštěný
paničky, rozvedený,

poněvadž to byly coury, nějaká Mourková
a Šousková, a ty jednou,

když kvetly třešně v aleji u Roztok, chytly
tam večer starýho

impotentního stoletýho flašinetáře a
vodtáhly si ho do roztockýho

háje a tam ho znásilnily. Co ty s ním
dělaly! To je na Žižkově pan

profesor Axamit a ten tam kopal, hledal
hroby skrčenců a několik

jich vybral, a voni si ho, toho flašinetáře,
vodtáhly do jedný takový

vykopaný mohyly a tam ho dřely a
zneužívaly. A profesor Axamit

druhej den tam přišel a vidí, že něco leží v
mohyle. Zaradoval se, ale

von to byl ten utejraněj, umučeněj
flašinetář vod těch rozvedenejch

paniček. Kolem něho byly samý nějaký
dřívka. Potom ten flašinetář

na pátej den umřel, a voni ty potvory byly
ještě tak drzý, že mu šly

na pohřeb. To už je perverze. – Vosolils
to?“ obrátil se Švejk na

Balouna, který použil všeobecného zájmu
nad vypravováním

Švejkovým a cosi schovával do svého
baťochu, „ukaz, co tam děláš?

– Baloune,“ řekl Švejk vážně, „co chceš s
tím slepičím stehnem? Tak

se podívejte. Ukradl nám slepičí stehno,
aby si ho potom tajně

uvařil. Víš, Baloune, cos to proved? Víš,
jak se trestá na vojně, když

někdo okrade kamaráda v poli. Přiváže se
k hlavní děla a chlap se

vystřelí kartáčem. Ted' už je pozdě
vzdychat. Až potkáme někde na

frontě artilérii, tak se přihlásíš u
nejbližšího oberfeuerwerkra.

Prozatím ale budeš cvičit za trest. Lez z
vagónu.“

Nešťastný Baloun slezl a Švejk, sedě ve
dveřích vagónu,

komandoval: „Habt Acht! Ruht! Habt
Acht! Rechts schaut! Habt

Acht! Dívej se opět přímo! Ruht! – Ted’
budeš dělat pohyby těla na

místě. Rechts um! Člověče! Voni jsou
kráva. Jejich rohy mají se

ochnout tam, kde měli dřív pravý rameno.
Herstellt! Rechts um!

Links um! Halbrechts! Ne tak, vole!
Herstellt! Halbrechts! No vidíš,

mezku, že to jde! Halblinks! Links um!
Links! Front! Front, blbe!

Nevíš, co je to front? Gradaus! Kehrt
euch! Kniet! Nieder! Setzen!

Auf! Setzen! Nieder! Auf! Nieder! Auf!
Setzen! Auf! Ruht! – Tak

vidíš, Baloune, to je zdravý, aspoň
vytrávíš!“

96

Kolem se počali seskupovat v masách a
propukávat v jásot.

„Udělejte laskavě místo,“ křičel Švejk,
„von bude mašírovat.

Tedy, Baloune, dej si pozor, abych
nemusel herštelovat. Nerad

zbytečně manšaft trápím. Tedy: Direktion
Bahnhof! Koukej, kam

ukazuju. Marschieren marsch! Glied –

halt! Stůj, ksakru, nebo tě

zavřu! Glied – halt! Konečně, že jsi se,
pitomče, zastavil. Kurzer

Schritt! Nevíš, co je to kurzer Schritt? Já
ti to ukážu, až budeš

modrej! Voller Schritt! Wechselt Schritt!
Ohne Schritt! Bůvole jeden!

Když řeknu Ohne Schritt, tak překládáš
haksny na místě.“

Kolem už byly aspoň dvě kumpanie.

Baloun se potil a o sobě nevěděl a Švejk
velel dál:

„Gleicher Schritt! Glied rückwärts
marsch! Glied halt! Laufschrift!

Glied marsch! Schritt! Glied halt! Ruht!
Habt Acht! Direktion

Bahnhof! Laufschrift marsch! Halt! Kehrt
euch! Direktion Wagon!

Laufschrift marsch! Kurzer Schritt! Glied
halt! Ruht! Ted' si

odpočineš chvílku! A pak začneme
nanovo. Při dobré vůli se
všechno zmůže.“

„Co se to zde děje?“ ozval se hlas
poručíka Duba, který přiběhl
znepokojeně.

„Poslušně hlásím, pane lajtnant,“ řekl
Švejk, „že se tak trochu

cvičíme, abychom nezapomněli na
execírku a zbytečně neprováleli

drahocennej čas.“

„Slezte z vagónu,“ poroučel poručík Dub,
„už toho mám

opravdu dost. Předvádím vás k panu
batalionskomandantovi.“

Když se ocitl Švejk ve štábním vagóně,
odešel nadporučík Lukáš

druhým východem z vagónu a šel na
perón.

Hejtman Ságner, když mu hlásil poručík
Dub o podivných

alotriích, jak se vyjádřil, dobrého vojáka

Švejka, byl právě ve velmi

dobré náladě, poněvadž gumpoldskirchen
bylo opravdu znamenité.

„Tedy vy nechcete zbytečně proválet
drahocennej čas,“ usmál se

významně. „Matušíč, pojd'te sem!“

Bataliónní ordonanc obdržel rozkaz
zavolat šikovatele od 12.

kumpanie Nasákla, který byl znám jako
největší tyran, a zaopatřit

ihned Švejkovi ručnici.

97

„Zde tento muž,“ řekl hejtman Ságner k
šikovateli Nasáklovi,

„nechce zbytečně proválet drahocenný čas. Vezměte ho za vagón a

hodinu s ním cvičte kvérgrify. Ale beze všeho milosrdenství, bez

oddychu. Hlavně pěkně za sebou, setzt ab, an, setzt ab! – Uvidíte,

Švejku, že se nebudete nudit,“ řekl k němu na odchodu. A za chvíli

již ozýval se za vagónem drsný povel, který slavnostně se nesl mezi

kolejnicemi. Šikovatel Nasáklo, který právě hrál jednadvacet a držel

bank, řval do božího prostoru: „Beim Fuß! – Schultert! Beim Fuß! –

Schultert!“

Pak na chvíli to utichlo a bylo slyšet hlas Švejkův, spokojený a

rozvážný: „To jsem se všechno učil v aktivní službě před léty. Když

je Beim Fuß!, tak flinta stojí vopřena na pravém boku. Špička pažby

je v přímý linii se špičkou nohou. Pravá ruka je přirozeně napnuta a

drží flintu tak, že palec vobjímá lauf, ostatní prsty musejí svírat

pažbu na předku, a když je Schultert!, tak je flinta volně na řemenu

na pravém rameni a laufmündunk nahoru

a laufem nazad...”

„Tak už dost toho žvanění,“ ozval se opět povel šikovatele

Nasákla. „Habt Acht! Rechts schaut!
Hergot, jak to děláte...”

„Jsem schultert a při Rechts schaut! sjede
moje pravá ruka po

řemeni dolů, obejmu krk pažby a hodím
hlavou napravo, na to Habt

Acht! vezmu opět pravou rukou řemen a
moje hlava hledí před sebe

na vás.”

A zas zněl hlas šikovatelův: „In die
Balanx! Beim Fuß! In die

Balanž! Schul-tert! Bajonett auf! Bajonett ab! Fällt das Bajonett! Zum

Gebet! Vom Gebet! Kniet nieder zum Gebet! Laden! Schießen!

Schießen halbrechts! Ziel Stabswagon! Distanz 200 Schritt... Fertig!

An! Feuer! Setzt ab! An!

Feuer! An! Feuer! Setzt ab! Aufsatz normal! Patronen versorgen!

Ruht!“ Šikovatel si kroutil cigaretu.

Švejk si mezitím prohlížel číslo na ručnici a ozval se: „4268!

Takový číslo měla jedna lokomotiva v Pečkách na dráze na 16. koleji.

Měli ji odtáhnout do depo v Lysý nad
Labem, ku správě, ale vono to

tak lehce nešlo, poněvadž, pane šikovateli,
ten strojevůdce, který ji

tam měl odtáhnout, měl velmi špatnou
paměť na čísla. Tak ho

98

traťmistr zavolal do svý kanceláře a
povídá mu: „Na 16. koleji je

lokomotiva číslo 4268. Já vím, že máte
špatnou paměť na číslice, a

když se vám nějaký číslo napíše na papír,
že ten papír ztratíte. Dejte

si ale dobrý pozor, když jste tak slabej na

číslice, a já vám ukážu, že

je to velice lehký, zapamatovat si
jakýkoliv číslo. Podívejte se:

Lokomotiva, kterou máte odtáhnout do
depo v Lysý nad Labem, má

číslo 4268. Tedy dávejte pozor: První
číslice je čtyřka, druhá dvojka.

Tedy si pamatujte už 42, to jest dvakrát 2,
to je v pořadí zepředu 4,

děleno $2 = 2$, a zas máte vedle sebe 4 a 2.
Teď se nelekejte. Kolikrát

jsou dvakrát 4, v osm, není-liž pravda?
Tak si vryjte v paměť, že

vosmička je z čísla 4268 poslední v řadě.

Zbývá ještě, když už si

pamatujete, že první je 4, druhá 2, čtvrtá
vosum, nějak chytře si

zapamatovat tu šestku, co jde před
osmičkou. A je to strašně

jednoduchý. První číslice je 4, druhá
dvojka, čtyři a dvě je šest. Tedy

už jste si jistej, druhá od konce je šestka, a
už nám ten pořad čísel

nikdy nevymizí z paměti. Máte utkvěno v
hlavě číslo 4268. Nebo

můžete také dojít k týmuž vejsledku ještě
jednodušeji ...‘ “

Šikovatel přestal kouřit a vytřeštil na něho

oči a jenom zabreptal:

„Kappe ab!“

Švejk vážně pokračoval: „Von mu tedy začal vykládat ten

jednodušší způsob, jak by si zapamatoval číslo lokomotivy 4268.

Vosum bez dvou je 6. Tedy už zná 68. 6 bez 2 jsou 4, už tedy zná 4-

68, a tu dvojku do toho je 4-2-6-8. Není také příliš namáhavé, když

se to udělá ještě jinak, pomocí násobení a dělení. To se dojde taky k

takovému výsledku. „Pamatujte si,“ povídal ten traťmistr, „že

dvakrát 42 je 84. Rok má 12 měsíců.
Vodečte se tedy 12 od 84, a

zbývá nám 72, od toho ještě dvanáct
měsíců, to je 60, máme tedy už

jistou šestku a nulu škrtneme. Tedy víme
42684. Když jsme škrtnli

nulu, škrtneme i tu čtyřku vzadu, a máme
velice klidně zase 4268,

číslo lokomotivy, která patří do depo v
Lysý nad Labem. Taky, jak

říkám, s tím dělením je to lehké.
Vypočítáme si koeficient podle

celního tarifu.' Snad vám není špatně,
pane feldvébl. Jestli chcete,

tak já začnu třebas s General de charge!
Fertig! Hoch an! Feuer!

Hrome! Neměl nás pan hejtman posílat na
slunce! Musím pro

99

nosítka.“

Když přišel lékař, tak konstatoval, že je to
bud' úžeh sluneční,

nebo akutní zánět mozkových blan.

Když přišel šikovatel k sobě, stál vedle
něho Švejk a řekl: „Abych

vám to tedy dopověděl. Myslíte, pane
šikovateli, že si to ten

strojvůdce zapamatoval? Von si to poplet

a znásobil to všechno

třema, poněvadž si vzpomněl na trojici
boží, a lokomotivu nenašel,

ta tam ještě stojí na trati číslo 16.“

Šikovatel zavřel opět oči.

A když Švejk se vrátil do svého vagónu,
na otázku, kde byl tak

dlouho, odpověděl: „Kdo jiného laufšrit
učí, dělá stokrát schul-tert!“

Vzadu se ve vagónu třásl Baloun. Sežral
za nepřítomnosti Švejkovy,

když se část slepice již uvařila, půl
Švejkovy porce.

Před odjezdem vlaku dohonil ešalon
smíšený vojenský vlak s

různými částěmi. Byli to opozdilci nebo
vojáci ze špitálů, dohánějící

své části, i jiná podezřelá individua,
vracející se z komandýrovek

nebo z arestů.

Z toho vlaku vystoupil také jednoroční
dobrovolník Marek, který

byl obžalován tehdy pro vzpouru, že
nechtěl čistit záchody, ale

divizijní soud ho osvobodil, vyšetřování s
ním bylo zastaveno, a

jednoroční dobrovolník Marek objevil se

proto nyní ve štábním

vagóně, aby se hlásil u
batalionskomandanta. Jednoroční

dobrovolník nepatřil totiž doposud nikam,
poněvadž ho vodili z

arestu do arestu.

Hejtman Ságner, když uviděl
jednoročního dobrovolníka a přijal

od něho listiny týkající se jeho příchodu s
velmi sekrétní poznámkou

„Politisch verdächtig! Vorsicht!“, nebyl
příliš potěšen a naštěstí si

vzpomněl na latrinengenerála, který tak
zajímavě doporučoval

doplnit batali6n
batalionsgeschichtsschreibrem.

„Jste velice nedbalý, vy jednor6ční
dobrovolníku,“ řekl k němu,

„ve škole jednor6čáků byl jste pravou
metlou, místo toho, abyste

hleděl vyniknout a získat hodnost, která
vám náleží dle vaší

intelligence, potuloval jste se z arestu do
arestu. Regiment se za vás

100

musí hanbit, vy jednor6ční dobrovolníku.
Můžete však napravit

svou chybu, když řádným plněním svých

povinností ocitnete se

opět v řadě těch dobrých vojínů. Věnujte své síly bataliónu s láskou.

Zkusím to s vámi. Jste inteligentní mladý muž a jistě máte i

schopnosti psát, stylizovat. Povím vám něco. Každý batalión v poli

potřebuje muže, který by vedl chronologický přehled všech událostí

válečných dotýkajících se přímo vystoupení bataliónu na poli

válečném. Jest třeba všechna vítězná tažení, všechny významné

slavné chvíle, jichž batalión se zúčastňuje,

při nichž hraje vedoucí a

vynikající roli, popsati, pomalu
sestavovati příspěvek k dějinám

armády. Rozumíte mně?“

„Poslušně hlásím, ano, pane hejtmane, jde
o epizody ze života

všech částí. Batalión má své dějiny.
Regiment na základě dějin svých

bataliónů sestavuje dějiny regimentu.
Regimenty tvoří dějiny

brigády, dějiny brigád dějiny divize a tak
dále. Vynasnažím se ze

všech sil, pane hejtmane.“

Jednoroční dobrovolník Marek dal si ruku

na srdce.

„Budu zaznamenávati s opravdovou
láskou slavné dny našeho

bataliónu, zejména dnes, kdy je ofenzíva v
plném proudu a kdy to

přijde do tuhého, kdy pokryje náš batalión
svými hrdinnými syny

bojiště. Svědomitě zaznamenám vám běh
všech událostí, které se

musí dostavit, aby stránky dějin našeho
bataliónu byly naplněny

vavříny.“

„Budete se nalézati u štábu bataliónu,
jednoroční dobrovolníku,

budete si všímati, kdo byl navržen k
vyznamenání, zaznamenávat –

ovšem dle našich poznámek – pochody,
které obzvláště by

upozornily na vynikající bojektivost a
ocelovou disciplínu

bataliónu. Není to tak lehké, jednoroční
dobrovolníku, ale doufám,

že máte tolik pozorovacího talentu,
abyste, dostáváje ode mne určité

direktivy, náš batalión povznesl nad
ostatní skupiny. Odesílám

telegram

na

pluk,

že

jsem

vás

jmenoval

batalionsgeschichtsschreibrem. Hlaste se
u účetního šikovatele

Vaňka od 11. kumpanie, aby vás tam
umístil ve vagóně. Tam je tak

ještě nejvíc místa, a řekněte mu, aby sem
ke mně přišel. Ovšem

101

začíslen budete u štábu bataliónu. To se

provede rozkazem po

bataliónu.“

Kuchař okultista spal. Baloun se stále
třásl, poněvadž už otevřel i

nadporučíkovy sardinky, účetní šikovatel
Vaněk šel k hejtmanovi

Ságnerovi a telegrafista Chodounský
splašil někde na nádraží tajně

lahvičku borovičky, vypil ji, byl nyní v
sentimentální náladě a

zpíval:

Dokud v sladkých dnech jsem bloudil,

věrným se mně všechno zdálo,

tu dýchala má hrud' vírou

a mé oko láskou plálo.

Však když zřel jsem, celá země

že je zrádná jako šakal,

zvadla víra, zvadla láska

a já poprvé jsem plakal.

Potom se zvedl, šel ke stolu účetního
šikovatele Vaňka a napsal

na kus papíru velkými písmeny:

Žádám tímto zdvořile, abych byl jmenován

a befedrován na batalionshornistu.

Chodounský, telegrafist

Hejtman Ságner neměl příliš dlouhou
rozmluvu s účetním

šikovatelem Vaňkem. Upozornil ho jedině
na to, že prozatím

batalionsgeschichtsschreiber, jednoroční
dobrovolník Marek, bude

se nalézati ve vagóně se Švejkem.

„Mohu vám říct jen tolik, že ten muž
Marek jest, abych tak řekl,

102

podezřelý. Politisch verdächtig. Můj bože!
To není dnes tak dalece

nic divného. O kom se to neříká. Jsou
takové různé domněnky. Vy

mně přece rozumíte. Tedy vás jenom
upozorňuji, abyste ho, kdyby

snad mluvil něco, co by, nu rozumíte,
hned ho zarazil, abych já snad

také neměl nějaké nepříjemnosti. Řekněte
mu prostě, aby zanechal

všech řečí, a tím to bude již spraveno. Já
ale nemyslím, abyste snad

ke mně hned běžel. Vyříd'te to s ním
přátelsky, taková domluva je

vždycky lepší než nějaké hloupé udání.
Zkrátka, já si nepřeji nic

slyšet, poněvadž... Rozumíte. Taková věc
zde padá vždycky i na

celý bataliόν.“

Když se tedy Vaněk vrátil, vzal stranou
jednoročního

dobrovolníka Marka a řekl k němu:
„Člověče, vy jste podezřelý, ale

to nic nevadí. Jen mnoho tady nemluvte
zbytečného před tím

Chodounským, telegrafistou.“

Sotva to dořekl, Chodounský se
přivrávorál a padl účetnímu

šikovateli do náruče, vzlykaje opilým
hlasem, což snad měl býti

zpěv:

Když mne všechno opustilo,

*já k tvým prsům hlavu sklonil,
na tvém vřelém, čistém srdci
bolestně jsem slzy ronil.*

*A tvým okem zaplál oheň
jako hvězda třpytem lesklým,
korálová ústa šeptla:*

Já tě nikdy neopustím.

„My se nikdy nevopustíme,“ hulákal
Chodounský, „co uslyším u

telefonu, hned vám řeknu. Vyseru se na
přísahu.“

V koutě se Baloun hrůzou pokřižoval a

počal se hlasitě modlit:

103

„Rodičko boží, nezamítej mé prosebné
volání, nýbrž vyslyš

milostivě, potěš mne laskavě, pomoz mně
bídnému, jenž k Tobě

volám s živou vírou, pevnou nadějí a
horoucí láskou v slzavém

údolí tomto. Ó, královno nebeská, učiň
přímluvou svou, abych také

v milosti boží a pod Tvou ochranou až do
konce života svého

setrval...”

Blahoslavená Panna Maria se opravdu za

něho přimluvila, neboť

ze svého chudého baťochu vytáhl za chvíli
jednorochní dobrovolník

několik krabiček sardinek a rozdál
každému po jedné.

Baloun neohroženě otevřel kufřík
nadporučíka Lukáše a vrátil

tam z nebe spadlé sardinky.

Když pak všichni si otevřeli olejovky a
pochutnávali si na nich,

Baloun přišel do pokušení a otevřel kufřík
i sardinky a hltavě je

schlemstnul.

A tu nejblahoslavenější a nejsladší Panna
Maria se od něho

odvrátila, neboť právě když dopíjel olej z
plechovky, objevil se před

vagónem bataliónní ordonanc Matušič
volaje nahoru: „Baloune, máš

přinést svému obrlajtnantovi ty sardinky.“

„Těch facek,“ řekl šikovatel Vaněk.

„S pustejma rukama raděj tam nechod’,“
radil Švejk, „vem si

aspoň s sebou pět prázdných plechovek.“

„Co jste asi udělal, že vás bůh tak trestá,“
poznamenal jednoroch

dobrovolník, „ve vaší minulosti musí být

nějaký velký hřích.

Nedopustil jste se snad svatokrádeže a
nesněd jste vašemu faráři

šunku v komíně? Nevypil jste mu ve
sklepě mešní víno? Nelez jste

snad jako kluk na hrušky do farské
zahrady?“ Baloun se odklátil se

zoufalým výrazem v obličeji, plným
beznadějnosti. Teď jeho

uštvaný výraz mluvil srdcervoucně: Kdy
už bude konec toho

trápení?

„To je to,“ řekl jednoroční dobrovolník,
který zaslechl slova

nešťastného Balouna, „že vy jste, přáteli,
ztratil spojitost s

pánembohem. Vy se neumíte dobře
pomodlit, aby vás pánbůh co

nejdřív sprovodil ze světa.“

Švejk k tomu dodal: „Von se Baloun
nemůže pořád k tomu

104

vodhodlat, aby svůj vojenský život, svoje
vojenské smýšlení, slova,

skutky i smrt svoji vojenskou odporučil
dobrotě mateřského srdce

nejvyššího pánaboha, jako to říkával ten
můj feldkurát Katz, když

už začínal přebírat a vomylem strčil na ulici do nějakého vojáka.“

Baloun zaúpěl, že už ztratil důvěru v pánaboha, poněvadž už

kolikrát se modlil, aby mu dal tolik síly a nějak mu ten jeho žaludek

sescvrknul.

„To se nedatuje vod týhle vojny,“ zabědoval, „to už je stará

nemoc, tahle moje žravost. Kvůli ní chodila žena s dětma na pout' do

Klokot.“

„To znám,“ poznamenal Švejk, „to je u Tábora a mají tam

bohatou Panenku Marii s falešnejma
briliantama, a chtěl ji vokrást

jeden kostelník, vodněkud ze Slovenska.
Moc nábožnej člověk. Tak

tam přijel a myslel si, že se mu to snad
lepší povede, když bude

napřed vočištěnej ze všech starejch
hříchů, a vyzpovídal se taky z

toho, že chce zejtra vokrást Panenku
Marii. Neřek ani švec, a než se

pomodlil těch tři sta otčenášů, který mu
pan páter dal, aby mu zatím

neutek, už ho vyváděli kostelníci přímo na
četnickou stanici.“

Kuchař okultista začal se s telegrafistou
Chodounským hádat,

jestli je to do nebe volající prozrazení
zpovědního tajemství anebo

jestli to stojí za řeč, když šlo o falešné
brilianty. Nakonec však

Chodounskému dokázal, že to byla karma,
tedy předurčený osud z

daleké neznámé minulosti, kdy snad byl
ten nešťastný kostelník ze

Slovenska ještě hlavonožcem na nějaké
cizí planetě, a stejně že osud

již dávno předurčil, když snad byl ten
páter z Klokot ještě třebas

ježurou, nějakým vačnatým, dnes už
vyhynulým savcem, že musí

on porušit zpovědní tajemství, ačkoliv z
právníckého stanoviska

dává se dle kanonického práva absolve, i
když jde o klášterní

jmění.

K tomuto připojil Švejk tuto jednoduchou
poznámku: „Ba jo,

žádnej člověk neví, co bude vyvádět za
pár miliónů let, a ničeho se

nesmí vodříkat. Obrlajtnant Kvasnička,
když jsme ještě sloužili v

Karlině u erkencujskomanda, ten vždycky

říkal, když držel školu:

„Nemyslete si, vy hovnivárové, vy líní krávové a bagounové, že vám

105

už tahle vojna skončí na tomhle světě. My se ještě po smrti

uhlídáme, a já vám udělám takovej vočistec, že z toho budete jeleni,

vy svinská bando.““

Mezitím Baloun, který jsa v úplném zoufalství stále myslel, že se

jen nyní o něm povídá, že se všechno týká jeho, pokračoval ve své

veřejné zpovědi: „Ani Klokoty proti mé

žravosti nepomáhaly. Přijde

žena s dětmi z pouti a už začne počítat
slepice. Schází jedna nebo

dvě. Ale já jsem si nemohl pomoc, já jsem
věděl, že jsou v

domácnosti potřeba kvůli vejcím, ale
vyjdu ven, zakoukám se na ně,

najednou vám cejtím v žaloudku propast,
a za hodinu už je mně

dobře, už je slepice vobraná. Jednou když
byly v Klokotech, aby se

za mě modlily, aby tatínek zatím doma
nic nesežral a neudělal zas

novou škodu, chodím po dvoře, a

najednou mně vám pad do voka

krocan. Tenkrát jsem to moh vodpykat
životem. Uvázla mně z něho

v krku stehenní kost, a nebejt mýho
práška, takovýho malýho

chlapce, který mně tu kost vytáh, tak už
jsem tu dnes s vámi neseďl

a ani se tý světový vojny nedočkal. – Ba,
ba. Ten můj prášek, ten byl

čipera. Takovej maličkej, baculatej,
zavalitej, sádelnatej – “

Švejk přistoupil k Balounovi: „Ukaž
jazyk!“

Baloun vyplázl na Švejka svůj jazyk,

načež Švejk obrátil se ke

všem, kteří byli ve vagónu: „To jsem věděl, sežral i toho svýho

práška. – Přiznej se, kdys ho sežral! Když byli zas vaši v Klokotech –

vid’?“

Baloun zoufale sepjál ruce a zvolal:
„Nechte mne, kamarádi! Ještě

tohle ke všemu vod svejch kamarádů.“

„My vás proto neodsuzujeme,“ řekl
jednoroční dobrovolník,

„naopak je vidět, že z vás bude dobrý
voják. Když Francouzi za

napoleonských válek obléhali Madrid, tu

španělský velitel Madridu,

nežli by vydal pevnost z hladu, snědl
svého adjutanta bez soli.“

„To už je vopravdu vobět', poněvadž
nasolenej adjutant byl by

rozhodně

poživatelnější

—

Jakpak

se

jmenuje,

pane

rechnungsfeldvébl, ten náš adjutant od našeho bataliónu? – Ziegler?

To je nákej takovej uhejbáček, z toho by se neudělaly porce ani pro

jednu marškumpačku.“

106

„Podívejme se,“ řekl účetní šikovatel Vaněk, „Baloun má v ruce

růženec.“

A opravdu, Baloun ve svém největším hoři hledal spásu v

drobných kuličkách z klokočí od firmy Moritz Löwenstein ve Vídni.

„Ten je taky z Klokot,“ řekl smutně

Baloun. „Než mně ho

přinesly, zařvala dvě housata, ale to není
žádný maso, to je

měkkotina.“

Za chvíli nato přišel rozkaz po celém
vlak, že se za čtvrt hodiny

pojede. Poněvadž tomu nikdo nechtěl
věřit, stalo se to, že se, přes

veškerou ostražitost, někdo leckams
zatoulal. Když se vlak hnul,

scházelo osmnáct maníků, mezi nimi
šikovatel Nasáklo od 12.

marškumpanie, který se ještě, když vlak
už dávno zmizel za

Išatarčou, hádal v malém akátovém lesíku
za nádražím v

nehlubokém úvalu s nějakou běhnou, která
chtěla na něm pět korun,

kdežto on navrhoval odměnu za
vykonanou již službu korunu nebo

pár facek, ke kterémuž poslednímu
vyrovnání pak nakonec také

došlo s takovou vehemencí, že na její řev
počali se tam sbíhat z

nádraží.

107

**3Ž HARTVANU NA HRANICE
HALIČE**

Po celou dobu železniční přepravy
bataliónu, který měl sklízet

válečnou slávu, až projde pěšky od
Laborce východní Haličí na

front, vedly se ve vagónu, kde byl
jednoroční dobrovolník a Švejk,

opět podivné řeči, víceméně velezrádného
obsahu, v menším

měřítku, ale můžeme říct povšechně, dělo
se tak i v jiných vagónech,

ba i ve štábním vagónu panovala jakási
nespokojenost, poněvadž ve

Füzesabony přišel rozkaz po armádě od
pluku, ve kterém se porce

vína snižovala důstojníkům o jednu
osminku litru. Ovšem že přitom

nebylo zapomenuto na mužstvo, kterému
se snižovala dávka sága o

jeden dekagram na muže, což bylo tím
záhadnějším, že nikdo nikdy

na vojně sága neviděl.

Nicméně bylo to třeba oznámiti účetnímu
šikovateli Bautanzlovi,

který se tím cítil strašně uražen a okraden,
což vyjádřil také tím, že

sága je dnes vzácná věc a že by za kilo
dostal aspoň osm korun.

Ve Füzesabony přišlo se také na to, že

jedna kumpanie ztratila

polní kuchyni, poněvadž konečně se měl
na této stanici vařit guláš s

bramborama, na který kladl velký důraz
latrinengenerál. Pátráním

vyšlo najevo, že nešťastná polní kuchyně
vůbec s sebou z Brucku

nejela a že asi dodnes tam někde stojí za
barákem 186, opuštěná a

vychladlá.

Kuchyňský personál patřící k té polní
kuchyni byl totiž den před

odjezdem zavřen na hauptvaše pro bujné
chování ve městě a dovedl

si to tak zařídit, že seděl ještě dál, když už
jeho marškumpačka

projížděla Uhry.

Kumpanie bez kuchyně byla tedy
přidělena k druhé polní

kuchyni, což se neobešlo ovšem bez
hádky, poněvadž mezi

přiděleným mužstvem z obou kumpanií
ku škrábání bramborů

došlo k takovým kontroverzím, že jedni
druhým tvrdili, že nejsou

taková hovada, aby se dřeli na druhého.
Nakonec se vlastně

ukázalo, že s tím gulášem s bramborama

je to vlastně manévr, aby si

vojáci zvykli na to, až v poli před
nepřítelem bude se vařit guláš,

najednou přijde rozkaz „Alles zurück!“,
guláš z kotlů se vyleje a

108

žádný nedostane ani líznout.

Tohle byla tedy jakási průprava, ne tak do
důsledků tragická, ale

přece jen poučná. Když totiž se měl již
guláš rozdávat, přišel rozkaz

„Do vagónů!“ a už se jelo na Miškovec.
Ani tam se nerozdal guláš,

poněvadž na trati stál vlak s ruskými

vagóny, proto se mužstvo

nepustilo ven z vagónů a ponechalo se
mužstvu volné pole k

fantazii, že se bude guláš rozdávat, až se
vyleze už v Haliči z vlaku,

kde bude uznán guláš zkysaným, k
požívání neschopným, a pak že

se vyleje.

Potom vezli guláš dál na Tiszalök,
Zombor, a když už nikdo

nečekal, že se bude guláš rozdávat,
zastavil se vlak v Novém Městě

pod Šiatorem, kde se znova rozdělal oheň
pod kotli, guláš se ohřál a

byl konečně rozdán.

Stanice byla přeplněna, měly být napřed
odeslány dva vlaky s

municí, za nimi dva ešalony
dělostřelectva a vlak s pontonovými

oddíly. Vůbec možno říct, že zde se
shromáždily vlaky s trupami

všech možných částí armády.

Za nádražím měli honvédhusaři v parádě
dva polské židy,

kterým vyrabovali nůši s kořalkou, a nyní
místo platu, v dobré

náladě, bili je po hubě, což patrně měli
dovoleno, poněvadž docela

blízko stál jejich rytmistr a příjemně se na celou scénu usmíval,

zatímco za skladištěm několik jiných honvédhusarů sahalo pod

sukně černookým dcerušským bitých židů.

Byl zde též vlak s oddělením aeroplánů.
Na druhých kolejích

stály na vagónech tytéž předměty jako aeroplány a děla, jenže v

rozbitém stavu. Byly to podstřelené létací stroje, roztrhané hlavně

haubic. Zatímco všechno svěží a nové jelo tam nahoru, tyhle zbytky

slávy jely do vnitrozemí k opravám a k

rekonstrukcím.

Poručík Dub ovšem vojákům, kteří se kolem rozbitých děl a

aeroplánů shromáždili, vykládal, že je to válečná kořist, a také

zpozoroval, že kousek dál stojí opět ve skupině Švejk a něco

vykládá. Přiblížil se tedy k tomu místu a slyšel rozšafný hlas

Švejkův: „Ať si se to vezme jak chce, je to přece jen válečná kořist.

Vono je to sice na první pohled vošemetný, když tady někdo čte na

lafetě K. u k. Artilleriedivision. Ale vono
to bude asi tak, že to dělo

padlo do rukou Rusů a my jsme si ho
museli zas nazpět vydobýt, a

taková kořist je mnohem cennější,
poněvadž... – Poněvadž,“ řekl

slavnostně, když zpozoroval poručíka
Duba, „nepříteli se nesmí

nechat nic v rukou. To máte jako s
Přemyšlem, nebo s tím vojákem,

kerýmu při gefechtu vytrh nepřítel
feldflašku. To bylo ještě za

napoleonských válek, a ten voják v noci
odebral se do nepřátelskýho

ležení a přines si zas feldflašku nazpátek a vydělal ještě přitom,

poněvadž nepřítel na noc fasoval kořalku.“

Poručík Dub řekl pouze: „Koukejte, ať už zmizíte, Švejku, ať vás

zde už podruhé nevidím!“

„Dle rozkazu, pane lajtnant.“ A Švejk odcházel k druhé skupině

vagónů, a kdyby ho byl poručík Dub slyšel, co ještě dodal, byl by

jistě vyskočil z uniformy, ačkoliv to bylo zcela nevinné biblické

rčení: „Maličko, uzříte mne, a opět

maličko, a neuzříte mne.“

Poručík Dub po odchodu Švejkově byl ke všemu ještě tak pitomý,

že vojáky upozorňoval na jeden sestřelený rakouský aeroplán, na

jehož kovovém ráfu bylo zřetelně vyznačeno Wiener Neustadt.

„Ten jsme Rusům sestřelili u Lvova,“ řekl poručík Dub. Tato

slova zaslechl nadporučík Lukáš, který se přiblížil a hlasitě dodal:

„Přičemž oba ruští letci uhořeli.“

Pak odcházel dál beze slova, pomysliv si, že poručík Dub jest kus

dobytku.

Za druhými vagóny setkal se se Švejkem a
hleděl se mu vyhnout,

poněvadž na tváři Švejkově při pohledu na
nadporučíka Lukáše

bylo vidět, že ten muž toho má mnoho na
srdci, co mu chce říci.

Švejk šel přímo k němu: „Ich melde
gehorsam,

kompanieordonanc Švejk prosí o další
rozkazy. Poslušně hlásím,

pane obrlajtnant, že jsem vás již hledal ve
štábním vagóně.“

„Poslyšte, Švejku,“ řekl nadporučík Lukáš

tónem naprosto

odpuzujícím a nepřátelským. „Víte, jak se jmenujete? Už jste

zapomněl, jak jsem vás nazval?“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že sem na takovou věc

nezapomněl, poněvadž já nejsem nějaký jednorochní dobrovolník

110

Železný. To jsme tenkrát, ještě dávno před válkou, byli v

karlínskejch kasárnách a tam byl nějaký obrst Fliedler von

Bumerang nebo tak nějak.“

Nadporučík Lukáš se mimoděk usmál
tomu „nějank“ a Švejk dál

vyprávěl: „Poslušně hlásím, pane
obrlajtnant, že ten náš obrst byl

půl vaší vejšky, nosil plnovous jako kníže
Lobkovic, takže vypadal

jako vopice, a když se rozčílil, vyskakoval
dvakrát tak vysoko, jak

byl sám vysokej, takže jsme mu říkali
kaučukovej dědek. Tenkrát

byl nějakej První māj a my jsme měli
berajčaft, a von k nám držel

předtím večer na nádvoří velikou řeč, že
proto zejtra musíme vostat

všichni v kasárnách a nehnout se ven,
abychom mohli na nejvyšší

rozkaz, v případě potřeby, všechnu tu
socialistickou bandu postrílet.

Proto taky, kterej voják má dneska přesčas
a nevrátí se do kasáren a

natáhne to až na druhý den, ten že proved
zemězradu, poněvadž

takovej vožralej chlap netrefí ani jednoho
člověka, když budou

salvy, a ještě bude střílet do vzduchu.
Tedy ten jednoročák Železný

vrátil se do cimry a povídá, že měl přeci
jen kaučukovej dědek

dobrej nápad. Dyt' vono je to celkem
pravda, zejtra přece nikoho do

kasáren nepustějí, tak je nejlepší vůbec
nepřijít, a taky to, poslušně

hlásím, pane obrlajtnant, uskutečnil jako
jedno víno. Ale ten obrst

Fliedler, to vám byl taková potvora
mizerná, dej mu pámbu nebe, že

chodil druhej den po Praze a hledal
někoho, kdo se vodvážil z

našeho regimentu vylézt z kasáren, a
někde u Prašný brány potkal

taky šťastně Železnýho a hned na něho
spustil: „Já ti tám, já ti

naučím, já ti dvakrát oslatím!’ Řekl mu
toho ještě víc a spakoval ho s

sebou do kasáren a po celý cestě mu říkal
leccos vošklivýho,

výhružnýho a ptal se ho pořád, jak se
jmenuje. ,Šélesnej, Šelesny, ty

to odsrat, já rát, še chytit, já ti ukášat den
ersten Mai. Šélesny,

Šélesny, ty bejt můj, závžit, fajn závžit!’
Železnýmu už to bylo

všechno jedno. Tak jak šli přes Poříč,
kolem Rozvařilů, Železný

skočil do průjezdu a ztratil se mu
průchodem a zkazil

kaučukovému dědkovi tu velikou radost,
až ho bude sázet do

arestu. Obrsta to tak rozčililo, že mu utek,
že ze vzteku zapomněl,

jak se ten jeho delikvent jmenuje, poplet
si to, a když přišel do

111

kasáren, začal skákat do stropu, strop byl
nízkej, a ten, co měl

bataliónku, divil se, proč dědek mluví
najednou lámaně česky a

křičí: ‚Méděnej závšít, Méděnej né závšít,
Ólófěnej závšít, Cínofej

závšít!‘ A takhle dědek trápil den ze dne a

ptal se pořád, jestli už

chytili Měděnýho, Olověnýho a Cínovýho,
a taky dal vyrukovat celej

regiment, ale oni už Železnýho, vo kterým
se to všeobecně vědělo,

dali na marodku, poněvadž byl zubní
technik. Až takhle jednou vod

našeho regimentu podařilo se jednomu
probodnout jednoho

dragouna v hospodě u Bucků, kterej mu
chodil za holkou, a tu nás

seřadili do čtverce, museli vyjít všichni, i
marodka, kdo byl moc

marod, toho dva drželi. Tak taky nebylo to

nic platný, musel

Železný vyrukovat na dvůr a tam nám
četli rozkaz po regimentu asi

v tom smyslu, že dragouni jsou taky
vojáci a že je zakázáno je

probodávat, protože jsou to naši
kriegskamaraden. Jeden jednoročák

to překládal a náš obrst koukal jako tygr.
Napřed prošel před

frontou, potom zas šel dozadu, obcházel
čtverec, a najednou objevil

Železnýho, který byl jako hora, takže to,
pane obrlajtnant, bylo

strašně komický, když ho přitáh dovnitř

čtverce. Jednoročák přestal

překládat a náš obrst začal vyskakovat
před Železným, jako když

pes doráží na kobylu, a přitom řval: „Ták
ty mně neujít, ty mně nejít

nikam neutéct, ted' zas žíkat, žeš Šélesný,
a já furt žíkat Médený,

Cínofý, Olófěný, von je Šélesný, a von je
ten parchant Šélesný, já ti

náučím Olófěný, Cínofý, Médený, ty
Mistvieh, du Schwein, du

Šélesný!‘ Pak mu napařil za to měsíc, ale
potom se mu ňák za čtrnáct

dní rozbolavějí zuby, a von si vzpomněl,

že Železný je zubní

technik, tak ho dal přivést z arestu na
marodku a chtěl si dát vod

něho vytrhnout zub, a Železný mu ho trhal
asi půl hodiny, takže

dědka asi třikrát vomejvali, ale dědek ňák
zkrot a vodpustil

Železnýmu těch druhejch čtrnáct dní. To
je tedy tak, pane

obrlajtnant, když představenej zapomene
na jméno svýho

podřízenýho, ale podřízenej na jméno
svýho představenýho nesmí

nikdy zapomenout, jako nám právě říkal

ten pan obrst, že ani po

letech nezapomeneme, že jsme měli
jednou obrsta Fliedlera. —

Nebylo to snad příliš dlouhé, pane
obrlajtnant?“

112

„Víte, Švejku,“ odpověděl nadporučík
Lukáš, „čím dále vás

poslouchám, tím více přicházím k
přesvědčení, že si svých

představených vůbec nevážíte. Voják má
ještě po letech o svých

bývalých představených mluvit jenom
dobře.“

Bylo vidět, že nadporučík Lukáš se začíná bavit.

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant,“ vpadl mu do toho Švejk

omluvným tónem, „dyť von už je pan obrst Fliedler dávno mrtvej,

ale když si, pane obrlajtnant, přejete, budu o něm mluvit samou

chválu. Von byl vám, pane obrlajtnant, učiněnej anděl na vojáky.

Von byl vám tak hodnej jako svatej Martin, kterej rozdával

martinský husy chudejm a hladovejm. Von se dělil vo svůj voběd z

oficírsmináže s nejbližším vojákem,
kterýho potkal na dvoře, a když

už se nám všem přejedli blbouni, tak nám
dal dělat na mináž

grenadýrmarš s vepřovým masem, a o
manévrech, to teprve se

vyznamenal se svou dobrotou. Když jsme
přišli do Dolních

Královic, tak dal rozkaz vypít celej
dolnokrálovickej pivovar na jeho

útraty, a když měl svátek nebo
narozeniny, tak dal pro celej

regiment navařit zajíce na smetaně s
houskovejma knedlíkama.

Von byl takovej hodnej na manšaft, že
vám jednou, pane

obrlajtnant...“

Nadporučík Lukáš klepl jemně Švejka
přes ucho a řekl

přátelským tónem: „Tak jdi už, potvoro,
nech už ho být.“

„Zum Befehl, Herr Oberleutnant!“ Švejk
odcházel k svému

vagónu, zatímco před ešalonem bataliónu,
tam, kde ve vagóně byly

zavřeny telefonní přístroje a dráty,
odehrávala se tato scéna: Stál tam

post, poněvadž všechno z nařízení

hejtmana Ságnera muselo být

feldmäßig. Posti se tedy rozestavili podle
cenností ešalonu po obou

stranách a dostali feldruf a losung z
kanceláře bataliónu.

Ten den byl feldruf „Kappe“ a losung
„Hatvan“. Post, který si to

měl u telefonních aparátů pamatovat, byl
nějaký Polák z Kolomyje,

který nějakou divnou náhodou se dostal k
91. regimentu.

Kdepak aby věděl, co je to Kappe, ale
poněvadž měl v sobě

nějaký zárodek mnemotechniky, tak si

přece jen zapamatoval, že to

začíná s k, a hrdě odpověděl poručíkovi
Dubovi, který měl

113

bataliónku a ptal se ho, přibližuje se k
němu, na heslo ode dne:

„Kafe.“ Bylo to ovšem velice přirozené,
poněvadž Polák z Kolomyje

pořád ještě vzpomínal na ranní a večerní
kávu v táboře Brucku.

A když zařval ještě jednou „Kafe“, a
poručík Dub se neustále k

němu přibližoval, tu on, pamětliv na svou
přísahu a na to, že je na

stráži, zvolal hrozivě: „Halt!“, a když poručík Dub udělal k němu

ještě dva kroky a stále chtěl na něm feldruf, namířil na něj ručnici, a

neznalý dokonale německého jazyka, užil podivné směsi polštiny s

němčinou, křiče: „Benže šajsn, benže šajsn.“

Poručík Dub pochopil a počal couvat nazpátek, křiče:

„Wachkommandant, Wachkommandant!“

Objevil se četař Jelínek, který Poláka zaváděl na stráž, a ptal se ho

sám po heslu, potom poručík Dub, na

kteréž otázky odpovídal

zoufalý Polák od Kolomyje křikem, který se rozléhal po nádraží:

„Kafe, kafe.“ Co tam bylo ešalonů, počali z nich vojáci vyskakovat s

esšálkama a byla hrozná panika, která skončila tím, když

odzbrojeného poctivého vojáka odvedli do arestantvagónu.

Ale poručík Dub choval určité podezření na Švejka, kterého viděl

prvního s esšálkem vylízat z vagónu, a byl by dal za to krk, že ho

slyšel volat: „S esšálkama ven, s

esšálkama ven.“

Po půlnoci vlak se hnul na Ladovce a
Trebišov, kde ho ráno

uvítal na stanici veteránský spolek,
poněvadž si tenhle maršbatalión

spletl s maršbataliónem 14. honvéd,
maďarského pluku, který projel

stanicí hned v noci. Jisto bylo, že veteráni
byli namazaní, a svým

řevem „Isten áld meg a királyt“ probudili
ze spaní celý ešalon.

Několik uvědomělejších naklonilo se z
vagónů a odpovědělo jim:

„Polibte nám prdel. Éljen!“

Načež veteráni zařvali, až se okna
nádražní budovy otřásala:

„Éljen! Éljen a tizennegyedik regiment
(čtrnáctý regiment)!“

Za pět minut jel vlak dál na Humenné.
Zde již byly jasně a

zřetelně znát stopy bojů, když Rusové
táhli do údolí Tisy. Po

stráních táhly se primitivní zákopy, tu a
tam bylo vidět vypálenou

usedlost, kolem které narychlo zbudovaná
bouda znamenala, že se

majitelé opět vrátili.

Potom, když k polednímu přišla stanice
Humenné, kde nádraží

jevilo také zbytky bojů, vykonány byly
přípravy k obědu a mužstvo

ešalonu zatím mohlo nahlédnout do
veřejného tajemství, jak úřady

po odchodu Rusů jednají s místním
obyvatelstvem, které bylo řečí i

náboženstvím příbuzné ruským vojskům.

Na peróně, obklíčena uherskými četníky,
stála skupina zatčených

uherských Rusů. Bylo tam několik popů,
učitelů a sedláků z

širokého dalekého okolí. Všichni měli

ruce svázané dozadu provazy

a po párech přivázáni k sobě. Většinou
měli rozbité nosy a boule na

hlavách, jak dostali hned po zatčení
výprask od četníků.

Kousek dál hrál si jeden maďarský četník
s jedním popem.

Uvázal mu provaz kolem levé nohy, který
držel v ruce, a nutil ho

kolbou, aby pop tančil čardáš, přičemž
trhal provazem, takže pop

upadl na nos, a maje ruce svázané dozadu,
nemohl vstát a dělal

zoufalé pokusy obrátit se na záda, aby se

snad tak mohl zvednout se

země. Četník se tak tomu upřímně smál,
až mu slzy tekly z očí, a

když už pop se zvedal, trhnul provazem a
pop byl opět na nose.

Konečně učinil tomu přítrž četnický
důstojník, který poručil, aby

zatčené odvedli, zatím než přijede vlak, za
nádraží do prázdné

kůlny a tam je bili a mlátili, aby to nikdo
neviděl.

O této epizodě rozhovořili se ve štábním
vagónu a celkem možno

říct, že většina to odsuzovala.

Fénrich Kraus mínil, že když už jsou
velezrádci, mají se hned na

místě oběsit beze všeho týrání, zato však
poručík Dub s celým

výjevem naprosto souhlasil a převedl to
hned na sarajevský atentát

a vysvětlil to tak, že ti maďarští četníci na
stanici Humenné mstí

smrt arciknížete Františka Ferdinanda a
jeho choti. Aby dodal váhy

svým slovům, řekl, že odbíral časopis
(Šimáčkův Čtyřlístek) a tam

že ještě před válkou v červencovém čísle
bylo o tom atentátu

napsáno, že bezpříkladný zločin
sarajevský zanechává v lidských

srdcích nadlouho nezhojitelnou ránu, tím
bolestnější, že zločinem

nebyl jen zhlazen život představitele
výkonné moci státu, nýbrž i

život jeho věrné a milované družky, a že
zničením těch dvou životů

rozvrácen šťastný, příkladný rodinný život
a sirotami učiněny

115

všemi milované děti.

Nadporučík Lukáš jen zamručel k sobě, že
asi zde v Humenném

četníci odebírali Šimáčkův Čtyřlístek s tím dojemným článkem.

Vůbec se mu počalo vše najednou hnusit a cítil jenom potřebu opít

se, aby ho opustil světobol. Vyšel tedy z vagónu a šel vyhledat

Švejka.

„Poslyšte, Švejku,“ řekl k němu, „nevíte o nějaké láhvi koňaku?

Mně není nějak dobře.“

„To dělá všechno, poslušně hlásím, pane obrlajtnant, změna

počasí. Může bejt, až budeme na bojišti, že vám bude ještě hůř. Čím

víc se člověk vzdaluje vod svý původní
vojenský bázy, tím mu bejvá

mdlejc. Strašnickej zahradník, nějakej
Josef Kalenda, ten se taky

jednou vzdálil z domova, šel ze Strašnic
na Vinohrady, stavil se na

Zastávce v hospodě, ale to mu ještě nic
nebylo, ale jakmile přišel do

Korunní třídy k vodárně, bral v Korunní
třídě až za kostel svaté

Ludmily hospodu za hospodou a cítil už
malátnost. Nedal se však

tím odstrašit, poněvadž se vsadil předtím
ten večer v Strašnicích v

hospodě U remízy s jedním řidičem vod
elektriky, že udělá pěšky

cestu kolem světa za tři neděle. Počal se
tedy dál a dál vzdalovat

vod svýho domova, až se přivalil do
Černýho pivovaru na Karlově

náměstí, a vodtamtud' šel na Malou Stranu
k Sv. Tomáši do

pivovaru a odtamtud přes restauraci U
Montágů a ještě vejš přes

hospodu U krále brabantskýho, pak na
Krásnou vyhlídku, odtud do

Strahovskýho kláštera do pivovaru. Ale to
už mu změna podnebí

přestala svědčit. Dostal se až na
Loretánský náměstí a tam dostal

najednou takový stesk po domově, že
sebou praštil na zem, počal se

válet po chodníku a křičel: „Lidičky, já už
dál nepůjdu. Já se na cestu

kolem světa, ‘ s dovolením, pane
obrlajtnant, ,vykašlu. ‘ Jestli však si

přejou, pane obrlajtnant, tak jim nějaký
koňak seženu, jenom se

bojím, abyste mně dřív nevodjeli.“

Nadporučík Lukáš ho ujistil, že dřív se
odtud nepojede až za dvě

hodiny a že koňak prodávají hned za

nádražím potajmu v láhvích,

hejtman Ságner že tam už Matušiče poslal
a ten že mu přines za

patnáct korun láhev zcela obstojného
koňaku. Tady má patnáct

116

korun, a už aby šel, a jen ať nikomu
neříká, že je to pro nadporučíka

Lukáše nebo že on ho posílá, poněvadž je
to vlastně zakázaná věc.

„Bud’te ubezpečenej, pane obrlajtnant,“
řekl Švejk, „že to bude

všechno v pořádku, poněvadž já mám moc
rád zakázaný věci,

poněvadž jsem se vždycky octnul v něčem zakázaném, aniž bych

byl vo tom věděl bejval. Jednou v karlínskejh kasárnách nám

zakázali...“

„Kehrt euch – marschieren marsch!“
přerušil ho nadporučík

Lukáš.

Švejk šel tedy za nádraží, opakuje si po cestě všechny složky své

výpravy: že koňak musí být dobrý, proto ho musí napřed ochutnat,

že je to zakázané, proto musí být opatrný.

Když právě zahýbal za perón, srazil se

opětně s poručíkem

Dubem. „Co se zde flákáš?“ otázal se Švejka. „Znáš mne?“

„Poslušně hlásím,“ odpověděl Švejk salutuje, „že si vás nepřeji

poznat z té vaší špatné stránky.“

Poručík Dub ustrnul leknutím, ale Švejk stál klidně, drže stále

ruku na štítku čepice, a pokračoval:

„Poslušně hlásím, pane lajtnant,

že vás chci poznat jen z té dobré stránky, abyste mne nepřinutil až k

pláči, jak jste mně posledně říkal.“

Poručíkovi Dubovi zakroutila se nad
takovou drzostí hlava a

vzmohl se jen na rozhorlený výkřik:

„Táhni, mizero, my si spolu

ještě promluvíme!“

Švejk odešel za perón a poručík Dub
vzpamatovav se vydal se za

ním. Za nádražím, hned u silnice, stála
řada nůší postavených dnem

nahoru, na kterých byly ošatky a na
ošatkách různé laskominy zcela

nevinně vypadající, jako kdyby ty všechny
dobroty byly určeny pro

školní mládež někde na výletě. Ležely tam

kousky tažených

bonbónů, trubičky z oplatek, hromada
kyselých pokroutek, tu a tam

ještě na některé ošatce krajíčky černého
chleba s kouskem salámu,

zcela určitě koňského původu. Vevnitř
však nůše obsahovaly různý

alkohol, flašky s koňakem, rumem,
jeřabinkou a s jinými likéry a

kořalkami.

Hned za příkopem silnice byla bouda a
tam se vlastně všechny

117

tyhle obchody s nedovolenými nápoji

prováděly.

Vojáci to napřed vyjednali u nůšů a
pejzatý žid vytáhl zpod nůše

tak nevinně vypadající kořalku a přinesl ji
pod kaftanem do dřevěné

boudy, kde už si ji voják nenápadně
schoval někam do kalhot nebo

pod blůzu.

Sem tedy Švejk zaměřil, zatímco od
nádraží poručík Dub se svým

detektivním talentem ho pozoroval.

Švejk to vzal hned přímo u první nůše.
Napřed si vybral

bonbóny, které zaplatil a strčil do kapsy,
přičemž pán s pejzy mu

zašeptal: „Schnaps hab‘ ich auch,
gnädiger Herr Soldat.“

Vyjednávání bylo rychle skoncováno,
Švejk odešel do boudy, a

dříve nedal peníze, dokud pán s pejzy
láhev neotevřel a Švejk

neochutnal. Byl ale s koňakem spokojen a
vracel se na nádraží,

zastrčiv si láhev pod blůzu.

„Kdepak jsi byl, mizero?“ zastoupil mu
cestu k perónu poručík

Dub.

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že jsem si šel koupit bonbóny.“

Švejk sáhl do kapsy a vytáhl hrst špinavých, zaprášených bonbónů:

„Jestli by se pan lajtnat neštítel – Já už je okoušel, nejsou špatný. Mají

takovou příjemnou, zvláštní chuť, jako vod povidel, pane lajtnant.“

Pod blůzou rýsovaly se kulaté obrysy lahve.

Poručík Dub poplácal Švejkovi po blůze: „Co to tady neseš, ty

jeden mizero. Vytáhni to ven!“

Švejk vytáhl láhev s nažloutlým obsahem,

se zcela jasnou a

zřetelnou etiketou Cognac.

„Poslušně hlásím, pane lajtnant,“
odpověděl Švejk neohroženě,

„že jsem si byl do prázdný flašky od
koňaku napumpovat trochu

vody k pití. Já mám ještě vod toho guláše,
co jsme měli včera,

strašnou žízeň. Jenže voda je tam u tý
pumpy, jak vidíte, pane

lajtnant, nějaká žlutá, to bude asi nějaká
železitá voda. Takový vody

jsou moc zdravý a užitečný.“

„Když máš takovou žízeň, Švejku,“ řekl

poručík Dub, d'ábelsky

se usmívaje a chtěje co nejdéle prodloužit
tu scénu, ve které to Švejk

nadobro prohraje, „tak se napij, ale
pořádně. Vypij to všechno

118

najednou!“

Poručík Dub zkombinoval si už předem,
jak Švejk udělá pár hltů

a dál už nebude moci a jak on, poručík
Dub, nad ním slavně zvítězí

a řekne: „Podej mi taky láhev, at' se
trochu napiji, já mám také

žízeň.“ Jak se bude asi ten lump Švejk v tom hrozném okamžiku pro

něho tvářit, a potom dál raport a tak dále.

Švejk odzátkoval láhev, přiložil k ústům a hlt za hlt se ztrácel

v jeho hrdle. Poručík Dub zkameněl.

Švejk před jeho očima vypil

celou láhev, aniž by hnul brvami, a prázdnou láhev hodil přes silnici

do rybníka, odplivl si a řekl, jako by byl vypil skleničku minerální

vody: „Poslušně hlásím, pane lajtnant, že ta voda měla vopravdu

železitou příchut'. V Kamýku nad Vltavou

jeden hostinskej dělal pro

svý letní hosty železitou vodu takovým
způsobem, že do studny

házel starý podkovy.“

„Já ti dám starý podkovy! Pojd' mně
ukázat tu studni, odkud

měls tu vodu!“

„To je kousek vodtud', pane lajtnant, hned
tady za tou dřevěnou

boudou.“

„Jdi napřed, ty mizero, ať vidím, jak držíš
krok!“

„To je opravdu zvláštní,“ pomyslí si
poručík Dub. „Na tom

bídném chlapovi není docela nic znát.“

Švejk šel tedy napřed, oddán do vůle boží,
ale stále mu něco

říkalo, že tam studna musí být, a taky ho
nikterak nepřekvapilo, že

tam byla. Dokonce tam byla pumpa, a
když k ní došli, tu Švejk

zapumpoval, tekla z ní nažloutlá voda,
takže mohl slavnostně

prohlásit: „Tady je ta železitá voda, pane
lajtnant.“

Uděšený muž s pejzy se přiblížil a Švejk
mu řekl německy, aby

přinesl nějakou skleničku, že se pan
lajtnant chce napít.

Poručík Dub tak z toho úplně zblbl, že
vypil celou sklenici vody,

po které se mu v ústech převalovala chuť
koňské moče a hnojůvky,

a úplně zpitomělý tím, co zažil, dal
pejzatému židovi za tu sklenici

vody pětikorunu, a obraceje se na Švejka,
řekl k němu: „Co zde

čumíš, táhni domů.“

Za pět minut Švejk objevil se ve štábním
vagónu u nadporučíka

Lukáše a tajemným posuňkem vylákal ho
z vagónu a venku mu

sdělil: „Poslušně hlásím, pane obrlajtnant,
že za pět, nanejvýš za

deset minut budu úplně vožralej, ale budu
ležet ve svém vagóně, a

prosil bych vás, abyste mě alespoň, pane
obrlajtnant, na tři hodiny

nevolal a žádný poručení mi nedával,
dokud se z toho nevyspím.

Vše je v pořádku, ale mě chyt pan lajtnant
Dub, já mu řekl, že je to

voda, tak jsem musel před ním tu celou
flašku koňaku vypít, abych

mu dokázal, že je to voda. Všechno je v pořádku, nic jsem

neprozradil, jak jste si přál, a vopatrnej jsem byl taky, ale teď už,

poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že už to cejtím, začínají mně ňák

brnět nohy. Ovšem, poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že jsem

zvyklej chlastat, poněvadž s panem feldkurátem Katzem...”

„Odejdi, bestie!“ zvolal nadporučík Lukáš, ale beze všeho hněvu,

zato však poručík Dub stal se u něho o padesát procent

nesympatičtější než předtím.

Švejk vlezl opatrně do svého vagónu, a ukládaje se na svůj plášť a

baťoch, řekl k účetnímu šikovateli a k ostatním: „Jednou se vám

jeden člověk vožral a prosil, aby ho nebudili...”

Po těch slovech převalil se na bok a počal chrápat.

Plyny, které vyvozoval krkáním, záhy naplnily celou místnost,

takže kuchař okultista Jurajda, saje atmosféru nozdrami, prohlásil:

„Sakra, tady voní koňak.“

U skládacího stolu seděl jednoroční
dobrovolník Marek, který

konečně po všech těch útrapách dotáhl to
až na

batalionsgeschichtsschreibra.

Nyní sestavoval do zásoby hrdinné skutky
bataliónu a bylo vidět,

že mu to dělá velké potěšení, ten pohled
do budoucna.

Účetní šikovatel Vaněk se zájmem
sledoval, jak jednoroční

dobrovolník pilně píše a směje se přitom
na celé kolo. Proto také

vstal a naklonil se nad jednoročním

dobrovolníkem, který mu počal

vysvětlovat: „To máte strašnou legraci,
psát dějiny bataliónu do

zásoby. Hlavní věcí je, aby se postupovalo
systematicky. Ve všem

musí být systém.“

„Systematický systém,“ poznamenal
účetní šikovatel Vaněk s

120

úsměvem víceméně opovržlivým.

„Ano,“ řekl ledabyly jednorochní
dobrovolník, „systematizovaný,

systematický systém při psaní dějin
bataliónu. Napřed nemůžeme

vyrukovat hned s velkým vítězstvím. To všechno musí jít pomalu,

podle určitého plánu. Náš batalión nemůže vyhrát najednou tuhle

světovou vojnu. Nihil ni si bene. Hlavní věcí je pro důkladného

historika dějin, jako jsem já, udělat si zprvu plán našich vítězství.

Kupříkladu zde líčím, jak náš batalión, to snad bude asi za dva

měsíce, málem překročí ruské hranice, velice silně obsazené,

řekněme donskými pluky nepřítel, zatímco několik nepřátelských

divizí obchází naše pozice. Na první
pohled se zdá, že náš batalión

jest ztracen, že nás rozsekají na nudle,
když vtom dá hejtman Ságner

tento rozkaz po našem bataliónu: ‚Bůh
nechce, abychom tu

zahynuli, prchejme!‘ Náš batalión dá se
tedy na útěk, ale nepřátelská

divize, která nás už obešla, vidí, že se
vlastně na ni ženem, počne

zděšeně utíkat a padne bez výstřelu do
rukou rezervám naší

armády. Tím tedy vlastně celá historie
našeho bataliónu začne. Z

nepatrné události, abych mluvil prorocky,
pane Vaňku, vyvinou se

dalekosáhlé věci. Náš batalión jde od
vítězství k vítězství. Zajímavé

bude, jak náš batalión přepadne spícího
nepřítele, k čemuž ovšem je

potřeba slohu Ilustrovaného válečného
zpravodaje, který vycházel u

Vilímka za rusko-japonské války. Náš
batalión přepadne tábor

spících nepřátel. Každý náš voják vyhledá
si jednoho nepřítele, vši

silou vrazí mu bodák do prsou. Znameníť
nabroušený bajonet

vjede jako do másla a jen tu a tam
zapraská žebro, spící nepřátelé

trhají celým tělem, na okamžik vypoulejí
udivené, ale již nic

nevidoucí oči, zachroptějí a natáhnou se.
Spícím nepřátelům objevují

se na rtech krvavé sliny, tím je věc odbyta
a vítězství je na straně

našeho bataliónu. Nebo ještě lepší to bude
asi tak za tři měsíce, to

naš bataliόν zajme ruského cara. O tom si
ale povíme, pane Vaňku,

až později, mezitím si musím připravit do
zásoby malé epizody,

svědčící o bezpříkladné hrdinnosti. Bude
mně třeba vymyslet si zcela

nové válečné termíny. Jeden jsem si již
vymyslel, budu psát o

obětavé odhodlanosti našeho mužstva,
prošpikovaného střepinami

121

granátů. Výbuchem nepřátelské miny
přijde jeden z našich četařů,

řekněme dvanácté nebo třinácté
kumpanie, o hlavu. – Á propos,“

řekl jednorroční dobrovolník, uhodiv se do
hlavy, „málem bych

zapomněl, pane rechnungsfeldvébl, čili po

občansku řečeno, pane

Vaněk, musíte mně zaopatřit seznam
všech šarží. Jmenujte mně

nějakého šikovatele od dvanácté
kumpanie. – Houska? Dobrá, tak

tedy Houska přijde o hlavu s tou minou,
hlava mu odletí, tělo však

udělá ještě několik kroků, namíří si a
sestřelí ještě nepřátelský

aeroplán. To se samo sebou rozumí, že
ohlasy těchto vítězství musí

být v budoucnosti oslaveny v rodinném
kruhu v Schönbrunnu.

Rakousko má velice mnoho bataliónů, ale

jediný bataliόν, to je náš,
který se vyznamená, že jedině kvůli němu
uspořádá se malá rodinná
intimní slavnost císařského domu.
Představuji si to tak, jak vidíte v
mých poznámkách, že arcivévodská
rodina Marie Valérie přesídlí
kvůli tomu z Wallsee do Schönbrunnu.
Slavnost je čistě intimní a
koná se v sále vedle mocnářovy ložnice,
kteráž je osvětlena bílými
voskovicemi, neboť jak je známo, u dvora
nemilují elektrických
žárovek kvůli krátkému spojení, vůči

kterému jest staříčký mocnář

zaujat. O šesté hodině večerní začíná
slavnost ku cti a chvále našeho

bataliónu. V tu dobu uvedeni jsou
vnukové Jeho Veličenstva do

sálu, jenž vlastně náleží ke komnatám
zvěčnělé císařovny. Ted' je

otázka, kdo bude přítomen kromě císařské
rodiny. Musí tam být a

bude tam generální adjutant mocnáře
hrabě Paar. Poněvadž při

takových rodinných a intimních hostinách
bývá občas někomu

mdlo, čímž ovšem nemyslím, že se hrabě

Paar snad poblíže, je

vyžadována přítomnost osobního lékaře,
dvorního rady dr. Kerzla.

Kvůli pořádku, aby si snad dvorní
lokajové nedovolili nějaké

důvěrnosti ku dvorním dámám přítomným
na hostině, objevuje se

nejvyšší hofmistr baron Lederer, komoří
hrabě Bellegarde a vrchní

dvorní dáma hraběnka Bombellesová,
která hraje mezi dvorními

dámami stejnou úlohu jako madam v
bordelu u Šuhů. Když se

vznešené panstvo shromáždilo, byl o tom

uvědomen císař, který se

pak objevil v průvodu svých vnuků,
posadil se za stůl a pronesl

přípitek na počest našeho maršbataliónu.
Po něm se ujala slova

122

arcivévodkyně Marie Valérie, která se
zejména pochvalně zmiňuje o

vás, pane rechnungsfeldvéble. Ovšem že
podle mých poznámek náš

batalión utrpí těžké a citelné ztráty,
poněvadž batalión bez mrtvých

není žádným bataliónem. Bude třeba ještě
zhotovit nový článek o

našich mrtvých. Dějiny bataliónů nesmí se
skládat jenom ze suchých

fakt o vítězství, kterých mám už napřed
asi dva a čtyřicet

poznaменоано. Vy například, pane Vaňku,
padnete u malé říčky a

tadyhle Baloun, který na nás tak divně
čumí, ten zahyne docela

jinou smrtí než kulí, šrapnelem nebo
granátem. Bude uškrcen lasem

vymrštěným z nepřátelského aeroplánu
právě v tom okamžiku, kdy

bude požírat oběd svého obrlajtnanta
Lukáše.“

Baloun odstoupil, zoufale máchl rukama a prohodil sklíčeně:

„Když já za svou povahu nemůžu. Ještě když jsem sloužil v aktivu,

tak jsem se třebas třikrát vobjevil u kuchyně pro mináž, dokud mne

nezavřeli. Jednou jsem měl třikrát k obědu žebro, za kterýžto seděl

jsem měsíc. Děj se vůle Páně.“

„Nebojte se, Baloune,“ utěšoval ho jednorochní dobrovolník, „v

dějínách bataliónu nebude o vás zmínka, že jste zahynul při žrádle

cestou od oficírsmináže do zákopů.

Budete vyjmenován pohromadě

se všemi muži našeho bataliónu, kteří
padli za slávu naší říše, jako

například účetní šikovatel Vaněk.“

„Jakou smrt mně určujete, Marku?“

„Jen tolik nespěchejte, pane
rechnungsfeldvébl, tak rychle to
nejde.“

Jednoroční dobrovolník se zamyslí: „Vy
jste z Kralup, není-liž

pravda; tedy pište domů, do Kralup, že
zmizíte beze stopy, ale pište

nějak opatrně. Nebo si přejete býti těžce
raněn, zůstat ležet za

dráthindrnisama? Ležíte si tak pěkně s přelámanou nohou celý den.

V noci nepřítel reflektorem osvětluje naši pozici a zpozoruje vás;

myslí, že konáte výzvědnou službu, počne do vás řezat granáty a

šrapnely. Vy jste vykonal ohromnou službu pro vojsko, poněvadž

na vás nepřátelské vojsko vypotřebovalo takové množství munice

jako na celý batalión, a vaše součástky plující volně vzduchem po

všech těch výbuších nad vámi, prorážejíce rotací vzduch, zpívají

píseň velkého vítězství. Zkrátka a dobře,
na každého dojde a každý

se vyznamená z našeho bataliónu, takže
slavné stránky našich dějin

budou přeplněny vítězstvími – ačkoliv
bych velice nerad to

přeplňoval, ale nemohu si pomoci,
všechno musí být provedeno

důkladně, aby po nás zbyla nějaká
památka, nežli, řekněme v měsíci

září, nezbude z našeho bataliónu dočista
nic než jenom ty slavné

stránky dějin, které budou mluvit do srdcí

všech Rakušanů, že je

jisto, že všichni z těch, kteří nespatří už
svůj domov, bili se stejně

statně a udatně. Konec toho již jsem
sestavil, víte, pane Vaňku, toho

nekrologu. Čest památce padlých! Jejich
láska k mocnářství je láskou

nejsvětější, neboť vyvrcholila ve smrt.
Jejich jména necht' jsou s

úctou vyslovována, jako například Vaněk.
Oni pak, jichž se ztráta

živitelů dotkla nejcitelněji, ať si hrdě
utrou slzy, neboť padlí – byli

hrdinové našeho bataliónu.“

Telefonista Chodounský a kuchař Jurajda
s velkým zájmem

naslouchali výklad jednoročního
dobrovolníka o chystaných

dějích bataliónu.

„Pojďte blíže, pánové,“ řekl jednoroční
dobrovolník, listuje ve

svých poznámkách, „stránka 15:
,Telefonista Chodounský padl 3.

září současně s kuchařem od bataliónu
Jurajdou.‘ Slyšte dále mé

poznámky: ,Bezpříkladná hrdinnost. První
s nasazením života

zachraňuje telefonní drát ve své blindáži,

nejsa již po tři dny u

telefonu vystřídán. – Druhý, vida hrozící
nebezpečí od nepřítele

obejitím z flanky, s kotlem vařící polévky
vrhá se na nepřítele,

rozsévaje hrůzu a opařeniny u nepřítele. –
Krásná smrt obou. První

roztrhán minou, druhý udušen jedovatými
plyny, které mu strčili

pod nos, když již neměl se čím bránit. –
Oba hynou s výkřikem: Es

lebe unser Batalionskommandant!‘ Vrchní
velitelství nemůže nežli

denně přinášet nám díkůvzdání ve

způsobě rozkazu, aby i jiné části

naší armády znaly udatnost našeho
bataliónu a vzaly si z nás

příklad. Mohu vám přečíst výňatek z
armádního rozkazu, který

bude čten po všech oddílech armády, který
se velice podobá onomu

rozkazu arcivévody Karla, když stál se
svým vojskem roku 1805

před Paduou a den po rozkazu dostal
slušný nátěr. Poslyšte tedy, co

124

se bude číst o našem bataliónu jako o
příkladném hrdinném tělese

pro všechna vojska: „Doufám, že celá armáda vezme si příklad z

výše uvedeného bataliónu, zejména že osvojí si onoho ducha

sebedůvěry a sebestatečnosti, pevné nezdolnosti v nebezpečí, oné

příkladné hrdinnosti, lásky a důvěry ku svým představeným,

kteréžto ctnosti, jimiž batalión vyniká, vedou ho k obdivuhodným

činům, ku blahu a vítězství naší říše. Všichni za jeho příkladem!““

Z místa, kde ležel Švejk, ozvalo se zívnutí a bylo slyšet, jak Švejk

mluví ze spaní: „To mají pravdu, paní
Müllerová, že jsou si lidi

podobný. V Kralupech stavěl pumpy
nějaký pan Jaroš a ten se

podobal hodináři Lejhanzovi z Pardubic,
jako když mu z voka

vypadne, a ten zas byl tak nápadně
podobnej jičínskýmu Piskorovi a

všichni čtyři dohromady neznámému
sebevrahovi, kterýho našli

voběšenýho a úplně zetlelýho v jednom
rybníku u Jindřichova

Hradce, zrovna pod dráhou, kde se asi
vrhnul pod vlak.“ – Ozvalo

se nové zívnutí a potom ještě dodatek:
„Potom ty všechny vostatní

vodsoudili k velké pokutě, a zejtra mně
udělají, paní Müllerová,

cezený nudle –“ Švejk převalil se na druhý
bok a chrápal dál,

zatímco mezi kuchařem okultistou
Jurajdou a jednoročním

dobrovolníkem nastala debata týkající se
věcí v budoucnu.

Okultista Jurajda mínil, že třebas na první
pohled zdá se to být

nesmyslem, když člověk píše z legrace o
něčem, co bude v

budoucnosti, ale je jisto, že i taková
legrace velice často obsahuje

prorocká fakta, kdy duševní zrak člověka
překonává, pod vlivem

tajemných sil, záclonu neznáma
budoucnosti. Od toho okamžiku byl

Jurajda ve své řeči samá záclona. Ob větu
objevovala se jeho záclona

budoucnosti, až konečně přešel dokonce
na regeneraci, to jest na

obnovování lidského těla, vrazil do toho
schopnost obnovování těla

u nálevníků, skončil prohlášením, že
každý člověk může utrhnout

ještěrce ocas a ten že jí opět naroste.

Telefonista Chodounský k tomu
poznamenal, že by si lidi medili,

kdyby to u nich bylo možné jako s tím
ocasem u ještěrky. Jako

řekněme například na vojně, někomu to
utrhne hlavu nebo jiné části

těla, a pro vojenskou správu byla by
taková věc strašně vítanou,

125

poněvadž by nebyli žádní invalidi. Takový
jeden rakouský voják,

kterému by pořád rostly nohy, ruce, hlavy,
byl by jistě cennější než

celá brigáda.

Jednoroční dobrovolník prohlásil, že dnes,
díky vyspělé válečné

technice, možno je s úspěchem nepřítele
rozpūlit třebas i na tři

příčné díly. Existuje zákon o obnovení
těla mrskavek z rodu

nálevníků; každá rozpūlená část obnovuje
se, dostává nové ústrojí a

roste samostatně jako mrskavka. V
analogickém případě po každé

bitvě by se rakouské vojsko zúčastnivší se
této bitvy ztrojnásobilo,

zdesateronásobilo, ke každé noze by se

vyvinul nový svěží

infanterista.

„Kdyby vás tak slyšel Švejk,“ poznamenal účetní šikovatel

Vaněk, „ten by nám uvedl aspoň nějaký příklad.“

Švejk reagoval na své jméno a zamumlal: „Hier,“ a chrápal zase

dál, vydav ze sebe tento projev vojenské disciplíny.

V pootevřených dveřích vagónu objevila se hlava poručíka Duba.

„Je zde Švejk?“ otázal se.

„Spí, poslušně hlásím, pane lajtnant,“

odpověděl jednoroční
dobrovolník.

„Když se ptám po něm, vy jednoroční
dobrovolníku, máte ihned
skočit a zavolat ho.“

„To nejde, pane lajtnant, on spí.“

„Tak ho vzbud'te! Já se divím, že vám to,
jednoroční

dobrovolníku, hned nenapadlo? Máte
přece projevovat více ochoty

vůči svým představeným! Vy mne ještě
neznáte. — Ale až mne

poznáte —“

Jednoroční dobrovolník začal budit Švejka.

„Švejku, hoří, vstávej!“

„Když tenkrát hořely Odkolkovy mlejny,“ zabručel Švejk,

obraceje se opět na druhý bok, „přijeli hasiči až z Vysočan...“

„Račte vidět,“ řekl vlídně jednoroční dobrovolník poručíkovi

Dubovi, „že ho budím, ale že to nejde.“

Poručík Dub se rozzlobil. „Jak se jmenujete, jednoroční

dobrovolníku? – Marek? – Aha, to jste ten jednoroční dobrovolník

Marek, který seděl pořád v arestě, že ano?“

„Ano, pane lajtnant. Prodělal jsem jednoroční kurs tak řečeno v

kriminále, a byl jsem redegradován, to jest po svém propuštění od

divizního soudu, kde moje nevina vyšla najevo, jmenován

batalionsgeschichtsschreibrem s ponecháním hodnosti jednoročního

dobrovolníka.“

„Vy jím dlouho nebudete,“ řval poručík Dub, celý červený v

obličej, kterýžto přechod z barvy do barvy dělal dojem, že mu

nabíhají tváře po fackách, „o to se
přičiním já!“

„Prosím, pane lajtnant, abych byl
předveden k raportu,“ řekl

vážně jednoroční dobrovolník.

„Vy si se mnou nehrajte,“ řekl poručík
Dub. „Já vám dám raport.“

My se ještě spolu setkáme, ale pak vás to
bude setsakramentsky

mrzet, poněvadž mě poznáte, když mě teď
ještě neznáte!“

Poručík Dub odcházel hněvivě od vagónu,

zapomenuv v

rozčilení na Švejka, ačkoliv měl před
chvilí ten nejlepší úmysl

zavolat Švejka a říct mu: „Dejchni na
mě!“ jakožto sáhnutí k

poslednímu prostředku ku zjištění
Švejkova nezákonného

alkoholismu. Ted' bylo však již pozdě,
poněvadž když se opět za půl

hodiny vrátil k vagónu, rozdali mezitím
pro mužstvo černou kávu s

rumem, Švejk byl již vzhůru a na volání
poručíka Duba vyskočil

jako srnka z vagónu.

„Dýchni na mne!“ zařval na něho poručík Dub.

Švejk vydechl na něho celou zásobu svých plic, jako když horký

vítr nese do polí vůni lihovaru.

„Co jez tebe, chlape, cítit?“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, ze mě je cítit rum.“

„Tak vidíš, chlapečku,“ vítězně zvolal poručík Dub. „Konečně

jsem tě dostal.“

„Ano, pane lajtnant,“ řekl Švejk beze všeho výrazu znepokojení.

„Právě jsme fasovali rum do kafe a já

jsem napřed vypil rum. Jestli

však, pane lajtnant, je nějaký nový nařízení,
že se má pít napřed kafe a

pak teprv rum, prosím za odpuštění, příště
se to již nestane.“

„A proč jsi chrápal, když jsem byl před
půlhodinou u vagónu?

127

Vždyť tě nemohli vzbudit.“

„Já jsem, poslušně hlásím, pane lajtnant,
celou noc nespál,

poněvadž jsem si vzpomínal na ty doby,
když jsme ještě dělali

manévry u Vesprimu. Tenkrát
suponovanej první a druhej armádní
sbor šel přes Štýrsko a západníma Uhrama
vobklíčil náš čtvrtej sbor,
kterej byl na lágru ve Vídni a v okolí, kde
jsme měli všude festunky,
ale voni vobešli nás a dostali se až na
most, kterej dělali pionýři z
pravýho břehu Dunaje. My jsme měli
dělat ofenzívu a nám na
pomoc měly přijít vojska vod severu a
potom taky vod jihu vod
Voseka. To nám četli v rozkaze, že nám
táhne na pomoc třetí

armádní sbor, aby nás nerozbili mezi tím
Blatenským jezerem a

Prešpurkem, až budeme forykovat proti
druhému armádnímu

sboru. Ale nebylo to nic platný; když jsme
měli vyhrát, tak se

vodtroubilo a vyhráli to s bílejma
páskama.“

Poručík Dub neřekl ani slova a rozpačitě
odešel, vrtě hlavou, ale

hned se opět vrátil od štábního vagónu a
řekl k Švejkovi: „Pamatujte

si všichni, že přijde čas, kdy budete přede
mnou kňučet!“ Na víc se

nevzmohl a opět odešel ke štábnímu
vagónu, kde hejtman Ságner

právě vyslýchal jednoho nešťastníka od
12. kumpanie, kterého

předvedl šikovatel Strnad, poněvadž voják
začal již nyní pečovat o

svou bezpečnost v zákopech a odněkud ze
stanice přitáhl dvířka

prasečího chlívku, pobitá plechem. Stál tu
nyní vyjevený,

vypoulený, omlouvaje se, že to chtěl vzít s
sebou do dekunků proti

šrapnelům, že se chtěl frsichrovat.

Toho použil poručík Dub k velkému

kázání o tom, jak se má

voják chovat, jaké jsou jeho povinnosti
vůči vlasti a mocnáři, který je

nejvyšším velitelem a nejvyšším
vojenským pánem. Jestli ovšem

jsou v bataliónu takové živly, ty že je
potřeba vymýtit, potrestat a

zavřít. To žvanění bylo tak nevkusné, že
hejtman Ságner poklepal

provinilci na rameno a řekl k němu: „Jen
když jste to dobře myslel,

příště to nedělejte, to je hloupost od vás,
ty dvířka dejte zase

nazpátek, kde jste je vzal, a táhněte ke

všem čertům!“

Poručík Dub zahryzl se do rtů a umínil si, že na něm vlastně

závisí celá záchrana rozkládající se disciplíny v bataliónu. Proto

128

obešel ještě jednou celé nádražní prostranství a našel u jednoho

skladiště, kde byl veliký nápis maďarsko-německý, že se tam nesmí

kouřit, nějakého vojáka, který tam seděl a četl si noviny, kterými byl

tak zakryt, že nebylo vidět jeho výložky. Vykřikl na něho „Habt

Acht“, poněvadž to byl nějaký muž od
maďarského regimentu,

který v Humenném stál v rezervě.

Poručík Dub s ním zatřásl, maďarský
voják vstal, ani neuznal za

dobré zasalutovat, strčil jen noviny do
kapsy a odcházel směrem k

silnici. Poručík Dub šel za ním jako v
mátohách, ale maďarský voják

zrychlil krok, a potom se obrátiv, dal
posměšně ruce vzhůru, aby

poručík Dub nebyl ani na okamžik v
pochybnostech, že on ihned

poznal jeho příslušnost k jednomu z

českých pluků. Potom se hned

Maďar klusem ztratil mezi blízkými
chalupami za silnicí.

Poručík Dub, aby jaksi ukázal, že nemá s
touto scénou nic

společného, majestátně vešel do malého
krámku u silnice, zmateně

ukázal na velkou cívku černých nití, a
zastrčil si je do kapsy,

zaplatil a vrátil se do štábního vagónu,
kam si dal bataliónní

ordonancí zavolat svého sluhu Kunerta,
kterému odevzdáváje nitě,

řekl: „Abych se o všechno staral, já vím,

že jste na nitě zapomněl.“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že jich máme celý tucet.“

„Tak mně je hned ukažte, a ať jste hned s nimi tady. Myslíte, že

vám věřím?“

Když se Kunert vrátil s celou krabicí cívek, bílých i černých, řekl

poručík Dub: „Vidíš, ty chlape, všimni si dobře těch nití, co jsi ty

přines, a téhle mé veliké cívky! Vidíš, jak tvoje nitě jsou tenké, jak se

lehce přetrhnou, a teď se podívej na moje, co dají za práci, než je

přetrhneš. V poli nepotřebujeme žádných
hadrů, v poli musí být

všechno důkladné. Tak zas ty všechny nitě
vezmi s sebou a čekej na

moje rozkazy a pamatuj si, podruhé nic
nedělej samostatně ze své

hlavy a přijď se mne zeptat, když něco
kupuješ! Nepřej si mne

poznat, ty mne ještě neznáš z té špatné
stránky.“

Když Kunert odešel, obrátil se poručík
Dub k nadporučíkovi

Lukášovi: „Můj burš je velice inteligentní
člověk. Sem tam udělá

nějakou chybu, ale jinak velice dobře chápe. Jeho hlavní věcí jest

129

jeho naprostá poctivost. Dostal jsem do Brucku zásilku z venkova od

svého švagra, několik pečených mladých husí, a věříte, že se jich ani

netkl, a poněvadž jsem je rychle nemohl pojísti, raději je nechal

zasmrádnout. To ovšem dělá disciplína. Důstojník si musí vojáky

vychovat.“

Nadporučík Lukáš, aby dal najevo, že neposlouchá žvanění toho

pitomce, odvrátil se k oknu a řekl: „Ano, dnes jest středa.“

Poručík Dub obrátil se tedy, cítě potřebu vůbec něco mluvit, na

hejtmana Ságnera, ke kterémužto zcela důvěrným, kamarádkým

tónem řekl: „Poslyšte, hejtmane Ságner, co soudíte...“

„Pardon, na moment,“ řekl hejtman Ságner a vyšel z vagónu.

Mezitím Švejk vypravoval si s Kunertem o jeho pánovi.

„Kdes byl po celou dobu, že tě ani nebylo vidět?“ otázal se Švejk.

„Ale to víš,“ řekl Kunert. „S tím mým starým bláznem je pořád

práce. Ten tě každou chvilku volá k sobě a ptá se na věci, do kterých

ti nic není. Taky se mě ptal, jestli jsem tvůj kamarád, a já jsem řekl, že

se moc málo vidíme.“

„To je moc hezký vod něho, že se na mě ptá. Já ho mám moc rád,

toho tvýho pana lajtnanta. Von je takovej hodnej, dobrosrdečnej a na

vojáky jako pravej otec,“ řekl Švejk vážně.

„Jó, to si myslíš,“ odporoval Kunert, „to

je pěkná svině, a blbej je

jako hovno. Já ho mám už po krk, pořád mě jen sekýruje.“

„Ale jdi pryč,“ divil se Švejk, „vždyť já myslil, že je to takovej

vopravdu hodnej člověk, ty ňák divně mluvíš vo svém lajtnantovi,

ale to už je vrozený u všech pucfleků. Jako máš toho burše majora

Wenzla, ten vo svém pánovi jinak neřekne, než že je to kus

zatracenýho, idiotskýho blbouna, a pucflek obrsta Schrödra, ten

když o svém pánovi mluvil, jinak ho

nenazval než pochcanou

potvorou a smradem smradlavým. To máš
vod toho, že se to každej

burš naučí vod svýho pána. Kdyby pán
sám nenadával, tak by to po

něm pucflek nevopakoval. V Budějovicích
byl za aktiva lajtnant

Procházka, ten zas mnoho nenadával, jen
svému pucflekovi říkal ,ty

spanilá krávo‘. Jinou nadávku ten pucflek,
nějakej Hibman, vod

něho neslyšel. Von si to ten Hibman tak
navyk, že když přišel do

civilu, říkal tatínkovi, mamince a sestrám
,ty spanilá krávo‘, a řek to

taky své nevěstě, ta se s ním rozešla a
žalovala ho pro urážku na cti,

poněvadž to řek jí, jejímu tatínkovi i
mamince na nějaké taneční

zábavě zcela veřejně. A nevodpustila mu
to a před soudem taky

udala, že kdyby ji nazval krávou někde
stranou, že by třebas šla na

smír, ale takhle že je to evropská ostuda.
Mezi námi řečeno, Kunerte,

to bych si na tvýho lajtnanta nikdy
nepomyslí. Na mě udělal už

tenkrát takovej sympatickej dojem, když
jsem s ním prvně mluvil,

jako čerstvě vytažený buřty z udírny, a
když jsem s ním mluvil

podruhý, tak se mi zdál velice sečtělej a
nějak takovej voduševnělej.

– Vodkud' vlastně seš? Přímo z
Budějovic? To chválím, když je

někdo přímo vodněkud. – A kde tam
bydlíš? – Pod podloubím? To

je dobře, tam je aspoň v letě chládek. Máš
rodinu? – Ženu a tři děti?

– To seš šťastnej, kamaráde, aspoň tě bude
mít kdo voplakávat, jako

to říkal vždycky v kázání můj feldkurát
Katz, a vono je to taky

pravda, poněvadž jsem jednou slyšel
takovou řeč jednoho obršťa k

záložníkům v Brucku, který jeli odtamtud‘
do Srbska, že kterej voják

zanechá doma rodinu a padne na bojišti,
že sice roztrhá všechny

rodinný styky – totiž von to řek takhle:
,Když je mrtfol, ot ródiny

mrtfol, ródiny svázek pšetrhnuta, fíc být
ajn helt, pónevadž hat

geopfert svůj šivota za fětší famílii, za
Vaterland.‘ Bydlíš ve čtvrtým

poschodí? – V přízemí? – To máš pravdu,
ted' jsem si vzpomněl, že

tam, na budějovickém náměstí, není ani
jeden čtyřposchod'ovej

dům. – Už tedy odcházíš? – Aha, tvůj pan
oficír stojí před štábním

vagónem a kouká se sem. Když tedy se tě
snad zeptá, jestli snad

jsem také o něm nemluvil, tak mu
bezevšeho řekni, že jsem o něm

mluvil, a nezapomeň mu říct, jak pěkně
jsem o něm mluvil, že jsem

málokdy potkal takového oficíra, který by
se tak přátelsky a

otcovsky choval jako on. Nezapomeň mu říct, že se mi zdá velice

sečtělým, a řekni mu taky, že je velice intelikentní. Řekni mu taky, že

jsem tě napomínal, abys byl hodnej a dělal mu všechno, co mu na

očích vidíš. Pamatuješ si to?“ Švejk vlezl do vagónu a Kunert s

nitěma šel zas do svého pelechu.

Za čtvrt hodiny se jelo dál na Novou Čabynu přes vypálené

131

vesnice Brestov a Veliký Radvaň.

Bylo vidět, že zde to již šlo do tuhého.

Karpatské stráně a svahy byly rozryty
zákopy jdoucími z údolí

do údolí podél trati s novými pražci, po
obou stranách velké jámy

od granátů. Někde přes potoky tekoucí do
Laborce, jehož horní tok

dráha sledovala, bylo vidět nové mosty a
ohořelé trámy starých

mostových přechodů.

Celé údolí na Medzilaborce bylo rozryto a
přeházeno, jako kdyby

zde pracovaly armády obrovských krtků.
Silnice za říčkou byla

rozryta, rozbita a bylo vidět zdupané
plochy vedle, jak se vojska
valila.

Přívaly a deště odkrývaly na pokraji jam
způsobených granáty

roztrhané cáry rakouských stejnokrojů.

Za Novou Čabynou na staré ohořelé
borovici ve spleti větví

visela bota nějakého rakouského pěšáka s
kusem holeně.

Bylo vidět lesy bez listí, bez jehličí, jak tu
řádl dělostřelecký

oheň, stromy bez korun a rozstřílené
samoty.

Vlak jel pomalu po čerstvě zbudovaných
náspech, takže celý

batalión mohl důkladně vnímat a
ochutnávat válečné radosti a při

pohledu na vojenské hřbitovy s bílými
kříži, které se bělaly na

planinkách i na svahu zpusťšených strání,
připravovat se pomalu,

ale jistě na pole slávy, která končí
zablácenou rakouskou čepicí

třepetající se na bílém kříži.

Němci od Kašperských Hor, kteří seděli v
zadních vagónech a

ještě v Milovicích na stanici hulákali při

vjezdu „Wann ich kumm,

wann ich wiede kumm...“, od Humenného
silně ztichli, poněvadž

nahlíželi, že mnozí z těch, jejichž čepice
jsou na hrobech, zpívali

totéž o tom, jak to bude pěkné, až se opět
vrátí a zůstane pořád

doma se svou milou.

V Medzilaborci byla zastávka za
rozbitým, vypáleným nádražím,

z jehož začouzených stěn vyčnívaly
zkroucené traverzy.

Nový dlouhý barák ze dřeva, namísto
vypáleného nádraží rychle

postavený, byl pokryt nalepenými plakáty
ve všech řečích:

132

„Upisujte rakouskou válečnou půjčku!“

V jiném dlouhém baráku byla i stanice
Červeného kříže, odkud

vyšly s tlustým vojenským lékařem dvě
sestřičky a smály se na celé

kolo tlustému vojenskému lékaři, který k
jich obveselení

napodoboval různé zvířecí zvuky a
nepodařeně chrochtal.

Pod železničním náspem, v údolí potoka,
ležela rozbitá polní

kuchyně. Ukazuje na ni, řekl Švejk k
Balounovi: „Podívej se,

Balouně, co na nás v krátký budoucnosti
čeká. Právě se měla

rozdávat mináž, vtom přilít granát a
takhle ji spořádal.“

„To je hrozný,“ vzdychl Baloun, „já jsem
si nikdy nepomyslí, že

mě čeká něco podobnýho, ale to byla
vinna ta má pejcha, dyť já jsem

si, potvora, koupil v Budějovicích
poslední zimu rukavice z kůže.

Už mně bylo málo nosit na svejch
selskejch pazourách pletený starý

rukavice, jako nosil nebožtík táta, a já jen
pořád stonal po těch

koženejch, městskejch. – Táta žral
pučálku, a já hrách ani vidět, jen

samou drůbež. Vobyčejná vepřová mně
taký nešla pod nos;

panímáma mně ji musela dělat, netrestej
mě pámbu, na pivu.

Baloun s naprostým zoufalstvím začal
vyznávat generální

zpověď: „Já jsem se vám rouhal svatejm i
světicím božím, na Malši v

hospodě a v Dolním Zahájí ztrískal jsem
kaplana. V boha jsem ještě

věřil, to nezapírám, ale o svatým Josefovi
jsem pochyboval. Všechny

svatý jsem vytrpěl ve stavení, jenom
vobrázek svatého Josefa, ten

musel pryč, a tak mě teď pámbu potrestal
za všechny ty moje hříchy

a za mou nemravnost. Co jsem se těch
nemravností na mlejnici

napáchal, jak jsem svému pantátovi často
nadával a vejminěk mu

ztrpčoval a svou ženu sekýroval.“

Švejk se zamyslí: „Vy jste mlynář, že jo?
– Tak jste moh vědět, že

mlejny boží melou pomalu, ale jistě, když

kvůli vám vypukla ta

světová válka.“

Jednoroční dobrovolník se vmísil do
rozhovoru: „S tím

rouháním, Baloune, a nepřiznáváním
všech svatých a světic jste si

rozhodně špatně posloužil, poněvadž
musíte znát, že naše rakouská

armáda jest již od let armádou čistě
katolickou, majíc nejskvělejší

příklad v našem nejvyšším vojenském
pánovi. Jak se můžete vůbec

133

opovážit jít s jedem nenávisti vůči

některým svatým a světicím

božím do boje, když ministerstvem
vojenství zavedeny byly pro

posádková velitelství jezuitské exhorty
pro pány důstojníky a když

jsme viděli slavnost vojenského vzkříšení.
Rozumíte mně dobře,

Baloune? Chápete, že vy vlastně provádíte
něco proti slavnému

duchu naší slavné armády? Jako s tím
svatým Josefem, o kterém jste

se zmínil, že jeho obrázek nesměl viset u
vás ve světnici. Vždyť on

je, Baloune, vlastně patronem všech těch,

kterí se chtějí dostat z

vojny. On byl tesařem, a znáte přece heslo
,Koukejme, kde tesař

nechal díru‘. Kolik lidí už šlo s tím
heslem do zajetí – vidouce

nezbytí, když obklíčení ze všech stran,
hleděli zachránit nikoliv snad

sebe z egoistického stanoviska, nýbrž sebe
jako člena armády, aby

potom, až přijdou ze zajetí, mohli říct
císaři pánu: My jsme zde a

čekáme na další rozkaz! Rozumíte tedy
tomu, Baloune?“

„Nerozumím,“ povzdychl Baloun, „vůbec

já mám tupou palici.

Mně aby se všechno vopakovalo
desetkrát.“

„Neslevíš?“ otázal se Švejk, „tak já ti to
vysvětlím ještě jednou.

Tady si slyšel, že se musíš držet podle
toho, jakej duch panuje v

armádě, že budeš věřit v svatýho Josefa, a
když budeš vobklíčenej

vod nepřátelů, že budeš koukat, kde tesař
nechal díru, abysi

zachránil sebe pro císaře pána, pro nový
vojny. Ted' tomu snad

rozumíš a uděláš dobře, když se nám

vyzpovídáš trochu důkladněji,

jaký si ty nemravnosti páchal na tý
mlejnici, ne ale abys potom

vypravoval něco podobného, jako je v té
anekdotě vo té děvečce,

která se šla zpovídat k panu faráři a
potom, když už různý hříchy

pověděla, začala se stydět a řekla, že
každou noc páchala

nemravnosti. To se ví, že jak tohle pan
farář uslyšel, hned mu začaly

téct sliny z papuly a řek: „No, nestyd’ se,
milá dcero, já jsem přec na

místě božím, a vypravuj mně pěkně

dopodrobna vo svejch

nemravnostech.‘ A vona se mu tam dala
do pláče, že se stydí, že je to

taková hrozná nemravnost, a von ji zas
upozorňoval, že je otec

duchovní. Konečně vona po dlouhým
zdráhání začala s tím, že se

vždycky svlíkla a vlezla si do postele. A
zas z ní nemoh dostat ani

slovo a jen se ještě víc rozeřvala. Von
tedy zas, aby se nestyděla, že

134

von je člověk hříšná nádoba vod svý
přirozenosti, ale milost boží že

je neskonalá. Vona se tedy vodhodlala a s pláčem povídala: „Když

jsem si teda lehla svlečená do postele, tak jsem si počala vybírat

špínu mezi prsty u nohou a čichala jsem k tomu.“ To byla tedy ta

celá její nemravnost. Já ale doufám, Baloune, žes tohle na mlejnici

nedělal a že nám povíš něco vopravdovějšího, nějakou skutečnou

nemravnost.“

Objevilo se, že Baloun, dle svého vyjádření, páchal nemravnosti

ve mlejnici se selkami, kterážto

nemravnost záležela v tom, že jim

míchal mouku, což ve své prostotě
duševní nazýval nemravností.

Nejvíce byl zklamán telegrafista
Chodounský a ptal se ho, jestli

opravdu neměl nic se selkama ve mlejnici,
na pytlech mouky, načež

Baloun odpovídal klátě rukama: „Na to
jsem byl moc hloupej.“

Mužstvu bylo oznámeno, že oběd bude za
Palotou v

Lupkovském průmysku, a také vyšli do
obce Medzilaborce

bataliónní účetní šikovatel s kuchaři od

kumpanií a poručíkem

Cajthamlem, který měl na starosti
hospodářství bataliónu. K nim

byli přiděleni čtyři mužové jako patrola.

Vrátili se za necelé půl hodiny se třemi
prasaty uvázanými za

zadní nohu, řvoucí rodinou uherského
Rusa, kterému prasata byla

rekvírována, a tlustým vojenským
lékařem z baráku Červeného

kříže, který cosi horlivě vykládal poručíku
Cajthamlovi, krčícímu

rameny.

Před štábním vagónem celý spor dosáhl

vrchole, když vojenský

lékař počal do očí tvrdit hejtmanovi
Ságnerovi, že ta prasata jsou

určena pro hospitál Červeného kříže, o
čemž zas sedlák nechtěl nic

vědět, a žádal, aby mu byla prasata
navrácena, že je to jeho poslední

majetek a že rozhodně nemůže je dát za tu
cenu, co mu vyplatili.

Strkal přitom peníze, které měl za prasata
v hrsti, hejtmanovi

Ságnerovi, kterého držela selka za druhou
ruku, líbala mu ji v té

poníženosti, kterou tento kraj vždy

vynikal.

Hejtman Ságner byl z toho celý polekán a chvíli trvalo, nežli se

mu podařilo odstrčit starou selku. Nebylo to však nic platné, místo

ní přišly mladé síly, které se mu jaly znovu cucat ruce.

135

Poručík Cajthaml hlásil však zcela obchodním tónem: „Ten chlap

má ještě dvanáct prasat a dostal vyplaceno zcela řádně, podle

posledního rozkazu po divizi číslo 12420, hospodářská část. Dle toho

rozkazu, § 16, jest kupovati vepřový
dobytek v místech válkou

nestižených ne draže než 2 K 16 haléřů za
jeden kilogram živé váhy;

v místech válkou postižených přidati na
jeden kilogram živé váhy

36 haléřů, platiti tedy za jeden kilogram 2
K 52 haléře. K tomu

poznámka: Byly-li zjištěny případy, že v
místech válkou postižených

ucelena zůstala hospodářství s plným
stavem vepřového bravu,

který může býti odeslán k zásobovacím
účelům procházejících částí,

vypláceti za odebrané vepřové maso jako
v místech válkou

nestižených, se zvláštním příplatkem 12
haléřů na jeden kilogram

živé váhy. Není-li tato situace úplně
jasnou, sestaviti komisi ihned

na místě z interesenta, velitele
procházejícího vojenského oddílu a

toho důstojníka nebo účetního šikovatele
(jde-li o menší formace),

jimž svěřena hospodářská část.“

Všechno toto přečetl poručík Cajthaml z
kopie rozkazu po divizi,

který nosil neustále s sebou a takřka už

uměl nazpaměť, že se na

frontovém území zvyšuje odměna za
jeden kilogram mrkve na 15,30

h a pro offiziersmenageküchenabteilung
za karfiól v území při

frontě na 1 korunu 75 haléřů za jeden
kilogram.

Ti, kteří to vypracovávali ve Vídni,
představovali si frontové

území jako zemi oplývající mrkví a
karfiólem.

Poručík Cajthaml přečetl to ovšem
rozčilenému sedlákovi

německy a tázal se ho taktéž, jestli tomu

rozumí; když ten zavrtěl

hlavou, zařval na něho: „Chceš tedy komisi?“

Ten rozuměl slovu komise, proto zakýval hlavou, a zatímco jeho

prasata už před chvílí byla odvečena k polním kuchyním na

popravu, obstoupili ho přidělení k rekvizici vojáci s bajonety a

komise se vypravila do jeho statku, aby se zjistilo, má-li dostat 2 K

52 haléře za jeden kilogram anebo jen 2 K 28 haléřů.

Nevyšli ještě ani na cestu vedoucí k obci,

když vtom ozval se od

polních kuchyní trojnásobný smrtelný
kvikot prasat.

Sedlák pochopil, že je všemu konec, a
zoufale zvolal: „Davajtě

136

mně za každýju svinju dva rýnskija!“

Čtyři vojáci ho těsněji obklopili a celá
rodina zastavila cestu

hejtmanovi Ságnerovi a poručíku
Cajthamlovi, kleknuvši si do

prachu silnice.

Matka se dvěma dcerami objímaly kolena
obou, nazývajíce je

dobrodinci, až je sedlák zakřikl a zvolal
ukrajinským dialektem

uherských Rusů, aby vstaly, ať si vojáci
prasata sežerou a chcípnou

po nich.

Tak sešlo z komise, a poněvadž sedlák se
najednou vzbouřil,

hrozil pěstí, dostal od jednoho vojáka
kolbou, až to o jeho kožich

zadunělo, a celá jeho rodina se
pokřižovala a dala se i s otcem na

útěk.

Za deset minut potom bataliónní účetní

šikovatel pochutnával si

již s bataliónním ordonancem Matušíčem
na vepřovém mozečku ve

svém vagóně, a cpaje se udatně, jizlivě ob
chvíli říkal písařům: „To

byste žrali, co? Jo, hoši, to je jenom pro
šarže. Kuchařům ledvinky a

játra, mozeček a ovárek pánům
rechnungsfeldvéblům, a písařům jen

dvojité porce masa pro manšaft.“

Hejtman Ságner dal již též rozkaz týkající
se důstojnické kuchyně:

„Vepřové na kmíně; vybrat to nejlepší
maso, aby to nebylo příliš

tučné!“

A tak se stalo, že když v Lupkovském průmysku rozdávala se

mužstvu menáž, v každém vojenském kotlíku ve své porci polévky

našel jednotlivec dva malé kousíčky masa, a ten, který se narodil

ještě na horší planetě, našel jenom kousek kůže.

Panoval u kuchyní obvyklý nepotismus vojenský, rozdávající

všem, kteří byli blízko k vládnoucí klice. Pucflekové objevili se v

Lupkovském průmysku se zamaštěnými

hubama. Každá ordonanc

měla břicho jako kamínek. Děly se věci do
nebe volající.

Jednoroční dobrovolník Marek způsobil u
kuchyně skandál,

poněvadž chtěl být spravedlivým, a když
mu kuchař s poznámkou

„To je pro našeho geschichtsschreibra“
dával do kotlíku s polévkou

pořádný řízek vařené kýty, tu on prohlásil,
že jsou si na vojně

všichni rovni z mužstva, což způsobilo
všeobecný souhlas a zavdalo

příčinu k nadávání kuchařům.

Jednoroční dobrovolník hodil kus masa nazpátek, zdůrazňuje, že

nechce žádnou protekci. U kuchyně to však nepochopili a domnívali

se, že batalionsgeschichtsschreiber není spokojen, a kuchař mu řekl

po straně, aby přišel až potom, až se rozdává mináž, že mu dá kus

nohy.

Písařům se také leskly tlamy, saniteráci odfukovali blahobytem a

kolem toho božího požehnání všude dokola neuklizené ještě

památky posledních bojů. Všude válely se
jímky na patrony,

plechové prázdné krabice od konzerv, cáry
z ruských, rakouských i

německých uniforem, části rozbitých
vozů, zakrvácené dlouhé

pruhy gázových obvazů a vaty.

Do staré borovice u bývalého nádraží, ze
kterého zůstala jen

hromada sutin, byl vražen granát, který
nevybuchl. Všude bylo

vidět střepiny granátů a někde v
bezprostřední blízkosti museli

patrně pochovat mrtvolý vojáků, poněvadž

zde strašně páchlo

hnilobou.

A jak tudy procházela vojska a tábořila
zde kolem, všude bylo

vidět kopečky lidských lejn
mezinárodního původu, od všech

národů Rakouska, Německa i Ruska.
Lejna vojáků všech národností

a všech náboženských vyznání ležela
vedle sebe či vrstvila se na

sobě, aniž by se mezi sebou poprala.

Polorozbořený vodojem, dřevěná budka
železničního hlídače a

vůbec vše, co mělo nějakou stěnu, bylo

provrtáno kulemi z ručnic

jako řešeto.

Kvůli úplnějšímu dojmu vojenských
radostí za nedalekým

vrchem vystupovaly hory dýmu, jako by
tam hořela celá vesnice a

byl střed velkých vojenských operací. To
tam spalovali cholerové a

úplavicové baráky k velké radosti těch
pánů, kteří měli co dělat se

zařizováním onoho hospitálu pod
protektorátem arcikněžny Marie a

kterí kradli a nabíjeli si kapsy
předkládáním účtů za neexistující

cholerové a úplavicové baráky.

Ted' si to odnášela jedna skupina baráků
za všechny ostatní a ve

smradu hořících slavníků vznášela se k
obloze celá zlodějna

138

arciknížecího protektorátu.

Za nádražím na skále pospíšili si již
Němci z říše postavit pomník

padlým Brandeburákům s nápisem „Den
Helden von Lupkapaß“, s

velikou říšskoněmeckou orlicí vylitou z
bronzu, přičemž na

podstavci bylo výslovně podotknuto, že

ten znak je vyroben z

ruských děl ukořistěných při osvobození
Karpát říšskoněmeckými

pluky.

V této podivné a dosud nezvyklé
atmosféře odpočíval batalión

po obědě ve vagónech, a hejtman Ságner s
bataliónním adjutantem

ještě se stále nemohli dohovorit
šifrovanými telegramy s brigádní

bází o dalším postupu bataliónu. Zprávy
byly tak nejasné, že to

vypadalo asi tak, že by ani neměli do
Lupkovského průsmyku

přijeti a měli jeti zcela jiným směrem od
Nového Města pod

Šiatorem, poněvadž v telegramech byla
nějaká řeč o místech: Csap –

Ungvár, Kis-Berezna – Uzsok.

Za deset minut se objevuje, že tam v
brigádní bázi sedící štábní

důstojník je nějaký mamlas, poněvadž
přichází šifrovaný telegram,

zdali mluví 8. maršbatalión 75. regimentu
(vojenská šifra G 3).

Mamlas v brigádní bázi je udiven
odpovědí, že jde o 7. pochodový

prapor 91. pluku, i táže se, kdo dal rozkaz

jeti na Mukačevo, po

vojenské trati na Stryj, když maršrúta je
přes Lupkovský průsmyk

na Sanok do Haliče. Mamlas se strašně
diví, že se telegrafuje z

Lupkovského průsmyku, a posílá šifru:
Maršrúta nezměněna, na

Lupkovský průsmyk – Sanok, kde další
rozkazy.

Po návratu hejtmana Ságnera rozvinuje se
ve štábním vagóně

debata o jisté bezhlavosti a činí se určité
narážky, že kdyby nebylo

říšských Němců, že by byla východní

vojenská skupina úplně

bezhlavou.

Poručík Dub pokouší se obhajovat
bezhlavost rakouského štábu a

kecá něco o tom, že zdejší krajina byla
dosti zpustošena nedávnými

boji a trať nemohla být uvedena ještě do
náležitého pořádku.

Všichni důstojníci se na něho dívají
soustrastně, jako kdyby chtěli

říct, ten pán za svou blbost nemůže.
Nenalézaje odporu, poručík

Dub rozežvanil se dál o nádherném
dojmu, kterým na něho působí

tato rozbitá krajina, svědčící o tom, jak
dovede bít železná pěst

našeho vojska. Opět mu nikdo
neodpovídá, načež on opakuje: „Ano,

zajisté, ovšem, Rusové zde ustupovali v
úplné panice.“

Hejtman Ságner si umiňuje, že pošle
poručíka Duba při nejbližší

příležitosti, až bude situace nejvýš
nebezpečnou v zákopech, jako

oficírspatrolu za drátěné překážky k
rekognoskování nepřátelských

pozic, a šeptá nadporučíkovi Lukášovi, s

kterým jsou vykloněni z

okna vagónu: „Tyhle civilisty byl nám taky čert dlužen. Čím větší

intelligent, tím větší hovado.“

Zdá se, že poručík Dub vůbec nepřestane mluvit. Vykládá dál

všem důstojníkům, co četl v novinách o těch bojích karpatských i o

zápase o karpatské průsmyky za rakousko-německé ofenzívy na

Sanu.

Vypravuje o tom tak, jako by se nejen těch bojů zúčastnil, nýbrž

dokonce všechny operace sám řídil.

Zejména jsou neobyčejně protivné jeho věty takovéhoho smyslu:

„Potom jsme šli na Bukovsko, abychom měli pojištěnou linii

Bukovsko-Dynov, majíce spojení s bardějovskou skupinou u Velké

Polanky, kde jsme rozbili samarskou divizi nepřítele.“

Nadporučík Lukáš již nevydržel a poznamenal poručíkovi

Dubovi: „O čemž jsi již před válkou patrně mluvil se svým okresním

hejtmanem.“

Poručík Dub podíval se nepřátelsky na nadporučíka Lukáše a vyšel z vagónu.

Vojenský vlak stál na náspu a dole pod svahem, několik metrů,

ležely různé předměty zahozené ustupujícími ruskými vojáky, kteří

patrně ustupovali tímto příkopem. Bylo zde vidět zrezavělé čajníky,

nějaké hrnce, tašky na patrony. Také se zde válely vedle

nejrůznějších předmětů kotouče ostnatého drátu a opět ty

zakrvácené pruhy gázových obvazů a vaty.

Nad tímto příkopem na

jednom místě stála skupina vojáků a
poručík Dub ihned zjistil, že

mezi nimi stojí Švejk a něco jim vykládá.

Šel tedy tam.

„Co se zde stalo?“ ozval se přísný hlas
poručíka Duba, přičemž

140

postavil se přímo před Švejka.

„Poslušně hlásím, pane lajtnant,“
odpověděl Švejk za všechny,

„že se díváme.“

„A na co se díváte?“ rozkřikl se poručík

Dub.

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že se díváme dolů do příkopu.“

„A kdo vám dal k tomu svolení?“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že je to přání našeho pana obršťa

Schrödra z Brucku. Když von se s náma loučil, když jsme jeli ted' na

bojiště, tak ve svý řeči řek, abychom všichni, když budem procházet

vopuštěnými bojišti, všeho si dobře všímali, jak se bojovalo a co by

nám mohlo bejt na prospěch. A my ted' tady vidíme, pane lajtnant, v

tejhle muldě, co všechno musí voják
vodházet na svém outěku. My

tady vidíme, poslušně hlásím, pane
lajtnant, jak je to hloupý, když

voják táhne s sebou všelijaký zbytečnosti.
Von je tím zbytečně

zatíženej. Von se tím zbytečně unaví, a
když takovou tíhu vleče s

sebou, von nemůže lehce bojovat.“

Poručíkovi Dubovi zasvitla náhle naděje,
že konečně dostane

Švejka před válečný polní soud pro
antimilitaristickou velezrádnou

propagandu, a proto otázal se rychle: „Vy

tedy myslíte, že má voják

odhazovat patrony, které se tady válejí v
muldě, nebo bajonety, jak

támhle vidím?“

„Ó nikoliv né, poslušně hlásím, pane
lajtnant,“ odpověděl Švejk,

usmívaje se příjemně, „ráčejí se podívat
tady dolů na ten vodhozenej

plechovej nočník.“

A vskutku, pod náspem válel se vyzývavě
nočník s potlučeným

emailem, rozežraný rzí, mezi střepinami
hrnců, kteréžto všechny

předměty, nehodící se již pro domácnost,

ukládal zde přednosta

nádraží, patrně jako materiál k diskusím
archeologů budoucích

věků, kteří, až objeví toto sídlisko, budou
z toho magoři, a ve

školách budou se děti učit o věku
emailovaných nočníků.

Poručík Dub zadíval se na tento předmět,
ale nemohl nežli prostě

zjistit, že je to opravdu jeden z těch
invalidů, kteří své svěží mládí

trávili pod postelí.

Na všechny to působilo ohromným
dojemem, a když poručík Dub

mlčel, ozval se Švejk: „Poslušně hlásím,
pane lajtnant, že s takovým

nočníkem byla jednou pěkná legrace v
lázních Poděbradech. Vo tom

se u nás vypravovalo na Vinohradech v
hospodě. Tenkrát totiž

začali vydávat v Poděbradech časopejsek
Nezávislost a

poděbradskej lekárník byl toho hlavní
hlavou, a redaktorem tam

udělali ňákýho Ladislava Hájka
Domažlickýho. A ten pan lekárník,

to vám byl takovej podivín, že sbíral starý

hrnce a jiný takový

drobotiny, až byl samej muzeum. A von si
jednou, ten Hájek

Domažlickej, pozval na návštěvu do
poděbradskejch lázní jednoho

kamaráda, kterej taky psal do novin, a
vožrali se tam spolu,

poněvadž se už přes tejden neviděli, a ten
mu slíbil, že mu za to

pohoštění napíše fejton do tý Nezávislosti,
do toho nezávislýho

časopisu, ve kterým von byl vodvislej. A
von mu ten jeho kamarád

napsal takovej fejton vo takovým jednom

sběrateli, jak našel v písku

na břehu Labe starej nočník plechovej a
myslel, že to přilbice

svatýho Václava, a udělal s tím takovej
rozděch, že se tam na to

přijel podívat biskup Brynych z Hradce s
procesím a s korouhvema.

Ten lékárník poděbradskej myslil, že to
padá na něho, a tak byli

vobá, von a ten pan Hájek, ve při.“

Poručík Dub byl by nejraději srazil Švejka
tam dolů, opanoval se

však a rozkřikl se na všechny: „Já vám
povídám, abyste zde

zbytečně nečuměli! Vy mě všichni ještě neznáte, ale až mne poznáte!

– Vy zde zůstanete, Švejku,“ řekl hrozným hlasem, když Švejk s

ostatními chtěl odejít k vagónům.

Zůstali sami stát proti sobě a poručík Dub přemýšlel, co má říct

strašného.

Švejk ho však předešel: „Poslušně hlásím, pane lajtnant, kdyby

nám aspoň tohle počasí vydrželo. Ve dne není moc horko a noci jsou

taky docela příjemný, takže je to nejpríhodnější doba k válčení.“

Poručík Dub vytáhl revolver a otázel se:
„Znáš to?“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, znám.
Pan obrlajtnant Lukáš má
nemlich takovej.“

„Tak si to tedy, ty pacholku, pamatuj!“
vážně a důstojně řekl

poručík Dub, zastrkuje opět revolver;
„abys věděl, že by se ti mohlo

142

stát něco velice nepříjemného, kdybys
pokračoval v těch svých
propagandách.“

Poručík Dub odcházel, opakuje si: „Teď

jsem mu to nejlépe řekl:

v propagandách, ano, v propagandách!...“

Nežli Švejk vstoupí opět do svého vagónu, prochází se ještě chvíli

a bručí k sobě: „Kam ho mám jenom zařadit?“ A čím dále tím jasněji

vybavuje se Švejkovi pojmenování tohoto druhu: poloprďoch.

Ve vojenském slovníku slovo prďoch bývalo odedávna

používáno s velkou láskou, a hlavně toto čestné nazvání patřilo

plukovníkům nebo starším hejtmanům a majorům a bylo to jisté

stupňování používaných slov „dědek
prevítská“. Bez toho

přídavného jména slovo dědek bylo
laskavým oceněním starého

plukovníka nebo majora, který hodně řval,
ale přitom měl svoje

vojáky rád a chránil je vůči jiným
regimentům, když šlo hlavně o

cizí patroly, které jeho vojáky
vyzdvihovaly z putyk, když neměli

přesčas. Dědek se staral o své vojáky,
mináž musela být v pořádku,

ale míval vždy nějakého koníčka; na něco
si zased, a proto byl

„dědek“.

Když ale dědek zbytečně sekýroval přitom mužstvo i šarže,

vymýšlel si noční cvičení a podobné věci,
byl „dědek prevítská“.

Z „prevítského dědka“, jako vyšší stupeň
vývinu neřádnosti,

sekatury a blbosti, stal se „prd'och“. To
slovo znamenalo všechno, a

veliký jest rozdíl mezi prd'ochem v civilu
a prd'ochem na vojně.

První, civilní, jest též představeným a také
ho tak všeobecně

nazývají v úřadech sluhové i podřízení

úředníci. To je filistr

byrokrat, který vytýká například, že
koncept není dobře vysušen

pijákem a podobně. Je to vůbec blbě
hovadský zjev v lidské

společnosti, poněvadž přitom dělá takový
mezek rozšafu, všemu

chce rozumět, všechno dovede vyložit a
nade vším se urazí.

Kdo byl na vojně, chápe ovšem ten rozdíl
mezi tímto zjevem a

prd'ochem v uniformě. Zde to slovo
představovalo dědka, který byl

„prevít“, skutečný prevít, šel na všechno

ostře, ale zastavil se přesto

před každou překážkou; vojáky neměl rád
a zápasil s nimi marně,

nedovedl si získat žádné autority, které se
těšil „dědek“ i „dědek

143

prevítská“.

U některých posádek, jako například v
Tridentu, místo prd'och

říkalo se „náš starej hajzl“. Ve všech
případech šlo o osobu starší, a

jestli Švejk nazval v duchu poručíka Duba
poloprd'ochem, vystihl

naprosto logicky, že jak do stáří, tak do

hodnosti a vůbec do všeho

schází poručíkovi Dubovi do prd'ocha
ještě padesát procent.

S těmi myšlenkami vraceje se ke svému
vagónu, potkal pucfleka

Kunerta, který měl opuchlou tvář a cosi
nesrozumitelně breptal, že

se právě srazil se svým pánem, poručíkem
Dubem, který mu

zčistajasna nafackoval, poněvadž prý má
zjištěná fakta, že se stýká

se Švejkem.

„V tomto případě,“ řekl klidně Švejk,
„půjdeme k raportu.

Rakouskej voják musí se dát fackovat
jenom v určitejch případech.

Ale von ten tvůj pán překročil všechny
meze, jako to říkal starej

Evžen Savojskej: „Potud’ až votud’? Ted’
ty musíš jít sám k raportu, a

jestli nepudeš, tak ti sám nafackuju, abys
věděl, co je to disciplína v

armádě. V karlínskejch kasárnách bejval
nákej lajtnant Hausner a

ten měl taky burše, a taky ho fackoval a
kopal. Jednou byl ten burš

tak zfackovanej, že byl z toho pitomej a
hlásil se k raportu a u

raportu vohlásil, že byl zkopanej,
poněvadž von si to všechno plet, a

ten jeho pán taky vopravdu dokázal, že on
lže, že von ho v ten den

nekopal, ale jenom fackoval, tak toho
milýho burše pro křivý

nařčení zavřeli na tři neděle. – Ale to na
celý věci nic nemění,“

pokračoval Švejk, „to je zrovna to samý,
vo čem vždycky

vypravoval medik Houbička, že je to
jedno, rozřezat v patalogickým

ústavě nákýho člověka, který se voběsil
nebo votrávil. A já jdu s

tebou. Pár facek dělá na vojně moc.“

Kunert úplně zpitoměl a dal se vést Švejkem k štábnímu vagónu.

Poručík Dub zařval, vykláněje se z okna:
„Co tady chcete,
pacholci?“

„Chovej se důstojně,“ napomínal Švejk Kunerta a strkal ho

napřed do vagónu.

V chodbě objevil se nadporučík Lukáš a za ním hejtman Ságner.

Nadporučík Lukáš, který už měl tolik se Švejkem, strašlivě se

udivil, neboť Švejk netvářil se již tak
dobromyslně vážně, jeho tvář

neměla známý dobromyslný výraz, spíš
znamení nových

nepříjemných událostí.

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant,“ řekl
Švejk, „věc jde k

raportu.“

„Jenom zase neblbni, Švejku, já už toho
mám také dost.“

„Račte dovolit,“ řekl Švejk, „jsem
ordonancí vaší kumpanie, vy,

račte dovolit, ráčíte být

kompanie komandantem jedenáctky. Já vím,

že to vypadá děsně divně, ale já vím taky, že pan lajtnant Dub

nalézá se pod vámi.“

„Vy jste se, Švejku, vůbec zbláznil,“ vpadl do jeho řeči

nadporučík Lukáš, „vy jste vožralej, uděláte nejlepší, když odejdete!

Rozumíš, ty blbe, ty hovado.“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant,“ řekl Švejk, strkaje před

sebou Kunerta, „vono to vypadá zrovna tak, jako když se jednou v

Praze dělal pokus s ochranným rámem
proti přejetí elektrikou. Ten

pan vynálezce se sám na ten pokus
vobětoval a potom muselo město

platit jeho vdově odškodný.“

Hejtman Ságner, nevěda co říci, kýval
přitom souhlasně hlavou,

zatímco nadporučík Lukáš tvářil se
zoufale.

„Všechno musí jít po raportu, poslušně
hlásím, pane obrlajtnant,“

pokračoval neúprosně Švejk, „ještě v
Brucku jste mně říkal, pane

obrlajtnant, že když jsem ordonancí u

kumpanie, že mám ještě jiný

povinnosti než nějaký rozkazy. Že mám
bejt vo všem, co se děje u

kumpanie, informovanej. Na základě toho
nařízení dovoluji si vám

oznámit, pane obrlajtnant, že pan lajtnant
Dub nafackoval

mirnikstirniks svýmu buršovi. Já bych to,
poslušně hlásím, pane

obrlajtnant, třebas neříkal. Když já však
vidím, že pan lajtnant Dub

je přidělen pod vaše komando, tak jsem si
umínil, že to musí jít po

raportu.“

„Tohle je divná záležitost,“ řekl hejtman Ságner, „proč sem

strkáte, Švejku, toho Kunerta.“

„Poslušně hlásím, pane batalionskomandante, že všechno musí jít

po raportu. Von je pitomej, von byl zfackovanej panem lajtnantem

145

Dubem, a von si to nemůže dovolit, aby sám šel k raportu. Poslušně

hlásím, pane hauptmane, kdybyste se na něj podíval, jak se mu

třesou kolena, von je celej neživej, že musí jít k tomu raportu. A

nebejt mě, tak by se k tomu raportu snad
vůbec nedostal, jako ten

Kudela z Bytouchova, kterej za aktivní
služby tak dlouho chodil k

raportu, až byl přeloženej k maríně, kde se
stal kornetem, a byl na

ňákým vostrově potom, v Tichým oceánu,
vyhlášenej jako dezertýr.

Von se tam potom voženil a mluvil taky s
cestovatelem Havlasou,

kterej vůbec nepoznal, že to není
domorodec. – Je to vůbec moc

smutný, když má jít někdo kvůli takovej
pár blbejm fackám k

raportu. Ale von vůbec sem nechtěl jít,
poněvadž říkal, že sem

nepude. Von je vůbec takovej ufackovanej
burš, že ani neví, vo

ktorej facce se tady jedná. Von by sem byl
vůbec nešel, von vůbec

nechtěl jít k raportu, von si dá namlátit
kolikrát ještě víc. Poslušně

hlásím, pane hauptman, podívají se na něj,
von už je z toho celej

posranej. A na druhý straně zas, von si
měl hned stěžovat, že dostal

těch pár facek, ale von se nevodvážil,
poněvadž věděl, že je to lepší,

jako napsal ten jeden básník, bejt
skromnou fialkou. Von totiž slouží
u pana lajtnanta Duba.“

Strkaje Kunerta před sebe, řekl k němu
Švejk: „Netřes se pořád
jako dub ve vosice!“

Hejtman Ságner otázal se Kunerta, jak se
to vlastně stalo.

Kunert však prohlásil, třesa se na celém
těle, že se mohou zeptat

pana lajtnanta Duba, že mu ten vůbec
nenafackoval.

Jidáš Kunert, stále třesa celým tělem,
prohlásil dokonce, že si to

Švejk vůbec vymyslíl.

Této trapné události učinil konec poručík
Dub, který se náhle

objevíl a rozeřval se na Kunerta: „Chceš
ještě dostat nových pár

facek?“

Věc byla tedy úplně jasnou a hejtman
Ságner prostě k poručíkovi

Dubovi prohlásil: „Kunert ode dneška je
přídělen k bataliónní

kuchyni, a pokud se týká nového burše,
obrat' se na

rechnungsfeldvébla Vaňka.“

Poručík Dub zasalutoval a jenom při

odchodu řekl k Švejkovi:

146

„Sázím se, že budete jednou viset.“

Když odešel, obrátil se Švejk k nadporučíkovi Lukášovi jemným,

přátelským tónem: „V Mnichově Hradišti byl taky takovej jeden pán

a taky tak s tím druhým mluvil, a von mu odpověděl: „Na

popravišti se sejdem.“

„Švejku,“ řekl nadporučík Lukáš, „vy jste ale blbej, a neopovažte

se mně říct, jak vy to máte ve zvyku:

Poslušně hlásím, že jsem blbej.“

„Frapant,“ ozval se hejtman Ságner
nakláněje se v okně a byl by

tak rád od okna odstoupil, ale neměl již
času, neboť zjevilo se to

neštěstí: poručík Dub pod oknem.

Poručík Dub začal s tím, že velice lituje
toho, jak hejtman Ságner

odešel, nevyslechnuv jeho důvody o
ofenzívě na východní frontě.

„Máme-li porozuměti obrovské ofenzívě,“
volal poručík Dub

nahoru do okna, „musíme si uvědomit, jak
se vyvinula ofenzíva

koncem dubna. Museli jsme prolomit
ruskou frontu a našli jsme

nejvýhodnějším místem pro tento průlom
frontu mezi Karpaty a

Vislou.“

„Já se s tebou o to nehádám,“ odpověděl
suše hejtman Ságner a

odešel od okna.

Když se za půl hodiny nato pokračovalo v
jízdě na Sanok,

hejtman Ságner natáhl se na sedadlo a
dělal, že spí, aby poručík Dub

zatím zapomněl na své otřepané vývody o
ofenzívě.

Ve vagóně se Švejkem scházel Baloun.
Vyprosil si totiž dovolení

vytrít chlebem kotel po guláši. Nalézal se
nyní na voze s polními

kuchyněmi v nepříjemné situaci,
poněvadž přitom, jak se vlak hnul,

vletěl po hlavě do kotle a nohy mu
čouhaly přes kotel. Zvykl si však

na tuto situaci a z kotle ozývalo se
mlaskání, jako když ježek honí

šváby, a později Balounův prosebný hlas:
„Prosím vás, kamarádi,

proboha, hod'te mi sem kousek chleba,
ještě je tady moc vomáčky.“

Tato idyla trvala až do nejbližší stanice,
kam přijeli již s kotlem 11.

kumpanie vyčištěným, že se pocínování
jen lesklo.

„Zaplat' vám to pámbu, kamarádi,“
děkoval Baloun srdečně.

„Vod tý doby, co jsem ted' na vojně,
ponejprv se na mě štěstí

usmálo.“

147

A bylo také vskutku co říct. V
Lupkovském průmysku dostal se

Baloun ku dvěma porcím guláše,
nadporučík Lukáš projevil též

svou spokojenost nad tím, že mu Baloun přinesl z důstojnické

kuchyně netknutou mináž, a zanechal pro něho dobrou polovičku.

Baloun byl úplně šťasten, klátil nohama, které vystrčil z vozu, a

najednou se mu celá tahle vojna zdála býti něčím teplým, rodinným.

Kuchař kumpanie počal si z něho dělat legraci, že až se přijede do

Sanoku, že se bude vařit večere a ještě jeden oběd, poněvadž tu

večeři a oběd mají k dobru za tu celou cestu, když to nedostali.

Baloun jen souhlasně kýval hlavou a
šeptal: „Uvidíte, kamarádi, že
nás pámbu neopustí.“

Všichni se tomu upřímně smáli a kuchař
sedě na polní kuchyni
zazpíval:

*Župajdijá, župajdá,
šak nás pánbůh nezandá.*

*Zandá-li nás do bláta,
šak nás zasejc vydrápá...*

*Zandá-li nás do houště,
šak nás zase vykouše.*

Župajdijá, župajdá,

šak nás pánbůh nezandá...

Za stanicí Ščavne počaly se objevovat
opět v údolích nové

vojenské hřbitůvky. Pod Ščavne bylo vidět
z vlaku kamenný kříž s

bezhlavým Kristem Pánem, který ztratil
hlavu při odstřelu trati.

Vlak zrychloval svou rychlost, žena se
dolů údolím k Sanoku,

obzory se rozšiřovaly a tím i četnějšími
stávaly se celé skupiny

rozbitých vesnic po obou stranách do
kraje.

U Kulašné bylo vidět dole v říčce z
železničního náspu zřícený,

148

rozbitý vlak Červeného kříže.

Baloun vytřeštil na to oči a zejména se
podivil na rozházené dole

části lokomotivy. Komín byl zaražen do
železničního náspu a

vyčuhoval z něho ven jako
osumadvacítká.

Tento zjev vzbudil též pozornost ve
vagóně, kde byl Švejk.

Nejvíce se rozčilil kuchař Jurajda: „Copak
se smí střílet do vagónů

Červeného kříže?“

„Nesmí, ale může,“ řekl Švejk, „šusa to byla dobrá, a von se pak

každej vomluví, že to bylo v noci a že ten červenej kříž není vidět.

Vono je vůbec moc věcí na světě, který se nesmějí dělat, ale můžou

se provádět. Hlavní věc, aby to každej zkusil, jestli se mu to povede,

když to nesmí, aby to moh. Vo císařskejch manévrech na Písecku

přišel takovej rozkaz, že se nesmějí vojáci na pochodu vázat do

kozelce. Ale náš hejtman na to přišel, že

se to může, poněvadž

takovej rozkaz byl strašně směšnej, to
moh každej lehko pochopit, že

do kozelce svázaney voják nemůže
mašírovat. Tak von vlastně ten

befel nevobcházel, dával jednoduše a
rozumně svázaný vojáky do

kozelce házet do vozů vod trénu a
mašírovalo se s nima dál. Nebo

takovejhle případ, co se stal v naší ulici
před pěti šesti lety. Tam

bydlel nějakej pan Karlík v prvním patře.
O poschodí vejš moc

hodnej člověk, nějakej konzervatorista

Mikeš. Von měl moc rád

ženský a taky mezi jinejma počal chodit
za dcerou toho pana

Karlíka, kterej měl špeditérství a
cukrářství a taky měl někde na

Moravě knihařství pod nákou docela cizou
firmou. Když se ten pan

Karlík dověděl, že ten konzervatorista mu
chodí za dcerou, tak ho

navštívil v bytě a řekl mu: „Vy si mou
dceru nesmíte vzít, vy jeden

votrapo. Já vám ji nedám!“ „Dobrá,“
vodpověděl mu pan Mikeš;

„když si ji nesmím vzít, co mám dělat,

mám se roztrhat?‘ Za dva

měsíce přišel pan Karlík znova a přived si
svou manželku a voba

mu řekli jednohlasně: ‚Vy pacholku, vy
jste připravil naši dceru vo

čest.‘ ‚Zajisté,‘ odpověděl on jim na to,
‚dovolil jsem si ji zkurvit,

milostivá paní.‘ Ten pan Karlík začal na
něj zbytečně řvát, že mu

přece říkal, že si ji nesmí vzít, že mu ji
nedá, ale von mu docela

správně vodpověděl, že si ji taky neveme,
a tenkrát že nebyla vo

tom žádná řeč, co s ní může dělat. Že se
vo tom nejednalo, von že

drží slovo, aby byli bez starosti, že von ji
nechce, že je charakter, že

není kam vítr, tam plášť, a že drží slovo,
že když něco řekne, že je to

svatý. A jestli bude kvůli tomu
pronásledovanej, tak že si z toho

taky nic nedělá, poněvadž má svědomí
čistý a jeho nebožka

maminka ještě na smrtelný posteli ho
zapřísahala, aby nikdy v

životě nelhal, a von že jí to slíbil
rukoudáním a taková přísaha že je

platná. V jeho rodině že vůbec nikdo
nelhal a von měl taky vždycky

ve škole z mravního chování nejlepší
známku. Tedy tady vidíte, že

se leccos nesmí, ale může, a že cesty
můžou být rozličné, jenom vůli

mějme všichni rovnou.“

„Milí přátelé,“ řekl jednoroční
dobrovolník, který si dělal horlivě

poznámky, „všechno špatné má i dobrou
stránku. Tento do povětrí

vyhozený, polospálený a z náspu svržený
vlak Červeného kříže

obohacuje slavné dějiny našeho bataliónu

o nový hrdinný čin

budoucnosti. Představuji si, že asi tak 16.
září, jak jsem si již učinil

poznámku, přihlásí se od každé kumpanie
našeho bataliónu několik

prostých vojínů pod vedením kaprála, že
vyhodí pancéřový vlak

nepřítele, který nás ostřeluje a brání
našemu přechodu přes řeku.

Čestně vyplnili svůj úkol, převléknuti za
sedláky – – Co to vidím,“

zvolal jednoroční dobrovolník, dívaje se
do svých poznámek. „Jak se

mně sem dostal náš pan Vaněk? –

Poslyšte, pane

rechnungsfeldvébl,“ obrátil se na Vaňka,
„jaký krásný článeček bude

o vás v dějinách bataliónu. Tuším, že už
jste tam jednou, ale tohle

bude rozhodně lepší a vydatnější.“
Jednoroční dobrovolník četl

povýšeným hlasem: „*Hrdinná smrt*
účetního šikovatele Vaňka. K

odvážnému podniku, vyhození
nepřátelského pancéřového vlaku,

přihlásil se též účetní šikovatel Vaněk, jsa
převlečen jako ostatní v

selský kroj. Přivozeným výbuchem byl

omráčen, a když se probral z

mrákot, viděl se obklopena nepřítelem,
který ho okamžitě dopravil

do štábu nepřátelské divize, kde tváří v
tvář smrti odepřel

jakéhokoliv vysvětlení o postavení a síle
našeho vojska. Poněvadž

nalézal se v převlečení, byl odsouzen jako
vyzvědač k oběšení

provazem, kterýžto trest, vzhledem k jeho
vysoké hodnosti, byl mu

150

změněn k smrti zastřelením. Exekuce byla
ihned vykonána u

hřbitovní zdi a statečný účetní šikovatel
Vaněk žádal, aby mu

nebyly zavázány oči. Na otázku, má-li
nějaké přání, odpověděl:

,Vyřid'te prostřednictvím parlamentáře
mému bataliónu můj

poslední pozdrav a že umírám s
přesvědčením, že náš batalión bude

pokračovati na své vítězné cestě. Dále
vyřid'te panu hejtmanovi

Ságnerovi, že podle posledního rozkazu
po brigádě zvyšuje se porce

konzerv denně na dvěapůl konzervy na
jednoho muže.' Tak umřel

naš účetní šikovatel Vaněk, vzbudiv svou
poslední větou panický

strach u nepřítele, který se domníval, že
bráně našemu přechodu

přes řeku, odřezuje nás od zásobovacích
bodů, způsobuje nám brzké

vyhladovění a tím i demoralizaci v našich
řadách. – O jeho klidu, s

kterým hleděl smrti vstříc, svědčí ta
okolnost, že hrál s

nepřátelskými štábními důstojníky před
svou popravou cvika.

„Mnou vyhraný obnos odevzdejte ruskému
Červenému kříži,“ řekl,

stoje již před hlavními ručnic. Tato
šlechetná velkomyslnost

pohnula přítomné vojenské zástupce až k
slzám. – Odpusťte, pane

Vaňku,“ pokračoval jednoroční
dobrovolník, „že jsem si dovolil

disponovat s vašimi vyhranými penězi.
Přemýšlel jsem o tom, má-li

se to snad odevzdat rakouskému
Červenému kříži, ale konečně

předpokládám, že ze stanoviska lidskosti
je to jedno, jen když se to

odevzdá humánní instituci.“

„Moh to ten náš nebožtík,“ řekl Švejk,

„vodevzdat polívkovému

ústavu města Prahy, ale takhle je to přeci
jen lepší, von by si třeba

pan starosta za ten vobnos koupil jitrnici
na gábl.“

„Inu, krade se všude,“ řekl telefonista
Chodounský.

„Hlavně se krade u Červeného kříže,“ s
velkou zlostí prohlásil

kuchař Jurajda. „Měl jsem v Brucku
známého kuchaře, který vařil

pro sestřičky v baráku, a ten mně říkal, jak
představená těch

sestřiček a vrchní ošetřovatelky posílají

domů celé bedny malaga a

čokolády. To nese sama sebou příležitost,
to je sebeurčení člověka.

Každý člověk prodělává ve svém
nekonečném životě nescíslné

přeměny a jednou musí se objevit na
tomto světě jako zloděj, v

určitých obdobích své činnosti. Sám jsem
již prodělal toto jedno

151

období.“

Kuchař okultista Jurajda vytáhl ze svého
baťochu láhev koňaku.

„Zde vidíte,“ řekl, otvíraje láhev,

„neomylný důkaz mého

tvrzení. Vzal jsem ji před odjezdem z
důstojnické mináže. Koňak jest

nejlepší známky a mělo se ho používat k
cukrovým polevům na

linecké dorty. Byl však předurčen k tomu,
abych ho ukradl, stejně

jako já jsem byl předurčen stát se
zlodějem.“

„A taky by to nebylo špatný,“ ozval se
Švejk, „kdybychom byli

předurčeni k tomu, abychom byli vašema
spoluviníkama, já alespoň

mám takový tušení.“

A předurčení se opravdu ukázalo. Láhev
šla kolem přes protest

účetního šikovatele Vaňka, který tvrdil, že
se má pít koňak z esšálku

a spravedlivě rozdělit, poněvadž je jich
všech dohromady na láhev

pět, takže při lichém čísle se lehce může
stát, že se někdo určitě o

jeden lok z láhve víc napije nežli ti druzí,
k čemuž podotkl Švejk:

„To je pravda, jestli chce mít pan Vaněk
sudý číslo, tak ať vystoupí

ze spolku, aby nebyly žádný nepříjemnosti
a hádky.“

Vaněk tedy odvolal svůj návrh a podal
jiný, velkodušný, aby se

dárce Jurajda umístil do takového pořadí,
aby se mohl napít

dvakrát, což způsobilo bouři odporu,
poněvadž se již Jurajda jednou

napil, ochutnáváje koňak při otevírání
lahve.

Konečně byl přijat návrh jednoročního
dobrovolníka pít podle

abecedy, což odůvodnil tím, že jest to též
jisté předurčení, jak se kdo

jmenuje.

Láhev dorazil Chodounský, první v

abecedě, provázen hrozivým

zrakem Vaňka, který si vypočítával, že
když je poslední, že bude mít

o jeden lok víc, což byla hrubá
matematická chyba, poněvadž bylo

jednadvacet loků.

Potom hráli obyčejného cvika ze tří karet;
objevilo se, že

jednoroční dobrovolník používá přitom
při každém rabování

nábožných průpovědek z Písma svatého.
Rabuje spodka, zvolal:

„Pane, ponechejž mně tohoto spodka i
tohoto léta, ať jejž okopám a

ohnojím, ať mně přinese ovoce.“

Když mu bylo vytýkáno, že dokonce se
odvážil rabovat osmičku,

152

zvolal hlasem velikým: „Ale žena některá,
mající grošů deset,

ztratila-li by jeden groš, zdaliž nezazře
svíce a nehledá pilně, dokud

nenalezne? A když nalezne, svolá sousedy
a přítelkyně, řkouc:

„Spolu radujte se se mnou, neboť rabovala
jsem osmičku a v kartách

přikoupila trumfového krále s esem!“ —
Tak sem dejte ty karty,

spadli jste tam všichni.“

Jednoroční dobrovolník Marek měl
opravdu velké štěstí v

kartách. Zatímco druzí přebíjeli si trumfy
navzájem, on bil jejich

přebité trumfy vždy nejvyšším trumfem,
takže tam jeden za druhým

padali a on bral sázku za sázkou a volal k
poraženým: „A

zemětřesení veliká budou po místech, a
hladové a morové hrůzy a

zázrakové z nebe velicí.“ Konečně už toho
měli dost, přestali hrát,

když telefonista Chodounský prohrál svůj

žold na půl roku napřed.

Byl nad tím zdrcen a jednoroční
dobrovolník žádal na něm úpisy, že
při vyplácení žoldu účetní šikovatel
Vaněk vyplatí žold

Chodounského jemu.

„Neboj se, Chodounský,“ těšil ho Švejk.
„Když budeš mít štěstí,

tak padneš při prvním gefechtu a Marek
utře hubu vo tvoje

lénungy, jen mu to podepiš.“

Zmínka o padnutí dotkla se Chodounského
velice nepříjemně,

takže řekl s určitostí: „Já nemůžu padnout,

protože jsem telefonista,

a telefonisti jsou vždycky v blindáži a
dráty se natahují nebo

chyby se hledají vždycky až po gefechtu.“

Jednoroční dobrovolník zmínil se, že
telefonisti právě naopak

vydání jsou velkému nebezpečí a že
hlavně na telefonisty má

spadeno vždy nepřátelské dělostřelectvo.
Žádný telefonista není jist

ve své blindáži. Kdyby byli deset metrů
pod zemí, tak ho tam

nepřátelská artilérie přece najde. Že
telefonisti hynou jako kroupy v

dešti v létě, o tom svědčí, že když
opouštěl Bruck, tak právě tam

otvírali 28. kurs pro telefonisty.

Chodounský díval se před sebe utrápeně,
což pohnulo Švejka k

přátelskému, dobrému slovu: „Máš to
zkrátka pěknej švindl.“

Chodounský odpověděl vlídně: „Kušte,
tetičko.“

„Podívám se na písmenu Ch ve svých
poznámkách o dějinách

153

bataliónu... Chodounský – Chodounský,
hm, aha, tady to máme:

„Telefonista Chodounský, zasypán minou.
Telefonuje ze své hrobky

na štáb: Umírám a gratuluji svému
bataliónu k vítězství!““

„To ti musí stačit,“ řekl Švejk, „nebo
chceš ještě něco k tomu

doplnit? Pamatuješ se na toho telefonistu
z Titaniku, kterej, když už

lod' se potápěla, pořád telefonoval dolů do
zatopený kuchyně, kdy

už bude voběd?““

„Mně na tom nesejde,“ řekl jednorochní
dobrovolník, „popřípadě

se může předsmrtný výrok Chodounského

doplnit tím, že on

nakonec zvolá do telefonu: „Pozdravujte
ode mne naši železnou

brigádu!““

154

4' MARSCHIEREN MARSCH!

Objevilo se, když se přijelo do Sanoku, že
vlastně na tom voze s

polní kuchyní jedenáctky, kde prděl
blahem nasycený Baloun, měli

celkem pravdu, že bude večere, a dokonce
kromě večere že tam

bude rozdáván nějaký komisárek za
všechny ty dny, kdy nedostal

batalión ničeho. Objevilo se také, že
vlastně v Sanoku, když vylezli z

vagónů, nalézá se štáb železné brigády, ku
které batalión 91.

regimentu patřil podle svého křestního
listu. Ačkoliv odtud bylo

spojení železniční neporušeno pod Lvov i
severně na Veliké Mosty,

bylo vlastně záhadou, proč štáb
východního úseku udělal tyto

dispozice, aby železná brigáda se svým
štábem soustřed'ovala

pochodové prapory sto padesát kilometrů
v týlu, když šla v té době

fronta od Brodů na Bug a podél řeky severně k Sokalu.

Tato velice zajímavá strategická otázka byla strašně

jednoduchým způsobem rozluštěna, když šel hejtman Ságner v

Sanoku hlásit do štábu brigády o přibytí maršbataliónu.

Ordonančním důstojníkem byl adjutant brigády hejtman Tayrle.

„Já se velice divím,“ řekl hejtman Tayrle, „že vy jste nedostali

určité zprávy. Maršrúta je jistá. O linii vašeho pochodu měli jste

nám oznámit přirozeně předem. Podle
dispozic hlavního štábu

přijeli jste o dva dny dříve.“

Hejtman Ságner se trochu zarděl, ale
nenapadlo mu opakovat

všechny ty šifrované telegramy, které
dostával po celé cestě.

„Já se vám divím,“ řekl adjutant Tayrle.

„Myslím,“ odpověděl hejtman Ságner, „že
si všichni důstojníci

tykáme.“

„Budiž,“ řekl hejtman Tayrle, „řekni mně,
jseš aktivní nebo

civilista? Aktivní? – To je docela něco

jiného... Člověk se v tom

nevyzná. Tady už ti projelo takových blbů
rezervních lajtnantů. —

Když jsme ustupovali od Limanova a od
Krasníku, všichni ti

takélajtnanti ztratili hlavu, jakmile uviděli
kozáckou patrolu. My ve

štábu nemáme rádi takových příživníků.
Pitomý chlap s

155

inteligentkou dá se nakonec aktivovat
nebo v civilu udělá oficířskou

zkoušku a blbne zas dál v civilu, a když
přijde vojna, tak je z něho

ne lajtnant, ale poseroutka!“

Hejtman Tayrle si odplivl a důvěrně
poplácal hejtmana Ságnera:

„Zdržíte se tady asi dva dny. Já vás
všechny provedu, zatančíme si.

Máme tady takové hezké kurvičky,
engelhuren. Máme zde dceru

jednoho generála, která dřív pěstovala
lesbickou lásku. To se ti

všichni převlékneme do ženských šatů, a
uvidíš, co ona umí! Je ti to

taková hubená svině, že bysi si snad ani
nic nepomyslel. Ale zná to,

kamaráde. Je to taková potvora – ostatně

to poznáš. – Pardon!“

zarazil se; „musím se zas vyblít, je to dnes již potřetí.“

Když se potom vrátil, sdělil hejtmanovi Ságnerovi, aby dokázal,

jak je tu veselo, že jsou to následky včerejšího večera, na kterém bral

účast i stavební oddíl.

S velitelem tohoto oddílu, který byl též v hodnosti hejtmana,

seznámil se hejtman Ságner velice brzo. Do kanceláře vpadl totiž

uniformovaný dlouhán s třemi zlatými hvězdičkami a jaksi v

mátohách, nepozoruje přítomnosti
hejtmana Ságnera, zcela důvěrně

oslovil Tayrla: „Co děláš, svině? Tys nám
včera pěkně zřídil naši

hraběnkou.“ Posadil se na židli, a tluče se
tenkou rákoskou přes lýtka,

smál se na celé kolo: „Když si vzpomenu,
jak jsi se jí vyblil do

klína...“

„Ano,“ řekl Tayrle, „bylo to včera velmi
veselé.“ Pak teprve

seznámil hejtmana Ságnera s důstojníkem
s rákoskou a všichni vyšli

kanceláří administračního oddělení

brigády ven do kavárny, která
náhle vyrostla z bývalé pivnice.

Když šli kanceláří, hejtman Tayrle vzal si
od velitele stavebního

oddílu rákosku a uhodil na dlouhý stůl,
kolem kterého na povel

postavilo se do fronty dvanáct vojenských
písařů. Byli to vyznavači

klidné, bezpečné práce v týlu armády s
velkými, spokojenými

břichy v extra uniformách.

A těmto dvanácti tlustým apoštolům
ulejvandy hejtman Tayrle

řekl, chtěje se vyznamenati před

Ságnerem i druhým hejtmanem:

„Nemyslete si, že vás tady mám jako na krmníku. Prasata! Méně

156

žrát a chlastat, ale více běhat. – Ted' vám ukáži ještě jinou drezúru,“

oznámil Tayrle svým společníkům.

Uhodil poznovu rákoskou na stůl a otázel se těch dvanácti: „Kdy

prasknete, čuňata?“

Všech dvanáct odpovědělo unisono: „Dle vašeho rozkazu, pane

hejtmane.“

Směje se vlastní blbosti a pitomosti, vyšel
hejtman Tayrle z

kanceláře.

Když seděli všichni tři v kavárně, poručil
Tayrle přinést láhev

jeřabinky a zavolat nějaké slečny, které
jsou volné. Objevilo se, že

kavárna vlastně není nic jiného než
vykřičený dům, a poněvadž

žádná ze slečen nebyla volnou, rozčilil se
hejtman Tayrle na nejvyšší

stupeň a v předsíni vynadal sprostě
madam a křičel, kdože je u

slečny Elly. Když dostal za odpověď, že je

tam nějaký poručík,

láteřil ještě víc.

U slečny Elly byl pan poručík Dub, který,
když maršbatalión byl

už ve svých ubikacích v gymnáziu,
zavolal si celý svůj šik a

upozorňoval jej v dlouhé řeči, že Rusové
při svém ústupu zakládali

všude bordely s personálem pohlavně
nakaženým, aby způsobili

rakouské armádě tímto svým trikem velké
ztráty. Varuje tedy tímto

vojáky před vyhledáváním podobných
místností. Sam se osobně

přesvědčí v těch domech, jestli jeho
rozkazu nebylo uposlechnuto,

poněvadž jsou již ve frontovém pásmu;
každý, který bude přistižen,

bude postaven před polní soud.

Poručík Dub šel se osobně přesvědčit,
zdali jeho rozkaz nebyl

překročen, a proto patrně za východisko
své kontroly vybral si

pohovku v Ellině pokojíku v prvním patře
takzvané „městské

kavárny“, na kteréžto pohovce se velice
dobře bavil.

Mezitím již hejtman Ságner odešel ku

svému bataliónu. Tayrlova

společnost byla totiž rozpuštěna.

Hejtmana Tayrleho hledali z

brigády, kde se sháněl již přes hodinu
brigádník po svém

adjutantovi. Přišly nové rozkazy od divize
a bylo nutno určit

definitivně maršrútu pro přibyvší 91. pluk,
poněvadž jeho

původním směrem dle nových dispozic
má jít pochodový prapor

157

102. pluku.

Bylo to všechno velice spletené, Rusové

ustupovali na

severovýchodním cípu Haliče velice rychle, takže se tam některé

rakouské části navzájem promíchaly, do čehož místy jako klíny

vnikaly části německé armády, kterýžto chaos doplňovalo přibývání

na front nových pochodových praporů a jiných vojenských těles.

Totéž bylo i při frontových úsecích, které byly ještě dále v týlu, jako

zde v Sanoku, kam najednou přibyly rezervy německé hannoverské

divize pod vedením plukovníka s tak

ošklivým pohledem, že

brigádýr byl uveden do naprostého
zmatku. Plukovník rezerv

hannoverské divize ukazoval totiž
dispozice svého štábu, že má

ubytovat své mužstvo v gymnáziu, kde
právě nyní byli ubytováni

jednadevadesátníci. Pro umístění svého
štábu žádal vyklizení domu

krakovské banky, ve kterém právě byl štáb
brigády.

Brigádýr spojil se přímo s divizí, kde
vylíčil přesně situaci, potom

s divizí mluvil uhrančivý Hannoverák, v

důsledcích čehož přišel na

brigádu rozkaz: „Brigáda vystupuje z města v šest hodin večer na

Turowu-Wolsku – Liskowiec – Starasol – Sambor, kde další rozkazy.

S ní vystupuje pochodový prapor 91, tvořící ochranu, rozdělení,

které vypracovat v brigádě dle schémy: Přední voj vystupuje o půl

šesté na Turowu, mezi jižní a severní poboční ochrannou vzdálenost

třiapůl kilometru. Zadní ochranný voj vystupuje ve čtvrt na sedm!“

Tak nastal tedy v gymnáziu velký ruch a

scházel ku poradě

důstojníků bataliónu jen poručík Dub,
kterého vyhledat bylo

poručeno Švejkovi.

„Doufám,“ řekl k němu nadporučík Lukáš,
„že vy ho najdete

beze všech obtíží, poněvadž vy máte stále
něco mezi sebou.“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že
prosím o písemný rozkaz

vod kumpanie. To je právě kvůli tomu, že
mezi náma je právě

vždycky to něco.“

Zatímco nadporučík Lukáš ve své zápisní

knížce kopíroval na

útržkovém listě, aby se poručík Dub ihned dostavil do gymnázia k

poradě, Švejk hlásil dál: „Ano, pane obrlajtnant, vy můžete být, jako

vždycky, bez starosti. Já ho najdu, poněvadž je vojákům zakázáno

158

chodit do bordelu, a von bude jistě v jednom, aby se přesvědčil,

jestli vod jeho cuku žádnéj se nechce dostat před polní soud, kterým

von obyčejně vyhrožuje. Von sám prohlásil před manšaftem svého

cuku, že projde všechny bordely, a pak že bude běda a voni že ho

poznají z té špatné stránky. Ostatně já vím, kde je. Je tady zrovna

naproti v tej kavárně, poněvadž všechen ten manšaft se za ním

díval, kam nejdřív jde.“

,Spojené zábavní místnosti a městská kavárna‘, podnik, o kterém

se Švejk zmiňoval, byly rozděleny také na dvě části. Kdo nechtěl jít

přes kavárnu, šel zadem, kde se vyhřívala na slunci nějaká stará

paní, která mluvila německy, polsky a

maďarsky asi v tomto

smyslu: „Pojďte, vojáčku, máme zde
pěkné slečinky.“

Když voják vstoupil, vedla ho chodbou
do jakési přijímací

předsíně a zavolala na jednu ze slečen,
která přiběhla ihned v košili;

napřed chtěla peníze, kterýž obnos hned
na místě, zatímco si

voják odepínal bajonet, inkasovala
madam.

Důstojnictvo chodilo kavárnou. Cesta
pánů důstojníků byla

trudnější, poněvadž vedla přes šámbry

vzadu, kde byl výběr z

druhé partie, určené pro důstojnické šarže,
a kde byly krajkové

košilky a pilo se víno nebo likéry. Madam
zde také ničeho netrpěla,

to se všechno konalo nahoře v pokojíkách,
kde se provaloval na

divanu v jednom takovém ráji plném
štěnic v podvlékačkách

poručík Dub, zatímco slečna Ella mu
vypravovala vymyšlenou, jako

to vždy v těchto případech bývá, tragédii
svého života, že otec její

byl továrníkem a ona profesorkou na

lyceu v Pešti a tohle že udělala
z nešťastné lásky.

Vzadu za poručíkem Dubem na dosah
ruky na malém stolku

byla láhev jeřabinky a sklenky. Poněvadž
láhev byla poloprázdnou

a Ella i poručík Dub mluvili již z cesty,
bylo zatěžkácí zkouškou, že

poručík Dub ničeho nesnese. Podle jeho
řeči bylo vidět, že si to již

všechno popletl a že považuje Ellu za
svého sluhu Kunerta; také ji

tak oslovoval a vyhrožoval domnělému
Kunertovi dle svého zvyku:

„Kunerte, Kunerte, ty bestie, až ty mne
poznáš z mé špatné
stránky...“

159

Švejk měl být podroben téže samé
proceduře jako všichni ostatní

vojáckové, kteří chodili zadem, on však se
vlídně vytrhl nějaké

košilaté holce, na jejíž pokřik přiběhla
polská madam, která Švejkovi

zapřela drze do očí, že by zde měli
nějakého pana lajtnanta hostem.

„Moc na mě neřvete, milostpaní,“ řekl
vlídně Švejk, usmívaje se

přítom sladce, „nebo vám dám přes držku.
U nás jednou v

Platnéřské ulici zmlátili jednu madam tak,
že nevěděla o sobě. To

tam syn hledal svého otce, nějakýho
Vondráčka, obchod s

pneumatikama. Vona se ta madam
jmenovala Křovánová, když ji

vzkřísili a ptali se jí na záchranné stanici,
jak se jmenuje, řekla, že

nějak vod Ch. A jaké je vaše ctěné
jméno?“

Ctihodná matrona dala se do děsného
řvaní, když ji Švejk po

těchto slovech odstrčil a vážně stoupal po dřevěných schodech do

prvního poschodí.

Dole se objevil sám majitel nevěstince, nějaký zchudlý polský

šlechtic, který vyběhl za Švejkem po schodech a počal ho tahat za

blůzu, přičemž křičel na něho německy, tam nahoru že vojáci nesmí,

tam že je to pro pány důstojníky, pro vojsko že je to dole.

Švejk ho upozornil, že sem přichází v zájmu celé armády, že

hledá jednoho pana poručíka, bez kterého

se nemůže armáda vydat

do pole, a když ten počínal si stále
výbojněji, Švejk ho srazil dolů ze

schodů a pokračoval nahore v prohlídce
místností. Přesvědčil se, že

všechny pokojíky jsou prázdný, až teprve
na samém konci pavlače,

když zaklepal, vzal za kliku a pootevřel
dveře, ozval se kvikavý hlas

Elly: „Besetzt“ a vzápětí nato hluboký
hlas poručíka Duba, který

myslel snad, že je ještě ve svém pokoji v
lágru: „Herein!“

Švejk vstoupil, přistoupil k divanu, a

odevzdávaje blokový

útržek kopie poručíkovi Dubovi, hlásil,
dívaje se úkosem na části

uniformy rozházené v rohu postele:
„Poslušně hlásím, pane lajtnant,

že se mají voblíknout a dostavit se hned
podle toho rozkazu, který

jim dodávám, do našich kasáren v
gymnáziu, máme tam velkou

vojenskou poradu!“

Poručík Dub vytřeštil na něho oči s
malinkými panenkami, ale

připamatoval si, že přece jen není tak
namazán, aby nepoznal

Švejka. Napadlo mu ihned, že mu Švejka posílají k raportu, a proto

řekl: „Hned si to s tebou spravím, Švejku. Uvidíš – jak – to – s tebou

– dopadne... – Kunerte,“ zvolal na Ellu, „nalej – mně – ještě –

jednu!“

Napil se, a trhaje písenný rozkaz, smál se: „To je – omluvenka? U

– nás – žádné omluvenky – neplatí. My jsme – na – vojně – a ne – ve

– škole. Tak – tě – tedy – chytli – v bordelu? Pojd’ – ke – mně –

Švejku – blíž – já ti – dám – pár – facek. –
Ve – kterém – roce – Filip –

Macedonský – porazil – Římany, to ty –
nevíš – ty – hřebče!“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant,“
pokračoval neúprosně Švejk,

„je to nejvyšší rozkaz z brigády, aby se
páni důstojníci voblíkli a šli

na bataliónní bešprechunk, my totiž
vyrazíme, a ještě teprve se teď

bude rozhodovat, která kumpanie bude
forhút, sajtnhút nebo

nachhút. Už se bude teď vo tom
rozhodovat a já myslím, pane

lajtnant, že voni taky mají do toho co mluvit.“

Tato diplomatická řeč trochu vzkřísila poručíka Duba, takže

počínal nyní nabývat jistoty, že přece není v kasárnách, ale ještě z

opatrnosti se optal: „Kde to jsem?“

„Ráčíte být v bordeláku, pane lajtnant. Voni jsou ty cesty Páně

rozličné.“

Poručík Dub těžce vzdychl, slezl z divanu a počal shánět svoji

uniformu, přičemž mu Švejk pomáhal, a když konečně se oblékl,

vyšli oba ven, ale za chvíli se Švejk
mžiknutím vrátil a nedbaje Elly,
která jeho návratu přikládala zcela jiného
významu, z nešťastné
lásky hned lezla na postel, vypil rychle
zbytek jeřabinky v láhvi a šel
zas za poručíkem.

Na ulici se to poručíkovi Dubovi vrazilo
zas do hlavy, poněvadž

bylo velké parno. Vykládal Švejkovi
nejrůznější nesmysle bez

jakékoliv spojitosti. Mluvil o tom, že má
doma poštovní známku z

Helgolandu a hned po ukončení maturity

že šli hrát biliár a

nepozdravili třídního profesora. Ku každé větě dodával: „Myslím,

že mně dobře rozumíte.“

„Zajisté že vám úplně rozumím,“
odpověděl Švejk. „Vy mluvíte

podobně jako klempíř Pokorný v
Budějovicích. Ten, když se ho lidi

161

optali: „Koupal jste se už letos v Malši?“,
vodpovídal: Nekoupal, ale

zato bude letos hodně švestek.‘ Nebo se
ho zeptali: „Jed jste už letos

hříbky?‘ a von na to vodpověděl: „Nejed,

ale tenhle novej sultán

marockej má prej bejt moc hodnej
člověk.““

Poručík Dub se zastavil a vypravil ze
sebe: „Marocký sultán? To

je odbytá veličina,“ utřel si pot z čela, a
dívaje se zakalenýma očima

na Švejka, zabručel: „Takhle jsem se ani v
zimě nepotil. Souhlasíte s

tím? Rozumíte mně?“

„Rozumím, pane lajtnant. K nám do
hospody ke Kalichu

chodíval jeden starej pán, nějakej rada vod
zemskýho výboru ve

výslužbě, a ten zrovna tohle tvrdil. Von
vždycky říkal, že se diví,

jakej je rozdíl mezi teplotou v létě a
v zimě. Že je mu to moc

divný, proč lidi ještě na to nepřišli.“

Ve vratech gymnázia opustil Švejk
poručíka Duba, který se motal

po schodech nahoru do sborovny, kde se
konala vojenská porada, a

také hned hlásil hejtmanovi Ságnerovi, že
je úplně opilý. Celou

poradu seděl s hlavou sklopenou a při
debatě se občas zvedl, aby

zvolal: „Váš názor je správný, pánové, ale

já jsem úplně opilý.“

Když byly vypracovány všechny dispozice
a kumpanie

nadporučíka Lukáše měla jít jako přední
ochrana, trhl sebou

najednou poručík Dub, vstal a řekl:
„Pamatuji se, pánové, na našeho

třídního profesora v primě. Sláva mu,
sláva mu, sláva mu!“

Nadporučíkovi Lukášovi přišlo na mysl,
že nejlépe bude, když dá

prozatím uložit poručíka Duba jeho
sluhou Kunertem do

fyzikálního kabinetu vedle, kde byla stráž

u dveří, aby někdo

nedokradl snad již polorozkradené sbírky
minerálií v kabinetu. Na

to stále také z brigády upozorňovali
procházející oddíly na pochodu.

Toto opatření datovalo se od té doby, kdy
jeden prapor honvédů,

ubytovaný v gymnáziu, počal rabovat
kabinet. Zejména se

honvédům líbila sbírka nerostů, pestré
krystaly a kyzy, které si

nastrkali do svých baťochů.

Na vojenském hřbitůvku je také na
jednom z bílých křížů nápis

„László Gargany“. Tam spí věčný sen
jeden honvéd, který při onom

rabování gymnaziálních sbírek vypil
všechn denaturovaný líc z

162

nádoby, ve které byli naloženi různé
plazové.

Světová válka vybíjela lidské pokolení
dokonce i kořalkou z

hadů.

Nadporučík Lukáš, když se již všichni
rozešli, dal zavolat sluhu

poručíka Duba Kunerta, který odvedl a
uložil na pohovku svého

poručíka.

Poručík Dub byl najednou jako malé dítě;
vzal za ruku Kunerta,

počal prohlížet dlaň, přičemž říkal, že
uhodne z jeho dlaně jméno

jeho budoucí choti.

„Jak vy se jmenujete? Vytáhněte mně z
náprsní kapsy u blůzy

zápisník a tužku. Vy se jmenujete tedy
Kunert; tak sem přijďte za

čtvrt hodiny a já vám tady nechám lístek
se jménem vaší paní

manželky.“

Sotva to dořekl, dal se do chrápání, ale

opět se z toho jaksi

probudil a počal čmárat do svého
zápisníku; co napsal, to vytrhl,

hodil na zem, a tajemně přiloživ prst na
ústa, řekl blábolivě: „Ted’

ještě ne, až za čtvrt hodiny. Nejlépe bude
hledati papírek se

zavázanýma očima.“

Kunert byl takové dobré hovado, že přišel
skutečně za čtvrt

hodiny, a když rozbalil papírek, četl z těch
klikyháků poručíka

Duba: „Jméno vaší budoucí manželky zní:
paní Kunertová.“

Když to za chvíli ukazoval Švejkovi, řekl mu Švejk, aby si jen

dobře ten papírek schoval, že takových dokumentů od vojenských

pánů si má každý vážit, to že dřív za aktivní vojny nebylo, aby si

dopisoval důstojník se svým sluhou a říkal mu pane.

Když byly vykonány přípravy k tomu, aby se vyrazilo dle

daných dispozic, brigádní generál, kterého vystrnadil tak pěkně

hannoverský plukovník, dal shromáždit celý batalión do obvyklého

čtverce a měl k němu řeč. Ten muž totiž
velice rád řečnil, mlel páte

přes deváté, a když už neměl dál co říct,
vzpomněl si ještě na polní

poštu:

„Vojáci,“ hřmělo z jeho úst do čtverce.
„Nyní blížíme se k frontě

nepřítele, od kterého nás dělí několik
denních pochodů. Doposud na

163

svém marši neměli jste, vojáci,
příležitosti udati svým milým, které

jste opustili, své adresy, aby věděli vaši
vzdálení, kam vám mají

psát, abyste se potěšili dopisy od svých milých pozůstalých.“

Nějak se z toho nemohl dostat, opakoval to nesčíslněkrát za

sebou: „Milí vzdálení – drazí příbuzní – milí pozůstalí“ a tak dále,

až konečně vyrazil z toho kola mohutným zvoláním: „Od toho

máme polní pošty na frontě!“

Jeho další řeč vypadala tak, jako by všichni tihle lidé v šedivé

uniformě měli se dát s největší radostí zabít jedině kvůli tomu, že

jsou na frontě zařízeny polní pošty, a že

když někomu granát utrhne

obě nohy, že se mu to musí krásně umírat,
když si vzpomene, že

jeho poľní pošta má číslo 72, kde snad leží
psaní z domova, od

vzdálených milých, se zásilkou obsahující
kus uzeného masa, špeku

a domácích sucharů.

Potom, po té řeči, když brigádní hudba
zahrála císařskou hymnu,

provolána byla sláva císaři, vydaly se
jednotlivé skupiny toho

lidského dobytka, určeného na jatky někde
za Bugem, postupně na

pochod podle udělených dispozic.

11. kumpanie vystoupila o půl šesté na
Turowu-Wolsku. Švej

táhl se vzadu se štábem kumpanie, se
sanitou a nadporučík Lukáš

objížděl celou kolonu, přičemž každou
chvíli zajel dozadu, aby se

přesvědčil u sanity, kde na vozíku pod
plachtami vezli poručíka

Duba k novým hrdinným činům do
neznámé budoucnosti, a přitom

aby také si ukrátil cestu rozmluvou se
Švejkem, který nesl svůj

baťoch a ručnici trpělivě, vyprávěje si s

účetním šikovatelem

Vaňkem o tom, jak se to před lety pěkně
mašírovalo na manévrech u

Velkého Meziříčí.

„To byla docela taková krajina, jako je
tady, jenomže my jsme

nešli tak feldmésik, poněvadž tenkrát ještě
jsme ani nevěděli, co jsou

to rezervní konzervy, když jsme nějakou
konzervu fasovali, tak jsme

ji u našeho cuku hned při nejbližším
noclehu sežrali a místo toho

dávali jsme si do baťochu cihlu. V jedný
vesnici přišla inspekce,

vyházel nám všechny cihly z baťochu a bylo jich tolik, že si tam z

nich jeden člověk vystavěl potom rodinné domek.“

164

Za chvíli nato šel Švejk rázně vedle koně nadporučíka Lukáše a

vykládal o polních poštách: „Hezká ta řeč byla a vono jistě každému

je moc milý, když dostane na vojnu nějaký pěkný psaní z domova.

Ale já, když jsem sloužil před lety v Budějovicích, tak jsem dostal na

vojnu jen jedno psaní do kasáren a to mám

ještě schovaný.“

Švejk vytáhl z ušpiněné kožené tašky
zamaštěný dopis a četl,

zachovávaje krok s koněm nadporučíka
Lukáše, který se dal do

mírného poklusu: „Ty pacholku mizernej,
ty jeden vrahu a bídáku!

Pan kaprál Kříž přijel do Prahy na urláb a
já jsem s ním tančila u

Kocanů, a von mně povídal, že prej ty
tancuješ v Budějovicích u

Zelený žáby s nějakou pitomou flundrou a
že jsi mě už úplně

vopustil. Aby jsi věděl, píšu toto psaní na

hajzlu na prkně vedle

díry, mezi náma je konec. Tvoje bejvalá
Božena. Abych

nezapomněla, ten kaprál to umí a bude tě
ještě sekýrovat, já jsem ho

vo to prosila. A ještě abych nezapomněla,
nenajdeš mě už mezi

živejma, až přijedeš na urláb. – To se ví,“
pokračoval při mírném

poklusu Švejk, „že když jsem přišel na
urláb, že byla mezi živejma, a

ještě mezi jakejma živejma. Našel jsem ji
taky u Kocanů, voblíkali ji

dva vojáci vod cizího regimentu a jeden z

nich byl tak moc živej, že

jí šahal docela veřejně pod živůtek, jako
kdyby chtěl, poslušně

hlásím, pane obrlajtnant, vytáhnout
odamtud pel její nevinności, jak

říká Věnceslava Lužická nebo jak to
podobně jednou řekla jedna

mladá dívka asi šestnáctiletá v tanečních
hodinách jednomu

gymnazistovi hlasitě s pláčem, když ji
štípl do ramena: ,Vy jste,

pane, setřel pel mého panenství.‘ To se ví,
že se všichni smáli a její

matinka, která ji tam hlídala, že ji

vodvedla na chodbu v Besedě a že

tu svou blbou nánu zkopala. Já přišel,
pane obrlajtnant, k tomu

názoru, že přece jenom ty venkovský
holky jsou upřímnější než ty

takový utahaný městský slečinky, který
chodějí do nějakejch

tanečních hodin. Když jsme před lety stáli
lágrem v Mníšku, tak

jsem chodil tancovat do Starýho Knína,
namluvil jsem si tam

nějakou Karlu Veklovou, ale moc jsem se
jí nelíbil. Jednou večer v

neděli jsem ji doprovázel k rybníčku, tam

jsme si sedli na hráz a ptal

jsem se jí, když zapadalo slunce, jestli mě
má taky ráda. Poslušně

165

hlásím, pane obrlajtnant, že byl vzduch
tak vlahej, všichni ptáci

zpívali, a vona mně vodpověděla s
příšerným smíchem: „Já mám tě

tak ráda jako pazdero v prdeli, vždyť jseš
blbej.“ A já byl taky

vopravdu blbej, tak strašně blbej, že jsem
vám, poslušně hlásím,

pane obrlajtnant, předtím chodíval mezi
polma, mezi vysokým

vobilím v liduprázdnej prostoře, ani jsme
si jednou nesedli, a já jí jen

ukazoval po tom božím požehnání, a
pitomec, tej selskej holce

vykládám, že tohle je žito, tohle že je
pšenice a tohle že je voves.“

A jako na potvrzení toho ovsa kdesi
vpředu doznívaly sebrané

hlasy vojáků kumpanie v pokračování
písně, s kterou šly už české

regimenty krvácet za Rakousko k
Solferinu:

A když bylo půl noci,

voves z pytle vyskočí,

župajdíjá, župajdá,

každá holka dá!

Do čehož opět vpadli druzí:

Dá, a dá, a dá,

a proč by nedala,

a dá ti dvě hubičky

na obě tvářičky.

Župajdíjá, župajdá,

každá holka dá!

A dá, a dá, a dá,

a proč by nedala...

Potom počali Němci zpívat tutéž píseň
německy.

Je to tak stará vojenská píseň, kterou snad
již zpívala soldateska

za napoleonských bitek ve všech jazycích.
Nyní zněla jásavě po

zaprášené silnici na Turowu-Wolsku, v
haličské rovině, kde po obou

stranách silnice až tam k zeleným
chlumům na jihu byla pole

zdeptána a zničena pod kopyty koní a pod
podešvemi tisíců a tisíců

vojenských těžkých bot.

„Takhle jsme to jednou podobně zřídili,“
ozval se Švejk,

rozhlížeje se kolem, „na manévrech u
Písku. Byl tam s námi jeden

pan arcivévoda, to byl takovej
spravedlivej pán, že když se se svým

štábem projížděl ze strategickéjch důvodů
obilím, tak hned za ním

tu celou škodu vodhadoval adjutant.
Nějakej sedlák Pícha neměl

žádnou radost z tý návštěvy a nepřijmul
vod eráru osmnáct korun

náhrady za zdupanejch pět měr pole, chtěl
se vám, pane obrlajtnant,

soudit a dostal za to osmnáct měsíců.

Já myslím, pane obrlajtnant, že moh
vlastně bejt rád, že někdo z

císařského rodu ho navštíví na jeho
pozemku. Jinej sedlák, kterej by

byl uvědomělej, tak by voblík všechny své
holky do bílejších šatů jako

drůžičky, dal by jim kytice do ruky a
rozestavil by je na svém

pozemku a každá by z nich musela vítat
vysokého pána, jako jsem

čet vo Indii, kde se dávali poddaní
nějakýho panovníka vod toho

slona rozšlápnout.“

„Co to mluvíte, Švejku?“ volal na něho z koně nadporučík Lukáš.

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že já myslím toho slona,

kteřej nes na svém hřbetě onoho panovníka, vo kterým jsem čet.“

„Jen když dovedete, Švejku, všechno správně vysvětlit,“ řekl

nadporučík Lukáš a rozjel se kupředu. Tam se již kolona trhala,

nezvyklý pochod po odpočinku ve vlaku, v plné, dokonalé výzbroji,

působil, že všem počala bolet ramena a každý si pohovoval, jak

mohl. Přendávali ručnice z jedné strany na druhou, většina už je

nenesla na řemeni, ale přehozené jako hrábě nebo vidle. Někteří

mysleli, že si lépe vyhoví, když půjdou příkopem nebo po mezi, kde

se jim zdála půda pod nohama přece jen měkčí než na zaprášené

silnici.

167

Většina šla s hlavou k zemi sklopenou a všichni trpěli velkou

žízní, poněvadž přesto, že již slunce zapadlo, bylo stejně takové

dusno a parno jako v poledne a nikdo
neměl již ani kapky vody v

polní láhvi. Byl to první den pochodu a
tato nezvyklá situace, která

byla jaksi vstupem do větších a větších
útrap, činila všechny čím dál

tím více malátnými a zemdlenými.
Přestali také zpívat a navzájem si

mezi sebou odhadovali, jak mají asi
daleko na Turowu-Wolsku, kde

mysleli, že se bude noclehovat. Někteří
poposedávali v příkopu, a

aby to tak nevypadalo, rozvazovali si boty
a dělali na první pohled

vzezření člověka, který si špatně složil
onučky a snaží se je složit tak,

aby ho netlačily na dalším pochodu. Jiní
opět zkracovali si nebo

prodlužovali řemen na ručnici, nebo
rozvinovali baťoch a překládali

předměty v něm umístěné, namlouvajíce
si sami sobě, že tak činí z

ohledu na správné zatížení, aby pásy
baťochu netáhly jim jedno či

druhé rameno. Když se k nim blížil
postupně nadporučík Lukáš, tu

vstávali a hlásili, že je něco tlačí nebo
podobně, jestli předtím kadeti

nebo četaři, když viděli z dálky kobylu nadporučíka Lukáše, je

nehnali kupředu.

Nadporučík Lukáš, projížděje kolem, vybízel je zcela vlídně, aby

jen vstávali, že do Turowy-Wolsky jsou ještě tři kilometry, tam že

bude odpočinek.

Mezitím se poručík Dub vzpamatoval neustálým třesením na

sanitní dvojkolce. Nevzpamatoval se sice ještě úplně, ale mohl se již

zvednout a vyhnouti se z dvojkolky a volat na štáb kompanie, který

se volně pohyboval kolem, poněvadž si
všichni, počínaje Balounem

a konče Chodounským, dali svoje baťochy
do dvojkolky. Jedině

Švejk šel neohroženě kupředu i s
baťochem, maje ručnici po

dragounsku přes prsa na řemen, kouřil z
dýmky a zpíval si do

pochodu:

Když jsme táhli k Jaroměři,

ať si nám to, kdo chce, věří,

přišli jsme tam asi právě k večeři...

Více než pět set kroků před poručíkem
Dubem zvedaly se po

silnici kotouče prachu, z něhož
vynořovaly se postavy vojáků;

poručík Dub, kterému se opět vrátilo
nadšení, naklonil hlavu z

dvojkolky a počal řvát do silničního
prachu: „Vojáci, váš vznešený

úkol je těžký, nastávají vám obtížné
pochody, nejrůznější nedostatky

na všem a štrapáce všeho druhu. Ale s
plnou důvěrou hledím vstříc

vaší vytrvalosti a vaší síle vůle.“

„Ty vole,“ zabásl si Švejk.

Poručík Dub pokračoval: „Pro vás, vojáci, není žádná překážka

tak mocnou, abyste ji nepřekonali! Ještě jednou, vojáci, opakuji vám,

že vás nevedu k lehkému vítězství. Bude to tvrdý oříšek pro vás, ale

vy to dokážete! Vás bude slavit historie věků.“

„Strč si prst do krku,“ zabásnil znovu Švejk.

A jako by byl poručík Dub poslechl, počal vrhnout najednou, jak

měl skloněnou hlavu, do prachu silnice, a když se vyblil, vykřikl

ještě: „Vojáci, kupředu,“ svalil se
poznovu na baťoch telegrafisty

Chodounského a spal až do Turowy-
Wolsky, kde ho konečně

postavili na nohy a sundali z vozu na
rozkaz nadporučíka Lukáše,

který s ním měl velice dlouhou a velice
obtížnou rozmluvu, nežli se

poručík Dub ze všeho tak dalece
vzpamatoval, že konečně mohl

prohlásit: „Logicky soudě, provedl jsem
hloupost, kterou

vynahradím před tváří nepřítele.“

Nebyl ovšem ještě úplně zcela při sobě,

poněvadž řekl

nadporučíkovi Lukášovi, když odcházel ke
svému šiku: „Vy mě

ještě neznáte, ale až mě poznáte!“

„Můžete se informovat o tom, co jste
prováděl, u Švejka.“

Poručík Dub šel tedy dříve než k svému
šiku k Švejkovi, kterého

našel ve společnosti Balouna a účetního
šikovatele Vaňka.

Baloun vykládal právě o tom, že u nich ve
mlýně měl vždy v

studni láhev piva. Pivo že bylo tak
studené, až zuby trnuly. Jinde ve

mlýnech že večer se takovým pivem
zapíjela rozhuda, ale on že ve

své žravosti, za kterou ho teď pámbu
potrestal, po rozhudě ještě

vždycky spolkl pořádný kus masa. Ted' že
boží spravedlnost

169

potrestala ho teplou smradlavou vodou ze
studní v Turowé-Wolské,

do které musí všichni sypat kvůli choleře
kyselinu citrónovou,

kterou právě před chvilkou rozdávali,
když se po švarmech fasovala

voda ze studní. Baloun projevil názor, že

tahle kyselina citrónová je

asi patrně kvůli vyhladovění lidí. Je sice
pravda, že se v Sanoku

trochu najedl, že dokonce obrlajtnant
Lukáš mu opět přepustil půl

celé porce telecího, které mu přinesl od
brigády, ale že je to hrozné,

že myslel přece jen, když přijdou sem a
bude rast s noclehem, že se

zas bude něco vařit. Už byl o tom také
přesvědčen, když nabírali

feldküchři vodu do kotlů. Šel se hned
otázat ke kuchyním co a jak, a

oni mu odpověděli, že je jenom rozkaz

nabrat zatím vodu, a za

chvíli že může přijít rozkaz opět tu vodu
vylít.

Vtom právě přišel poručík Dub, a
poněvadž byl sám velice

nejistý vůči sobě, otázal se: „Bavíte se?“

„Bavíme se, pane lajtnant,“ odpověděl za
všechny Švejk, „u nás je

zábava v plném proudu. Vono je vůbec
nejlepší se vždycky dobře

bavit. Ted' se právě bavíme o kyselině
citrónový. Bez zábavy

nemůže bejt žádněj voják, von aspoň lepší
zapomíná na všechny

štrapáce.“

Poručík Dub mu řekl, aby šel kus s ním, že se chce na něco zeptat.

Když byli tedy stranou, řekl k němu strašně nejistým hlasem:

„Nebavili jste se o mně?“

„Nikoliv, nikdy ne, pane lajtnant, jenom vo tý kyselině citrónový

a vo uzeným mase.“

„Říkal mně obrlajtnant Lukáš, že prý jsem já jako něco prováděl a

že vy o tom velice dobře víte, Švejku.“

Švejk velice vážně a důrazně řekl: „Nic jste neprováděl, pane

lajtnant, byl jste jenom na návštěvě v jednom vykřičeným domě. Ale

to byl asi nějaký vomyl. Klempíře Pimpra z Kozího plácku taky

vždycky hledali, když šel kupovat plech do města, a našli ho také

vždycky v podobnej místnosti, buď u Šuhů, nebo u Dvořáků, jako já

vás našel. Dole byla kavárna a nahoře v našem případě byly holky.

Vy jste byl, pane lajtnant, asi na vomylu, kde se to vlastně nacházíte,

poněvadž bylo horko, a když člověk není zvyklej pít, tak se v

takovým teplu vopije i vobyčejným
rumem, natož vy jeřabinkou,

pane lajtnant. Tak jsem dostal rozkaz vám
doručit pozvání k

bešprechunku, než jsme vyrazili, a taky
jsem vás tam našel u tý

holky nahoře; z toho horka a jeřabinky
jste mě ani nepoznal a ležel

jste tam na kanapi vysvlečenej. Nijak jste
tam neřádil, ani jste neříkal

,Vy mě ještě neznáte‘, ale taková věc se
může stát každému, když je

horko. Někdo na to strašně trpí, jinej zas

do toho přijde jako slepej k

houslím. Kdybyste byl znal starýho
Vejvodu, políra z Vršovic, ten

vám si, pane lajtnant, umínil, že nebude
pít žádný nápoje, po

kterých by se vopil. Tak si dal ještě
štamprle na cestu a vyšel z

domova hledat ty nápoje bez alkoholu.
Zastavil se tedy napřed v

hospodě Na zastávce, dal si tam čtvrtičku
vermutu a počal se

nenápadně vyptávat hostinskýho, co
vlastně pijou ti abstinenti. Von

docela správně soudil, že čistá voda je i

pro abstinenty přece jen

krutej nápoj. Hostinskej mu tedy vysvětlil,
že abstinenti pijou

sodovky, limonády, mlíko a potom vína
bez alkoholu, studenej

oukrop a jiný lihuprostý nápoje. Z toho se
starýmu Vejvodovi přece

jen zamlouvala ta lihuprostá vína. Optal
se ještě, jestli jsou také

lihuprosté kořalky, vypil ještě jednu
čtvrtičku, pohovořil si s

hostinským vo tom, že je to vopravdu
hřích se často vožírat, načež

mu hostinskej řekl, že všechno na světě

snese, jenom ne vožralýho

člověka, kterej se jinde vožere a přijde k
němu vystřízlivět flaškou

sodovky a ještě udělá kravál. ,Vožer se u
mne, ‘ povídá hostinskej,

,pak jseš můj člověk, ale jinak tě neznám.
‘ Starej Vejvoda tedy dopil

a šel dál, až vám přišel, pane lajtnant, na
Karlovo náměstí do

obchodu s vínem, kam také někdy
zacházel, a optal se tam, jestli

nemají lihuprostá vína. ,Lihuprostá vína
nemáme, pane Vejvodo,‘

řekli mu, ,ale vermut nebo šery.‘ Starýmu

Vejvodovi bylo nějak

hanba, tak tam vypil čtvrtku vermutu a
čtvrtku šery, a jak tak sedí,

seznámí se vám, pane lajtnant, s nějakým
taky abstinentem. Slovo

dalo slovo, pijou ještě po čtvrtce šery, a
konečně se domluvili, že ten

pán zná místo, kde se čepují lihuprostá
vína. „Je to v Bolzánově ulici,

jde se tam po schodech dolů a mají tam
gramofon.“ Za tuhle dobrou

zprávu dal starej Vejvoda celou láhev
vermutu na stůl a potom se

voba vypravili do Bolzánový ulice, co se
tam jde dolů po schodech a

co tam mají gramofon. A skutečně, tam se
čepovala samá ovocná

vína, nejen lihuprostá, ale dokonce i bez
alkaholu. Napřed si každěj

dal půl litru angreštovýho vína, potom
půllitr rybízovýho vína, a

když vypili ještě půl litru angreštovýho
lihuprostého vína, počaly je

brnět nohy po všech těch vermutech a šery
předtím, počali křičet,

aby jim přinesli úřední potvrzení, že co
tady pijou, je lihuprostý

víno. Voni že jsou abstinenti, a jestli jim
to hned nepřinesou, že to

tady všechno rozsekají i s gramofonem.
Potom je policajti museli

oba tahat po těch schodech nahoru do
Bolzánovy ulice, museli je dát

do truhly a museli je hodit do separace –
voba dva museli bejt

vodsouzený pro vožralství jako
abstinenti.“

„Proč mně to povídáte,“ vykřikl poručík
Dub, který touto řečí

úplně vystřízlivěl.

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že vono

to vlastně k sobě

nepatří, ale když už si tak povídáme...“

Poručíkovi Dubovi v tom okamžiku
napadlo, že ho Švejk opět

urazil, poněvadž již byl jaksi úplně při
sobě, i křičel na něho: „Ty mě

jednou poznáš! Jak to stojíš?“

„Poslušně hlásím, že stojím špatně, já
jsem, poslušně hlásím,

zapomněl srazit paty k sobě. Hned to
udělám.“

Švejk již opět stál v nejlepší frontě.

Poručík Dub přemýšlel, co má ještě říct,
ale nakonec řekl jen: „Dej

si na mne pozor, abych ti to nemusel říkat
naposled,“ k čemuž jako

dodatkem opravil své staré pořekadlo: „Ty
mě ještě neznáš, ale já tě

znám.“

Když poručík Dub odcházel od Švejka,
pomyslí si v své

kocovině: „Může být, že by na něho lépe
účinkovalo, kdybych mu

byl řekl: Já tě, chlape, už dávno znám z té
špatné stránky.“

Potom poručík Dub dal si zavolat sluhu
Kunerta a poručil mu,

aby sehnal džbán vody.

Ku cti Kunerta budiž řečeno, že sháněl
dlouho po Turowě-

Wolsce džbán i vodu.

Džbán se mu nakonec podařilo ukrást
panu plebánovi a do

172

džbánu načerpal z jedné studně, úplně
pobité prkny, vodu. Za tím

účelem musel ovšem vytrhnout několik
prken, poněvadž ta studně

byla tak opatřena, že v ní byla voda
podezřelá jako tyfúzní.

Poručík Dub vypil však celý džbán vody

beze všech dalších

následků, čímž potvrdil přísloví „Dobré prase všechno snese“.

Všichni se velice mýlili, když se domnívali, že v Turowé-Wolské

budou snad nocovati.

Nadporučík Lukáš zavolał telefonistu Chodounského, účetního

šikovatele Vaňka a kurýra kumpanie Švejka a Balouna. Rozkazy

byly jednoduché. Všichni nechají výzbroj u sanity, vyrazí ihned na

Malý Polanec poľní cestou a potom podél potoka dolů

jihovýchodním směrem na Liskowiec.

Švejk, Vaněk a Chodounský jsou
kvartýrmajstry. Všichni musí

obstarat noclehy pro kumpanii, která
přijde za nimi za hodinu,

nanejvýš za půldruhé hodiny. Baloun musí
mezitím na místě, kde

bude noclehovat on, nadporučík Lukáš,
dát upéct husu, a všichni tři

musí dát pozor na Balouna, aby jí
polovičku nesežral. Kromě toho

musí Vaněk se Švejkem koupit prase pro
kumpanii, podle toho,

kolik připadá masa na celou kumpanii. V

noci bude se vařit guláš.

Noclehy pro mužstvo musí být řádné;
vyhýbat se zavšiveným

chalupám, aby si mužstvo náležitě
odpočinulo, poněvadž kumpanie

vystupuje z Liskowiec již o půl sedmé
hodině ranní přes Kroscienku

na Starasol.

Batalión totiž už nebyl chudobný.
Brigádní intendantstvo v

Sanoku vyplatilo bataliónu zálohy na
budoucí jatka. V pokladně

kumpanie bylo přes sto tisíc korun a
účetní šikovatel Vaněk dostal

již rozkaz, až budou někde na místě, což
se rozumělo v zákopech,
před smrtí kumpanie, vyúčtovat a vyplácet
za nedodaný komisárek
a mináž mužstvu nesporně patřící obnosy.
Zatímco se všichni čtyři vypravili na
cestu, objevil se u kumpanie
pan místní plebán a rozdával vojákům dle
jich národnosti lísteček s
„Lurdkou písní“ ve všech jazycích. Měl
těch písní balík, který mu
zde zanechal na rozdávání procházejícím
vojenským oddílům

nějaký vysoký vojenský církevní
hodnostář, projíždějící se

zpuštěnou Haličí na automobilu s
nějakými děvkami.

*Kde v údolí ku řece hora má sklon,
všem poselství andělské zvěstuje zvon.*

*Ave, ave, ave, Maria! – Ave, ave, ave,
Maria!*

*Aj, Bernardu, dívenku, nebeský duch
tam ku břehu provodí v zelený luh. – Ave!*

*I spatřila na skále hvězdovou zář,
v ní postavu velebnou, přesvatou tvář. –
Ave!*

Ji rozmile zdobí šat liliový

a prostinký světlý pás oblakový. – Ave!

A na rukou sepjatých růženec má

ta Paní a Královna přemilostná. – Ave!

Aj, Bernardě mění se nevinná tvář,

*tvář kráslí jí podivná nadzemská zář. –
Ave!*

Již klečí a modlí se, Vládkyni zří,

*řeč nebeskou Královna promlouvá s ní. –
Ave!*

174

„Věz, dítě, já bez hříchu počala jsem,

*já ochranou přemocnou chci býti všem! –
Ave!*

Sem v průvodech putuj můj nábožný lid!

*Mně vzdávej jen poctu a hledej svůj klid. –
Ave!*

*Bud' svědkem zde národům z mramoru
chrám,*

*že na tomto místě já stánek svůj mám. –
Ave!*

*Ten pramen však, který se rozproudil zde,
tent' lásky mé zárukou k sobě vás zve. –
Ave!*

*Ó sláva ti, údolí přemilostné,
to obydlí Matičky přeradostné. – Ave!*

*Tam ve skále zázračná jeskyně Tvá,
ráj dalas nám, Královno dobrotivá. – Ave!*

*Co nastal ten přeslavný, radostný den,
ctí Tebe tam průvody mužův i žen. – Ave!*

Ty chtělas mít zástupy ctitelů svých,

175

*viz také nás, prosících za časů zlých. –
Ave!*

Ó hvězdo Ty spasná, Ty před námi chod',

Ty ke trůnu božímu věrné nás vod'! – Ave!

Ó přesvatá Panno, Ty v lásce nás měj

a mateřskou milost svou dítkám svým dej!

V Turowé-Wolské bylo mnoho latrín a
všude po latrínách válely

se papírky s Lurdskou písní.

Kaprál Nachtigal, někde od Kašperských
Hor, sehnal láhev

kořalky od ustrašeného žida, shromáždil
několik kamarádů a nyní

všichni jali se dle německého textu zpívat
Lurdskou píseň bez

refrénu Ave! na melodii písně Prince
Eugena.

Byla to zatraceně ošklivá cesta, když se
setmělo a ti čtyři, kteří

měli se postarat o nocleh pro 11.
kumpanii, dostali se do lesíka nad
potokem, který měl jít na Liskowiec.

Baloun, který se poprvé octl v situaci, že
jde kamsi do neznáma, a

kterému se všechno: tma, že jdou hledat
napřed kvartýry, zdálo

neobyčejně tajemným, pojal náhle
strašlivé podezření, že to není jen

tak. „Kamarádi,“ řekl tiše, klopýtaje na
cestě nad potokem, „voni

nás vobětovali.“

„Jak to?“ potichounku zařval na něho
Švejk.

„Kamarádi, nehulákejme tolik,“ prosil potichu Baloun, „já už to

cítím v kříži, voni nás uslyší a začnou hned po nás střílet. Já to vím.

Voni nás poslali napřed, abychom vypátrali, jestli tam není nepřítel,

a když uslyší střelbu, tak hned budou vědět, že se nesmí dál. My

jsme, kamarádi, folpatrola, jak mě tomu učil kaprál Terna.“

„Tak jdi tedy napřed,“ řekl Švejk. „My půjdeme pěkně za tebou,

abys nás chránil svým tělem, když seš takovej obr. Až budeš

střelenej, tak nám to voznam, abychom
mohli včas udělat nýdr. Seš

176

to ale voják, von se bojí, že budou do něho
střílet. To právě má mít

každej voják náramně rád, každej voják
musí vědět, že čím víckrát

po něm nepřítel vystřelí, tím se také
nepříteli tenčejí zásoby munice.

Každou ranou, kterou dá nepřátelskej
voják proti tobě, se vychuzuje

jeho bojeschopnost. Von je přitom rád, že
může po tobě střílet,

poněvadž nemusí se aspoň tahat s

patronama a lehčeji se mu to

běží.“

Baloun těžce vzdychl: „Když já mám doma hospodářství.“

„Vykašli se na hospodářství,“ radil mu Švejk, „raději padni za

císaře pána. Copak tě to na vojně neučili?“

„Voni se vo tom jenom zmiňovali,“ řekl pitomý Baloun. „Voni

mě jenom vodili na execírplac a potom už jsem nikdy vo nic

podobným neslyšel, poněvadž jsem se stal buršem... Kdyby nás

aspoň císař pán lepší krmil...“

„Ty jsi ale zatracená nenasytná svině.
Vojáka před gefechtem

vůbec nemají krmit, to už nám před lety
vykládal ve škole hejtman

Untergriez. Ten nám vždycky říkával:
„Klucí zatracený, kdyby došlo

někdy k válce, přišlo se do gefechtu, né
abyste se před bojem

přežrali. Kdo bude přežranej a dostane
ránu do břicha, tak bude

hotovej, poněvadž všechna supa a
komisárek po takovej ráně

vylezou ze střeva, a takovej voják je hned
hotovej na zápal. Když ale

nemá v žaloudku nic, tak taková rána do
břicha je pro něho jako nic,

jako když štípne vosa, jedna radost.“

„Já rychle trávím,“ řekl Baloun, „u mě
toho v žaloudku nikdy

mnoho nezůstane. Já ti třeba, kamaráde,
sežeru celou mísu

knedlíků s vepřovou a se zelím, a za půl
hodiny víc ti ze všeho toho

nevyseru jak tak na tři polívkový lžíce,
vostatní se ti ve mně ztratí.

Někdo kupříkladu říká, že když sní lišky,
že z něho vyjdou tak, jak

byly, jen je vyprat a dělat je zas znova

nakyselo, a u mě navopak.

Nažeru se ti lišek, že by jinej prasknul, a
když potom jdu na záchod,

tak ti vyprdnu jen trochu žlutý kaše, jako
vod dítěte, vostatní se taky

ve mně ztratí. – Ve mně se ti, kamaráde,“
důvěrně sděloval Baloun

Švejkovi, „rozpouštějí kosti vod ryb a
pecky ze švestek. Jednou jsem

to schválně počítal. Sněd jsem sedumdesát
švestkovejch knedlíků s

177

peckama, a když přišla moje chvíle, šel
jsem za humna, šťoural jsem

se v tom dřevíčkem, dával pecky stranou a počítal. Ze sedumdesáti

pecek rozpustilo se ve mně přes polovičku.“

Z Balounových úst vydral se tichý táhlý povzdech: „Moje

panímáma dělala švestkové knedlíky z bramborovýho těsta, do

kterýho přidávala trochu tvarohu, aby byly vydatnější. Měla

vždycky raději sypaný mákem než se syrečkem a já zas navopak,

takže kvůli tomu jsem ji jednou zfackoval... Já jsem si nedoved vážít

svýho rodinnýho štěstí.“

Baloun se zastavil, zamlaskal, přejel
jazykem po patře a řekl

smutně a měkce: „Víš, kamaráde, že teď,
když to nemám, tak mně

připadá, že měla žena přece jen pravdu, že
jsou s tím jejím mákem

lepší. Tenkrát se mně pořád zdálo, že mně
ten mák leze do zubů, a

teď si myslím, jen kdyby lez... Zkusila
moje žena se mnou častý a

velký protivenství. Kolikrát vona se
naplakala, když jsem chtěl, aby

dávala víc marjánky do jitrnic, a přitom

jsem jí vždycky nějakou

vrazil. Jednou jsem ji chudáka ztřískal
tak, že ležela dva dni,

poněvadž mně nechtěla k večeři zaříznout
krocana, že prej mně stačí

kohoutek. – Ba, kamaráde,“ rozplakal se
Baloun, „kdyby teď byla

jitrnice bez marjánky a kohouti... Rád jíš
koprovou vomáčku? Vidíš,

kvůli tej bejval kravál, a dnes bych ji pil
jako kafe.“

Baloun pomalu zapomínal na představu
domnělého nebezpečí a

v tichu noci, ještě když sestupovali dolů

na Liskowiec, dál neustále

vykládal s pohnutím Švejkovi, čeho si
dřív nevážil a co by teď jed,
až by oči plakaly.

Za nimi šel telefonista Chodounský s
účetním šikovatelem

Vaňkem.

Chodounský vykládal Vaňkovi, že dle
jeho názoru je světová

válka blbost. Nejhorší při ní je, že když se
někde přetrhne telefonní

vedení, tak že musíš to jít v noci
spravovat, a ještě horší při tom je to,

že dřív, když byla nějaká vojna, neznali

reflektory. Ale teď, právě

když spravuješ ty zatracený dráty, nepřítel
najde tě hned

reflektorem a pustí do tebe celou artilérii.

Dole ve vsi, kde měli vyhledat nocleh pro
kumpanii, byla tma a

178

rozštěkali se všichni psi, což přinutilo
výpravu zastaviti se a

uvažovati o tom, jak čeliti těmto
potvorám.

„Což abychom se vrátili,“ zašeptal
Baloun.

„Baloune, Baloune, kdybychom to udali,
tak bys byl vodstřelenej

za zbabělost,“ řekl na to Švejk.

Psi štěkali čím dál tím více, a dokonce i
na jihu za řekou Ropou,

rozštěkali se i v Kroscience a v několika
jiných vesnicích, neboť

Švejk řval do nočního ticha: „Lehneš –
lehneš – lehneš,“ jako kdysi

řvával na své psy, když ještě s nimi
obchodoval.

Psi se rozštěkali ještě víc, takže účetní
šikovatel Vaněk řekl

Švejkovi:

„Neřvete na ně, Švejku, nebo nám rozštěkáte celou Halič.“

„Něco podobného,“ odpověděl Švejk, „se nám stalo na

manévrech v táborském kraji. Přitáhli jsme tam v noci do jedný

vesnice a psi začali dělat ohromnej rámus. Všude je vokolí pěkně

zalidněný, takže ten psí štěkot šel od vesnice k vesnici, pořád dál a

dál, a ti psi v naší vesnici, kde jsme lágrovali, když už umkli, zas

uslyšeli z dálky štěkot, třebas odněkud až od Pelhřimova, tak se dali

zas do štěkotu, a za chvíli vám štěkalo
Táborsko, Pelhřimovsko,

Budějovicko, Humpolecko, Třeboňsko a
Jihlavsko. Náš hejtman, to

byl takovej nervózní dědek, ten nemoh
vystát psí štěkot, nespál

celou noc, neustále chodil sem tam, ptal
se patroly: ,Kdo štěká, co

štěká?‘ Vojáci poslušně hlásili, že psi
štěkají, a vono ho to tak

dopálilo, že za to ti, co byli tenkrát na
patrole, dostali kasárníka,

když jsme se vrátili z manévrů. Potom
vždycky vybral ,psí

komandu‘ a poslal ji napřed. Ta měla za účel oznámit obyvatelstvu

ve vesnici, kde jsme měli noclehovat, že žádněj pes nesmí v noci

štěknout, nebo že bude utracen. Já jsem byl taky v takový komandě,

a když jsme přišli do jedný vesnice na Milevsku, tak jsem si to splet

a voznámil jsem starostovi obce, že každej majitel psa, kterej v noci

zaštěká, bude utracen ze strategických důvodů. Starosta se polekal,

hned zapřáh a jel na hlavní štáb prosit za celou vesnici o milost. Tam

ho vůbec nepustili, posti by ho byli málem
zastřelili, tak se vrátil

domů, a než jsme přitáhli do vesnice,
vovázali všichni na jeho radu

179

psům kolem držky hadry, až se tři z nich
vztekli.“

Sestupovali do vsi, když bylo přijato
všeobecné ponaučení

Švejka, že se psi bojí v noci vohýnku ze
zapálené cigarety.

Naneštěstí cigarety z nich nikdo nekouřil,
takže tato rada Švejкова

neměla pozitivních výsledků. Ukázalo se

však, že psi štěkají z

radosti, poněvadž si vzpomínali s láskou
na procházející vojska,

která jim vždy zanechala něco k snědku.

Cítili již zdaleka, že se blíží ti tvorové,
kteří po sobě zanechávají

kosti a zdechlíny koní. Kde se vzali tu se
vzali kolem Švejka čtyři

hafani, kteří jali se na něho přátelsky
dorážet s ohony vyzdviženými

nahoru.

Švejk je hladil, poplácával a mluvil s nimi
ve tmě jako s dětmi:

„Tak už jsme tady, přišli jsme se k vám

vyhajínkovat,

napaputínkat, dáme vám kostičky,
kůrčičky a ráno potom zas

půjdeme dál na nepřítele.“

Ve vsi po chalupách počali rozžíhat
světla, a když u první

chalupy počali bušit do dveří, aby se
dověděli, kde bydlí starosta,

ozval se zevnitř vrískavý a ječivý hlas
ženský, který ne polsky, a

také ne ukrajinsky oznamoval, že ona má
muže na vojně, že má děti

nemocné na neštovice a že Moskali
všechno zabrali a že muž, než šel

na vojnu, jí nakazoval, aby v noci nikomu
neotvírala. Teprve když

zdůraznili útok na dveře s ujišťováním, že
jsou kvartýrmachři,

otevřely se dveře nějakou neznámou
rukou, a když vešli dovnitř,

objevilo se, že zde vlastně bydlí starosta,
který marně snažil se

Švejkovi vymluvit, že on nenapodoboval
ten vrískavý ženský hlas.

Omlouval se, že spal na seně a že jeho
žena, když ji někdo náhle

probudí ze spaní, že neví, co mluví. Pokud
se týká noclehu pro

celou kumpanii, že je vesnice tak malinká,
že se do ní ani jeden

voják nevejde. Není vůbec kde spát. Ke
koupi zde také není ničeho,

Moskali vše zabrali.

Kdyby pánové dobrodzejové tím
nepohrdli, odvedl by je do

Kroscienky, tam jsou veliké statky, je to
jen tři čtvrtě hodiny odtud,

místa je tam dost, každý voják bude se
moc přikrýt ovčím kožichem,

mají tam tolik krav, že každý voják
dostane esšálek mléka, je tam

dobrá voda, páni důstojníci mohou tam
spát v zámečku, ale tady v

Liskowci? Bída, svrab a vši. On sám měl
kdysi pět krav, ale Moskali

mu všechny zabrali, takže on sám, když
chce mléko pro své

nemocné děti, musí chodit až do
Kroscienky.

Jako na důkaz toho zabučely vedle u něho
v chlívě krávy a bylo

slyšet ječivý ženský hlas, který okřikoval
nešťastné krávy a přál jim,

aby je cholera zkroutila.

Starostu však to nezmátlo a pokračoval

obouvaje si vysoké boty:

„Jedinou krávu tady má soused Wojciek,
kterou jste ráčili slyšet,

moji páni dobrodinci, teď zabučet. Je to
kráva nemocná, tesklivá.

Moskali od ní telátko odebrali. Od té doby
mléko nedává, ale

hospodáři je ji líto zařezat, myslí si, že
Matka boží Čenstochovská

opět vše přivede k lepšímu.“

Za této své řeči navlékl na sebe kantuš:

„Půjdemo, páni dobrodinci, do
Kroscienky, ani tři čtvrtě hodiny

nebude, co já hříšný povídám, půl hodiny

nebude. Znáám cestu přes

potok, potom přes březový háječek kolem dubu... Ves je to veliká, i

bardzo dužo mocna vodka v propinacyach. Půjdem, pánové

dobrodinci! Nač otálet? Pánům vojákům od vašeho slavného

regimentu je třeba, aby se uložili v pořádku, v pohodlí. Pán císařský

a královský voják, který se bije s Moskaly, potřebuje rozhodně čistý

nocleh, pohodlný nocleh... Au nás? – Vši, svrab, neštovice a cholera.

Včera u nás, v proklaté naší vsi, tři chlopi

od cholery zčernali...

Nejmilosrdnější bůh proklel Liskowiec...“

Vtom Švejk majestátně pokynul rukou.

„Pánové dobrodinci,“ řekl, napodobuje starostův hlas. „Čet jsem

jednou v jedný knížce, že za švédských válek, když byl rozkaz

nakvartýrovat se v takovej a v takovej vesnici a starosta se nějak

vymlouval a nechtěl jim být na ruku, že ho pověsili na nejbližším

stromě. Potom mně dneska vypravoval v Sanoku jeden polskej

kaprál, že když přijdou kvartýrmajstři,

musí starosta svolat všechny

radní, a teď se chodí s nimi po chalupách
a řekne se prostě: Sem se

vejdou tři, sem čtyři, na faře budou páni
oficiři a musí to být za půl

hodiny všechno připravený. – Pane
dobrodinče,“ obrátil se Švejk

181

vážně na starostu, „kde máš tady nejbližší
strom?“

Starosta nerozuměl, co to znamená strom,
a proto mu Švejk

vysvětlil, že to je bříza, dub, hruška,
jabloň, zkrátka všechno, co má

silné větve. Starosta opět tomu nerozuměl, a když slyšel jmenovat

některé ovocné stromy, lekl se, poněvadž třešně již zrály, a řekl, že o

ničem takovém neví, jenom že má dub před stavením.

„Dobrá,“ řekl Švejk, dělaje rukou mezinárodní znak věšení, „my

tě tady pověsíme před tvou chalupou, poněvadž ty musíš bejt si

toho vědomej, že je vojna a že my máme rozkazy spát tady, a ne v

nákej Kroscience. Ty nám, chlape, nebudeš měnit naše strategický

plány, nebo se budeš houpat, jako je to v
tý knížce vo švédskejš

vojnách... To vám byl, pánové, takovej
případ jednou na manévrech

u Velkýho Meziříčí...“

Vtom přerušil Švejka účetní šikovatel
Vaněk:

„To nám povíte až potom, Švejku,“ a
obraceje se na starostu, řekl:

„Tak ted’ alarm a kvartýry!“

Starosta se počal třást, koktal cosi o tom,
že to s pány dobrodinci

myslel nejlepší, ale když to jinak nejde, že
se ve vesnici přece snad

něco najde, aby byli všichni páni
spokojeni, že hned přinese lucernu.

Když odešel ze světnice, kterou velice
spoře osvětlovala malá

petrolejová lampička pod obrazem
nějakého svatého, který se na

obrazu kroutil jako největší mrzáček,
zvolal najednou Chodounský:

„Kampak nám zmizel Baloun?“

Ještě však nežli se mohli dobře
rozhlédnout, otevřely se tiše

dvířka za pecí, vedoucí kamsi ven, a jimi
protáhl se Baloun, rozhlédl

se kolem sebe, jestli tam není starosta, a

řekl huhňavě, jako by měl

největší rýmu:

„Jhá jshem bhyl vhe sphyhýrně, hhráb
jshem dho nečehho,

nhabral jshem si thoho dho hhuby, a theď
she mhi tho vhecko lhepí

na phatro. Nhení to slhaný ani shladký, jhe
tho thěsto nha chlebha.“

Účetní šikovatel Vaněk posvítíl si na něho
elektrickou svítilnou a

všichni zjistili, že v životě ještě neviděli
tak zamazaného rakouského

vojáka. Potom se lekli, neboť viděli, že se
blůza Balounovi tak

nadula, jako by byl v největším stupni
těhotenství.

182

„Co se ti to stalo, Baloune?“ otázal se
soustrastně Švejk šťouchaje

ho do nadmutého břicha.

„To jsou vourky,“ chrčel Baloun, duse se
těstem, které nešlo ani

nahoru, ani dolů, „vopatrně, to jsou slany
vourky. Sněd jsem v

kalupu tři a vostatní jsem vám přines.“

Baloun počal vytahovat ze záňadří okurku
za okurkou a podával

je kolem.

Na prahu stál již starosta se světlem, který
vida tu scénu,

pokřižoval se a zakvílel:

„Moskali zabrali, i naši zabirajom.“

Všichni vyšli do vsi, provázeni tlupou psů,
kteří se

nejhouževnatěji drželi kolem Balouna a
nyní mu doráželi na kapsu

u kalhot, kde měl Baloun kus špeku,
taktéž získaný ve špižírně, ale z

chamtivosti zrádně zapřený kamarádům.

„Co tak za tebou psi lezou,“ otázal se
Švejk Balouna. Baloun

odpověděl po delším rozmyšlení:

„Voni ve mně cejtějí dobrýho člověka.“

Přitom ale neřekl, že má ruku v kapse na špeku a že jeden pes mu

pořád chňapá zubama po ruce...

Na obchůzce za ubytováním bylo zjištěno, že Liskowiec je veliká

osada, která však skutečně byla hodně již vyždímaná válečnou

vřavou. Neutrpěla sice požáry, obě válčící strany jako zázrakem

nevzaly ji do sféry válečných operací, zato však bylo zde usídleno

obyvatelstvo nedalekých zničených vesnic

z Chyrówa, z Grabówa a
z Holubly.

V některé chatě žilo i osm rodin v největší
bídě, po všech těch

ztrátách, které utrpěly loupežnickou
válkou, jejíž jedna epocha

přeletěla přes ně jako dravé proudy
povodně.

Bylo nutno umístit kumpanii v malém
zpuštěném lihovaru na

druhém konci vesnice, kam se do kvasírny
vešlo půl roty. Ostatní po

deseti mužích byli umístěni v několika
statcích, kde zámožní

šlechtici nepřipustili k sobě chudou holotu
ožebračených bezzemků.

Štáb kumpanie se všemi důstojníky,
účetním šikovatelem

Vaňkem, s vojenskými sluhy, telefonistou,
sanitou, kuchaři a se

183

Švejkem usadil se u pana plebána na faře,
který taktéž nepřijal k

sobě ani jednu zničenou rodinu z okolí,
takže měl tam hodně místa.

Byl to vysoký, hubený starý pán ve
vybledlé a zamaštěné klerice,

který ze samé lakoty takřka nejedl. Byl

odchován svým otcem ve

velké nenávisti proti Rusům, kterouž
nenávist však najednou ztratil,

když Rusové ustoupili a přišla rakouská
vojska, kteráž mu sežrala

všechny husy a slepice, které mu Rusové
nechali na pokoji, a

bydlelo u něho několik ježatých
zabajkalských kozáků.

Potom zanevřel na rakouská vojska ještě
více, když přišli do

vesnice Maďaři a vybrali mu všechn med
z úlů. Díval se nyní s

velikou nenávistí na své nenadálé noční

hosty a dělalo mu to velice

dobře, když mohl chodit kolem nich, krčít
rameny a opakovat:

„Nic nemám. Jsem úplný žebrák,
nenajdete u mne, pánové, ani

krajíček chleba.“

Nejsmutněji přitom ovšem se tvářil
Baloun, který se div

nerozplakal nad takovou bídou. V hlavě
měl neustále takovou

nejasnou představu o nějakém
podsvinčeti, jehož kůžička jako měď

chrupe a voní. Baloun přitom klímal v
kuchyni pana faráře, kam

občas nahlédl vytáhlý výrostek, který
dělal panu faráři čeledína i

kuchařku zároveň a měl přísně nařízeno
dávat všude pozor, aby se

nekradlo. Baloun také v kuchyni ničeho
nenašel než v papírku na

slánce trochu kmínu, který si nacpal do
huby, jehož aroma vzbudilo

u něho chuťové halucinace o podsvinčeti.

Na nádvoří malého lihovaru za farou
planuly ohně pod kotli

polní kuchyně a vařila se již voda, a v té
vodě se nevařilo nic.

Účetní šikovatel s kuchaři běhali po celé

vesnici, sháněli prase, ale

nadarmo. Všude dostávali tutéž odpověď,
že Moskali všechno

snědli a zabrali.

Probudili také žida v krčmě, který si počal
rváti pejzy a

projevovat lítost nad tím, že nemůže
pánům vojákům posloužit, a

nakonec je nutil, aby koupili od něho
jednu starou, stoletou krávu,

hubeného chcípáka, která nebyla nic
jiného nežli kost a kůže. Chtěl

za ni horentní sumu, trhal si vousy a
přísahal, že takovou krávu

nenajdou v celé Haliči, v celém Rakousku
a Německu, v celé Evropě

184

a na celém světě, přitom vyl, plakal a
dušoval se, že je to nejtlustší

kráva, která kdy z poručení Jehovy přišla
na svět. Zaklínal se všemi

praotci, že na tu krávu se jezdí dívat až od
Woloczysky, že se o té

krávě mluví v celém kraji jako o pohádce,
že to ani kráva není, že to

je nejšťavnatější buvol. Nakonec klekl
před nimi, a objímaje kolena

jednoho po druhém, volal přitom:

„Zabte raději starého ubohého žida, ale bez krávy neodcházejte!“

Pomátl všechny tak svým jekem, že
konečně tu mrchu, které by

se každý ras štítil, odtáhli k polní kuchyni.
Pak ještě dlouho, když již

měl peníze v kapse, před nimi plakal a
naříkal, že ho úplně zahubili,

zničili, že sám se ožebračil, když takovou
nádhernou krávu jim

prodal tak lacino. Prosil je, aby ho
pověsili za to, že na stará kolena

udělal takovou hloupost, pro kterou se
jeho otcové musí v hrobech

obrátit.

Když se ještě před nimi vyválel v prachu,
setřásl ze sebe

najednou všechnu lítost, odešel domů, kde
řekl v komůrce své ženě:

„Elsalébn, vojáci hloupí a tvůj Náthan
moc chytrý.“

S krávou bylo mnoho práce. Chvillemi se
zdálo, že se kráva nedá

vůbec stáhnout. Při stahování přetrhli
několikrát kůži, pod kterou se

objevilo svalstvo zkroucené jako vyschlé
lodní lano.

Zatím odněkud přitáhli pytel brambor a

počali beznadějně vařit

ty šlachy a kosti, zatímco vedle u menší
kuchyně kuchař kuchtil v

plném zoufalství z kusu té kostry
důstojnickou mináž.

Tato nešťastná kráva, možno-li vůbec
nazvati onen přírodní zjev

kravou, utkvěla všem účastníkům v živé
paměti, a je téměř jisto, že

kdyby později před bitvou u Sokalu byli
velitelé připomněli

mužstvu krávu z Liskowiec, že by se byla
jedenáctá kumpanie za

hrozného řevu vzteku vrhla s bajonetem

na nepřítele.

Kráva byla taková nestyda, že nešlo z ní vůbec udělat hovězí

polévku. Čím déle se maso vařilo, tím více zůstalo sedět na kostích,

tvoříc s nimi jeden celek, zkostnatělo jako byrokrat, který se půl

věku pase v úředních šimlech a žere jen akta.

Švejk, který jako kurýr udržoval stálé spojení mezi štábem a

kuchyní, aby zjišťoval, kdy už to bude uvařeno, hlásil nakonec

nadporučíkovi Lukášovi:

„Pane obrlajtnant, už je z toho porculán.
Ta kráva má tak tvrdý

maso, že se s ním může řezat sklo. Kuchař
Pavlíček, když okoušel

maso s Balounem, vylomil si přední zub a
Baloun zadní stoličku.“

Baloun vážně přistoupil před nadporučíka
Lukáše a podal mu,

zajíkaje se, v Lurdské písni zabalený svůj
vylomený zub:

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že
jsem dělal, co jsem mohl.

Von je ten zub vylomenej u oficírsmináže,

když jsme zkoušeli, jestli

by se z toho masa přeci dal udělat biftek.“

U okna zvedla se po těchto slovech z
lenošky nějaká smutná

postava. Byl to poručík Dub, kterého
přivezli sanitní dvojčinkou

jako úplně zničeného člověka:

„Prosím o ticho,“ řekl zoufalým hlasem,
„mně je špatně!“

Sedl si opět do starého křesla, kde v každé
štěrbíně bylo tisíce

vajíček štěnic.

„Jsem unaven,“ řekl tragickým hlasem,
„jsem churav a nemocen,

prosím, aby se přede mnou nemluvílo o
vyložených zubech. Moje

adresa je: Smíchov, Královská 18.
Nedočkám-li se jitra, prosím, aby

má rodina byla o všem šetrně zpravena a
aby nebylo opomenuto

poznámenati na mém hrobě, že jsem byl
též před válkou c. k.

gymnaziálním profesorem.“

Dal se do jemného chrápání a neslyšel již,
jak Švejk prohodil verš

z písně za zemřelé:

Marii jsi hřích sňal mile,

lotru dal jsi dojít cíle,

i mne spasit Tvá bud' píle.

Nato bylo zjištěno účetním šikovatelem
Vaňkem, že znamenitá

kráva se musí vařit ještě dvě hodiny v
důstojnické kuchyni, že není

ani řeči o nějakém bifteku a že místo
bifteku se bude dělat guláš.

Bylo usneseno, že než se zatroubí k
mináži, mužstvo si schrupne,

186

poněvadž stejně bude večeře hotova až k
ránu.

Účetní šikovatel Vaněk přitáhl odněkud

otýpku sena, položil si ji

pod sebe ve farské jídelně, kroutil si
nervózně knír a řekl tiše k

nadporučíkovi Lukášovi, který odpočíval
nad ním na staré pohovce:

„Věřte mně, pane obrlajtnant, že takové
krávy jsem ještě za celé

války nežral...“

V kuchyni seděl před rozsvíceným
oharkem kostelní svíce

telefonista Chodounský a psal domů psaní
do zásoby, aby se tím

nemusel namáhat, až konečně budou mít
určené číslo polní pošty.

Psal:

Milá a drahá ženo, nejdražší Boženko!

*Je noc a já neustále vzpomínám na Tebe,
moje zlato, a vidím Tě, jak ty*

*taky na mě vzpomínáš, když pohlédneš na
prázdnou postel vedle sebe.*

*Musíš mně odpustit, že mně přitom leccos
přijde na mysl. Víš dobře, že už*

*jsem od samýho začátku války v poli a že
už jsem leccos slyšel od svých*

*kamarádů, kteří byli raněni, dostali
dovolenou, a když přišli domů, tak by*

*byli raději viděli se pod zemí, než aby byli
svědky toho, že jim nějaký rošťák*

*chodí za ženou. Je to pro mě bolestný,
když Ti, drahá Boženko, musím tohle*

*psát. Já bych Ti to ani nepsal, ale Ty víš
sama dobře, že jsi se mně svěřila,*

*že já nejsem první, který s Tebou měl
vážnou známost, a že Tě přede mnou*

*měl už pan Kraus z Mikulášské třídy. Ted'
když si na to vzpomenu v téhle*

*noci, že ten mrzák by si mohl dělat ještě
na Tebe za mé nepřítomnosti*

*nějaké nároky, tu si myslím, že bych ho,
drahá Boženko, uškrtil na místě.*

*Dlouho jsem to držel v sobě, ale když si
pomyslím, že by zas mohl lézt za*

*Tebou, tak se mně srdce svírá, a
upozorňuji Tě jenom na jedno, že nestrpím
vedle sebe nějakou svini, která by se
kurvila s každým a dělala ostudu
mému jménu. Odpusť mně, drahá Boženko,
moje příkrá slova, ale dej si*

*pozor, abych se o Tobě nic špatného
nedozvěděl. Jinak byl bych nucen Vás
oba vykuchat, poněvadž jsem již na
všechno odhodlaný, i kdyby mě to mělo
stát život. Tisíckrát Tě líbá, pozdravuje
tatínka i maminku*

Tvůj Tonouš.

N. B. Nezapomeň, že jsem Ti dal svoje

jméno!

187

Pokračoval ve psaní dopisů do zásoby:

Má nejmilejší Boženko!

Až tyto řádky dostaneš, věz, že máme po velké bitvě, ve které se štěstí

válečné obrátilo na naši stranu. Mezi jiným sestřelili jsme asi deset

neprátelských aeroplánů a jednoho generála s velkou bradavicí na nose.

V největším boji, kdy nad námi vybuchovaly šrapnely, myslel jsem na

Tebe, drahá Boženko, co asi děláš, jak se máš a co je doma novýho? Vždycky

*si přitom vzpomínám, jak jsme byli spolu u
Tomáše v pivovare a jak jsi mě*

*vedla domů a jak Tě druhý den ruka bolela
od té námahy. Nyní jdeme opět*

*kupředu, takže nezbyvá mně již více času
pokračovati ve psaní. Doufám, že*

*jsi mně zůstala věrnou, poněvadž víš
dobře, že v tomto ohledu jsem neřád.*

*Leč již jest čas k pochodu! Líbám Tě
tisíckrát, drahá Boženko, a doufej, že to
všechno dobře dopadne.*

Tvůj upřímný Tonouš

Telefonista Chodounský počal klímat a

usnul nad stolem. Farář,

který nespál a chodil neustále po faře,
otevřel dveře do kuchyně a ze

šetrnosti sfoukl dohořívající oharek
kostelní svíce vedle

Chodounského.

V jídelně kromě poručíka Duba nikdo
nespal. Účetní šikovatel

Vaněk, který dostal v Sanoku v brigádní
kanceláři nový rozpočet

týkající se zásobování vojska produkty,
studoval ho pečlivě a

shledával, že vlastně, čím více se vojsko
blíží k frontě, se mu snižují

dávky. Dokonce musel se usmáti nad
jedním paragrafem rozkazu,

ve kterém se zakazuje používat při
úpravě polévky pro mužstvo

šafránu a zázvoru. Byla tu též v rozkaze
poznámka, že při polních

kuchyních mají se sbírat kosti a posílat do
týlu, do skladišť divizí.

Bylo to trochu nejasné, poněvadž se
nevědělo, o jaké kosti jde, zdali

o lidské nebo z jiného jatečného dobytka.

„Poslouchejte, Švejku,“ řekl nadporučík
Lukáš, zívaje nudou,

„nežli dostaneme něco jíst, mohl byste

mně vyprávět nějakou

událost.“

„Ó já,“ odpověděl, „nežli dostaneme jíst,
to bych vám, pane

188

obrlajtnant, musel vypravovat celý dějiny
národa českýho. Já znám

zatím jenom moc krátkou historii vo
jedný paní poštmistrový ze

Sedlčanska, která po smrti svýho muže
dostala tu poštu. Mně to vo

ní napadlo hned, jak jsem slyšel mluvit vo
polních poštách, ačkoliv

to nemá docela nic společnýho s

feldpostama.“

„Švejku,“ ozval se z pohovky nadporučík Lukáš, „vy zas začínáte strašně blbnout.“

„Zajisté, poslušně hlásím, pane obrlajtnant, vono je to skutečně

strašně blbá historie. Já sám nevím, jak mně mohlo tak něco blbýho

napadnout, vo něčem takovým mluvit. Bud’ je to vrozená blbost,

anebo jsou to vzpomínky z mládí. Voni jsou, pane obrlajtnant, na

naší zeměkouli různý povahy, a von měl přece jen pravdu ten

kuchař Jurajda, jak byl tenkrát v Brucku
vožralej, když upad do

rigolu a nemoh odtamtud‘ se vyškrábat, že
křičel vodtamtud’:

,Člověk je určenej a povolanej k tomu,
aby poznal pravdu, aby von

vládl svým duchem v nějakej harmonii
věčného všehomíra, aby se

stále vyvinoval a zdělával, postupně
vcházel do vyšších sfér,

intelligentnějších a láskyplnějších světů.‘
Když jsme ho chtěli

odtamtud‘ vytáhnout, tak škrábal a kousal.
Myslel, že je doma, a

teprve když jsme ho tam znova shodili,
tak teprve začal škemrat,

abychom ho vodtamtud' vytáhli.“

„Co je ale s tou poštmistrovou?“ zvolal
zoufale nadporučík

Lukáš.

„To byla moc hodná ženská, ale když byla
přece jenom prevít,

pane obrlajtnant, vona zastávala všechny
svý povinnosti na poště,

ale měla jen jednu chybu, že myslela, že ji
všichni pronásledují, že

mají na ni spadýno, a proto po denní práci
podávala na ně oznámení

k ouřadům podle toho, jak se všechny ty okolnosti sešly. Jednou šla

do lesa ráno sbírat houby a velice dobře si všimla, že když šla kolem

školy, že byl pan učitel již vzhůru a že ji pozdravil a ptal se jí, kam

jde tak časně zrána. Když mu řekla, že jde na houby, povídal jí, že

přijde za ní. Z toho usoudila, že měl s ní, se starou bábou, nějaký

nekalý záměry, a potom, když ho viděla, že opravdu vystupuje z

houští, lekla se, utekla a napsala hned oznámení k místní školní

radě, že ji chtěl znásilnit. Učitele dali do disciplinárního vyšetřování,

a aby snad z toho nebyla náká veřejná ostuda, přijel sám školní

inspektor to vyšetřovat, kterej vobrátil se na četnickýho strážmistra,

aby ten dal úsudek o tom, jestli snad ten učitel je schopnej takovýho

činu. Četnickej strážmistr podíval se do aktů a řek, že to není

možný, poněvadž už jednou ten učitel byl farářem obviněnej, že mu

chodil za jeho neterí, s kterou ten farář

spával, ale že ten učitel vzal

si od okresního lékaře vysvědčení, že je
impotentní od šesti let, když

spadl obkročmo z půdy na voj žebříňáku.
Tak vona ta potvora

udělala voznámení na četnickýho
strážmistra, na okresního doktora

i na školního inspektora, že jsou všichni
podplacený vod toho

učitele. Voni ji všichni žalovali a byla
vodsouzená, a vona se

vodvolala, že je nepřičetná. Byla taky
prohlédnutá soudními lékaři,

a ti jí dali dobrozdání, že je sice blbá, ale

že může zastávat

jakoukoliv státní službu.“

Nadporučík Lukáš vykřikl: „Ježíšmarjá,“
k čemuž ještě dodal: „Já

bych vám něco řek, Švejku, ale nechci si
kazit večeri,“ načež Švejk

pronesl:

„Já vám říkal, pane obrlajtnant, že co vám
budu vypravovat, je

něco strašně blbýho.“

Nadporučík Lukáš máchl jen rukou a řekl:
„Od vás jsem se už

těch chytrostí dověděl.“

„Každej nemůže bejt chytřej, pane
obrlajtnant,“ řekl přesvědčivě

Švejk, „ti hloupí musejí dělat výjimku,
poněvadž kdyby byl každej

chytřej, tak by bylo na světě tolik rozumu,
že by z toho byl každej

druhej člověk úplně blbej. Kdyby
například, poslušně hlásím, pane

obrlajtnant, znal každej zákony přírodní a
doved by si vypočítat

vzdálenosti nebeský, tak by jenom
vobtěžoval svoje okolí, jako nákej

pan Čapek, kterej chodil ke Kalichu do
hospody a v noci vždycky

vyšel z výčepu na ulici, rozhlížel se po
hvězdinatej vobloze, a když

se vrátil, chodil vod jednoho k druhýmu a
říkal: „Dneska krásně svítí

Jupiter, ty nevíš, pacholku, ani, co máš
nad hlavou. To jsou

vzdálenosti, kdyby tě, lumpe, vystřelili z
děla, tak bys tam rychlostí

dělový kule letěl milióny a milióny let.“
Bejval přitom tak sprostěj, že

190

potom vobyčejně vyletěl z hospody sám,
vobyčejnou rychlostí

elektrický tramvaje, asi tak, pane

obrlajtnant, deset kilometrů za

hodinu. – Nebo máme například, pane obrlajtnant, brabence...“

Nadporučík Lukáš se vztyčil na pohovce a sepjál ruce:

„Musím se divit sám sobě, že se s vámi vždycky, Švejku, bavím,

znám vás přece, Švejku, takovou dobu - -“

Švejk kýval přitom souhlasně hlavou:

„To je na zvyku, pane obrlajtnant, to leží právě v tom, že už se

spolu dávno známe a že jsme spolu už něco toho prodělali. My už

jsme toho spolu vytrpěli, a vždycky jsme

přišli do toho jako slepej k

houslím. Poslušně hlásím, pane
obrlajtnant, že je to vosud. Co císař

pán řídí, dobře řídí, von nás dal
dohromady, a já si taky nic jinýho

nepřeji, než abych vám moh bejt někdy
hodně moc užitečným. —

Nemáte hlad, pane obrlajtnant?“

Nadporučík Lukáš, který se zatím opět
natáhl na starou

pohovku, řekl, že poslední otázka
Švejкова je nejlepším rozuzlením

trapné zábavy, aby se jen šel optat, co je s
mináží. Bude rozhodně

lepší, když se Švejk podívá trochu ven a opustí ho, poněvadž ty

blbiny, které od něho slyší, unavují ho víc než celý pochod od

Sanoku. Rád by na chvíli usnul, ale nemůže.

„To dělají štěnice, pane obrlajtnant. To už je stará pověra, že

faráři rodějí štěnice. Nikde nenajdete tolik štěnic jako na farách. Na

faře v Horních Stodůlkách farář Zamastil napsal dokonce vo

štěnicích celou knížku, voni po něm lezly i při kázání.“

„Tak co jsem řek, Švejku, půjdete ke kuchyni, nebo ne?“

Švejk odcházel a za ním z rohu jako stín po špičkách vyšel

Baloun...

Když vyrazili ráno z Liskowiec na Starasol, Sambor, vezli s sebou

v polní kuchyni nešťastnou krávu, která se ještě neuvařila. Bylo

usneseno, že ji budou vařit po cestě a sní se, až bude odpočinek na

půl cestě z Liskowiec na Starasol.

Na cestu se mužstvu uvařila černá káva.

Poručíka Duba táhli opět na sanitní

dvojkolce, poněvadž mu po

191

včerejšku bylo ještě hůř. Nejvíce s ním
zkusil jeho sluha, který musel

neustále běžet vedle dvojkolky, přičemž
na něho poručík Dub stále

křičel, že se o něho včera vůbec nic
nestaral, a až přijdou na místo,

že si to s ním spraví. Každou chvíli žádal,
aby mu byla podána

voda, kterou když vypil, opět ihned
zvrátil.

„Komu – čemu se smějete?“ křičel z
dvojkolky. „Já vás naučím,

vy si se mnou nehrajte, vy mne poznáte!“

Nadporučík Lukáš jel na koni a měl vedle sebe ve společnosti

Švejka, který krácel bystře kupředu, jako by se nemohl dočkati toho

okamžiku, kdy se srazí s nepřítelem. Přitom vypravoval:

„To jste si vším, pane obrlajtnant, že někteří naši lidé jsou

vopravdu jako mouchy? Nemají ani třicet kilo na zádech, a už to

nemůžou vydržet. Voni by se jim měly dělat přednášky, jako nám je

dělával nebožtík pan obrlajtnant

Buchánek, kterej se zastřelil kvůli
kauci, kterou si vybral na ženění vod
svýho budoucího tchána a
kterou von utratil s cizejma děvkama. Pak
si zas vzal druhou kauci
vod druhýho budoucího tchána, s tou už si
ved víc hospodářsky, tu
pomaloučku prohrával v kartách a
holčičky nechal stranou. Taky
mu to dlouho nevydrželo, takže musel
sáhnout k třetímu
budoucímu tchánovi vo kauci. Z tý třetí
kauce si koupil koně,
arabskýho hřebce, nečistokrevnýho...”

Nadporučík Lukáš seskočil s koně.

„Švejku,“ řekl hrozivým tónem, „jestli ještě budete mluvit o

čtvrté kauci, tak vás shodím do příkopu.“

Vyskočil opět na koně a Švejk vážně pokračoval: „Poslušně

hlásím, pane obrlajtnant, že vo čtvrtý kauci nemůže být ani řeči,

protože von se po třetí kauci zastřelil.“

„Konečně,“ řekl nadporučík Lukáš.

„Abychom tedy nezapomněli řeč,“ mluvil dál Švejk, „takový

přednášky, jaký nám držel vždycky pan obrlajtnant Buchánek, když

už na pochodu vojáci padali, měly by se
podle mýho skromného

názoru držet všemu mužstvu, jako von to
dělával. Von udělal rast,

shromáždil nás všechny jako kuřata kolem
kvočny a začal nám

vykládat: ,Vy holomci, vy si vůbec
nedovedete vážit, že mašírujete

192

po zeměkouli, poněvadž jste taková
nevzdělaná banda, že je to k

blití, když se člověk na vás podívá, takhle
vás nechat mašírovat po

Slunci, kde člověk, kterej na naší bídný
planetě má váhu šedesát

kilo, váží přes sedumnáct set kilogramů,
to byste chcípali, to by se

vám to mašírovalo, kdybyste měli v teleti
přes dvě stě osmdesát

kilogramů, na tři metráky, a kvér by byl
půldruhýho metrickýho

centu těžkej. To byste hekali a vyplazovali
jazyky jako uhoněný psi.‘

Byl tam mezi námi jeden nešťastnej
učitel, ten se vopovážil přihlásit

se taky ke slovu: ‚S dovolením, pane
obrlajtnant, na Měsíci váží

šedesátikilogramovej člověk jenom třináct kilogramů. Na Měsíci by

se nám to lepší mašírovalo, poněvadž naše tele by tam vážilo jenom

čtyři kilogramy. Na Měsíci bychom se vznášeli a nemašírovali.‘ ,To

je hrozný,‘ povídá na to nebožtík pan obrlajtnant Buchánek, ,ty si,

chlape mizerná, loudíš vo facku, buď rád, že ti dám jenom

vobyčejnou pozemskou facku, kdybych ti dal takovou tu měsíční,

tak bys při své lehkosti letěl až někam na Alpy a rozplác by ses vo

ně. Kdybych ti dal tu těžkou sluneční, tak
by se na tobě mundúr

proměnil na kaši a hlava by ti ulítla
někam do Afriky.‘ Dal mu tedy

tu vobyčejnou pozemskou facku, všetečka
se dal do pláče a

mašírovali jsme dál. Po celou dobu na
marši brečel a mluvil vám,

pane obrlajtnant, vo ňáký lidský
důstojnosti, že se s ním zachází jako

s ňákou němou tváří. Potom ho pan
obrlajtnant poslal k raportu,

zavřeli ho na čtrnáct dní a dosluhoval
ještě šest neděl, ale

nedosloužil je, poněvadž měl bruch a voni
ho ňák nutili, aby se točil

v kasárnách na hrazdě, a von to nevydržel
a zemřel jako simulant v

nemocnici.“

„Je to opravdu zvláštní, Švejku,“ řekl
nadporučík Lukáš, „že vy,

jak jsem vám již kolikrát říkal, máte ve
zvyku zvláštním způsobem

zlehčovat důstojnický sbor.“

„To nemám,“ s upřímností odpověděl
Švejk. „Já vám chtěl jenom

vyprávět, pane obrlajtnant, vo tom, jak
dřív na vojně se lidi přiváděli

sami do neštěstí. Von si ten člověk
myslel, že je vzdělanější nežli ten

pan obrlajtnant, chtěl ho s tím Měsícem
snížit v očích manšaftu, a

taky když dostal tu jednu pozemskou přes
hubu, tak si vám tak

193

všichni voddechli, nikoho to nemrzelo,
navopak, všichni měli

radost, že pan obrlajtnant udělal takovej
dobrej vtip s tou

pozemskou fackou; tomu se říká
zachráněná situace. Člověka musí

hned něco napadnout, a je už dobře.

Naproti karmelitánům v Praze

měl, pane obrlajtnant, před lety krám s
králíky a jiným ptactvem pan

Jenom. Ten si udělal známost s dcerou
knihaře Bílka. Pan Bílek, ten

tý známosti nepřál a taky prohlásil veřejně
v hospodě, že kdyby pan

Jenom přišel žádat o ruku jeho dcery, že
ho srazí ze schodou, že to

svět neviděl. Pan Jenom se na to napil, a
přece jen šel k panu Bílkovi,

kterej ho v předsíni uvítal s velkým
nožem, kterým ořezávají ořízku,

který vypadá jako žabikuch. Zařval na

něho, cože tu chce, a vtom se

vám milej pan Jenom upšouk tak silně, až
se pendlovky na stěně

zastavily. Pan Bílek se dal do smíchu,
hned mu podal ruku a byl jen

samé: „Račte dále, pane Jenom – račte se
posadit – snad jste se

nepokakal – vždyť já nejsem tak zlej
člověk, je pravda, že jsem vás

chtěl vyhodit, ale teď vidím, že jste docela
příjemný pán, vy jste

člověk originál. Jsem knihař, pročet jsem
mnoho románů a povídek,

ale v žádnéj knížce jsem nečet, že by se

ženich takhle představoval.‘

Smál se přitom, až se za břicho popadal, a
povídal s náramnou

radostí, že mu to připadá, jako by se znali
vod narození, jako by to

byli rodní bratři, snášel mu hned doutník,
poslal pro pivo, pro

taliány, zavolal ženu, představil jí ho se
všema podrobnostma toho

upšouknutí. Ta si vodplivla a šla pryč.
Potom zavolal na dceru a

povídá jí: ‚Tenhle pán přišel požádat o
tvoji ruku za takovejch a

takovejch okolností.‘ Dcera se dala hned

do pláče a prohlásila, že ho

nezná, že ho nechce ani vidět, tak
nezbejvalo nic jinýho, než aby

vobá vypili pivo a snědli taliány a rozešli
se. Potom pan Jenom měl

ještě vostudu v tej hospodě, kam chodil
pan Bílek, a nakonec se

všude po celej čtvrti mu jinak neříkalo než
,posránek Jenom‘ a všude

si vypravovali, jak chtěl zachránit situaci.
– Život lidský, poslušně

hlásím, pane obrlajtnant, je tak složitej, že
samotnej život člověka je

proti tomu hadr. – K nám, do hospody ke

Kalichu na Bojišti,

chodíval ještě před válkou jeden policejní
nadstrážník, nějakej pan

Hubička, a jeden pan redaktor, kterej
sbíral zlámaný nohy, přejetý

194

lidi, sebevrahy a dával je do novin. To byl
tak veselej pán, že bejval

víc na policejní vachcimře než ve svý
redakci. Ten jednou vopil toho

pana nadstrážníka Hubičku a proměnili si
šaty v kuchyni, takže

nadstrážník byl v civilu a z pana redaktora
stal se policejní

nadstrážník, jenom si ještě zakryl číslo
revolveru a vydal se do

Prahy na patrolu. V Resslový ulici, za
bejvalou Svatováclavskou

trestnicí, potkal v nočním tichu staršího
pána v cylindru a v kožichu,

kteřej šel zavěšen se starší paní v
kožešinovém plášti. Voba spěchali

domů a nepromluvili ani slova. Von na ně
vypad a zařval tomu

pánovi do ucha: „Neřvete tolik, nebo vás
předvedu!“ Představte si,

pane obrlajtnant, to jejich leknutí. Marně
mu vykládali, že to bude

asi nějaká mejlka, poněvadž voba jedou z
hostiny u pana

místodržitele. Ekvipáž že je dovezla až za
Národní divadlo a nyní že

se chtí provětrat a bydlí nedaleko, na
Moráni, on že je vrchní

místodržitelskej rada s chotí. ,Vy mě
nebudete bulíkovat,‘ rozeřval

se dál na něho převlečený redaktor, ,to se
musíte stydět, když jste,

jak vy říkáte, nějakěj vrchní
místodržitelskej rada a chováte se

přitom jako kluk. Já vás upozoruju už moc
dlouho, jak jste třískal holí

do roló všech krámů, který vám byly na
cestě, a při tom vám vaše,

jak vy říkáte, choť pomáhala.‘ ,Vždyť já
žádnou hůl, jak vidíte,

nemám. To snad byl někdo před náma.‘
,Bodejt’ byste ji měl,‘ povídá

na to převlečeněj redaktor, ,když jste ji
přerazil, jak jsem viděl,

támhle za rohem o jednu bábu, která chodí
po hospodách s

pečenejma bramborama a kaštanama.‘ Ta
paní už ani plakat

nemohla a pan vrchní místodržitelský rada
rozčílil se tak, že začal

mluvit něco vo sprost'áctví, načež byl
zatčen a předveden k nejbližší

patrole v rajónu komisařství v Salmově
ulici, které řekl převlečený

redaktor, aby ten párek odvedli na
komisařství, on že je od Sv.

Jindřicha a byl za služební cestou na
Vinohradech, oba dopadl při

rušení nočního klidu, při noční rvačce, a
zároveň že ještě spáchali

přestupek urážky strážce. On že si vyřídí
svou věc na komisařství u

Sv. Jindřicha a za hodinu že přijde na
komisařství do Salmovky. Tak

je voba patrola vodtáhla s sebou, kde
seděli až do rána a čekali na

toho nadstrážníka, který zatím voklikama
se vrátil ke Kalichu na

195

Bojiště, tam vzbudil nadstrážníka Hubičku
a se vší šetrností mu

sdělil, co se stalo a jaký bude z toho
vyšetřování, jestli nebude držet

hubu...“

Nadporučík Lukáš zdál se být již unaven
rozhovorem, nežli však

pobídl koně ke klusu, aby předhonił
předvoj, řekl k Švejkovi:

„Kdybyste mluvil až do večera, tak to bude čím dál blbější.“

„Pane obrlajtnant,“ volal za odjíždějícím nadporučíkem Švejk,

nepřejete si vědět, jak to skončilo?“

Nadporučík Lukáš přidal do trysku.

Stav poručíka Duba se tak zlepšil, že vylezl ze sanitní dvojkolky,

shromáždil vedle sebe celý štáb kumpanie a jako v mátohách jal se je

poučovat. Měl k nim ohromně dlouhou řeč, která všechny více tížila

nežli munice a ručnice.

Byla to směs různých podobenství.

Začal: „Láska vojáků k pánům
důstojníkům činí neuvěřitelné

oběti možnými, a na tom nezáleží, a
naopak, není-li tato láska ve

vojákovi vrozena, musí se vynutit. V
civilním životě nucená láska

jednoho k druhému, řekněme školníka k
profesorskému sboru, tak

dlouho vydrží jako moc vnější, která ji
vynucuje, na vojně však

vidíme pravý opak, poněvadž nesmí
důstojník povolit vojákovi ani

toho sebemenšího uvolnění oné lásky,
která poutá vojáka k jeho

představenému. Tato láska není jenom obyčejnou láskou, ale je to

vlastně úcta, strach a disciplína.“

Švejk po celou tu dobu šel vedle po levé straně, a jak poručík Dub

mluvil, byl neustále k němu obličejem otočen rechtsšaut.

Poručík Dub zprvu toho jaksi nepozoroval a pokračoval dál v

řeči:

„Tato disciplína a povinnost poslušensství, povinná láska vojína k

důstojníkovi jeví velikou stručnost, poněvadž poměr mezi vojákem

a důstojníkem jest zcela jednoduchý:
jeden poslouchá, druhý

poroučí. Již dávno jsme četli v knihách o
vojenském umění, že

vojenský lakonismus, vojenská
jednoduchost je právě tou ctností,

kterou si má osvojiti každý voják,
milující, chtěj nechtěj, svého

představeného, který v jeho očích musí
být pro něho největším,

196

hotovým, vykrystalizovaným předmětem
pevné a dokonalé vůle.“

Nyní teprve zpozoroval Švejkův

rechtsšaut, jak ho sleduje, bylo

mu to strašně nepříjemné, poněvadž
vycit'oval jaksi najednou sám,

že se ve své řeči nějak zaplétá a že
nemůže nikam vyjet z toho úvozu

lásky vojína k představenému, proto se
rozkřikl na Švejka:

„Co na mne čumíš jako tele na nová
vrata?“

„Dle rozkazu, poslušně hlásím, pane
lajtnant, vy jste mě ráčil sám

jednou upozornit, že když mluvíte, že
mám svým zrakem sledovati

vaše ústa. Poněvadž každý voják musí

vyplnit rozkazy svého

představeného a zapamatovati si je i pro všechny budoucí časy, byl

jsem k tomu nucen.“

„Dívej se,“ křičel poručík Dub, „na druhou stranu, jenom se, ty

pitomej chlape, nedívej na mne, víš že to nemám rád, že to nesnesu,

když tě vidím, já si tak na tebe zasednu...“

Švejk udělal hlavou obrat nalevo a kráčel tak dál vedle poručíka

Duba tak strnule, že poručík Dub vykřikl:

„Kam se to koukáš, když s tebou

mluvím?“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že jsem
dle vašeho rozkazu

linksšaut.“

„Ach,“ vzdychl si poručík Dub, „s tebou je
kříž. Koukej se přímo

před sebe a mysli si o sobě: Já jsem
takový hlupák, že mě nebude

žádná škoda. Pamatuješ si to?“

Švejk hleděl před sebe a řekl:

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, mám na
tohle odpovědět?“

„Co si to dovoluješ,“ zařval na něho

poručík Dub. „Jak to se

mnou mluvíš, co si tím myslíš?“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že si tím
myslím jenom na ten

váš rozkaz na jedný stanici, kde jste mě
káral, abych vůbec

nevodpovídal, když vy ukončíte řeč.“

„Máš tedy ze mě strach,“ řekl
rozradostněle poručík Dub, „ale

ještě jsi mě nepoznal. Přede mnou se třásli
jiní lidé, nežli jsi ty,

pamatuj si to. Dovedl jsem zkrotit jiné
chlapíky, proto drž hubu a

zůstaň hezky vzadu, abych tě neviděl!“

Tak Švejk zůstal vzadu u sanity a jel pohodlně s dvojčolkou až na

197

místo určené k odpočinku, kde konečně všichni se dočkali polévky a

masa z nešťastné krávy.

„Tu krávu měli naložit alespoň na čtrnáct dní do octa, a když už

ne tu krávu, tak toho člověka, kterej ji kupoval,“ prohlásil Švejk.

Od brigády přicválal na koni kurýr s novým rozkazem pro 11.

kumpanii, že maršrúta se mění na Felštýn,

Wojalyče a Sambor

nechat stranou, neboť tam není možno
ubytovat kumpanii,

poněvadž jsou tam dva poznaňské pluky.

Nadporučík Lukáš učinil okamžité
dispozice. Účetní šikovatel

Vaněk se Švejkem vyhledají pro kumpanii
nocleh ve Felštýně.

„Ne abyste, Švejku, něco proved na
cestě,“ upozorňoval ho

nadporučík Lukáš. „Hlavně chovejte se
slušně k obyvatelstvu!“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že se
vynasnažím. Měl jsem

sice vošklivej sen, když jsem si trochu k
ránu zdříml. Zdálo se mně

vo neckách, který tekly přes celou noc na
chodbě v domě, kde jsem

bydlel, až vytekly a promočily strop u
pana domácího, kterej mně

hned ráno dal vejpoved'. Von byl už, pane
obrlajtnant, takovej

případ ve skutečnosti; v Karlíně, za
viaduktem...“

„Dejte nám pokoj, Švejku, s vašimi
hloupými řečmi a dívejte se

raději s Vaňkem na mapu, kudy máte jít.
Tak tady vidíte ty vesnice.

Od téhle vesnice dáte se napravo k říčce a
podél toku říčky až zas k

nejbližší vesnici, a odtamtud, kde vlévá se
do ní první potok, který

vám bude po pravé ruce, dáte se po ní
cestou nahoru, přesně na

sever, a nikam jinam nemůžete zabloudit
než do Felštýna!

Pamatujete si to?“

Švejk vydal se tedy s účetním šikovatelem
Vaňkem podle

maršrúty.

Bylo po poledni; krajina těžce
oddychovala ve vedru a špatně

zaházené jámy s pochovanými vojáky
vydávaly hnilobný zápach.

Přišli do krajiny, kde byly svedeny boje na
postupech k Přemyslu a

kde strojnými puškami byly skoseny celé
batalióny. V malých

lesících u říčky bylo znát řádění artilérie.
Na velkých plochách a

úbočích čněly místy místo stromů jakési
pahýly ze země a tuto

poušť brázdily zákopy.

198

„Tady to vypadá jinak než u Prahy,“ řekl
Švejk, aby přerušil

mlčení.

„U nás už máme po žních,“ řekl účetní šikovatel Vaněk. „Na

Kralupsku začínáme nejdřív.“

„Tady bude po válce moc dobrá ouroda,“ řekl po chvíli Švejk.

„Nebudou si tu muset kupovat kostní moučku, to je moc výhodný

pro rolníky, když jim na poli zpráchniví celý regiment; je to zkrátka

vobživa. Jenom vo jedno mám starost, aby ti rolníci nedali se vod

nikoho nabulíkovat a neprodávali ty kosti vojáků zbytečně na

špódium do cukrovarů. To bejval v
karlínskejšch kasárnách

obrlajtnant Holub, ten byl tak učenejš, že
ho všichni u kumpanie

považovali za blba, poněvadž von kvůli
svý učenosti se nenaučil

nadávat na vojáky a vo všem jenom
rozjímal z vědeckýho

stanoviska. Jednou mu vojáci hlásili, že
vyfasovanej komisárek není

k žrádlu. Jinejš oficír by se rozčílil nad
takovou drzostí, ale von né,

von zůstal klidnej, neřek nikomu ani
prase, ani svině, ani nedal

nikomu přes držku. Svolal jenom všechny
svoje maníky a povídá

jim svým takovým příjemným hlasem:
,Předně si, vojáci, musíte

uvědomit, že kasárna nejsou žádnéj
delikatessenhandlung, abyste

tam mohli vybírat marinovaný ouhoře,
volejový rybičky a

vobložený chlebíčky. Každěj voják má
bejt tak inteligentním, aby

sežral bez reptání všechno, co vyfasuje, a
musí mít v sobě tolik

disciplíny, aby se nepozastavoval nad
kvalitou toho, co má sežrat.

Představte si, vojáci, že by byla vojna. Tej
zemi, do který vás po

bitvě pochovají, je to úplně lhostejný,
jakým komisárkem jste se před

svou smrtí napráskli. Vona vás matička
země rozloží a sežere i s

botama. Ve světě se nic nemůže ztratit, z
vás vyrostete, vojáci, zas

nový vobilí na komisárky pro nový
vojáky, kteří třeba zas, jako vy,

nebudou spokojený, půjdou si stěžovat a
narážejí na někoho, kterej

je dá zavřít až do aleluja, poněvadž má na
to právo. Ted' jsem vám

to, vojáci, všechno pěkně vysvětlil, a
nemusím vám snad víckrát

připomínat, že kdo si bude příště stěžovat,
že si toho bude moc

vážít, až bude zas na božím světle.‘
,Kdyby nám aspoň nadával,‘

říkali vojáci mezi sebou a všechny ty
jemnosti v přednáškách pana

199

obrlajtnanta je hrozně mrzely. Tak mě
jednou zvolili z kumpačky,

abych mu to jako řek, že ho všichni mají
rádi a že to není žádná

vojna, když nenadává. Tak jsem šel k

němu do bytu a prosil jsem ho,

aby zanechal všeho vostejchání, vojna že
má bejt jako řemen, vojáci

že jsou zvyklí na to, aby se jim každej den
připomínalo, že jsou psi a

prasata, jinak že ztrácejí úctu k svým
představeným. Von se napřed

bránil, mluvil něco vo inteligenci, vo tom,
že se dnes už nesmí

sloužit pod rákoskou, ale nakonec si přeci
dal říct, nafackoval mě a

vyhodil mě ze dveří, aby stoupla jeho
vážnost. Když jsem voznámil

výsledek svýho vyjednávání, měli všichni

z toho velkou radost, ale

von jim to zas zkazil hned druhej den.
Přijde ke mně a přede všema

povídá: „Švejku, já jsem se včera
přenáhlil, tady máte zlatku a napijte

se na moje zdraví. S vojskem se musí
umět zacházet““

Švejk se rozhlédl po krajině.

„Myslím,“ řekl, „že jdeme špatně. Pan
obrlajtnant nám to přece

dobře vysvětloval. Máme jít nahoru, dolů,
potom nalevo a napravo,

pak zas napravo, potom nalevo – a my
jdeme pořád rovně. Nebo už

jíme to všechno prodělali mimochodem
mezi řečí? Já rozhodně tady

vidím před sebou dvě cesty k tomu
Felštýnu. Já bych navrhoval,

abychom se teď dali po tej cestě nalevo.“

Účetní šikovatel Vaněk, jak už to bývá
zvykem, když se dva

octnou na křižovatce, počal tvrdit, že se
musí jít napravo.

„Ta moje cesta,“ řekl Švejk, „je
pohodlnější nežli ta vaše. Já půjdu

podél potůčka, kde rostou pomněnky, a vy
se budete flákat někde

suchopárem. Já se držím toho, co nám řekl

pan obrlajtnant, že vůbec

nemůžeme zabloudit, a když nemůžem
zabloudit, tak co bych lez

někam do kopce; půjdu pěkně po lukách a
dám si kvíteček za čepici

a natrhám celou kytici pro pana
obrlajtnanta. Ostatně se můžeme

přesvědčit, kdo z nás má pravdu, a
doufám, že se tady rozejdem

jako dobří kamarádi. Tady je taková
krajina, že všechny cesty musejí

vést do toho Felštýna.“

„Neblázněte, Švejku,“ řekl Vaněk, „tady
právě podle mapy

musíme jít, jak říkám, napravo.“

„Mapa se taky může mejlit,“ odpověděl
Švejk, sestupuje do údolí

200

potoka. „Jednou šel uzenář Křenek z
Vinohrad podle plánu města

Prahy od Montágů na Malé Straně domů v
noci na Vinohrady a

dostal se až k ránu do Rozdělova u
Kladna, kde ho našli celýho

zkřehlýho k ránu v žitě, kam upad únavou.
Když si tedy nedáte říct,

pane rechnungsfeldvébl, a máte svou
hlavu, tak se holt musíme

rozejít a sejdeme se až na místě ve
Felštýně. Podívají se jenom na

hodinky, abychom věděli, kdo tam bude
dřív. A kdyby jim snad

hrozilo nějaký nebezpečí, tak jen
vystřelejí do vzduchu, abych věděl,

kde jsou.“

Odpůldne Švejk došel k malému rybníku,
kde se setkal s jedním

uprchlým ruským zajatcem, který se tu
koupal a při spatření Švejka

dal se nahý, jak vylezl z vody, na útěk.

Švejk byl zvědav, jak asi by mu slušela
ruská uniforma, která se

zde válela pod vrbičkama, svlékl svou a
oblékl si ruskou uniformu

nešťastného nahého zajatce, který utekl od
transportu ubytovaného

ve vesnici za lesem. Švejk přál si, aby
sebe viděl důkladně zrcadlit

ve vodě, proto chodil tak dlouho po hrázi
rybníka, až ho tam našla

patrola polního četnictva, která hledala
ruského zběha. Byli to

Maďaři a Švejka přes jeho protesty
odtáhli na etapu v Chyrówě, kde

ho zařadili do transportu ruských zajatců
určených pracovat na

opravě železniční trati směrem ku
Přemyslu.

Všechno to se zběhlo tak rychle, že teprve
druhý den Švejk si

uvědomil situaci a napsal na bílou zed'
školní světnice, kde

ubytovali část zajatců, kouskem oharku ze
dříví:

*Zde spal Josef Švejk z Prahy,
kompanieordonanc*

*11. marškumpachky 91. regimentu, který
jako kvartýrmachr*

*upadl omylem do rakouského zajetí pod
Felštýnem.*

DÍL 4' POKRAČOVÁNÍ SLAVNÉHO VÝPRASKU

1'

ŠVEJK

V TRANSPORTU

RUSKÝCH

ZAJATCŮ

Když tedy Švejk, považovaný omylem v
ruském plášti a ve

furažce za ruského zajatce, uprchlého z
vesnice před Felštýnem, psal

své zoufalé výkřiky uhlem na stěny, nikdo
si toho nevšímal, a když

chtěl v Chyrówě na etapě všechno
dopodrobna vysvětlit nějakému

důstojníkovi, který šel právě okolo, když
jim rozdávali kousky

tvrdého kukuřičného chleba, tu ho jeden z
maďarských vojáků,

hlídající transport zajatců, uhodil kolbou
do ramene s poznámkou:

„Baszom az élet, lezeš do řady, ruská
svině!“

Tohle všechno bylo v rámci, jak zacházeli
Maďaři s ruskými

zajatci, jejichž řeči nerozuměli.

Švejk se tedy vrátil do řady a obrátil se k nejbližšímu zajatci:

„Von ten člověk koná svou povinnost, ale vydává sebe sám v

nebezpečí. Což kdyby náhodou měl nabito a votevřenej fršlús? Tak

by se mu mohlo lehce stát, že jak mlátí člověka do ramene a lauf má

proti sobě, že by moh kvér spustit a celej náboj by mu vletěl do

huby, a von by zemřel ve vykonávání své povinnosti. Na Šumavě v

jedněch lomech kradli skaláci dynamitový

zápalky, aby měli zásobu

na zimu na trhání pařezů. Hlídač v lomech dostal rozkaz, když jdou

skaláci z práce, každého šacovat, a von to dělal s takovou láskou, že

chyt hned prvního skaláka a začal mu plácát tak náruživě po

kapsách, až tomu skalákovi dynamitový zápalky v kapse

vybouchly, a voba i s hlídačem vyletěli do povětří, takže to

vypadalo, jako by se ještě v poslední chvíli drželi kolem krku.“

Ruský zajatec, kterému to Švejk vyprávěl,

díval se na něho s

plným porozuměním, že z celé řeči
nerozumí ani slova.

„Ne ponymat, já krymsky tatárin, Allah
achper.“ Tatar sedl si,

zkříživ nohy, na zem, složiv ruce na hrud',
začal se modlit: „Allah

202

achper – Allah achper – bezmila –
arachman – arachim – málinkin

mustafír.“

„Tak ty seš tedy Tatar,“ soustrastně řekl
Švejk, „ty jsi se vydařil.

Pak mně máš rozumět a já tobě, když seš

Tatar. Hm – znáš Jaroslava

ze Šternberka? To jméno neznáš, ty kluku
tatarská? Ten vám natřel

prdel pod Hostýnem. To ste vod nás jeli,
vy kluci tatarský, z Moravy

svinským krokem. Patrně vás ve vašich
čítankách neučejí, jako nás

to učívali. Znáš hostýnskou Panenku
Marii? To se ví, že neznáš – ta

byla taky při tom, však voni vás, kluky
tatarský, tady v zajetí

pokřtějí.“

Švejk obrátil se na druhého zajatce: „Ty
seš taky Tatar?“

Oslovený porozuměl tomu slovu Tatar,
zavrtěl hlavou: „Tatárin

net, čerkes, rodneja čerkes, golovy režu.“

Švejk měl vůbec štěstí, že se octl ve
společnosti různých

příslušníků východních národů. Byli tu v
transportu Tataři, Gruzíni,

Osjetínci, Čerkesové, Mordvíni a
Kalmykové. Tak měl Švejk neštěstí,

že se nemohl dohovorit s nikým, a s
ostatními vlekli ho na

Dobromil, odkud se měla spravovati dráha
přes Přemyšl na

Nižankovice.

V Dobromilu, na etapě v kanceláři,
jednoho po druhém

zapisovali, což šlo velice ztěžka,
poněvadž ze všech 300 zajatců,

které do Dobromilu přihnali, nikdo
nerozuměl ruštině šikovatele,

který tam seděl za stolem a který se
přihlásil kdysi, že umí rusky, a

jako tlumočník vystupoval nyní ve
východní Haliči. Dobře před

třemi nedělemi objednal si německo-
ruský slovník a konverzaci, ale

dosud mu to nepřišlo, takže mluvil místo
rusky lámanou

slovenčinou, kterou si bídne osvojil, když
jako zástupce vídeňské

firmy prodával na Slovensku obraz
svatého Štěpána, kropenky a

růžence.

Nad těmito podivnými postavami, s
kterými se vůbec nemohl

smluvit, byl celý vyjeven. Vyšel tedy ven
a zařval do skupiny

zajatců: „Wer kann deutsch sprechen!“

Ze skupiny vystoupil Švejk, který se hnál
s radostnou tváří k

šikovatelovi, který mu řekl, aby šel hned
za ním do kanceláře.

Šikovatel posadil se za lejstra, za haldu
blanketů o jménu,

původu, příslušenství zajatců, a nyní začal
zábavný německý

rozhovor:

„Ty jseš žid, vid’?“ začal na Švejka.

Švejk zavrtěl hlavou.

„To nemusíš zapírat,“ pokračoval s
určitostí šikovatel tlumočnick,

„každý z vás zajatců, který uměl německy,
byl žid, a basta. Jak se

jmenuješ? Švejch? Tak vidíš, co zapíráš,
když máš takové židovské

jméno? U nás se nemusíš bát přiznat se k tomu. U nás v Rakousku se

nedělají pogromy na židy. Odkud' jsi?
Aha, Prága, á, to znám, to

znám, to je u Varšavy. Taky jsem tu měl před týdnem dva židy z

Prágy od Varšavy, a tvůj pluk, jaké má číslo? 91?“

Šikovatel

vzal

schematismus,

listoval

se

V

něm:

„Jednadevadesátý pluk je erivanský,
Kavkaz, kádr má v Tiflisu, to

koukáš, co, jak my tady všechno známe.“

Švejk opravdu koukal na tu celou historii
a šikovatel pokračoval s

velkou vážností, podávaje Švejkovi
napolo dokouřenou svou

cigaretu: „To je jiný tabák než ta vaše
machorka. – Já jsem zde,

židáčku, nejvyšším pánem. Když já něco
řeknu, tak se všechno musí

třást a zalízat. U nás ve vojsku je jiná

disciplína než u vás. Váš car je

ksindl, ale náš car je otevřená hlava. Ted' ti něco ukážu, abys věděl,

jaká je u nás disciplína.“

Otevřel dveře do vedlejší místnosti a zavolal: „Hans Löfler!“

Ozvalo se „Hier!“ a dovnitř vstoupil volatý voják, Štajeráček, s

výrazem ubrečeného kreténa. To byla na etapě holka pro všecko.

„Hans Löfler,“ poručil šikovatel, „vezmi si tamhle mou dýmku,

strč si ji do huby, jako když pes aportuje, a budeš po čtyřech běhat

kolem stolu tak dlouho, dokud neřeknu
Halt! Přitom musíš štěkat,

ale tak, aby ti fajfka z huby nevypadla,
nebo tě dám uvázat.“

Volatý Štajeráček dal se do lezení po
čtyřech a do štěkání.

Šikovatel vítězoslavně podíval se na
Švejka: „Co, neříkal jsem ti to,

židáčku, jaká je u nás disciplína?“ A
šikovatel s potěšením díval se

na tu němou vojenskou tvář z nějaké
alpské salaše. „Halt!“ řekl

konečně, „nyní panáčkuj a aportuj dýmku.
– Dobře, a teď zajódluj.“

Místností ozval se řev: „Holarijó,
holarijó...”

Když bylo po představení, šikovatel
vytáhl ze zásuvky 4 sportky

a velkomyslně je daroval Hanzimu, a tu
jal se Švejk lámanou

němčinou vykládat šikovatelovi, že u
jednoho regimentu měl jeden

důstojník takového poslušného sluhu, že
ten udělal všechno, co si

jeho pán přál, a když se ho jednou optali,
jestli by sežral lžící, kdyby

mu jeho pán poručil, i to, co vykadí, že

řekl: „Kdyby mně to můj pan

lajtnant poručil, sežral bych to dle rozkazu, ale nesměl bych v tom

najít vlas, to si strašně ekluju, to by se mi udělalo hned špatně.“

Šikovatel se zasmál: „Vy židi máte podařené anekdoty, ale to

bych se chtěl vsadit, že disciplína ve vašem vojsku není jako u nás.

Abychom tedy přišli k jádru věci, já tě ustanovuji nad transportem!

Do večera sepíšeš mně jména všech druhých zajatců! Budeš pro ně

fasovat mináž, rozdělíš je po deseti

mužích a ručíš za to, že nikdo

neuteče! Kdyby ti někdo utek, židáčku, tak tě zastřelíme!“

„Já bych chtěl, pane šikovateli, si s váma promluvit,“ řekl Švejk.

„Jen nesmlouvej,“ odpověděl šikovatel.
„To já nemám rád, nebo

tě pošlu do lágru. Náramně brzo jsi se u nás v Rakousku nějak

aklimatizoval. – Chce si se mnou soukromě promluvit... Čím je

člověk na vás zajatce hodnější, tím je to horší... Tedy se hned seber,

tady máš papír a tužku a piš seznam...!

Co chceš ještě?“

„Ich melde gehorsamst, Herr
Feldwebel...“

„Hled’ se ztratit! Vidíš, co mám práce!“
Obličej šikovatelův vzal

na sebe výraz člověka úplně
přepracovaného.

Švejk zasalutoval a odešel k zajatcům,
přičemž si pomyslí, že

trpělivost pro císaře pána nese ovoce.

Horší to ovšem bylo se sestavováním
seznamu, než pochopili

zajatci, že mají jmenovat své jméno.
Švejk prožil mnoho v životě, ale

přece jen tahle tatarská, gruzínská a
mordvinská jména mu nešla do

hlavy. „To mně nikdo nebude věřit,“
pomyslí si Švejk, „že se někdy

někdo moh tak jmenovat jako ti Tataři
kolem: Muhlahalej

Abdrachmanov – Bejmurat Allahali –
Džeredže Čerdedže –

Davlatbalej Nurdagalejev a tak dále. To u
nás máme přeci lepší

jména, jako ten farář v Židohoušti, kterej
se jmenoval Vobejda.“

205

Zas chodil dál vystrojenými řadami

zajatců, kteří postupně

vykřikovali svá jména a příjmení:

„Džindralej Hanemalej –

Babamulej Mirzahali“ a tak dále.

„Že si nepřekousneš jazyk,“ říkal
každému z nich s dobráckým

úsměvem Švejk. „Jestlipak to není lepší,
když se u nás jmenuje

někdo Bohuslav Štěpánek, Jaroslav
Matoušek nebo Růžena

Svobodová.“

Když konečně Švejk po hrozném utrpení
sepsal všechny ty

Babula Halleje, Chudži Mudži, umínil si,

že to zkusí ještě jednou a

vysvětlí tlumočnickovi šikovatelovi, že se
stal obětí omylu a jak už

několikrát po cestě, když ho hnali mezi
zajatci, marně se dovolával

spravedlnosti.

Šikovatel tlumočnick, který již předtím
nebyl úplně střízlivý,

mezitím pozbyl úplně soudnosti.

Měl před sebou rozloženou inzertní část
nějakých německých

novin a zpíval inzeráty na notu Radeckého
pochodu: „Gramofon

vyměním za dětský kočárek! – Skelné
střepy, bílé tabulové i zelené,

kupuji! – Účtovati i bilancovati naučí se
každý, kdo prodělá písemný

kurs účetnictví“ a tak dále.

Na některý inzerát nehodil se pochodový
nápěv, šikovatel však

to chtěl vší mocí přemoct, proto mlátil si
pěstí do taktu do stolu a

dupal nohama. Oba jeho kníry, slepené
kontušovkou, trčely po obou

stranách tváře, jako kdyby mu vrazili do
každé strany zaschlé štětce

od arabské gumy. Jeho opuchlé oči

zpozorovaly sice Švejka, ale
nenásledovala žádná reakce na tento
objev, jenom to, že šikovatel
přestal tlouct pěstí a dupat nohama.
Přebubnovával si na židli na
nápěv „Ich weiß nicht, was soll's
bedeuten...“ nový inzerát:
„Karolina Dreger, porodní babička,
doporučuje se ct. dámám v
každém případě.“
Přezpěvoval si to tišeji a tišeji a
tichounce, až konečně umkl,
nehybně se zadíval na celou velkou plochu
inzerátů a dal příležitost

Švejkovi, aby se rozpovídal o svém
neštěstí, ku kterémuž povídání

Švejkovi dostačovaly jen taktak věty v
lámané němčině.

Švejk začal tím, že měl přeci jen pravdu,
jít na Felštýn podél

206

potoka, ale že za to nemůže, když jeden
neznámý ruský voják uteče

ze zajetí a jde se vykoupat do rybníka,
kolem kterého on, Švejk,

musel jít, poněvadž to byla jeho
povinnost, když šel nejkratší cestou

na Felštýn jako kvartýrmachr. Rus jakmile

ho uviděl, utekl a nechal

všechnu svou uniformu ve křoví. On, Švejk, že slýchával, jak třebas

na pozici používá se k výzvědné službě uniformy padlých nepřátel,

a proto že na zkoušku se převlékl do zanechané uniformy, aby se

přesvědčil, jak by se mu v takovém případě v cizí uniformě chodilo.

Vysvětliv tento svůj omyl, tedy Švejk sezna, že mluvil úplně

zbytečně, poněvadž šikovatel již dávno spal, ještě než došel k tomu

rybníku. Švejk důvěrně přikročil k němu a

dotkl se jeho ramene, což

úplně stačilo, aby šikovatel spadl ze židle
na zem, kde spal klidně

dál. „Vodpustějí, pane šikovatel,“ řekl
Švejk, zasalutoval a vyšel z

kanceláře.

Časně ráno změnilo vojenské stavební
velitelství dispozice a

usneslo se, že ona skupina zajatců, ve
které byl Švejk, bude

dopravena přímo do Přemyšlu k obnovení
trati Přemyšl-Lubaczów.

Zůstalo tedy vše při starém a Švejk
pokračoval ve své odyseji

mezi ruskými zajatci. Maďarské hlídky
hnaly to všechno bystrým
tempem kupředu.

V jedné vesnici, kde byl oddych, srazili se
na návsi s oddělením

trénu. Před skupinou vozů stál důstojník a
díval se na zajatce. Švejk

vyskočil z řady, postavil se před
důstojníka a zvolal: „Herr

Leutnant, ich melde gehorsamst.“ Víc ale
neřekl, neboť hned tu byli

dva maďarští vojáci, kteří ho pěstěmi do
zad vrazili mezi zajatce.

Důstojník hodil za ním nedopalek

cigarety, který jiný zajatec

rychle zvedl a kouřil dál. Potom důstojník
vykládal vedle stojícímu

kaprálovi, že v Rusku jsou němečtí
kolonisté a ti že také musí

bojovat.

Potom už se po celé cestě do Přemyšlu
nevyskytla Švejkovi

příležitost někomu si postěžovat, že je
vlastně kompanieordonanc

11. marškumpanie 91. regimentu. Až
teprve v Přemyšlu, když je

207

navečer zahnali do jedné rozbité

pevnůstky ve vnitřním pásmu, kde
byly uchovány stáje pro koně pevnostního
dělostřelectva.

Byla tam navrstvena tak zavšivená sláma,
že krátkými stébly vši

pohybovaly, jako by to nebyly vši, ale
mravenci, odtahující materiál

ku stavbě svého hnízda.

Také jim rozdali trochu černé špíny z čisté
cikorky a po kusu

trupelovitého kukuřičného chleba.

Potom je přejímal major Wolf, vládnoucí
tou dobou nad všemi

zajatci pracujícími na opravách v pevnosti
Přemyšlu a okolí. To byl

důkladný člověk. Měl u sebe celý štáb
tlumočníků, kteří vybírali ze

zajatců specialisty ku stavbám podle
jejich schopností a

předběžného vzdělání.

Major Wolf měl utkvělou představu, že
ruští zajatci zapírají svou

gramotnost, poněvadž se stávalo, že na
jeho přetlumočenou otázku:

„Umíš stavět železnice?“ odpovídali
všichni zajatci stereotypně: „O

ničem nevím, o ničem takovém jsem

neslýchal, žil čestně a poctivě.“

Když tedy stáli již sešikováni před majorem Wolfem a celým jeho

štábem, otázal se zprvu major Wolf německy zajatců, kdo z nich umí

německy.

Švejk rázně vykročil, postavil se před majora, hodil mu čest a

hlásil, že on umí německy.

Major Wolf, zřejmě potěšen, ihned se Švejka optal, zdali není

inženýrem.

„Poslušně hlásím, pane majore,“ odpověděl Švejk, „že inženýrem

nejsem, ale ordonancí 11. marškumpanie
91. regimentu. Upadl jsem

do našeho zajetí. To se stalo takhle, pane
majore...”

„Cože?“ zařval major Wolf.

„Poslušně hlásím, pane majore, že se to
má takhle...”

„Vy jste Čech,“ řval dál major Wolf. „Vy
jste se převlékl do ruské

uniformy.”

„Poslušně hlásím, pane majore, že to
všechno úplně souhlasí. Já

jsem opravdu rád, že pan major se hned

vžil do mý situace. Možná,

že už naši někde bojují, a já bych tady zbytečně proflákal celou

vojnu. Abych jim to, pane majore, ještě jednou po pořadě vysvětlil.“

208

„Dost,“ řekl major Wolf a zavolal na dva vojáky s rozkazem, aby

ihned toho muže odvedli na hauptvachu, a sám ještě s jedním

důstojníkem ubíral se pomalu za Švejkem, přičemž rozhazoval v

rozhovoru s důstojníkem rukama. V každé jeho větě bylo něco o

českých psech a zároveň z jeho řeči
vyciťoval druhý důstojník

velkou radost majorovu, že svým
bystrozrakem objevil jednoho z

těch ptáčků, o jejichž velezrádné činnosti
za hranicemi vydávány

byly již po kolik měsíců velitelům
vojenských částí tajné rezerváty,

že totiž je zjištěno: jak někteří přeběhlíci
od českých regimentů,

zapomínajíce na svou přísahu, vstupují do
řad ruského vojska a

slouží nepříteli, prokazujíce mu zejména
platné vyzvědačské služby.

Rakouské ministerstvo vnitra tápalo ještě
ve tmách, pokud se

týkalo zjištění nějaké bojovné organizace
z přeběhlíků na ruskou

stranu. Neznalo ještě nic určitého o
revolučních organizacích v

cizině a teprve v srpnu na linii Sokal –
Milijatin – Bubново obdrželi

velitelé bataliónů důvěrné rezerváty, že
bývalý rakouský profesor

Masaryk utekl za hranice, kde vede proti
Rakousku propagandu.

Nějaký pitomeček od divize doplnil
rezervát ještě tímto

rozkazem: „V případě zachycení předvésti neprodleně k štábu

divize!“

Toto tedy připomínám panu prezidentovi, aby věděl, jaké

nástrahy a léčky byly na něho kladeny mezi Sokalem – Milijatinem a

Bubnovou.

Major Wolf v té době ještě neměl zdání o tom, co vlastně všechno

chystají Rakousku přeběhlíci, kteří později, setkávající se v Kyjevě a

jinde, na otázku: „Co tady děláš?“ odpovídali vesele: „Zradil jsem

císaře pána.“

Znal jenom z těch rezervátů o těch
přeběhlících špiónech, z nichž

jeden, kterého odvádějí na hauptvachu, tak
lehce mu padl do pasti.

Major Wolf byl trochu ješitný člověk,
představoval si z vyšších míst

pochvalu, vyznamenání za svou
ostražitost, opatrnost a nadání.

Nežli došli k hauptvaše, byl přesvědčen,
že tu otázku: „Kdo zná

německy?“ dal schválně, poněvadž se mu
již hned, jak zajatce

prohlížel, právě ten zdál podezřelým.

Důstojník jej provázející kýval hlavou a řekl, že bude třeba

oznámiti zatčení na velitelství posádky k dalšímu řízení a převedení

obžalovaného k vyššímu vojenskému soudu, poněvadž to rozhodně

nejde, jak říká pan major, vyslechnout ho na hauptvaše a pak ho

hned za hauptvachou pověsit. On bude pověšen, ale právní cestou

podle vojenského soudního řádu, aby docíleno bylo spojitosti s

podobnými jinými zlosyny podrobným

výslechem před pověšením.

Kdoví co se ještě z toho nevyklube.

Major Wolf byl jat náhlou neústupností,
vjela do něho doposud

skrytá zhovadilost, takže prohlásil, že
toho přeběhlíka špióna dá

ihned po výslechu pověsit na své riziko.
On si to ostatně může

dovolit, poněvadž má vysoké známosti, a
jemu že je to všechno

úplně jedno. Je to zde jako na frontě.
Kdyby ho byli chytli a objevili

hned za bojištěm, tak by ho byli vyslechli
a také hned pověsili a

nedělali by s ním taky žádných cavyků.
Ostatně přece snad zná pan

hejtman, že velitel ve válečném území,
jakýkoliv velitel od hejtmana

nahoru, má právo všechny podezřelé lidi
věšet.

Major Wolf si to ovšem trochu popletl,
pokud se týká pravomoci

vojenských hodností na věšení.

Ve východní Haliči, čím blíže k frontě,
tím více tato pravomoc

sestupovala na nižší a nižší šarže, až
konečně stávaly se případy, že

třebas kaprál vedoucí patrolu dal pověsit

dvanáctiletého kluka,

který mu byl podezřelý tím, že v opuštěné
a vydrancované vesnici

vařil si v rozbořené chatě slupky od
brambor. —

Také hádka mezi hejtmanem a majorem
se stupňovala.

„Nemáte na to práva,“ křičel rozčileně
hejtman. „Ten bude

pověšen na základě soudního rozsudku
vojenského soudu.“

„Bude pověšen bez rozsudku,“ sípal major
Wolf.

Švejk, kterého vedli napřed a slyšel celý

zajímavý rozhovor,

neřekl nic jiného svým průvodčím než:
„Pěšky jako za vozem. To

jsme se vám jednou v hospodě Na
Zavadilce v Libni hádali mezi

sebou, jestli máme nějakýho kloboučníka
Vašáka, kerej vždycky

dělal při zábavě neplechu, vyhodit, hned
jak se vobjeví ve dveřích,

nebo ho vyhodit, až si dá pivo, zaplatí a
dopije, nebo mu vyndat

210

boty, až přetančí první kolo. Hostinskej,
ten zas navrchoval, abysme

ho vyhodili až v půli zábavě, až bude mít nějakou útratu, pak že

musí zaplatit a hned že musí ven. A víte, co nám ten lump proved?

Nepřišel. Co tomu říkáte?“

Oba vojáci, kteří byli odněkud z Tyrol, odpověděli současně:

„Nix böhmisch.“

„Verstehen Sie deutsch?“ otázal se klidně Švejk.

„Jawohl,“ odpověděli oba, načež Švejk poznamenal: „To je dobře,

aspoň se mezi svejma neztratíte.“

Během těchto přátelských rozmluv došli

všichni na hauptvachu,

kde major Wolf pokračoval dále s
hejtmanem v debatě o Švejkově

osudu, zatímco Švejk seděl skromně
vzadu na lavici.

Major Wolf konečně přece jen přiklonil se
k hejtmanově názoru,

že tento člověk musí viset až po delší
proceduře, které se říká

roztomile: právní cesta.

Kdyby se byli Švejka optali, co on o tom
soudí, byl by řekl: „Mně

je to moc líto, pane majore, poněvadž voni
mají vyšší šarži než pan

hejtman, ale pan hejtman má pravdu.
Vona každá ukvapenost škodí.

U jednoho okresního soudu v Praze se
jednou zbláznil jeden soudce.

Dlouho na něm nebylo nic pozorovat, až
to takhle u něho propuklo

při líčení pro urážku na cti. Nějakej
Znamenáček řekl kaplanovi

Hortíkovi, kerej při náboženství
nafackoval jeho klukovi, když ho

potkal na ulici: ,Vy vole, ty černá potvoro,
ty nábožnej blbečku, ty

černý prase, ty farní kozle, ty przniteli
učení Kristova, ty pokrytče a

šarlatáne v kutně!‘ Ten bláznivej soudce
byl moc nábožnej člověk.

Měl tři sestry a ty všechny byly farskejma
kuchařkama a jejich všem

dětem byl za kmotra, tak ho to tak
rozčililo, že pozbyl najednou

rozum a zařval na obžalovanýho: ‚Jménem
Jeho Veličenstva císaře a

krále odsuzujete se k smrti provazem.
Proti rozsudku není odvolání.

– Pane Horáček!‘ zavolal potom na
dozorce, ‚vezmou tady tohodle

pána a pověsejí ho tam, vědí, kde se
klepají koberce, a potom sem

přijdou, dostanou na pivo!‘ To se rozumí,
že pan Znamenáček i ten

dozorce zůstali stát jako zkoprnělí, ale on
si na ně dup a rozkřikl se:

„Poslechnou, nebo ne!“ Ten dozorce se tak
lek, že táh už pana

211

Znamenáčka dolů, a nebejt obhájce, kerej
se do toho vložil a zavolal

záchrannou stanici, nevím, jak by to bylo
dopadlo s panem

Znamenáčkem. Ještě když pana soudce
sázeli do vozu záchranné

stanice, křičel: „Nenajdou-li provaz,

pověsí ho na lajntuchu, potom

to vyúčtujem v půlročních výkazech...“ “

Švejk byl tedy pod eskortou dopraven na
velitelství posádky,

když byl podepsán protokol sestavený
majorem Wolfem, že jako

příslušník rakouské armády vědomě, beze
všeho nátlaku převlékl se

do ruské uniformy a byl za frontou
zadržen polním četnictvem,

když Rusové ustoupili.

To všechno byla svatá pravda a Švejk,
jako poctivec, nemohl proti

tomu protestovati. Když se pokusil při

sepisování protokolu

doplniti protokol nějakým výrokem, který by snad mohl objasnit

blíže situaci, byl zde hned pohotově
rozkaz pana majora: „Držte

hubu, na tohle se vás neptám! Věc je
úplně jasná.“

Švejk potom vždy zasalutoval a prohlásil:
„Poslušně hlásím, že

držím hubu a že je věc úplně jasná.“

Potom, když ho přivedli na velitelství
posádky, odvedli ho do

nějaké díry, kde bylo dřív skladiště rýže,
zároveň penzionát pro

myši. Byla zde ještě všude po podlaze roztroušena rýže a myši se

nikterak Švejka nebály a vesele běhaly kolem, paběrkující zrnka.

Švejk si musel dojít pro slamník, a když se ve tmě rozhlédl, shledal,

že se do jeho slamníku stěhuje ihned celá rodina myší. Nebylo žádné

pochyby, že si zde chtějí udělat nové hnízdo, ve troskách slávy

zpuchřelého rakouského slamníku. Švejk počal bouchat na zamčené

dveře, přišel nějaký kaprál, Polák, a Švejk ho žádal, aby byl

převeden do jiné místnosti, poněvadž by mohl zalehnout myši ve

svém slamníku a udělat škodu vojenskému eráru, poněvadž co je ve

vojenských magacínech, je všechno jeho majetkem.

Polák částečně porozuměl, zahrozil Švejkovi pěstí před

uzavřenými dveřmi, a zmíniv se ještě něco o „dupě zasrane“, vzdálil

se, bruče něco rozčileně o choleře, jako by ho bůhvíjak Švejk

neurazil.

Noc strávil Švejk klidně, poněvadž myši

nečinily si veliké nároky

212

na Švejka a patrně měly svůj noční program, který dodržovaly ve

vedlejším skladišti vojenských plášťů a čepic, které prokousávaly s

velkou jistotou a s bezpečím, poněvadž až teprve za rok vzpomněla

si intendantura a zavedla do vojenských skladišť erární kočky, bez

nároku na penzi, které byly vedeny v intendanturách pod rubrikou

„K. u. k. Militärmagazinkatze“. Tato kočičí hodnota byla vlastně jen

obnovením této staré instituce, která byla
zrušena po válce v

šestašedesátém roce.

Dříve, ještě za Marie Terezie, v dobách
válečných zaváděny byly

též kočky do vojenských skladišť, když
páni z intendantstva sváděli

všecky své šmejdy s mundúry na
nešťastné myši.

C. k. kočky v mnohých případech
nekonaly však svou povinnost,

a tak stalo se, že jednou za císaře
Leopolda ve vojenském skladišti

na Pohořelci, na základě výnosu

vojenského soudu, bylo oběšeno

šest koček přidělených k vojenskému
skladišti. Já vím, že se tenkrát

pěkně usmívali pod vousy všichni ti, co
měli s tím vojenským

skladištěm...

S ranní kávou strčili k Švejkovi do díry
nějakého člověka v ruské

furažce a v ruském vojenském plášti.

Muž ten mluvil česky, s polským
přízvukem. Byl to jeden z těch

ničemů sloužících v kontrašpionáži při
armádním sboru, jehož

velitelství nalézalo se v Přemyšlu. Byl to

člen vojenské tajné policie a

nedal si ani příliš záležet na nějakém rafinovaném přechodu k

vyzvídaní na Švejkovi. Začal zcela jednoduše: „To jsem se dostal do

penkneho svinstva svou neopatrností. Já jsem sloužil u 28.

regimentu a hned jsem vstoupil k Rusům do služby, a pak se dám

tak hloupě chytit. Přihlásím se Rusům, že půjdu na forpatrolu...

Sloužil jsem u 6. kyjevské divize. U kterého ruského regimentu jsi ty

sloužil, kamaráde? Tak se mi zdá, že jsme

se někde v Rusku museli

vidět. Já jsem v Kyjevě znal mnoho
Čechů, kteří šli s námi na front,

když jsme přešli do ruského vojska,
nemůžu si teď ale vzpomenout

na jejich jména a odkud' byli, snad ty si
vzpomeneš na někoho, s

kým si se tam tak stýkal, rád bych věděl,
kdo tam je od našeho 28.

213

regimentu?“

Místo odpovědi sáhl mu Švejk starostlivě
na čelo, pak mu

prozkoumal tepnu a nakonec ho odvedl k

malému okénku a

požádal ho, aby vyplázl jazyk. Celé té
procedure se ničema nijak

nebránil, domnívaje se, že se snad jedná o
určitá spiklenecká

znamení. Potom Švejk počal bušit na
dveře, a když se ho hlídka

přišla zeptat, proč dělá rámus, žádal česky
i německy, aby ihned

zavolali doktora, poněvadž toho muže,
kterého mu sem dali, chytá

se fantaz.

Nebylo to však nic platné, pro toho muže
si hned nikdo nepřišel.

Zůstal tam zcela klidně a blábolil dále
cosi o Kyjevu a že Švejk tam

rozhodně viděl, jak mašíroval mezi
ruskými vojáky.

„Voni se museli rozhodně napít bahnitý
vody,“ řekl Švejk, „jako

ten mladej Týneckej od nás, člověk jinak
rozumnej, ale jednou se

pustil na cesty a dostal se až do Itálie.
Taky vo ničem jiným nemluvil

než vo tej Itálii, že jsou tam samý bahnitý
vody a nic jinýho

památnýho. A taky dostal z tý bahnitý
vody zimnici. Chytalo ho to

čtyřikrát do roka. Na Všechny svatý, na
sv. Josefa, na Petra a Pavla a

na Nanebevstoupení Panny Marie. Když
ho to chytlo, tak všechny

lidi, úplně cizí a neznámý, poznával
zrovna jako voni. Třebas v

elektrice oslovil kdekoho, že ho zná, že se
viděli na nádraží ve

Vídni. Všechny lidi, který potkával na
ulici, viděl buď na nádraží v

Miláně, nebo s nimi seděl ve Štýrském
Hradci v radničním sklepě

při víně. Když v tej době, kdy přišla na
něho ta bahenní horečka,

seděl v hospodě, tu všechny hosty
poznával, všechny viděl na tom

parníku, kterým jel do Benátek. Proti
tomu nebyl však žádnéj jinej

lék, než jako to udělal ten novej
ošetřovatel v Kateřinkách. Dostal na

starost jednoho nemocnýho na hlavu,
kterej celej boží den nic jinýho

nedělal, než že seděl v koutě a počítal:
,Jedna, dvě, tři, čtyři, pět, šest,

‘a zas od začátku: ,Jedna, dvě, tři, čtyři,
pět, šest.’ Byl to nějakej

profesor. Ten ošetřovatel moh zlostí
vyskočit z kůže, když viděl, že

ten blázen se přes šestku nemůže dál dostat. Začal to napřed s ním

po dobrým, aby řekl: sedum, vosum, devět, deset. Ale kdepak! Ten

profesorskej na to nedbal ani za mák. Sedí si v koutečku a počítá:

214

„Jeden, dva, tři, čtyři, pět, šest, ‘ a zas: Jeden, dva, tři, čtyři, pět, šest!’“

Tak se dožral, skočil na svého ošetřovance a dal mu, když řekl šest,

pohlavek. „Tady je sedum,‘ povídá, ,a tady je vosum, devět, deset.‘“

Co číslice, to pohlavek. Ten se chyt za

hlavu a optal se, kde se

nalézá. Když mu řek, že v blázinci,
upamatoval se již na všechno, že

se dostal do blázince kvůli nějaký kometě,
když vypočítával, že se

objeví napřesrok 18. července v šest hodin
ráno, a voni mu dokázali,

že ta jeho kometa shořela už před několika
milióny let. Toho

ošetřovatele jsem znal. Když se profesor
úplně vzpamatoval a byl

propuštěn, vzal si ho k sobě za sluhu. Von
neměl nic jinýho na práci

než každý ráno vysázet panu profesorovi

čtyry pohlavky, což on

vykonával svědomitě a přesně.“

„Já znám vaše všechny známé z Kyjeva,“
neúnavně pokračoval

zřízenec protišpionáže, „nebyl tam s vámi
takový tlustý a jeden

takový hubený? Ted’ nevím, jak se
jmenovali a od kterého byli

regimentu...”

„Z toho si nic nedělejte,“ těšil ho Švejk,
„to se může každému

stát, že si nezapamatuje všechny tlustý a
hubený lidi, jak se

jmenujou. Hubený lidi je ovšem těžší si

zapamatovat, poněvadž je

jich většina na světě. Voni tedy tvořejí většinu, jak se říká.“

„Kamaráde,“ ozval se naříkavě c. k. padouch, „ty mně nevěříš.

Vždyť nás čeká stejný osud.“

„Vod toho jsme vojáci,“ řekl Švejk nedbale, „kvůli tomu nás

matky porodily, aby nás rozsekali na hadry, až nás oblíknou do

mundúru. A my to rádi děláme, poněvadž víme, že naše kosti

nebudou zadarmo práchnivět. My padneme za císaře pána a jeho

rodinu, za kterou jsme vybojovali
Hercegovinu. Z našich kostí se

bude vyrábět špódium pro cukrovary, vo
tom už nám před lety

vykládal pan lajtnant Zimmer. ,Vy
svinská bando,‘ povídá, ,vy

nevzdělaní kanci, vy zbytečný, indolentní
vopice, vy těma

haksnama pletete, jako by neměly žádnou
cenu. Kdybyste padli

jednou ve vojně, tak z každého vašeho
hnátu udělají půl kilogramu

špódia, z muže přes dva kilogramy, hnáty
i pazoury dohromady, a

budou skrz vás filtrovat v cukrovarech
cukr, vy idioti. Vy ani nevíte,

215

jak ještě po smrti budete užitečný svým
potomkům. Vaši kluci

budou pít kafe voslazený cukrem, kerej
šel skrz vaše hnáty,

hňupové.‘ Já jsem se zamyslel, a von na
mne, vo čem přemejšlím.

,Poslušně hlásím,‘ povídám, ,tak si
myslím, že špódium z pánů

oficírů musí bejt vo hodně dražší než ze
sprostých vojáků.‘ Dostal

jsem za to tři dny ajnclíčka.“

Švejkův společník zatloukl na dveře a vyjednával cosi se stráží,

která volala do kanceláře.

Za chvíli přišel nějaký štábní šikovatel pro Švejkova společníka a

Švejk byl opět sám.

Při odchodu řekla stvůra hlasitě k štábnímu šikovateli, ukazujíc

na Švejka: „Je to můj starý kamarád z Kyjeva.“

Celých 24 hodin zůstal Švejk o samotě kromě těch chvil, kdy mu

přinesli jíst.

V noci dospěl k tomu přesvědčení, že

ruský vojenský plášť je

teplejší a větší než rakouský, a že
očichává-li myš v noci ucho

spícího člověka, že to není nic
nepříjemného. Švejkovi to připadalo

jako něžný šepot, ze kterého ho ještě za
šera probudili, když přišli

pro něho.

Švejk nedovede si dnes představit, jaká
vlastně soudní formace to

byla, před kterou ho to smutné ráno vlekli.
Že to je vojenský soud, o

tom nebylo žádné pochybnosti. Zasedal
dokonce nějaký generál,

pak plukovník, major, nadporučík,
šikovatel a nějaký pěšák, který

vlastně nic jiného nedělal, než druhým
zapaloval cigarety.

Švejka se také na mnoho netázali.

Ten major mezi nimi jevil o něco větší
zájem a mluvil česky.

„Vy jste zradil císaře pána,“ vybafl na
Švejka.

„Ježíšmarjá, kdy?“ vykřikl Švejk, „já že
jsem zradil císaře Pána,

našeho nej asnějšího mocnáře, pro kterého
jsem už tolik trpěl?“

„Nechte hloupostí,“ řekl major.

„Poslušně hlásím, pane majore, že zradit císaře pána není žádná

hloupost. My lid vojenský přísahali jsme císaři pánu věrnost, a

přísahu, jak zpívali v divadle, co věrný muž jsem splnil.“

„Zde to je,“ řekl major, „zde jsou důkazy vaší viny a pravdy.“

216

Ukázal na objemný svazek papírů.

Muž, kterého posadili k Švejkovi, dodal hlavní materiál.

„Vy se tedy ještě nechcete přiznat?“
otázal se major. „Vy jste

přece již potvrdil sám, že jste se
dobrovolně převlékl do ruské

uniformy jako příslušník rakouské
armády. Ptám se vás ještě

naposled: Byl jste k tomu někým nucen?“

„Udělal jsem to bez přinucení.“

„Dobrovolně?“

„Dobrovolně.“

„Bez nátlaku?“

„Bez nátlaku.“

„Víte, že jste ztracen?“

„Vím, “vod 91. regimentu mne už jistě
hledají, ale jestli dovolíte,

pane majore, malou poznámku vo tom, jak
se lidi dobrovolně

převlíkají do cizích šatů. Roku 1908,
někdy v červenci, koupal se

knihař Božetěch z Příčný ulice v Praze na
Zbraslavi ve starým

rameni Berounky. Šaty si dal do vrbiček a
náramně si liboval, když

později vlez k němu do vody ještě jeden
pán. Slovo dalo slovo,

škádlili se, stříkali po sobě, potápěli se až
do večera. Potom ten cizí

pán vylez z vody napřed, že musí k večeri.
Pan Božetěch ještě chvíli

zůstal sedět ve vodě a pak si šel pro šaty
do vrbiček a našel tam

místo svých rozbitý vandráců šaty a
lístek: „Dlouho jsem se

rozmejšlel: mám – nemám, když jsme se
spolu tak krásně bavili ve

vodě, tak jsem utrh kopretinu a poslední
otrhaný lístek bylo: mám!

Proto jsem si s nimi hadry vyměnil.
Nemusejí se bát vlézt do nich.

Vodvšivený jsou před tejdnem u okresu v
Dobříši. Podruhý si dají

lepší pozor na toho, s kým se koupají. Ve
vodě vypadá každý nahej

člověk jako poslanec, a je to třeba vrah.
Voni taky nevědí, s kým se

koupali. Za vykoupání to stálo. Ted' je
voda navečír nejlepší. Vlezou

si tam ještě jednou, aby se vzpamatovali.‘
– Panu Božetěchovi nic

jiného nezbývalo než čekat, až se zešeří, a
pak se oblékl do těch

vandrácových hadrů a namířil si to ku
Praze. Vyhýbal se okresní

silnici a šel přes luka po pěšinkách a
setkal se s četnickou patrolou z

Chuchle, která vandráka zatkla a odvedla
druhého dne ráno na

Zbraslav k okresnímu soudu, neboť to by moh říct každý, že je Josef

Božetěch, knihař z Příčný ulice v Praze, číslo 16.“

Zapisovatel, který více česky nerozuměl, pochopil, že obžalovaný

udává adresu svého spoluviníka, a proto se ještě jednou otázel: „Ist

das genau, Prag, No 16, Josef Bozetech?“

„Jestli tam ještě bydlí, to nevím,“ odpověděl Švejk, „ale tenkrát

tam v roce 1908 bydlel. Náramně hezky svazoval knihy, ale dlouho,

poněvadž je napřed musel přečíst a podle obsahu je vázal. Když dal

na knihu černou ořízku, to už to nikdo ani nemusel číst. To hned

věděl, že to moc špatně v tom románě dopadlo. Přejete si snad ještě

něco bližšího? Abych nezapomněl, sedával denně u Fleků a

vyprávěl obsah všech knih, které právě si dali k němu vázat.“

Major přistoupil k zapisovateli a šeptal si s ním, ten potom ve

spisech přeškrtoval adresu nového domnělého spiklence Božetěcha.

Potom pokračoval tento podivný soud na způsob náhlého soudu,

který aranžoval předsedající generál Fink von Finkenstein.

Jako má někdo koníčka sbírat krabičky od sirek, tak zase

koníčkem tohoto pána bylo organizovat náhlé soudy, ačkoliv ve

většině případů bylo to proti vojenskému soudnímu řádu.

Tento generál říkával, že žádných auditorů nepotřebuje, že to

sezve dohromady a za tři hodiny že každý chlap musí viset. Dokud

byl na frontě, tak u něho o náhlý soud
nikdy nebyla nouze.

Jako někdo pravidelně musí si denně
zahrát partii šachu,

kulečníku nebo mariáš, tak tento
znamenitý generál sestavoval

denně náhlé polní soudy, předsedal jim a
hlásil s velkou vážností a

radostí mat obžalovanému.

Kdyby člověk chtěl být sentimentálním,
tak by napsal, že tento

člověk měl na svědomí hodně tuctů lidí,
zejména tam na východě,

kde zápasil, jak říkal, s velkoruskou

agitací mezi haličskými

Ukrajinci. Z jeho stanoviska nemůžeme
však mluvit, že by měl

někoho na svědomí.

To u něho neexistovalo. Když dal pověsit
učitele, učitelku, popa

nebo celou rodinu na základě rozsudku
svého náhlého soudu,

vracel se klidně do své ubikace, jako když
se spokojeně vrací z

218

hospody domů vášnivý hráč mariáše a
přemýšlí o tom, jak mu dali

flek, jak on dal re, oni supre, on tuti, oni

boty, a jak on to vyhrál a

měl sto a sedmu. Považoval věšení za něco prostého a přirozeného,

za jakýsi denní chléb a při rozsudcích dosti často zapomínal na

císaře pána a už ani neříkal: „Jménem Jeho Veličenstva odsuzujete

se k smrti provazem,“ ale pronášel: „Odsuzuji vás.“

Někdy nalézal ve věšení i komickou stránku, o čemž také jednou

psal své manželce do Vídně: „...nebo například, má drahá,

nedovedeš si představit, jak jsem se

předešle nasmál, když před

několika dny odsoudil jsem jednoho
učitele pro vyzvědačství. Mám

vycvičeného člověka, který to věší, má již
větší praxi, je to jeden

šikovatel, a ten to dělá ze sportu. Byl jsem
ve svém stanu, když po

rozsudku přišel ten šikovatel ke mně a ptá
se mne, kde má toho

učitele pověsit. Řekl jsem mu, že na
nejbližším stromě, a nyní si

považ tu komičnost situace. Byli jsme
uprostřed stepi, kde do

nedozírna nic jiného jsme neviděli než

trávu a na míle cesty ani

stroměčku. Rozkaz je rozkaz, proto
šikovatel vzal učitele s sebou s

eskortou a jeli hledat strom. Vrátili se až
večer, opět s učitelem.

Šikovatel přišel ke mně a ptá se mne opět:
,Na čem mám pověsit

toho chlapa?‘ Vynadal jsem mu, že přece
můj rozkaz byl: na

nejbližším stromě. Řekl, že se tedy ráno o
to pokusí, a ráno přišel

celý bledý, že učitel do rána zmizel.
Připadalo mně to tak směšné, že

jsem všem odpustil, kteří ho hlídali, a

ještě jsem udělal vtip, že se ten

učitel patrně sám šel poohlédnout po
nějakém stromě. Tak vidíš, má

drahá, že se zde nijak nenudíme, a řekni
malému Viloušovi, že ho

tatínek líbá a že mu brzo pošle živého
Rusa, na kterém bude

Viloušek jezdit jako na koníčkoví. Ještě
ti, má drahá, si vzpomínám

na jeden směšný případ. Věšeli jsem
onehdy jednoho žida pro

vyzvědačství. Chlap se nám připletl do
cesty, ačkoliv tam neměl co

dělat, a vymlouval se, že prodává cigarety.

Tedy visel, ale jen

několik vteřin, provaz se s ním přetrhl a
on spadl dolů, hned se

vzpamatoval a křičel na mne: „Pane
generále, já jdu domů, už jste

mě pověsili, a podle zákona nemohu být
za jednu věc dvakrát

pověšen.“ Dal jsem se do smíchu a žida
jsme pustili. U nás je, má

219

drahá, veselo...”

Když se generál Fink stal velitelem
posádky pevnosti Přemyšlu,

neměl již tolik příležitosti pořádat

podobné cirkusy, proto s velkou

radostí chopil se Švejkova případu.

Švejk tedy stál před tím tygrem, který
sedě v popředí za dlouhým

stolem, kouřil cigaretu za cigaretou, dával
si překládat výpovědi

Švejkovy, přičemž souhlasně kýval
hlavou.

Major podal návrh, aby telegraficky byl
učiněn dotaz na brigádu

kvůli zjištění, kde se nyní nalézá 11.
pochodová setnina 91. pluku,

ku které obžalovaný patří dle jeho údajů.

Generál proti tomu vystoupil a prohlásil,
že se tím zdržuje

náhlost soudu a pravý význam tohoto
zařízení. Je zde přece úplné

doznání obžalovaného, že se oblékl do
ruské uniformy, potom jedno

důležité svědectví, kde se přiznal
obžalovaný, že byl v Kyjevě.

Navrhuje tudíž, aby se odebrali k poradě,
aby pronesen mohl býti

rozsudek a ihned vykonán.

Major trval však na svém, že je třeba
zjistit totožnost

obžalovaného, poněvadž celá záležitost

jest neobyčejně politicky

důležitou. Zjištěním jeho totožnosti může se přijít na další styky

obviněného s jeho bývalými kamarády z oddílu, ku kterému patřil.

Major byl romantický snílek. Mluvil ještě o tom, že vlastně se

hledají jakési nitky, že nestačí člověka odsoudit. Odsouzení že je

jedině výslednicí určitého vyšetřování, které zahrnuje v sobě nitky,

kteréžto nitky... Nemohl se z těch nitek dostat, ale všichni mu

rozuměli, souhlasně kývali hlavou,

dokonce i pan generál, kterému

se ty nitky tak zalíbily, že si představoval,
jak na majorových nitkách

visí nové náhlé soudy. Proto také již více
neprotestoval, aby u

brigády bylo zjištěno, zdali Švejk
skutečně přísluší k 91. pluku a kdy

asi přešel k Rusům, v době kterých
operací 11. marškumpanie.

Švejk po tu celou dobu debaty byl střežen
na chodbě dvěma

bajonety, potom byl opět přiveden před
soud a ještě jednou otázan,

ke kterému pluku vlastně patří. Potom ho

přestěhovali do
garnizónního vězení.

Když se generál Fink vrátil po
nezdařeném náhlém soudu domů,

220

lehl si na pohovku a přemítal, jak by
vlastně urychlil celé jednání.

Byl pevně přesvědčen, že odpověď zde
bude brzo, ale že už to

přece nebude ta rychlost, kterou jeho
soudy vynikaly, poněvadž

ještě potom přijde duchovní útěcha
odsouzence, čímž se rozsudek

zbytečně zdrží o dvě hodiny.

„Je to jedno,“ pomyslí si generál Fink,
„můžeme mu poskytnout

duchovní útěchu napřed, před rozsudkem,
ještě než přijdou zprávy

z brigády. Viset bude stejně.“

Generál Fink dal zavolat k sobě polního
kuráta Martince.

Byl to jeden nešťastný katecheta a kaplan,
odněkud z Moravy,

který měl takového neřáda faráře nad
sebou, že se raději dal na

vojnu. Byl to doopravdy nábožensky
založený muž, který s lítostí v

srdci vzpomínal na svého faráře, který
pomalu, ale jistě propadá

zkáze. Vzpomínal, jak jeho farář chlastal
slivovici jako duha a jak

mu jednou v noci mermomocí strkal do
postele nějakou potulnou

cikánku, kterou našel za vesnicí, když se
potácel z vinopalny.

Polní kurát Martinec představoval si, že
jsa ve službách duchovní

útěchy raněným a umírajícím na bojišti,
vykoupí i hříchy svého

zpustlého faráře, který vrací se v noci
domů, nesčíslněkrát ho

vzbudil a vypravoval mu:

„Jeníčku, Jeníčku! Macatá děvka, to je můj celý život.“

Jeho naděje se nesplnily. Házeli ho po garnizónách, kde vůbec

neměl nic jiného na práci než v garnizónním chrámu jednou za

čtrnáct dní před mší kázat vojákům z posádky a odolávat pokušení,

které vycházelo z důstojnického kasina, kde vedly se takové řeči, že

v porovnání s nimi byly macaté děvky jeho faráře nevinnou

modlitbičkou k andělu strážci.

Obyčejně teď býval volán ke generálu
Finkovi v době velikých

operací na bojišti, kdy se mělo slavit
nějaké vítězství rakouské

armády, tu se stejnou zálibou jako náhlé
soudy aranžoval generál

Fink slavné polní mše.

Potvora Fink byl takový rakouský
vlastenec, že se nemodlil za

vítězství říšskoněmeckých zbraní nebo
tureckých. Když říšští Němci

někde vyhráli nad Francouzi nebo
Angličany, opomenul to úplným

mlčením od oltáře.

Nepatrná vítězná rakouská šarvátka
výzvědné rakouské hlídky s

ruskou přední stráží, kterou nafoukl štáb
na ohromnou mýdlovou

bublinu porážky celého armádního sboru,
dala podnět generálu

Finkovi k slavnostním bohoslužbám,
takže nešťastný polní kurát

Martinec měl dojem, že generál Fink je
současně též nejvyšší hlavou

katolické církve v Přemyšlu.

Generál Fink také rozhodoval o tom, jaký
pořad bude mít při

takové příležitosti mše, a nejraději by si
byl vždy přál něco na
způsob Božího těla s oktávou.

Měl též ve zvyku, že když při mši bylo již
ukončeno

pozdvihování, přicválal na cvičiště na
koni k oltáři a zvolal třikrát:

„Hurá – hurá – hurá!“

Polní kurát Martinec, duše zbožná a
spravedlivá, jeden z těch

málo, kteří ještě věřili v pána boha, nerad
chodíval ke generálovi

Finkovi.

Po všech instrukcích, které mu dával

velitel garnizónní posádky,

dával vždycky generál Fink něco ostrého
nalít a potom mu

vypravoval nejnovější anekdoty z
nejblbějších svazečků, které pro

vojsko byly vydány v Lustige Blätter.

Měl celou knihovnu takových svazečků s
pitomými názvy jako

Humor v tornistře pro oči i uši,
Hindenburgovy anekdoty,

Hindenburg v zrcadle humoru, Druhá
tornistra plná humoru,

naládovaná Felixem Schlemprem, Z
našeho gulášového kanónu,

Šťavnaté granátové třísky ze zákopů, nebo
tyto hovadiny: Pod

dvojitým orlem, Vídeňský řízek z c. k.
polní kuchyně. Ohřál Artur

Lokesch. Někdy mu také předzpěvoval ze
sbírky veselých

vojenských písní Wir müssen siegen,
přičemž naléval neustále něco

ostrého a nutil polního kuráta Martince,
aby pil a hulákal s ním.

Potom vedl oplzlé řeči, při kterých kurát
Martinec se steskem v srdci

vzpomínal na svého faráře, který si v
ničem nezadal generálovi

Finkovi, pokud se týkalo tlustých slov.

Kurát Martinec pozoroval s hrůzou, že
čím více chodí ke

generálovi Finkovi, tím více mravně
upadá.

222

Počaly nešťastníkovi lahodit likéry, které
tam pil u generála, a

také generálovy řeči začaly se mu
pomalounku zamlouvat, dostával

zpustlé představy a kvůli kontušovce,
jeřabince a pavučinám na

lahvích starého vína, které mu předkládal
generál Fink, zapomínal

na pánaboha a mezi řádkami breviáře
tancovaly mu holky z

vypravování generálova. Odpor k
návštěvám u generála pomalu se
zmírňoval.

Generál oblíbil si kuráta Martince, který
se mu prvně představil

jako nějaký svatý Ignác z Loyoly a
pomalu přizpůsoboval se

generálovu okolí.

Jednou pozval generál k sobě dvě
sestřičky z polního špitálu,

které tam vlastně ani nesloužily, jenom
byly tam připsány kvůli

platu a zvětšovaly si své příjmy lepší
prostitucí, jak to bývalo

zvykem v těch těžkých dobách. Dal
zavolat polního kuráta

Martince, který již upadl tak dalece do
osidel d'ábla, že po

půlhodinové zábavě vystřídal obě dámy,
přičemž tak říjel, že

poslintal celou podušku na pohovce.
Potom dlouhou dobu vyčítal si

toto zpustlé jednání, ačkoliv to nemohl ani
napraviti tím, když tu

noc, vraceje se domů, klečel omylem v
parku před sochou stavitele a

starosty města, mecenáše pána
Grabowského, který získal si velké

zásluhy o Přemyšl v letech osmdesátých.

Jenom dupot vojenské hlídky míchal se do
jeho vroucích slov:

„Nevcházej v soud se služebníkem svým,
neboť nižádný člověk

nebude ospravedlněn před tebou, nedáš-li
ty mu odpuštění všech

hříchů jeho, nechat' mu tedy, prosím tebe,
není těžký výrok tvůj.

Pomoci tvé žádám a doporučuji v ruce tvé,
pane, ducha svého.“

Od té doby učinil několikrát pokus,

kdykoliv ho zavolali ke

generálovi Finkovi, zřeknouti se všech
pozemských rozkoší a

vymlouval se přitom na zkažený žaludek,
považuje tuto lež za

nutnou, aby jeho duše nezakusila
pekelných útrap, neboť současně

nahlížel, že disciplína vojenská vyžaduje,
když feldkurátovi řekne

generál: „Chlastej, kamaráde,“ aby ten
chlastal již ze samotné úcty k

představenému.

Někdy se mu to ovšem nepodařilo,
zejména když generál po

slavných polních bohoslužbách pořádal
ještě slavnostnější žranice

na účet garnizónní pokladny, kde potom v
účtárně to všelijak

stloukali dohromady, aby také z toho něco
trhli, tu si vždy potom

představoval, že je morálně pohřben před
tváří Hospodinovou a

třesoucím se učiněn jest.

Chodil potom jako v mátohách, a
neztrácejí při tom chaosu víru

v boha, zcela vážně už začal přemýšlet o
tom, zdali by se neměl

každodenně pravidelně mrskat.

V podobné náladě dostavil se i nyní na pozvání generála.

Generál Fink vyšel mu vstříc celý rozzářený a rozradostnělý.

„Slyšel jste již,“ volal mu jásavě vstříc, „o mém náhlém soudu?“

Budeme všet jednoho vašeho krajana.“

Při slově ‚krajana‘ podíval se polní kurát Martinec utrápeně na

generála. Již několikráte odmítl domněnku, že by byl Čechem, a

vysvětlil již bezpočtukráte, že k jejich moravské farnosti patří dvě

obce, česká i německá, a že on kolikrát
musí jeden týden kázat pro

Čechy a druhý pro Němce, a poněvadž v
české obci není žádná

česká škola, jenom německá, proto že on
musí vyučovat v obou

obcích německy, a proto on není žádný
Čech. Tento logický důvod

dal jednou podnět jednomu majorovi u
stolu k poznámce, že ten

polní kurát z Moravy je vlastně obchod se
smíšeným zbožím.

„Pardon,“ řekl generál, „zapomněl jsem,
není to váš krajan. Je to

Čech, přeběhlík, zrádce od nás, sloužil
Rusům, bude viset. Zatím

však jaksi kvůli formě zjišťujeme jeho
identitu, to nevadí, viset bude

hned, jakmile dojde telegrafická
odpověď.“

Usazuje polního kuráta vedle sebe na
pohovku, pokračoval

generál vesele: „U mě když je náhlý soud,
musí odpovídat také

skutečně náhlosti tohoto soudu, to je můj
princip. Když jsem byl

ještě za Lvovem na počátku války, docílil
jsem toho, že jsme chlapa

pověsili za tři minuty po rozsudku. To byl ovšem žid, ale jednoho

Rusína jsme oběsili za pět minut po naší poradě.“

Generál se dobromyslně zasmál: „Oba náhodou nepotřebovali

duchovní útěchy. Žid byl rabínem a Rusín popem. Tento případ je

ovšem jiný, zde se jedná o to, že budeme všichni katolíci. Přišel jsem

224

na kapitální myšlenku, aby se to potom nezdržovalo, že mu

poskytnete duchovní útěchu napřed, jak

říkám, aby se to

nezdržovalo.“

Generál zazvonil a poručil sluhovi:
„Přines dvě z té včerejší

baterie.“

A naplňuje za chvíli polnímu kurátovi
sklenici na víno, pravil

přívětivě: „Utěšte se trochu před duchovní
útěchou...“

Ze zamřížovaného okna, za kterým seděl
Švejk na kavalci, ozýval

se v tento hrozný čas jeho zpěv:

My vojáci, my jsme páni,

nás milujou holky samy,

my fasujem peníze,

máme se všady dobře...

Cárará... Ein, zwei...

225

2' DUCHOVNÍ ÚTĚCHA

Polní kurát Martinec v pravém slova
smyslu nepřišel k Švejkovi,

ale veplul k němu jako baletka na jevišti.
Nebeské touhy a láhev

starého gumpoldskirchen činily ho v této
dojemné chvíli lehkým

jako pírko. Zdálo se mu, že se přibližuje v

této vážné a posvátné

chvíli blíže k bohu, zatímco se přibližoval
k Švejkovi.

Zavřeli za ním dveře, zanechali oba o
samotě a on nadšeně řekl k

Švejkovi, který seděl na kavalci: „Milý
synu, já jsem polní kurát

Martinec.“

Toto oslovení zdálo se mu po celé cestě
sem nejvhodnějším a jaksi

otcovsky dojemným.

Švejk vstal ze svého pelechu, potřásl
bodře rukou polnímu

kurátovi a řekl: „Mě velice těší, já jsem

Švejk, ordonanc 11.

marškumpanie 91. regimentu. Nedávno
nám přeložili kádr do

Brucku nad Litavou, tak si pěkně sednou
vedle mne, pane feldkurát,

a vypravujou mně, proč voni sou zavřenej.
Voni sou přece v ranku

oficíra, tak jim gebíruje oficírskej arest
při garnizóně, kdepak tady,

vždyť je na tom kavalci plno vší. Někdy
ovšem se stává, že někdo

neví, kam vlastně arestem patří, ale to se
splete v kanceláři nebo

náhodou. Jednou jsem vám seděl, pane

feldkurát, v arestě v

Budějovicích u pluku a přivedli ke mně
jednoho kadetštelfrtrétra.

Takovej kadetštelfrtrétr, to bylo něco
podobného jako feldkuráti, ani

prase, ani myš, řval na vojáky jako oficír,
a když se něco stalo, tak ho

zavírali mezi sprostej manšaft. Byli to
vám, pane feldkurát, takoví

bastardi, že je nepřijímali na mináž do
untroficírský kuchyně, na

mináž pro manšaft neměli právo, to byli
vejš, a oficírsmináž jim zase

negebírovala. Měli jsme jich tam tenkrát

pět a ze začátku vám to

žralo v kantýně samý syrečky, poněvadž
mináž nikde nedostali, až

tam na ně přišel takhle jednou obrlajtnant
Wurm a zakázal jim to,

poněvadž prej se to nesrovnává se ctí
kadetštelfrtrétrů, chodit do

kantýny pro manšaft. Ale co měli dělat, do
oficírskantýny je

nepouštěli. Tak viseli ve vzduchu a prošli
za několik dní takovou

cestou utrpení, že jeden z nich skočil do
Malše a jeden zběh od

pluku a za dva měsíce do kasáren psal, že
je v Maroku ministrem

vojenství. Byli čtyři, poněvadž toho z
Malše vylovili živýho,

poněvadž von v rozčilení zapomněl, když
tam skákal, že umí plavat

a že udělal zkoušku v plavectví s
výborným prospěchem. Dodali ho

do nemocnice a tam si s ním zas nevěděli
rady, jestli ho mají přikrejt

oficírskou dekou anebo vobyčejnou pro
manšaft. Tak našli tedy

cestu a nedali mu vůbec žádnou deku a
zabalili ho jenom do

mokrýho prostěradla, takže von za půl
hodiny prosil, aby ho pustili

zpátky do kasáren, a to byl právě ten,
kterýho zavřeli ke mně ještě

celýho mokrýho. Seděl tam asi čtyři dni a
liboval si, poněvadž tam

dostával mináž, arestantskou sice, ale
mináž, byl na svém jistým, jak

se říká. Pátej den si pro něho přišli a von
se potom za půl hodiny

vrátil pro čepici a plakal vám radostí.
Povídá mně:, Přišlo konečně

vo nás rozhodnutí. Vode dneška budeme
kadetštelfrtrétri zavírání

na hauptvaše mezi oficírama, na mináž
budeme si připlácet do

oficírský kuchyně, a až se oficíři najedí,
tak teprve dostanem my jíst,

spát budeme s manšaftem a kafe budem
dostávat taky vod

manšaftskuchyně a fasovat budem tabák
taky s manšaftem.““

Teprve nyní se tak dalece vzpamatoval
polní kurát Martinec, že

přerušil Švejka větou, která svým
obsahem nepatřila nijak

předcházejícímu rozhovoru:

„Ano, ano, milý synu! Jsou věci mezi

nebem a zemí, o kterých

sluší uvažovati s vroucím srdcem a s
plnou důvěrou v nekonečné

milosrdenství boží. Přicházím, milý synu,
poskytnouti ti duchovní

útěchy.“

Zamlčel se, poněvadž to všechno se mu
jaksi nehodilo. Po cestě

již si sestavoval celý náčrtek řeči, ve které
nešťastníka přivede k

rozjímání o jeho životě a jak mu bude
odpuštěno tam nahoře, když

se bude kát a projeví účinnou lítost.

Nyní přemýšlel, jak dál navázat, ale

předešel ho Švejk otázkou,
jestli má cigaretu.

Polní kurát Martinec nenaučil se doposud
kouřit. To bylo také

jediné, co si vlastně zachoval ze
životosprávy, než sem přijel. Někdy

u generála Finka, když už měl trochu v
hlavě, zkoušel kouřit

227

britanika, ale hned mu všechno šlo ven,
přičemž měl dojem, že mu

andělíček strážce výstražně lechtá v krku.

„Nekouřím, milý synu,“ odpověděl

Švejkovi s neobyčejnou

důstojností.

„To se divím,“ řekl Švejk. „Znal jsem mnoho feldkurátů a ti

kouřili jako špirituska na Zlíchově. Feldkuráta si vůbec nemůžu

představit, aby nekouřil a nepil. Jenom jednoho jsem znal, kterej

nešlukoval, ale ten zas raději místo kouření žvejkal tabák a při

kázání poplival celou kazatelnu. — Vodkud'pak sou, pane

feldkurát?“

„Od Nového Jičína,“ skleslým hlasem

ozval se c. k. dp. Martinec.

„To snad znali, pane feldkurát, nějakou
Růženu Gaudrsovou,

byla předloni zaměstnána v jedný vinárně
v Platněřský ulici v Praze

a žalovala vám najednou osmnáct lidí pro
paternitu, poněvadž se jí

narodily dvojčata. To jedno z těch dvojčat
mělo jedno voko modrý a

druhý hnědý, to druhý dvojče mělo jedno
voko šedý a druhý černý,

tak vona předpokládala, že už jsou v tom
angažovaný čtyři páni s

podobnejma vočima, kteří tam do tý

vinárny chodili a něco s ní měli.

Potom to jedno z dvojčat mělo chromou
nožičku jako jeden

magistrátní rada, který tam taky chodil, a
to druhý zas mělo šest

prstů na jedný noze jako jeden poslanec,
kterej tam bejval denním

hostem. A teď si představějí, pane
feldkurát, že takovejch hostů tam

chodilo vosumnáct, a ta dvojčata vod
každýho měla nějaký

znamínko, vod všech těch vosumnácti, s
kerejma vona chodila buď

na privát, nebo do hotelu. Nakonec soud

rozhod, že otec při takovej

tlačenci je neznámý, a vona to nakonec
svedla na vinárníka a

žalovala vinárníka, u kterýho sloužila, ale
ten dokázal, že je už přes

dvacet let impotentní na základě operace
při nějakým zánětu

dolejších vokončetin. Voni ji pak
šupovali, pane feldkurát, k vám do

Novýho Jičína, z toho je nejlepší vidět, že
kdo baží vo moc, dostane

vobyčejně starýho kozla. Vona se měla
držet jednoho a netvrdit před

soudem, že jedno dvojčátko je vod pana

poslance a druhý vod pana

magistrátního rady anebo vod toho a vod toho. Každý narození

dítěte se dá lehce spočítat. Tolikátýho a tolikátýho jsem s ním byla v

228

hotelu a tolikátýho a tolikátýho se mně to narodilo. To se ví, když je

to normální porod, pane feldkurát. V takovejch abštajglách vždycky

se najde za pětku nákej svědek, jako podomek nebo pokojská, který

to vodpřísáhnou, že tam skutečně tu noc s ní byl a vona že mu řekla,

ještě když šli dolů po schodech: „A co když něco z toho bude?“ a von

že jí na to vodpověděl: „Neboj se, kanimůro, vo dítě se postarám.““

Polní kurát se zamyslíl a celá duchovní útěcha připadala mu nyní

nějak těžkou, třebasže měl již předtím celou osnovu vypracovanou,

co a jak bude s milým synem mluvit. O tom nejvyšším milosrdenství

v den posledního soudu, kdy vstanou všichni vojenští zločinci z

hrobů s oprátkou na krku, a poněvadž se káli, přijati jsou na milost

stejně jako ten lotr z Nového zákona.

Měl připravenu snad jednu z nejhezčích duchovních útěch, která

měla sestávat ze tří částí. Napřed chtěl pojednat o tom, že je smrt

oběšením lehká, když je člověk úplně usmířen s bohem. Vojenský

zákon že trestá provinilce pro jeho zradu spáchanou na císaři pánu,

který je otcem svých vojínů, takže na sebemenší poklesek jejich sluší

se dívati jako na otcovraždu, potupení otce. Potom chtěl dál

rozvinout svou teorii, že císař pán jest z

milosti boží, že jest bohem

ustanoven k řízení světských záležitostí,
tak jako papež jest

ustanoven k řízení duchovních věcí. Zrada
spáchaná na císaři jest

zradou spáchanou na samotném pánu bohu.
Čeká tedy vojenského

zločince kromě oprátky trest na věčnosti a
věčné zatracení zlolaje.

Jestli však světská spravedlnost nemůže
vzhledem k vojenské

disciplíně zrušit rozsudek a musí oběsit
zločince, není ještě všecko

ztraceno, pokud se týká druhého trestu na

věčnosti. Člověk to může

parírovat výborným tahem, pokáním.

Polní kurát představoval si tu
nejdojemnější scénu, která jemu

samotnému tam nahoře prospěje k
vymazání všech poznámek o

jeho činnosti a působení v bytě generála
Finka v Přemyšlu.

Jak na něho, odsouzence, potom v úvodě
zařve: Kaj se, synu,

klekněme si spolu! Opakuj za mnou, synu!

A jak potom touhle smradlavou,
zavšivenou celou bude se

ozývati modlitba: Bože, jehož vlastností

jest smilovávatí se vždycky

229

a odpouštěti, snažně tě prosím za duši
vojína tohoto, kteréž jsi

rozkázal odejítí z tohoto světa na základě
rozsudku náhlého

vojenského soudu v Přemyšlu. Dejž
infanteristovi tomuto pro jeho

úpěnlivé a úplné pokání, aby pekelných
útrap nezakusil, ale

věčných radostí požíval.

„S dovolením, pane feldkurát, už sedějí
pět minut jako zařezanej,

jako by jim ani do hovoru nebylo. Na nich
člověk hned pozná, že

jsou ponejprv v arestě.“

„Přišel jsem,“ řekl vážně polní kurát,
„kvůli duchovní útěše.“

„To je zvláštní, co pořád mají, pane
feldkurát, s tou duchovní

útěchou. Já, pane feldkurát, necejtím se
bejt tak silnej, abych jim

mohl nějakou útěchu poskytnout. Voni
nejsou ani první, ani

poslední feldkurát, kerej se dostal za
mříže. Vostatně, abych jim řekl

pravdu, pane feldkurát, já nemám tu

vejřečnost, abych mohl

někomu poskytovat útěchu v jeho těžkém
postavení. Jednou jsem to

zkusil, ale nedopadlo to příliš dobře,
hačnou si pěkně vedle a já jim

to povím. Když jsem bydlel v Opatovické
ulici, tak jsem tam měl

jednoho kamaráda, Faustýna, vrátnýho z
hotelu. Byl to moc hodnej

člověk, spravedlivej a příčinlivej. Znal
kdejakou holku z ulice, a

mohli by přijít, pane feldkurát, kterejkoliv
čas noční do hotelu k

němu a říct mu jen: „Pane Faustýne,

potřebuju nějakou slečnu,‘ a von

vám hned svědomitě se optal, jestli
blondýnku, brunetu, menší,

vyšší, tenkou, tlustou, Němkyni, Češku
nebo židovku, svobodnou,

rozvedenou nebo vdanou paničku,
inteligentní nebo bez

intelligence.“

Švejk přitulil se důvěrně k polnímu
kurátovi, a objímaje ho v

pasu, pokračoval: „Řekněme tedy, pane
feldkurát, že by řekli:

„Potřebuju blondýnu, nohatou, vdovu, bez
intelligence,‘ a za deset

minut byste ji měl v posteli i s křestním listem.“

Polnímu kurátovi počalo být horko, a Švejk mluvil dál, tiskna k

sobě mateřsky polního kuráta: „Ani by neřekli, pane feldkurát, jakej

měl pan Faustýn smysl pro mravnost a poctivost. Vod těch

ženskejch, kerý dohazoval a dodával do pokojů, nevzal vám ani

krejcar diškerece, a když se někdy některá z těch ženštin zapomněla

230

a chtěla mu něco podstrčit, měli vidět, jak

se rozčílil a začal na ni

křičet: ,Ty svině jedna, když prodáváš
svoje tělo a pášeš smrtelnej

hřích, nemysli si, že ten tvůj nějakej
šesták mně pomůže. Já nejsem

žádnej kuplíř, nestoudná běhno. Já to
dělám jedině z outrpnosti k

tobě, abys, když už ses tak spustila,
nemusela svou hanbu veřejně

vykládat kolemjdoucím, aby tě někde v
noci chytla patrola a tys

musela potom tři dni mejt na direkci.
Takhle seš aspoň v teple a

nikdo nevidí, kam až jsi klesla.‘ Von si to

vynahražoval na hostech,

když nechtěl brát peníze jako pasák. Měl svou sazbu: modrý voči

stály šesták, černý patnáct krejcarů, a von to všechno vypočet přímo

dopodrobna jako oučet na kousek papíru, kerej podal hostovi. Byly

to velmi přístupné ceny za zprostředkování. Na ženskou bez

intelligence byla přirážka šesták, poněvadž von vycházel z té zásady,

že taková sprostá nádoba víc pobaví než taková vzdělaná dáma.

Jednou kvečeru přišel ke mně pan Faustýn

do Opatovickej ulice

náramně rozčilenej a nesvůj, jako by ho
právě byli před chvílkou

vytáhli zpod ochrannýho rámu vod
elektriky a ukradli mu přitom

hodinky. Napřed vůbec nic nemluvil, jen
vytáhl z kapsy láhev

rumu, napil se, podal mně a řekl: „Pij.“
Tak jsme nemluvili nic, až

když jsme tu láhev vypili, von najednou
povídá: „Kamaráde, bud’

tak laskav, udělej mně něco k vůli. Otevři
vokno na ulici, já si na

vokno sednu a ty mě chytíš za nohy a

shodíš mě z třetího patra

dolů. Já už v životě nic jinýho
nepotřebuju, já mám tuhle poslední

outěchu, že se našel dobrej kamarád, kerej
mne sprovodí ze světa. Já

dál na světě bejt živ nemůžu, já poctivej
člověk sem žalovanej pro

kuplířství jako nákej pasák ze Židů. Náš
hotel je přeci prvotřídní,

všecky tři panský i moje žena mají knížky
a nejsou dlužni panu

doktorovi za vizitu ani krejcar. Máš-li
mne jen trošku rád, shod' mne

z třetího patra, dej mně tu poslední

outěchu.‘ Řekl jsem mu, aby si

tedy vylezl na okno, a shodil jsem ho dolů
na ulici. – Nelekají se,

pane feldkurát.“

Švejk vystoupil na pryčnu, přičemž vytáhl
s sebou polního

kuráta:

„Podívají se, pane feldkurát, já jsem ho
tedy takhle chytil a šup s

231

ním dolů.“

Švejk vyzvedl polního kuráta, spustil ho
na podlahu, a zatímco

poděšený polní kurát se sbíral ze země,
hovořil Švejk dále: „Tak

vidějí, pane feldkurát, že se jim nic
nestalo, a jemu taky ne, panu

Faustýnovi, vono to bylo asi jenom vo
tříkrát vejš. Von byl totiž ten

pan Faustýn úplně vožralej a zapomněl, že
já bydlím v Opatovickej

ulici docela v nízkém přízemí, a ne ve
třetím patře jako před rokem,

když jsem bydlel v Křemencovej ulici a
von ke mně chodil na

návštěvu.“

Polní kurát ze země poděšeně podíval se

na Švejka, který stojí

nad ním na pryčně, rozkládal rukama.

Kurátovi napadlo, že má co dělat se
šílencem, proto koktaje:

„Ano, milý synu, nebylo to ani třikrát tak
vysoko,“ šoupal se pomalu

pozpátku ku dveřím, na které začal tak
náhle bušit a přitom tak

strašně ječet, že mu hned otevřeli.

Švejk viděl zamříženým oknem, jak polní
kurát spěšně kráčí přes

nádvoří v průvodu stráže, přitom živě
gestikuluje.

„Teď ho vedou asi na magorku,“ pomyslí

si Švejk, seskočil z

pryčny, a procházeje se vojenským
krokem, zpíval si:

*Ten prstýnek, cos mi dala, ten já nosit
nebudu.*

Prachsakra, pročpak ne.

*Až já přijdu k svému regimentu,
do kvěru ho nabiju...*

Polního kuráta za několik minut nato
ohlašovali u generála

Finka.

U generála bylo opět jedno velké
shromáždění, ve kterém

vynikající úlohu hrály dvě příjemné dámy,
víno a likéry.

Bylo zde z důstojnického sboru celé
sestavení ranního náhlého

soudu, kromě obyčejného infanteristy,
který ráno jim zapaloval

232

cigarety.

Polní kurát veplul opět tak pohádkově
jako příšera do

shromáždění. Byl bledý, rozechvělý a
důstojný jako člověk, který je

si vědom, že byl nevinně zfackován.

Generál Fink, počínající si poslední dobou

velice důvěrně k

polnímu kurátovi, stáhl ho k sobě na
pohovku a napařeným hlasem

otázal se kuráta: „Co je s tebou, duchovní
útěcho?“

Přitom jedna z veselých dam hodila po
kurátovi memfiskou.

„Pijte, duchovní útěcho,“ řekl ještě
generál Fink, nalévaje vína

polnímu kurátovi do velikého zeleného
poháru. Poněvadž ten ihned

se nenapil, začal ho sám vlastnoručně
generál napájet, a kdyby

nebyl kurát statečně lokal, byl by ho

celého pobryndal.

Potom nastalo teprve dotazování, jak se
při poskytování

duchovní útěchy choval odsouzenec. Polní
kurát vstal a řekl hlasem

plným tragiky: „Zešílel.“

„To musela být znamenitá duchovní
útěcha,“ zasmál se generál,

načež se všichni dali do hrozného
chechtotu, přičemž obě dámy

začaly opět házet na kuráta memfisky.

Na konci stolu klímal v křesle major,
který již trochu přebral,

nyní se probudil ze své apatie, nalil rychle

do dvou vinných sklenic

nějakého likéru, rozrazil si cestu přes
židle k polnímu kurátovi a

přinutil zmámeného božího sluhu vypít to
s ním na bratrství. Potom

se zas odvalil na své místo a tloukl špačky
dál.

Tímto přípitkem na bratrství upadl polní
kurát do osidel d'ábla,

který natahoval na něho svou náruč ze
všech lahví na stole i z

pohledů a úsměvů veselých dam, které si
daly naproti němu nohy

na stůl, takže na polního kuráta koukal

Belzebub z krajkoví.

Do poslední chvíle neztrácel polní kurát
přesvědčení, že se hraje

o jeho duši a on sám že je mučedníkem.

Vyjádřil to také rozjímáním, které pronesl
k dvěma vojenským

sluhům generála, kteří ho odnášeli do
vedlejších pokojů na

pohovku: „Smutné sice, ale vznešené
divadlo otvírá se před vašima

očima, když nepředpojatou a čistou myslí
vzpomenete si na tolik

proslavených trpitelů, kteří stali se oběťmi
pro víru a jsou známi pod

jménem mučedníků. Na mně vidíte, jak
člověk nad všeliká utrpení

cítí se povýšen, když v jeho srdci obývá
pravda a ctnost, které ho

ozbrojují k dobytí slavného vítězství nad
nejstrašnějším utrpením.“

Tu ho obrátili obličejem ke stěně a on
ihned usnul.

Měl neklidný spánek.

Zdálo se mu, že ve dne vykonává funkce
polního kuráta a večer

že je vrátným v hotelu na místě vrátného
Faustýna, kterého Švejk

shodil z třetího poschodí.

Přicházely na něho ze všech stran ke
generálovi žaloby, že místo

blondýny přivedl hostovi brunetu, místo
rozvedené paní s

inteligencí že dodal vdovu bez
inteligence.

Probudil se ráno zpocený jako myš, měl
žaludek jako na vodě a

připadalo mu, že ten jeho farář na Moravě
je proti němu anděl.

234

**3' ŠVEJK OPĚT U SVÉ
MARŠKUMPANIE**

Onen major, který dělal auditora při
včerejším dopoledním líčení

se Švejkem, byla tatáž figura, která večer
u generála pila na bratrství

s polním kurátem a klímala.

Jisto bylo, že nikdo nevěděl, kdy a jak
major v noci od generála

odešel. Všichni byli v takovém stavu, že
nikdo nezpozoroval jeho

nepřítomnosti, generál si dokonce pletl,
kdo vlastně ze společnosti

mluví. Major nedlel již přes dvě hodiny ve
společnosti, ale generál

přesto kroutil si vousy, pitomě se

usmívaje volal: „Dobře jste to řekl,
pane majore.“

Ráno nemohli majora nikde najít. Jeho
plášť visel v předsíni,

šavle byla na věšáku, scházela jen jeho
důstojnická čepice.

Domnívali se, že snad usnul někde na
záchodě v domě, prohledali

všechny záchody, ale nenašli ho nikde.
Místo něho objevili v

druhém patře jednoho spícího nadporučíka
ze společnosti

generálovy, který spal vkleče, máje hubu
v díře, jak ho tu spánek

zastihl, když zvracel.

Major jako kdyby do vody zapadl.

Kdyby však byl se někdo podíval
zamřížovaným oknem, kde byl

zavřen Švejk, uviděl by, jak pod
Švejkovým ruským vojenským

pláštěm spí dvě osoby na jednom kavalci,
jak zpod pláště vykukují

dva páry bot.

S ostruhami patřily majorovi, bez ostruh
Švejkovi.

Oba leželi k sobě přituleni jako dvě
kot'ata. Švejk měl pracku pod

majorovou hlavou a major objímal Švejka

za pasem, tule se k němu

jako štěně k fence.

Nebylo v tom nic záhadného. Bylo to prostě uvědomění si svých

povinností ze strany pana majora.

Stalo se vám jistě někdy, že jste s někým seděli a pili po celou noc

až do druhého dne dopoledne, a najednou váš spolubesedník chytne

se za hlavu, vyskočí a vykřikne:

„Ježíšmarjá, já měl být v osm hodin

v úřadě.“ To je takzvaný záchvat povinnosti, který se dostavuje jako

jakýsi odštěpený produkt výčitek
svědomí. Takového člověka,

235

kterého chytne tento šlechetný záchvat,
nic neodvrátí od jeho

svatého přesvědčení, že musí okamžitě
vynahradiť v úřadě to, co

zameškal. To jsou ta zjevení bez
klobouků, která vrátní v úřadech

zachycují na chodbě a ukládají ve svém
pelechu na pohovku, aby se

prospala.

Podobný záchvat dostal i major.

Když se probudil v křesle, najednou mu

napadlo, že musí

okamžitě vyslechnouti Švejka. Tento
záchvat úřední povinnosti

vynořil se najednou tak rychle a byl
proveden bystře a odhodlaně,

že vůbec nikdo nezpozoroval zmizení
pana majora.

Zato však tím pádněji pocítili přítomnost
majorovu na strážnici

vojenského arestu. Vpadl jim tam jako
puma.

Šikovatel mající službu spal u stolu a
kolem všude dřímalo

ostatní mužstvo v nejružnějších polohách.

Major s čepicí na stranu spustil takovou
bandurskou, že ve všech

zarazil zívání, takže jejich obličej nabyly
šklebivého výrazu a na

majora díval se zoufale a pitvorně ne houf
vojáků, ale houf

sešklebených opic.

Major mlátil pěstí do stolu a řval na
šikovatele: „Vy indolentní

chlape, já už vám tisíckrát říkal, že vaše
lidi jsou zasranou svinskou

bandou.“ Obraceje se na vyjevené
mužstvo, křičel: „Vojáci! Vám

kouká blbost z očí, i když spíte, a když se

probudíte, tak se, chlapi,

tváříte, jako by každý z vás sežral vagón dynamitu.“

Následovalo potom dlouhé a vydatné kázání o povinnostech

všeho mužstva na strážnici a konečně vyzvání, aby mu otevřeli

ihned arest, kde je Švejk, že chce delikventa podrobiti novému

výslechu.

Tak se tedy dostal v noci major ke Švejkovi.

Přišel tam v tom stadiu, kdy se to v něm všechno, jak se říká,

rozleželo. Posledním jeho výbuchem bylo,
že poručil, aby klíče od
arestu byly mu odevzdány.

Šikovatel odmítl v jakémsi posledním
zoufalém připamatování si

svých povinností, což na majora působilo
nejednou velkolepým

dojmem.

236

„Vy zasraná svinská bando,“ křičel do
nádvoří, „kdybyste mi tak

dali klíče do ruky, já bych vám ukázal.“

„Poslušně hlásím,“ odpověděl šikovatel,
„že jsem nucen vás

zamknouti a postaviti kvůli vaší
bezpečnosti k arestantovi stráž. Až

si budete přát vyjít, račte, pane majore,
zabouchat na dveře.“

„Ty pitomečku,“ řekl major, „ty paviáne
jeden, ty velbloude, ty

myslíš, že já se bojím nějakého arestanta,
abys mně k němu stavěl

stráž, když ho budu vyslýchat.
Krucihimldonrvetr, zamkněte mne a
ať už jste venku!“

V otvoru nade dveřmi v zamřížované
lucerně vydávala

petrolejová lampa s přitáhnutým knotem
matné světlo, které sotva

stačilo k tomu, aby major našel
probuzeného Švejka, který trpělivě

vyčkával, stoje ve vojenském postoji u
svého kavalce, co se vlastně

vyvine z této návštěvy.

Švejk si vzpomněl, že bude nejlepší
odevzdat panu majorovi

raport, proto zvolal rázně: „Poslušně
hlásím, pane majore, jeden

zavřenej muž a jinak se nic nestalo.“

Major si najednou nemohl vzpomenout,
proč sem vlastně přišel,

proto řekl: „Ruht! Kde máš toho zavřeného muže?“

„To jsem, poslušně hlásím, pane majore, já,“ řekl hrdě Švejk.

Major však nedbal této odpovědi, neboť generálovo víno a likéry

vyráběly v jeho mozku poslední alkoholickou reakci. Zívl tak

strašně, že by se každému civilistovi vykloubily sanice. U majora

však toto zívnutí přemístilo jeho myšlení v ty mozkové záviny, kde

lidstvo chová dar zpěvu. Zapadl zcela nenuceně na Švejkův kavalec

na pryčně a takovým hlasem, jaký vyráží
podřezané podsvinče před

svým skonem, ječel:

Oh, Tannenbaum! Oh, Tannenbaum,

wie schön sind deine Blätter!

což opakoval několikrát za sebou, vplétaje
v tu píseň

nesrozumitelné skřeky.

237

Potom se převálil na záda jako malé
medvídě, skulil se do

kotouče a začal hned chrápat.

„Pane majore,“ budil ho Švejk, „poslušně

hlásím, že dostanou

vši.“

Nebylo to ale nic platné. Major spal, jako když ho do vody hodí.

Švejk podíval se něžně na něho a řekl:
„Tak tedy spinkej, ty

kořalo,“ a přikryl ho pláštěm. Později si
vlezl k němu, a tak je tedy k

sobě stulené našli ráno.

K deváté hodině, když shánka po majorovi
nabyla vrcholu, Švejk

vylezl z kavalce a uznal za vhodné
probudit pana majora. Zatřásl s

ním několikrát velice důkladně, odstranil

z něho ruský plášť, až

konečně major se na kavalci posadil, a
dívaje se tupě na Švejka,

hledal u něho rozluštění záhady, co se to s
ním vlastně stalo.

„Poslušně hlásím, pane majore,“ řekl
Švejk, „že zde byli již

několikrát z vachcimry se přesvědčit, jste-
li ještě naživu. Proto jsem

si dovolil vás nyní probudit, poněvadž já
nevím, jak obyčejně

dlouho spíte, abyste snad nepřespál. V
pivovaře v Uhřiněvsi byl

jeden bednář. Ten spal vždycky do šesti

hodin ráno, když ale

přespál, třebas jen čtvrt hodinky do čtvrt
na sedm, tak už potom

spal až do samého poledne, a to dělal tak
dlouho, až ho vyhodili z

práce, a von jim potom ze zlosti dopustil
se urážky církve a jednoho

člena našeho panujícího rodu.“

„Ty bejt blbej, vid’?“ řekl major ne bez
přídechu jakéhosi

zoufalství, poněvadž měl hlavu po
včerejšku jako křáp a nijak

nenacházel ještě odpovědi na to, proč zde
vlastně sedí, proč sem

chodili ze strážnice a proč ten chlap, který stojí před ním, žvaní

takové hlouposti, které nemají ani hlavy, ani paty. Připadalo mu to

všechno tak strašně podivné. Nejasně si vzpomínal, že zde již

jednou v noci byl, ale proč?

„Já zde už v noci bejt?“ otázel se s poloviční jistotou.

„Dle rozkazu, pane majore,“ odpověděl Švejk, „jak jsem

vyrozuměl, poslušně hlásím, ze řeči pana majora, pan major mě

přišel vyslechnout.“

A tu se majorovi rozbřesklo v hlavě a
podíval se na sebe, pak za

238

sebe, jako kdyby cosi hledal.

„Neračte se o nic starat, pane majore,“
řekl Švejk. „Probudil jste

se zrovna tak, jak jste sem přišel. Přišel
jste sem bez pláště, bez šavle

a s čepicí. Čepice je támhle, já jsem vám
ji musel vzít z ruky,

poněvadž jste si ji chtěl dát pod hlavu.
Parádní oficírská čepice, to je

jako cylindr. Vyspat se na cylindru, to
doved jenom nějaký pan

Karderaz v Loděnici. Ten se natáhl v
hospodě na lavici, dal si

cylindr pod hlavu, on totiž zpíval na
pohřbech a na každé pohřeb

chodil v cylindru, dal si cylindr pěkně pod
hlavu a vsugeroval si, že

ho nesmí promáčkout, a celou noc se
jaksi nad ním nepatrnou

tíhou těla vznášel, takže to cylindru vůbec
nic neuškodilo, ještě spíš

prospělo, poněvadž von, když se vobracel
ze strany na stranu, tak

ho svýma vlasama pomalu kartáčoval, až
ho vyžehlil.“

Major, který si již tedy uvědomil co a jak,
nepřestával se dívat

tupě na Švejka a jenom opakoval: „Ty
blbnout, vid’? Já tedy být zde,

já jít odtud’.“ Vstal, šel ke dveřím a
zabouchal.

Nežli přišli otevřít, řekl ještě k Švejkovi:
„Jestli telegram nepřijít,

že ty jseš ty, tedy ty viset!“

„Děkuji srdečně,“ řekl Švejk, „vím, pane
majore, že se velice o

mne staráte, ale jestli snad, pane majore,
jste zde nějakou na kavalci

chyt, buďte přesvědčen, že když je

malinká a má načervenalěj

zadeček, tak že je to sameček, jestli je
jenom jeden a nenajde se

taková dlouhá šedivá s načervenalými
proužky na bříšku, tak je

dobře, jinak by to byl páreček, a voni se ty
potvory úžasně

rozmnožujou, ještě víc než králíci.“

„Lassen Sie das,“ řekl sklesle major k
Švejkovi, když mu otvírali

dveře.

Major na strážnici nedělal už žádných
výstupů, zcela odměřeně

poručil, aby došli pro drožku, a za

drkocání drožky po mizerném

dláždění Přemyšlu měl v hlavě jen ty
představy, že delikvent je

blbec prvního řádu, ale že to bude patrně
přece jen nevinné hovado,

a pokud se týká jeho, majora, že mu nic
jiného nezbývá, než aby se

bud' zastřelil ihned, jak přijede domů,
nebo aby si poslal pro plášť a

šavli ke generálovi a jel se vykoupat do
městských lázní a po

239

vykoupaní zastavil se ve vinárně u
Vollgrubera, spravil si

povšechně chuť a na večer objednal si po telefonu lístek na představení do městského divadla.

Nežli dojel k svému bytu, rozhodl se pro to druhé.

V bytě čekalo ho malé překvapení. Přišel právě včas...

Na chodbě jeho bytu stál generál Fink, držel za límec jeho burše,

děsně si s ním počínal a řval na něho:
„Kde máš svého majora,

dobytku? Mluv, ty zvíře!“

Zvíře však nemluvílo, poněvadž modralo v obličejí, jak ho

generál škrtil.

Major ještě při vstupu k této scéně
postřehl, že nešťastný burš

pevně pod paždí svírá jeho plášť a šavli,
které patrně přinesl z

předsíně od generála.

Tato scéna počala majora velice bavit,
proto zůstal stát v

pootevřených dveřích a díval se dál na
utrpení svého věrného sluhy,

který měl tu vzácnou vlastnost, že
majorovi ležel už dávno v

žaludku pro různé zlodějny.

Generál na okamžik pustil zmodralého

burše, jedině kvůli tomu,

aby vytáhl z kapsy telegram, kterým
potom počal mlátit majorova

sluhu přes hubu a přes pysky, přičemž
křičel: „Kde máš svého

majora, dobytku, kde máš svého majora
auditora, dobytku, abys mu

mohl odevzdat telegram v úřední
záležitosti?“

„Zde jsem,“ zvolal major Derwota ve
dveřích, kterému

kombinace slov ‚major auditor‘ a
‚telegram‘ připomněla poznovu

jeho jisté povinnosti.

„Ach,“ vykřikl generál Fink, „ty se
vracíš?“ V přízvuku bylo tolik

jízlivosti, že major neodpověděl a zůstal
nerozhodně stát.

Generál mu řekl, aby šel s ním do pokoje,
a když se posadil za

stůl, hodil mu omlácený telegram o burše
na stůl a řekl mu

tragickým hlasem: „Čti, to je tvoje dílo.“

Zatímco major četl telegram, vstal generál
ze židle, běhal po

pokoji, porážel židle a taburetky, křičel:
„A přeci ho pověsím!“

Telegram byl tohoto znění:

*Pěšák Josef Švejk, ordonanc 11.
pochodové roty, ztratil se 16. t. m. na
přechodu Chyrów – Felštýn na služební
cestě jako zaopatřovač bytů.*

*Neprodleně dopravit pěšáka Švejka na
brigádní velitelství do Wojalycze.*

Major otevřel si stůl, vytáhl mapu a
zamyslel se nad tím, že

Felštýn je 40 kilometrů jihovýchodně od
Přemyšlu, takže jevila se

zde hrozná záhada, jak přišel pěšák Švejk
k ruské uniformě v

místech vzdálených přes sto padesát

kilometrů od fronty, když

pozice táhnou se v linii Sokal – Turze – Kozlów.

Když to major sdělil generálovi a ukázal mu na mapě místo, kde

se Švejk ztratil před několika dny dle telegramu, generál řval jako

býk, poněvadž vycit'oval, že se všechny jeho naděje o náhlém soudu

rozplynuly vniveč. Šel k telefonu, spojil se se strážnicí a dal rozkaz,

aby okamžitě k němu, do majorova bytu, přivedli arestanta Švejka.

Nežli byl rozkaz vyplněn, generál

nesčíslněkrát za hrozného

proklínání projevoval svou nelibost nad tím, že ho měl dát na své

riziko ihned pověsit beze všeho vyšetřování.

Major oponoval a mluvil něco o tom, že právo a spravedlnost si

podávají ruce, a řečnil vůbec ve skvělých periodách o spravedlivém

soudu, o justičních vraždách a vůbec o všem možném, co mu slina

přinesla na jazyk, neboť měl po včerejšku nehoráznou kočku, která

potřebovala se vymluvit. Když konečně

předvedli Švejka, major

žádal na něm vysvětlení, jak to bylo tam u Felštýna a co vlastně je s

tou ruskou uniformou.

Švejk to náležitě vysvětlil, podepřel to několika příklady ze svých

dějin lidských trampot. Když se ho potom major zeptal, proč to již

neřekl při výslechu před soudem, Švejk odpověděl, že se ho na to

vlastně nikdo neptal, jak se dostal do ruské uniformy, ale že všechny

otázky byly: „Přiznáváte se, že jste se dobrovolně a beze všeho

nátlaku oblékl do uniformy nepřítele?“
Poněvadž to byla pravda, že

nemohl nic jiného říct: „Ovšem – ano –
zajisté – tak jest –

bezesporu.“ Proto také přece odmítl s
rozhořčením nařčení, které

padlo u soudu, že zradil císaře pána.

„Ten muž je naprostý idiot,“ řekl generál
k majorovi. „Převlékat

241

se na hrázi rybníka do nějaké ruské
uniformy, kterou tam bůhví kdo

zanechal, dát se vřadit do partie ruských
zajatců, to může udělat

jenom blbec.“

„Poslušně hlásím,“ ozval se Švejk, „že opravdu sám na sobě

někdy pozoruju, že sem slabomyslněj, zejména takhle kvečeru...“

„Kuš, vole,“ řekl mu major a obrátil se ke generálovi s otázkou,

co tedy se má stát se Švejkem.

„Ať si ho oběsí u jeho brigády,“ rozhodl generál.

Za hodinu nato vedla eskorta Švejka na nádraží, aby ho

doprovodila do štábu brigády do Wojalycze.

V arestě zanechal Švejk po sobě malou památku, vyškrábav na

stěně kouskem dřívka ve třech sloupcích seznam všech polívek,

omáček a příkrmů, které jedl v civilu. Byl to jakýsi protest proti

tomu, že během 24 hodin nedali mu ani do úst.

Se Švejkem šel současně tento papír na brigádu:

*Na základě telegramu číslo 469 dodává se
pěšák Josef*

*Švejk, zběhlý od 11. pochodové roty, k
dalšímu řízení*

v štáb brigády.

Sama eskorta, sestávající ze čtyř mužů,
byla směsí národností. Byl

v ní Polák, Maďar, Němec a Čech, který
eskortu vedl a měl hodnost

frajtra a naparoval se vůči krajanovi
arestantovi, dávaje mu najevo

svou hroznou nadvládu. Když totiž Švejk
na nádraží projevil přání,

by dovoleno mu bylo se vymočit, řekl mu
frajtr docela hrubě, že

bude močit, až přijede k brigádě.

„Dobrá,“ řekl Švejk, „to mně musejí dát
písemně, aby se vědělo,

až mně praskne močovej měchýř, kdo mně
to udělal. Na to je zákon,
pane frajtře.“

Frajtr, chlap od volů, se lekl toho
močového měchýře, a tak

slavnostně na nádraží celá eskorta vedla
Švejka na záchod. Frajtr

vůbec po celé cestě dělal dojem sveřepého
člověka a tvářil se tak

nafoukaně, jako kdyby hned zítra měl
dostat přinejmenším hodnost

velitele armádního sboru.

Chyrów, poznamenal k

němu Švejk:

„Pane frajtr, když se na nich koukám, tak si vzpomínám vždycky

na nějakýho frajtra Bozbu, kterej vám sloužil v Tridentu. Toho když

jmenovali frajtre, tak hned ten první den najednou začal přibejvat

do vobjemu. Začínaly mu votýkat tváře a břicho se mu tak nafouklo,

že druhej den už mu ani erární kalhoty nestačily. A co bylo to

nejhorší, že mu začaly růst uši do délky. Tak ho dali na marodku a

regimentsarct povídal, že se to stává všem
frajtrům. Ze začátku že se

nafouknou, u některýho že to brzo přejde,
ale tohle že je takovej

těžkej případ, že by moh puknout,
poněvadž mu to de vod tý

hvězdičky na pupek. Aby ho zachránili,
museli mu tu hvězdičku

vodříznout, a von zas splasknul.“

Od té chvíle Švejk marně se snažil udržet
s frajtrům rozhovor a

vysvětlit mu přátelsky, proč se povšechně
říká, proč je frajtr

nešťestím kumpanie. Frajtr na to

neodpovídal kromě temných

výhružek, kdo se asi z obou bude smát, až
přijdou k brigádě. Krajan

se zkrátka neosvědčil, a když se ho Švejk
optal, odkud je,

odpověděl, že mu do toho nic není.

Švejk to zkoušel s ním všelijak.
Vypravoval mu, že to není

ponejprv, co ho vedou eskortou, ale že se
vždycky přitom dobře

bavil se všemi, kteří ho provázeli.

Frajtr ale mlčel dál a Švejk pokračoval:
„Tak se mně zdá, pane

frajtr, že jich muselo potkat ve světě

neštěstí, když ztratili řeč. Znal

jsem mnoho smutnejch frajtrů, ale takový
boží neštěstí, jako jste vy,

pane frajtr, odpustějí a nehněvají se,
jsem ještě neviděl. Svěřejí se

mně, co jich trápí, a může bejt, že jim
poradím, poněvadž voják,

kterýho vodějí eskortou, ten má vždy větší
zkušenosti než ti, co ho

hlídají. Nebo vědí co, pane frajtr, aby nám
cesta lepší utíkala,

vypravujou něco, třebas jak to u nich
vypadá v okolí, jestli tam mají

rybníky, nebo třebas je tam nějaká

zřícenina hradu, tak by nám

mohli vyprávět, jaká pověst se k tomu
víže?“

„Už toho mám dost,“ vykřikl frajtr.

„To sou šťastnej člověk,“ řekl Švejk,
„některej člověk nemá toho

243

nikdy dost.“

Frajtr zahalil se v naprosté mlčení, když
byl promluvil své

poslední slovo: „Voni ti to u brigády
vytmavějí, ale já se s tebou

abgébovat nebudu.“

V eskortě bylo vůbec velice málo zábavy.
Maďar se bavil s

Němcem zvláštním způsobem, jelikož
znal z němčiny jenom jawohl

a was? Když Němec mu cosi vykládal,
Maďar kýval hlavou a říkal

Jawohl, a když se Němec zamlčel, řekl
Maďar Was? a Němec spustil

znova. Polák z eskorty se držel
aristokraticky, nikoho si nevšímal a

bavil se sám pro sebe tím, že smrkal na
zem, používaje k tomu velice

dovedně palce pravé ruky, pak to
zádumčivě na zemi roztíral

kolbou ručnice a pak způsobně si utíral
zasviněnou kolbu o kalhoty,

přičemž si neustále pobručoval: „Svatá
Panno.“

„To toho moc neumíš,“ řekl k němu
Švejk. „Na Bojišti bydlel v

jednom sklepním bytě metař Macháček,
ten se vysmrkal na vokno a

rozmazal to tak dovedně, že z toho byl
vobraz, jak Libuše věští slávu

Prahy. Za každěj takovej vobraz dostal
vod ženy takový státní

stipendium, že měl hubu jako žok, ale von
toho nenechal a pořád se

v tom zdokonaloval. Byla to taky jediná jeho zábava.“

Polák mu na to neodpovídal a nakonec celá eskorta byla v

hlubokém mlčení, jako by jela na pohřeb a přemýšlela s pietou na

nebožtíka.

Tak se blížili ku štábu brigády do Wojalyzce.

Mezitím se u štábu brigády zběhly jisté velice podstatné změny.

Řízením štábu brigády byl pověřen plukovník Gerbich. To byl

pán velkých vojenských schopností, které

se mu vrazily do nohou

ve formě podágy. Měl však v
ministerstvu velice vlivné osobnosti,

které způsobily, že nešel do penze a
potloukal se nyní po různých

štábech větších vojenských formací, bral
zvýšené služné s

nejrozmanitějšími válečnými doplatky a
zůstával tak dlouho na

místě, dokud v záchvatu podágy nevyvedl
nějakou blbost. Potom

ho zase přeložili jinam a obyčejně bylo to
vlastně jakési povýšení. S

důstojníky při obědě obyčejně o ničem

jiném nemluvíval než o svém

244

oteklém palci na noze, který nabýval
občas hrozivých rozměrů,

takže musel nosit zvláštní velikou botu.
Při jídle bylo jeho nejmilejší

zábavou vypravovat všem, jak mu palec
mokvá a neustále se potí,

takže jej musí mít ve vatě, a ty výpotky že
jsou cítit jako zkysaná

hovězí polévka.

Proto také se vždycky s ním celý
důstojnický sbor s velkou

upřímností loučil, když odcházel na jiné

místo. Jinak byl velice

žoviální pán a choval se zcela přátelsky k
nižším důstojnickým

šaržím, kterým vykládal, co toho dřív,
dokud ho ještě tohle

nechytlo, dobrého vypil a snědl.

Když dopravili Švejka na brigádu a dle
rozkazu službu konající

důstojníka předvedli ho s patřičnými
listinami k plukovníkovi

Gerbichovi, seděl u něho v kanceláři
poručík Dub.

Za těch několik dní od pochodu Sanok –
Sambor poručík Dub

prodělal opět jedno dobrodružství. Za Felštýnem potkala totiž 11.

pochodová setnina transport koní, které vedli k dragounskému

pluku do Sadowe-Wisznie.

Poručík Dub ani sám vlastně nevěděl, jak se to stalo, že chtěl

ukázat nadporučíkovi Lukášovi své jezdecké umění, jak vyskočil na

jednoho koně, který s ním zmizel do údolí potoka, kde později našli

poručíka Duba pevně zasazeného v malém močálu, že by jej snad

ani nejdovednější zahradník nedovedl tak

zasadit. Když ho vytáhli

pomocí smyček, poručík Dub nestěžoval
si na nic, jenom tiše sténal,

jako kdyby dodělával. Tak ho přivezli ke
štábu brigády, jak táhli

kolem, a složili ho tam v malém lazaretu.

Za pár dní se vzpamatoval, takže lékař
prohlásil, že ještě dvakrát

nebo třikrát mu namažou záda a břicho
jóдовou tinkturou a že

potom může směle zas dostihnout svůj
oddíl.

Nyní seděl tedy u plukovníka Gerbicha a
vypravoval si s ním o

nejrůznějších nemocech.

Když spatřil Švejka, zvolal hlasem
velikým, neboť mu bylo

známo o záhadném zmizení Švejka před
Felštýnem: „Tak už tě zas

máme! Mnozí jako potvory putují a ještě
horší šelmy se vracejí. Ty jsi

taky jeden z nich.“

245

Kvůli doplnění sluší ještě poznamenati, že
poručík Dub při svém

dobrodružství s koněm utrpěl slabý otřes
mozku, proto se nesmíme

divit, že přistupuje těsněji k Švejkovi,

křičel ve verších, vyzýváje

boha k zápasu se Švejkem: „Otče, hle,
vzývám tě, dýmem halí mne

dunivá děla, děsivě míhá se svištivá střela,
řediteli bitev, vzývám tě,

Otče, ty doprovod' mne na tohodle
lumpa... Kdes byl tak dlouho,

pacholku? Jakou to máš uniformu na
sobě?“

Ještě sluší dodat, že plukovník stížený
dnou měl ve své kanceláři

všechno velice demokraticky zařízeno,
když právě neměl záchvatu.

Střídaly se u něho všechny možné šarže,

aby vyslechly jeho názory

na oteklý palec s příchutí zakyslé hovězí polévky.

V dobách, kdy plukovník Gerbich netrpěl záchvaty, bývalo v jeho

kanceláři vždy plno nejružnějších šarží, neboť on v takových

mimořádných případech byl velice veselý a hovorný a rád měl

kolem sebe posluchače, kterým by vypravoval sviňácké anekdoty,

což mu dělalo velice dobře a ostatním působilo tu radost, že se

nuceně smáli nad starými anekdotami,

které snad byly už v oběhu

za generála Laudona.

Služba u plukovníka Gerbicha byla v
takových dobách velice

lehká, všichni si dělali, co chtěli, a
kdekoliv v nějakém štábu objevil

se plukovník Gerbich, tam bylo jisto, že se
krade a dělají skopičiny

všeho druhu.

Také nyní nahrnulo se s předvedeným
Švejkem do kanceláře

plukovníka šarží nejružnějšího druhu a
čekalo, co se bude dít,

mezitímco plukovník studoval přípis ke

štábu brigády, sestavený

majorem z Přemyšlu.

Poručík Dub však pokračoval v rozmluvě se Švejkem svým

obvyklým, roztomilým způsobem: „Ty mne ještě neznáš, ale až mne

poznáš, tak strachy zcepeníš.“

Plukovník z listiny majorovy byl jelen, poněvadž major v

Přemyšlu diktoval ten spis ještě pod vlivem slabouninké otravy

alkoholem.

Plukovník Gerbich byl však přesto v dobré

náladě, poněvadž

včera i dnes pominuly mu nepříjemné
bolesti a jeho palec choval se

246

tiše jako beránek.

„Tak co jste vlastně provedl,“ otázal se
Švejka tak laskavým

tónem, že poručíka Duba píchlo u srdce a
přinutilo ho, aby místo

Švejka sám odpověděl:

„Muž ten, pane plukovníku,“ představoval
Švejka, „dělá ze sebe

blba, aby kryl svým idiotstvím svá
darebáctví. Nejsem sice

obeznámen s obsahem dodaného s ním
spisu, nicméně domnívám

se, že ten chlap zase něco provedl, ale ve
větším měřítku. Kdybyste

dovolil, pane plukovníku, abych se mohl
seznámiti s obsahem spisu,

mohl bych vám rozhodně dáti eventuelně
určité direktivy, jak s ním

naložit.“

Obraceje se na Švejka, řekl k němu česky:
„Ty mně piješ krev,

vid’?“

„Piju,“ odpověděl důstojně Švejk.

„Tak si ho představte, pane plukovníku,“
pokračoval německy

poručík Dub. „Nemůžete se ho na nic
optat, nemůžete s ním vůbec

promluvit. Jednou musí padnout kosa na
kámen a bude třeba ho

příkladně potrestat. Dovolte, pane
plukovníku...”

Poručík Dub zahloubal se do spisu
sestaveného majorem z

Přemyšlu, a když dočetl, zvolal slavnostně
k Švejkovi: „Teď je s

tebou amen, kam jsi dal erární uniformu?“

„Nechal jsem ji na hrázi rybníka, když

jsem zkoušel tyhle hadry,

jak se v nich ruskej vojákům chodí,“
odpověděl Švejk, „vono to

vlastně není nic jiného než vomyl.“

Švejk počal vyprávět poručíkovi Dubovi,
co všechno zkusil kvůli

tomu vomylu, a když skončil, zařval na
něho poručík Dub:

„Ted’ mě teprv poznáš. Víš, co to je,
ztrácet erární majetek, víš, co

to znamená, ty lotře, přijít ve válce o
uniformu?“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant,“
odpověděl Švejk, „že když

voják ztratí uniformu, že musí vyfasovat novou.“

„Ježíšmarjá,“ vykřikl poručík Dub, „ty vole, ty zvíře jedno, ty si

budeš tak dlouho zahrávat se mnou, že budeš po válce sto let

dosluhovat.“

Plukovník Gerbich, který doposud seděl klidně a rozšafně za

247

stolem, sešklebil se najednou strašlivě, neboť jeho doposud klidný

palec u nohy z mírného a klidného beránka proměnil se záchvatem

dny na řvoucího tygra, na elektrický proud
o 600 voltech, na úd

drcený pomalu kladivem na štěrk.
Plukovník Gerbich mávl jenom

rukou a zařval hrozným hlasem člověka
pomalu pečeného na rožni:

„Všechno ven! Podejte mi revolver!“

Tohle už všichni znali, a proto vyrazili
ven i se Švejkem, kterého

odtáhla stráž na chodbu. Jedině poručík
Dub zůstal a chtěl ještě v

této chvíli, která se mu zdála tak
příhodnou, nasadit na Švejka a řekl

šklebícímu se plukovníkovi: „Dovoluji si

upozorniti, pane

plukovníku, že tento muž...“

Plukovník zamňoukal a hodil po
poručíkovi kalamářem, načež

zděšený poručík Dub zasalutoval a řekl:
„Ovšem, pane

plukovníku,“ a zmizel ve dveřích.

Potom dlouho ozýval se z plukovníkovy
kanceláře řev a vytí, až

nakonec bolestné úpění umlklo. Palec
plukovníkův proměnil se

najednou opět v klidného beránka, záchvat
dny pominul, plukovník

si zazvonil a poručil, aby přivedli k němu

opět Švejka.

„Tak co je vlastně s tebou,“ otázal se plukovník Švejka, jako by z

něho všechno nepříjemné spadlo a kterému bylo tak volně a blaze,

jako by se povaloval v písku na břehu mořském.

Švejk, usmívaje se přátelsky na plukovníka, vyprávěl mu celou

svou odyseu, jak je ordonancí 11. marškupanie 91. regimentu a jak

neví, co si tam bez něho počnou.

Plukovník se také usmíval a potom vydal tyto rozkazy:

„Vyhотовit Švejkovi vojenský lístek přes Lvov na stanici Zóltance,

kam má zítra dorazit jeho pochodová setnina, a vydat mu ze

skladiště nový erární mundúr a 6 korun 82 haléře v záměnu mináže

na cestu.“

Když potom Švejk v novém rakouském mundúru opouštěl štáb

brigády, aby se vydal na nádraží, civěl u štábu poručík Dub a byl

nemálo překvapen, když Švejk ohlásil se přísně vojensky u něho,

ukázal mu dokumenty a optal se ho

starostlivě, má-li něco vyřídit

od něho panu nadporučíkovi Lukášovi.

248

Poručík Dub se k nijakému jinému
vyjádření nedostal než ke

slůvku Abtreten! A když se díval za
vzdalujícím se Švejkem, tak si

jenom mumlal pro sebe: „Ty mne ještě
poznáš, ježíšmarjá, ty mne

poznáš...”

Ve stanici Zóltance bylo shromáždění
celého bataliónu hejtmana

Ságnera až na nachhút ze 14. kumpanie,
který se někde ztratil, když

obcházeli Lvov.

Při vstupu do městečka Švejk ocitl se úplně v novém prostředí,

neboť zde již bylo pozorovat ze všeobecného ruchu, že není tak

příliš daleko na pozici, kde se to řeže. Všude leželo kolem

dělostřelectvo a vozatajstvo, z každého domu vystupovali vojáci

nejrůznějších pluků, mezi těmi jako elita chodili říšští Němci a

aristokraticky rozdávali Rakušanům cigarety ze svých hojných

zásob. U říšskoněmeckých kuchyní na náměstí byly dokonce sudy s

pivem, kde se vojákům točilo pivo do odměrek k obědu a k večeři,

kolem kterých sudů ploužili se jako mlsné kočky zanedbaní rakouští

vojáci s nabobtnanými břichy od špinavého odvaru slazené cigorky.

Skupiny pejzatých židů v dlouhých kaftanech ukazovaly si na

mraky kouře na západě, šermovaly rukama. Křičelo se všude, že to

hoří na řece Bugu, Ucisków, Busk a Derewiany.

Slyšet bylo zřetelně dunění děl. Tu zas
křičeli, že Rusové

bombardují z Grabové Kamionku
Strumilowu a že se bojuje podél

celého Bugu, a vojáci že zadržují běžence,
kteří se už chtěli vrátit za

Bug opět do svých domovů.

Všude panoval zmatek a nikdo nevěděl nic
jistého, zdali Rusové

nepřešli opět k ofenzívě a nezarazili svůj
nepřetržitý ústup po celé

frontě.

Na hlavní velitelství městečka vodily
hlídky polních četníků

každou chvíli nějakou ustrašenou
židovskou duši pro obvinění z
rozšiřování nepravých a klamných zpráv.
Tam bili potom nešťastné
židy do krve a propouštěli je s rozsekanou
zadnicí do jejich domovů.

Do toho zmatku přišel tedy Švejk a pátral
v městečku po své

marškumpanii. Již na nádraží byl by se
málem dostal do konfliktu

249

na etapním velitelství. Když přišel ke
stolu, kde se podávaly

informace vojákům hledajícím své části,

nějaký kaprál se na něho od

stolu rozkřikl, jestli snad nechce, aby mu
šel jeho marškumpačku

vyhledat. Švejk mu řekl, že chce jenom
vědět, kde je zde v městečku

rozložená 11. marškumpanie 91.
regimentu takového a takového
maršbataliónu.

„Pro mne je to velice důležitý,“
zdůrazňoval Švejk, „abych věděl,

kde je 11. marškumpanie, poněvadž já
jsem vod ní ordonanc.“

Ke všemu neštěstí seděl u vedlejšího stolu
nějaký štábní šikovatel,

který vyskočil jako tygr a zahulákal na Švejka: „Zatracený prase, ty

seš ordonanc a nevíš, kde je tvá marškumpanie?“

Nežli mohl Švejk odpovědět, zmizel štábní šikovatel v kanceláři a

za chvíli přiváděl odtamtud tlustého nadporučíka, který vypadal tak

důstojně jako majitel nějaké velkořeznické firmy.

Etapní velitelství bývala též padáky na potloukající se zdivočilé

vojáky, kteří by snad přes celou válku hledali své části a potloukali

by se po etapách a nejraději by čekali ve frontách u těch stolů na

etapních velitelstvích, kde byl nápis Minagegeld.

Když tlustý nadporučík vstoupil, tu vykřikl šikovatel „Habt

Acht!“ a nadporučík otázal se Švejka: „Kde máš dokumenty?“

Když mu je Švejk předložil a nadporučík se přesvědčil o

správnosti jeho maršrůty od štábu jeho brigády do Zóltance k jeho

kumpanii, odevzdal je opět Švejkovi a řekl blahosklonně ke

kaprálovi u stolu: „Dejte mu informace,“
a opět se zavřel vedle do
kanceláře.

Když za ním zapadly dveře, vzal štábní
šikovatel Švejka za
rameno, a odváděje ho ke dveřím, podal
mu tuto informaci:

„Koukej, smrade, ať zmizíš!“

A tak se Švejk ocitl opět v tom zmatku a
pátral nyní po někom

známém z bataliónu. Chodil dlouho po
ulicích, až konečně vsadil na

jednu kartu.

Zastavil jednoho plukovníka a svou

lámanou němčinou ho prosil,

jestli snad nezná, kde leží jeho batalión s
jeho marškumpanií.

„Se mnou můžeš mluvit česky,“ řekl
plukovník, „já jsem také z

250

Čech. Tvůj batalión je rozložen vedle ve
vesnici Klimontówě za

drahou, a do městečka se nesmí, poněvadž
se od vaší jedné

kumpanie poprali na náměstí s Bavoráky,
hned jak přišli.“

Švejk vydal se tedy do Klimontówa.

Plukovník na něho zavolal, sáhl do kapsy
a dal Švejkovi pět

korun, aby si za ně koupil cigarety,
poznovu se s ním laskavě

rozloučiv, vzdaloval se od Švejka a myslel
si v duchu: „Jaký to

sympatický vojáček.“

Švejk pokračoval na své cestě do vesnice,
a přemýšleje o

plukovníkovi, dospěl k tomu úsudku, že
před dvanácti lety byl v

Tridentu nějaký plukovník Habermaier,
který se také tak laskavě

choval k vojákům, a nakonec vyšlo

najevo, že je homosexuelní, když

chtěl v lázních u Adiže zprznit jednoho
kadetaspiranta, vyhrožuje

mu dienstreglamá.

Za těchto ponurých myšlenek došel Švejk
pomalu do nedaleké

vesnice a nedalo mu mnoho práce najít
štáb bataliónu, neboť třebas

vesnice byla velice rozsáhlá, byla tam jen
jedna slušná budova,

veliká obecná škola, kterou v tomto čistě
ukrajinském kraji postavila

haličská zemská správa k vydatnému
popolštění obce.

Škola ve válce prodělala několik fází.
Bylo zde umístěno povícero

ruských štábů, rakouských štábů, jeden
čas byl z tělocvičny zřízen

operační sál v dobách velikých bitev,
rozhodujících osud Lvova. Zde

řezali nohy i ruce a prováděli trepanace
lebek.

Za školou ve školní zahradě byla veliká
trychtýřovitá jáma,

způsobená výbuchem granátu velikého
kalibru. V rohu zahrady

stála silná hruška, na jejíž jedné větvi
visel kus přeříznutého

provazu, na kterém visel nedávno místní
řeckokatolický farář,

pověšený na udání místního polského
řídícího učitele, že byl členem

skupiny starorusů a že za ruské okupace
sloužil v kostele mši za

vítězství zbraní ruského pravoslavného
cara. Nebylo to sice pravda,

poněvadž v té době obviněný vůbec nebyl
v místě přítomen, jsa na

léčení kvůli svým žlučovým kamínkům v
malých lázních

nedotčených válkou, v Bochnie
Zamurowane.

V pověšení řeckokatolického faráře hrálo
úlohu několik složek:

251

národnost, náboženský spor a slepice.
Nešťastný farář těsně před

válkou zabil totiž ve své zahradě jednu z
učitelových slepic, které

mu vybíraly zasazená zrna melounů.

Po nebožtíkovi řeckokatolickém faráři
zůstala farní budova

prázdnou a možno říct, že každý si vzal po
panu faráři něco na

památku.

Jeden polský sedláček odnesl si domů

dokonce i staré piano,

jehož vrchní desky použil ku spravení
dvířek u prasečího chlívka.

Část nábytku rozštípali vojáci, jak to bylo
zvykem, a šťastnou

náhodou zůstala neporušena veliká kamna
v kuchyni se znamenitou

plotnou, neboť řeckokatolický farář nelišil
se nikterak od svých

ultrakolegů a rád papal a měl rád mnoho
hrnců a pekáčů na plotně i

v troubě.

Tu stalo se jakousi tradicí, že všechny
procházející části vojsk

vařily zde v kuchyni pro důstojníky.
Nahoře pak, ve velkém pokoji,

bývalo jakési důstojnické kasino. Stoly a
židle sesbírali u

obyvatelstva vesnice.

Dnes právě důstojníci z bataliónu
uspořádali si slavnostní večeři,

složili se a koupili si prase, a kuchař
Jurajda dělal prasečí hody pro

důstojníky, obklopen různými příživníky z
řad důstojnických sluhů,

nad kterými vynikal účetní šikovatel,
který dával rady Jurajdovi, jak

má dranžírovat prasečí hlavu, aby na něho

zbyl kus rypáčku.

Nejvíce vyvalené oči ze všech měl
nedožera Baloun.

Tak asi se dívají lidožrouti s laskominami
a chtivostí, jak z

misionáře pečeného na rožni teče tuk,
vydávaje příjemnou vůni při

škvaření. Balounovi bylo asi tak jako
mlékařskému psu táhnoucímu

vozík, kolem kterého nese uzenářský
pomocník na hlavě koš s

čerstvými uzenkami z udírny, přičemž
řetěz uzenek visí mu z koše

po zádech, takže jen skočit a chňapnout,

kdyby nebylo toho

protivného řemení, do kterého je ten
ubohý pes zapřažen, a

mizerného náhubku.

A jitrnicový prejt, prodělávající první
období zrození, jitrnicové

ohromné embryo na hromadě na vále
vonělo pepřem, mastnotou,

játry.

252

A Jurajda s vykasanými rukávy byl tak
vážným, že by mohl

sloužit za model k obrazu, jak bůh z
chaosu tvoří zeměkouli.

Baloun se nezdržel a zavzlykal. Jeho
vzlykot stupňoval se do
usedavého pláče.

„Co řveš jak bejk?“ otázal se ho kuchař
Jurajda.

„Tak jsem si vzpomněl na domov,“
odpověděl se vzlykotem

Baloun, „jak jsem bejval vždycky doma
při tom a jak jsem nikdy ani

svému nejlepšímu sousedovi nechtěl
poslat vejslužku, jen jsem chtěl

vždycky všechno sežrat sám a taky sežral.
Jednou jsem se tak

naprásk jitrnic, jelit a ovaru, že všichni
mysleli, že prasknu, a honili

mne kolem dokola s bičem po dvoře, jako
když se kráva nafoukne

po jeteli. – Pane Jurajda, dovolěj mně
hrábnout do toho prejtu, a

potom ať jsem uvázanej, jinak já to
trápení nepřežiju.“

Baloun vstal z lavice, a potáčeje se jako
opilý, přikročil ke stolu a

natáhl svou pracku směrem k hromadě
prejtu.

Nastal urputný zápas. Stěží ho zmohli
všichni přítomní, aby se

nevrhl na prejt. Jen to mu nemohli
zabránit, když ho vyhazovali z

kuchyně, aby nehrábl v zoufalství do
hrnce s močenými střevy na

jitrnice.

Kuchař Jurajda byl tak rozčilen, že za
prchajícím Balounem

vyhodil celý svazek dřívěk a zařval za
ním: „Nažer se špejlů,

potvoro!“

V tu dobu byli již nahoře shromážděni
důstojníci bataliónu, a

zatímco očekávali slavnostně to, co se
rodilo dole v kuchyni, pili z

nedostatku jiného alkoholu sprostou
samožitnou kořalku,

zabarvenou odvarem cibule nažluto, o
které tvrdil židovský kupec,

že je to nejlepší a nejpůvodnější
francouzský koňak, který zdědil po

svém otci, a ten že ho měl ještě od svého
dědečka.

„Ty chlape,“ řekl mu při té příležitosti
hejtman Ságner, „jestli

ještě řekneš, že ho tvůj pradědeček koupil
od Francouzů, když

utíkali od Moskvy, tak tě dám zavřít, až
ten nejmladší z tvé rodiny

bude nejstarší.“

Zatímco po každém doušku proklínali podnikavého žida, Švejk

seděl již v kanceláři bataliónu, kde nebyl nikdo kromě jednoročního

253

dobrovolníka Marka, který jako historik bataliónu použil zdržení se

bataliónu u Zóltance, aby do zásoby popsal některé vítězné boje,

které se strhnou patrně v budoucnosti.

Prozatím dělal si určité náčrty, a měl právě napsáno, když Švejk

vstoupil: „Jestli před naším duševním

zrakem objeví se všichni ti

hrdinové zúčastnivší se bojů u vesnice N,
kde po boku našeho

bataliónu bojoval jeden bataliόν pluku N a
druhý bataliόν pluku N,

vidíme, že náš n-tý bataliόν projevil
nejskvělejší strategické

schopnosti a přispěl nepopíratelně k
vítězství n-té divize, mající za

účel upevniti definitivně naše pozice v
úseku N.“

„Tak vidíš,“ řekl Švejk k jednoročnímu
dobrovolníkovi, „už jsem

zde zas.“

„Dovol, ať tě očuchám,“ řekl mile dojat
jednorroční dobrovolník

Marek, „hm, opravdu smrdíš
kriminálem.“

„Jako vobyčejně,“ řekl Švejk, „bylo to
jenom malinký

nedorozumění; a co ty děláš?“

„Jak vidíš,“ odpověděl Marek, „házím na
papír hrdinné

záchrance Rakouska, ale nějak mi to
nechce jít dohromady a je to

samé enóno. Podtrhuji v tom n, kteréžto
písmeno dospělo k

neobyčejné dokonalosti i v přítomnosti, i

v budoucnosti. Kromě

předešlých schopností objevil ve mně
hejtman Ságner neobyčejný

matematický talent. Musím kontrolovat
účty bataliónu a dospěl

jsem doposud k takové uzávěrce, že
batalión je naprosto pasivní a že

čeká jen na to, jak by udělal nějaké
vyrovnání se svými ruskými

věřiteli, poněvadž se po porážce i po
vítězství nejvíce krade. Ostatně

je to všechno jedno. I kdybychom byli
potřeni na hlavu, jsou zde

dokumenty

o

našem

vítězství,

poněvadž

v

úloze

batalionsgeschichtsschreibra jsem poctěn tím, že mohu psát:

,Poznovu se otočit proti nepříteli, který již se domníval, že vítězství

je na jeho straně. Výpad našich vojinů a útok s bodáky bylo dílem

okamžiku. Nepřítel v zoufalství prchá,

vrhá se do vlastních zákopů,

bodáme ho bez milosti, takže v nepořádku
opouští své zákopy,

zanecháváje v našich rukách zraněné i
nezraněné zajatce. Jest to

jeden z nejslavnějších okamžiků. ‘ Kdo to
všechno přečká, píše

254

domů polní poštou lístek: ‚Dostali přes
prdel, drahá ženo! Jsem

zdráv. Odstavilas už našeho fakana?
Jenom ho neuč, aby říkal cizím

lidem táta, poněvadž by to bylo pro mě
těžký.‘ Cenzura potom

škrtne na lístku ,Dostali přes prdel‘,
poněvadž se neví, kdo to dostal,

a mohlo by se různě kombinovat,
poněvadž bylo vyjádření nejasné.“

„Hlavně jasně mluvit,“ prohodil Švejk.
„Když byli misionáři u

Svatýho Ignáce v Praze v roce 1912, tak
tam byl jeden kazatel, a ten

povídal z kazatelny, že se asi s nikým
neshledá v nebi. A byl na té

exercici večerní jeden klempíř, Kulíšek, a
ten po tý pobožnosti

povídal v hospodě, že ten misionář musel
asi moc věcí provést, když

v kostele vohlašoval, jako při veřejný
zpovědi, že s nikým se

neshledá na nebi; proč takový lidi posílají
na kazatelnu. Má se

vždycky mluvit jasně a zřetelně, a ne v
žádných takových oklikách.

U Brejšků byl před léty jeden sklepmistr a
ten měl ve zvyku, když

byl v ráži a šel po práci domů, stavět se
přitom v jedný noční

kavárně a připíjet si s cizími hosty a
vždycky při připitku říkat: My

se na vás, vy se na nás... Za to dostal
jednou od nějakýho slušnýho

pána z Jihlavy takovou přes hubu, že
kavárník ráno, když vymetli ty

zuby, zavolal svou dcerušku, která chodila
do pátý vobecný školy, a

zeptal se jí, kolik má dospělý člověk v
hubě zubů. Poněvadž to

nevěděla, tak jí vyrazil dva zuby, a na třetí
den dostal přípis vod

toho sklepmistra, ve kterým se mu ten
omlouval za všechny

nepříjemnosti, který mu způsobil, že
nechtěl nic říct sprostýho, ale

že ho veřejnost nepochopuje, poněvadž
vono je to vlastně tak: My se

na vás, vy se na nás hněváte? Kdo mluví
nějaký dvojsmyslný řeči,

musí si je napřed rozvážit. Přimej člověk,
který mluví, jak mu zobák

narost, málokdy dostane přes hubu. A
jestli už se mu to stane

pokolikrát, pak si vůbec dá pozor a radši
ve společnosti drží kušnu.

Je pravda, že vo takovém člověku každěj
myslí, že je pot'ouchlej a

bůhví jakej, a že kolikrát taky ho zřežou,
ale to už nese s sebou jeho

rozvaha, jeho sebeovládání se, poněvadž
musí počítat, že von je sám

a proti němu že je moc lidí, kteří se cítějí
bejt uraženými, a kdyby se

začal s nima prát, že by dostal ještě
dvakrát tolik. Takovej člověk

musí bejt skromnej a trpělivej. V Nuslích
je nějakej pan Hauber, toho

255

jednou v neděli v Kundraticích na silnici
píchli omylem nožem,

když šel z výletu od Bartůňkového
mlejna. A von s tím nožem v

zádech přišel až domů, a když mu žena
svlíkala kabát, tak mu ho

pěkně vytáhla ze zad a dopoledne už s tím

nožem rozkrajovala

maso na guláš, poněvadž byl ze
solingenský vocele a pěkně

nabroušenej a voni měli doma všechny
nože pilkovatý a tupý. Vona

potom chtěla mít celou soupravu do
domácnosti z takovejch nožů a

posílala ho vždycky v neděli do Kandratic
na vejlet, ale von byl tak

skromnej, že nešel nikam než k
Banzetovům do Nuslí, kde věděl, že

když sedí v kuchyni, že ho dřív Banzet
vyhodí, než může na něho

někdo sáhnout.“

„Ty jsi se nijak nezměnil,“ řekl k němu
jednorroční dobrovolník.

„Nezměnil,“ odpověděl Švejk, „já jsem na
to neměl čas. Voni mě

dokonce chtěli zastřelit, ale to by nebylo
ještě to nejhorší, já jsem

ještě nedostal nikde lénunk vod
dvanáctého.“

„U nás ho ted' nedostaneš, poněvadž my
jdeme na Sokal a lénunk

se bude vyplácet až po bitvě, musíme
šetřit. Jestli počítám, že se to

tam strhne za čtrnáct dní, tak se ušetří na
každým padlým vojákovi i

s culágama 24 K 72 hal.“

„A co je jinak novýho u vás?“

„Předně se nám ztratil nachhút, potom
důstojnický sbor má na

faře prasečí hody a mužstvo rozlezlo se po
vesnici a provádí

nejrůznější nemravnosti s místním
ženským obyvatelstvem.

Dopoledne uvázali jednoho vojáka od vaší
kumpanie za to, že lezl

na půdu za sedmdesátiletou bábou. Ten
člověk je nevinen,

poněvadž v denním rozkaze nic nebylo, do
kolika let je to

dovoleno.“

„To bych si taky myslel,“ řekl Švejk, „že ten člověk je nevinnej,

poněvadž když taková bába leze nahoru po žebříku, tak jí člověk do

vobličej nevidí. To byl zrovna takovej případ na manévrech u

Tábora. Náš jeden cuk kvartýroval v hospodě a nějaká ženská drhla

v předsíni podlahu a nějakej Chramosta se k ní přitočil a poplácal ji

– jak bych ti to řekl – po sukních. Vona měla moc vyvinutý sukně, a

když ji tak přes ně plácl, tak vona nic,

plácne ji podruhý, plácne ji

256

potřetí, vona zase nic, jako by se jí to
netejkalo, tak von se vodhodlal

k činu a vona klidně dál drhla kolem
podlahu, a potom se na něho

votočí plným vobličejem a povídá: „To
jsem vás dostala, vojáčku.“ Té

bábě bylo přes sedmdesát let a
vypravovala to potom po celý

vesnici. – A nyní dovolil bych se vás
otázati, zdali jste za mé

nepřítomnosti nebyl též zavřen.“

„Nebylo k tomu příležitosti,“ omlouval se

Marek, „ale zato,

pokud se týká tebe, musím ti sdělit, že
batalión vydal na tebe

zatykač.“

„To nevadí,“ podotkl Švejek, „to udělali
úplně správně, to musel

batalión udělat a vydat na mě zatykač, to
byla jejich povinnost,

poněvadž se o mně nevědělo po takovou
dobu. To nebylo žádné

přeházení vod bataliónu. – Tys tedy
povídal, že všichni oficiři jsou

na faře na prasečích hodech? To tam
musím jít a představit se, že

jsem zase zde, beztoho měl pan
obrlajtnant Lukáš vo mě velkou
starost.“

Švejk vyrazil k faře pevným vojenským
krokem, přičemž si
zpíval:

Podívej se na mne,

potěšení moje,

podívej se na mne,

jak sou udělali

ze mne pána...

Pak vstoupil Švejk do fary po schodech
nahoru, odkud ozývaly

se hlasy důstojníků.

Mluvílo se o všem možném a právě mleli
brigádu, jaké

nepořádky tam panují u štábu, a adjutant
brigády položil též

polínko pod brigádu, poznamenávaje:
„Telegrafovali jsme přece

kvůli tomu Švejkovi, Švejk...”

257

„Hier!“ zvolal za pootevřenými dveřmi
Švejk, a vstupuje dovnitř,

opakoval:

„Hier!

Melde

gehorsam,

Infanterist

Švejk,

Kumpanieordonanz 11.

Marschkumpanie!“

Vida zaražené obličej hejtmana Ságnera
a nadporučíka Lukáše, v

nichž zračilo se jakési tiché zoufalství,
nečekal na otázku a zvolal:

„Poslušně hlásím, že mě chtěli zastřelit,
že jsem zradil císaře pána.“

„Pro Ježíše Krista, co to mluvíte,
Švejku?“ vykřikl zoufale bledý

nadporučík Lukáš.

„Poslušně hlásím, to bylo takhle, pane
obrlajtnant...“

A Švejk počal zevrubně líčit, jak se to
vlastně s ním stalo.

Dívali se na něho s vytřeštěnými zraky, on
vypravoval se všemi

možnými podrobnostmi, dokonce
nezapomněl poznamenati, že na

hrázi toho rybníka, kde se mu to neštěstí
stalo, rostly pomněnky.

Když potom jmenoval tatarská jména, s
kterými se seznámil na své

pouti, jako Hallimulabalibej, ke kterýmž
jménům přidal celou řadu

jmen

vytvořených

jím

samým,

jako

Valivolavalivej,

Malimulamalimej, nezdržel se již
nadporučík Lukáš poznámky: „Že

vás kopnu, vy dobytku. Pokračujte krátce,
ale souvisle!“

A Švejk pokračoval dále se svou

důsledností, a když přišel až k
náhlému soudu a generálovi a majorovi,
zmínil se o tom, že generál
šilhal na levé oko a major že měl modré
oči, „... které po mně točí,“
dodal potom v rýmu.

Od 12. kumpanie velitel Zimmermann
hodil po Švejkovi

hrníčkem, z kterého pil mocnou kořalku
od žida.

Švejk pokračoval dál zcela klidně, jak
potom došlo k duchovní

útěše a jak major spal do rána v jeho
objetí. Potom obhájil skvěle

brigádu, kam ho poslali, když si ho
batalión vyžádal jako

ztraceného. Předkládaje pak dokumenty
před hejtmana Ságnera, že

jak je vidět, byl tou vysokou instancí
brigády osvobozen z

jakéhokoliv podezření, připomenul:
„Dovoluji si poslušně hlásit, že

pan lajtnant Dub nalézá se u brigády s
otřesením mozku a dá vás

všechny pozdravovat. Prosím o lénunk a
tabáksgelt.“

Hejtman Ságner s nadporučíkem Lukášem
vyměnili mezi sebou

tázavé pohledy, ale vtom již otevřely se dveře a dovnitř nesli v

258

jakémsi džberu kouřící se jitřnicovou polévku.

To byl začátek všech těch rozkoší, na které čekali.

„Vy jeden zatracenej chlape,“ řekl hejtman Ságner k Švejkovi, jsa

v příjemné náladě před blížícími se požitky, „vás zachránily jenom

prasečí hody.“

„Švejku,“ dodal k tomu nadporučík Lukáš, „jestli se stane ještě

něco, tak bude s vámi zle.“

„Poslušně hlásím, že musí bejt se mnou zle,“ zasalutoval Švejk,

„když je člověk na vojně, musí vědět a znát...“

„Zmizte!“ zařval na něho hejtman Ságner.

Švejk zmizel a odebral se dolů do kuchyně. Tam se vrátil opět

zdrčený Baloun a žádal, aby mohl obsluhovati svého nadporučíka

Lukáše při hodech.

Švejk dostavil se právě k polemice kuchaře Jurajdy s Balounem.

Jurajda používal přitom dosti

nesrozumitelných výrazů.

„Jsi hodule žravá,“ říkal Balounovi, „žral
bys, až by ses potil, a

kdybych ti dal nést nahoru jitrnice, tak by
ses s nimi pekelil na

schodech.“

Kuchyně měla nyní jinou tvářnost. Účetní
šikovatelé od bataliónu

i od setnin mlsali podle hodnotí, dle
rozpracovaného plánu

kuchaře Jurajdy. Písaři od bataliónu,
telefonisti od kumpanií a

několik šarží jedli chtivě z rezavého
umývadla rozředěnou

jitrnicovou polévku horkou vodou, aby se na ně též něco dostalo.

„Nazdar!“ řekl účetní šikovatel Vaněk ku Švejkovi, ohlodávaje

jeden pazourek. „Byl zde před chvílí náš jednoročák Marek a

oznámil, že jste opět zde a máte na sobě nový mundúr. Vy jste mne

ted' přived do pěkné šlamastiky. On mne postrašil, že ted' ten

mundúr nevyúčtujeme s brigádou. Váš mundúr se našel na hrázi

rybníka a my už to oznámili přes batalionskanclaj na brigádu. U

mne jste veden jako utopený při koupání,
vy jste se vůbec nemusel

vracet a dělat nám nepříjemnosti s dvojím
mundúrem. Vy ani

nevíte, co jste proved bataliónu. Každá
část vašeho mundúru je u

nás zaznamenána. Nalézá se v seznamu
mundúrů u mě, u

kumpanie, jako přírůstek. Kumpanie má o
jeden úplný mundúr víc.

259

O tom jsem učinil oznámení k bataliónu.
Teď dostaneme z brigády

vyrozumění, že jste tam dostal nový

mundúr. Poněvadž batalión

mezitím ve výkazech o ošacení oznámí, že
je přírůstek jednoho

kompletu... Já to znám, z toho může být
revize. Když se jedná o

takovou maličkost, přijedou k nám z
intendantstva. Když se ztratí

dva tisíce párů bot, o to se nikdo nestará...
– Ale nám se ztratil ten

váš mundúr,“ řekl tragicky Vaněk, saje z
kosti, která mu padla do

ruky, morek a vydloubáváje zbytek
zápalkou, kterou si čistil v

zubech místo párátka; „kvůli takové

maličkosti rozhodně sem přijde

inspekce. Když jsem byl v Karpatech, přišla k nám inspekce kvůli

tomu, že nebylo dodrženo nařízení, aby se zmrzlým vojákům

stahovaly boty bez poškození. Stahovaly se, stahovaly, a na dvou

přítom praskly a jeden měl je už rozbité před smrtí. A malér byl

hotov. Přijel jeden plukovník z intendanstva, a nebýt toho, že

dostal, hned jak přijel, z ruské strany jednu do hlavy a že se svalil do

údolí, nevím, co by z toho bylo.“

„Stáhli z něho taky boty?“ otázal se Švejk se zájmem.

„Stáhli,“ řekl zádušně Vaněk, „ale nikdo nevěděl kdo, takže

jsme ani plukovníkovy boty nemohli dát do výkazu.“

Kuchař Jurajda se opět vrátil seshora a první jeho pohled padl na

zničeného Balouna, který seděl zarmouceně a zničeně na lavici u

kamen a díval se se strašným zoufalstvím na své vyhublé břicho.

„Ty bys patřil mezi sektu hesychastů,“ s lítostí řekl učený kuchař

Jurajda, „ti také hleděli celé dny na svůj pupek, až se jim zdálo, že

jim kolem pupku zasvitla svatozář. Pak se domnívali, že dospěli

třetího stupně dokonalosti.“

Jurajda sáhl do trouby, vzal odtamtud jedno jelítko. „Žer,

Baloune,“ řekl přívětivě, „nažer se, až pukneš, udav se, nenažranče.“

Balounovi vstoupily slzy do očí.

„Doma, když jsme zabíjeli, tak jsem napřed,“ podotkl plačtivě

Baloun, požíraje malé jelítko, „snědl pořádný kus ovaru, celej rypák,

srdce, ucho, kus jater, ledvinu, slezinu,
kus boku, jazyk a potom...“

A tichým hlasem dodal, jako když se
vypravuje pohádka: „A

potom přišly jitrnice, šest, deset kousků, a
bachoratá jelita, kroupová

260

i housková, že nevíš ani, do čeho dřív
kousnout, do houskového,

nebo kroupového. Všechno se rozplývá na
jazyku, všechno voní, a

člověk žere a žere. – Tak si myslím,“
hořekoval dál Baloun, „že mě

koule ušetří, ale hlad dorazí, a že už

vícekrát v životě nepřijdu

dohromady s takovým pekáčem jelitovýho
prejtu jako doma. – Sulc,

ten jsem nemíval tak rád, poněvadž se to
jen třese a nic to nevydá.

Žena, ta se zas mohla pro sulc utlouct, a já
jí do toho sulce nepřál ani

kus ucha, poněvadž chtěl jsem všecko sám
sežrat, tak, jak mně to

nejlepší chutnalo. Nevážil jsem si toho, tý
lahody, toho blahobytu, a

tchánovi, vejminkáři, upřel jsem jednou
prase a zabil, sežral, a ještě

mně bylo ke všemu líto poslat mu,

chudákovi starýmu, třebas jen

malou vejslužku – a von mně potom
prorokoval, že chcípnu jednou

hlady.“

„A už je to tady,“ řekl Švejk, kterému
dnes mimoděk splývaly z

úst samé rýmy.

Kuchaře Jurajdu opustil již náhlý záchvat
soucitu s Balounem,

poněvadž Baloun přitočil se nějak rychle k
plotně, vytáhl z kapsy

kus chleba a pokusil se celý krajíc
namočit do omáčky, která ve

velkém pekáči tulila se ze všech stran k

velké hroudě vepřové

pečeně.

Jurajda uhodil ho přes ruku, takže
Balounův krajíc chleba spadl

do omáčky, jako když plavec skáče na
plovárně z můstku do řeky.

Nedaje mu příležitosti, aby mohl
vytáhnouti lahůdku z pekáče,

chytil ho a vyhodil ze dveří.

Zdrcený Baloun viděl ještě oknem, jak
Jurajda vytahuje vidličkou

ten krajíc chleba, který se dohněda nasákl
omáčkou, a jak jej podává

Švejkovi a přidává k tomu ještě kousek seříznutého masa z povrchu

pečeně se slovy:

„Jezte, můj skromný příteli!“

„Panenkomarjá,“ zabědoval za oknem Baloun, „můj chleba je v

hajzlu.“ Klátě dlouhýma rukama, šel shánět něco na zub do vsi.

Švejk, pojídaje šlechetný dar Jurajdy, promluvil plnými ústy: „To

jsem opravdu rád, že jsem zas mezi svýma. Moc by mě to mrzelo,

kdybych nemoh prokazovat kumpanii dál svoje platný služby.“

Otíraje si z brady z krajíce steklé kapky omáčky a sádla, dokončil:

„Nevím, nevím, co byste si tady beze mne počali, kdyby mne tam

byli někde zdrželi a válka by se ještě prodloužila o pár roků.“

Účetní šikovatel Vaněk se otázel se zájmem: „Jak myslíte, Švejku,

že bude vojna dlouho trvat?“

„Patnáct let,“ odpověděl Švejk. „To jest samozřejmý, poněvadž

jednou už byla třicetiletá válka, a teď jsme o polovičku chytřejší než

dřív, tedy $30:2 = 15$.“

„Pucflek našeho hejtmana,“ ozval se Jurajda, „vypravoval, že

slyšel, jakmile obsadíme hranice Haliče, že se dál nepotáhne. Potom

Rusové začnou vyjednávat o mír.“

„To by nestálo za to ani válčit,“ řekl důrazně Švejk. „Když vojna,

tak vojna. Já rozhodně dřív vo míru mluvit nebudu, dokud’

nebudeme v Moskvě a v Petrohradě. Přeci to nestojí za to, když je

světová vojna, prdelkovat se jenom kolem hranic. Vezměme si

například Švejdy, za tý třicetiletý vojny.
Vodkud' až nepřišli, a

dostali se až k Německýmu Brodu a na
Lipnici, kde ud'áli takovou

paseku, že ještě dodneška se tam mluví v
hospodách po půlnoci

švédsky, takže si navzájem nikdo
nerozumí. Nebo Prušáci, ty taky

nebyli jen přespolní, a na Lipnici je po
nich Prusů habaděj. Dostali se

až do Jedouchova a do Ameriky a zas
nazpátek.“

„Ostatně,“ řekl Jurajda, kterého dnes
vepřové hody úplně

přivedly z rovnováhy a popletly, „všichni lidé povstali z kaprů.

Vezměme si, přátelé, vývojovou teorii Darwina...”

Další jeho uvažování přerušeno bylo vpádem jednorochního

dobrovolníka Marka.

„Zachraň se, kdo můžeš,“ zvolal Marek; „poručík Dub přijel před

chvílí automobilem ke štábu bataliónu a přivezl s sebou toho

posraného kadeta Bieglera. – Je to s ním hrozné,“ informoval dál

Marek, „když vylezl s ním z automobilu,

vpadl do kanceláře. Víte

dobře, jak jsem šel odtud, jak jsem říkal,
že si trochu schrupnu.

Natáhl jsem se tedy v kanceláři na lavici a
začal jsem pěkně usínat,

když vtom na mě skočil. Kadet Biegler
zařval ,Habacht!, poručík

Dub postavil mě na nohy a teď spustil:
,To se divíte, co, jak jsem vás

262

překvapil v kanceláři při nedodržování
povinností? Spí se až po

odtroubení,‘ k čemuž dodal Biegler:
,Oddělení 16, paragraf 9

kasárenského řádu.‘ Nato bouchl poručík
Dub pěstí do stolu a

rozkřikl se: ‚Snad jste se mě chtěli u
bataliónu zbavit, nemyslete si,

že to byl otřes mozku, má lebka něco
vydrží.‘ Kadet Biegler listoval

si přitom na stole a přečetl k tomu nahlas
pro sebe z jedné listiny:

‚Příkaz po divizi číslo 280!‘ Poručík Dub
myslel, že si dělá z něho

legraci kvůli poslední jeho větě, že mu
lebka něco vydrží, počal mu

vytýkat jeho nedůstojné a drzé chování
vůči starším důstojníkům, a

ted' ho vede sem k hejtmanovi, aby si na něho stěžoval.“

Za chvíli přišli do kuchyně, kterou se muselo projít, když se šlo

nahoru, kde seděl celý důstojnický sbor a kde po vepřové kýtě

zpíval baculatý praporčík Malý árii z opery Traviata, krkaje přitom

po zelí a masném obědě.

Když poručík Dub vstoupil, zvolal Švejk: „Habacht, všechno

vstát!“

Poručík Dub těsně přistoupil k Švejkovi, aby mu přímo do

obličej zvolal: „Ted’ se těš, ted’ je s tebou
amen! Já tě dám vycpat na
památku pro 91. regiment.“

„Zum Befehl, pane lajtnant,“ zasalutoval
Švejk, „jednou jsem četl,

poslušně hlásím, že byla jednou jedna
veliká bitva, ve který pad

jeden švédský král se svým věrným
koněm. Vobě zdechliny

dopravili do Švédska, a ted’ ty dvě
mrtvoly stojejí vycpaný v

štokholmským muzeu.“

„Odkud máš ty vědomosti, pacholku,“
rozkřikl se poručík Dub.

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, vod
svýho bratra profesora.“

Poručík Dub se otočil, odplivl si, strkaje
před sebou kadeta

Bieglera nahoru, kudy se šlo do síně.
Přece však mu to nedalo, aby

se ve dveřích neotočil po Švejkovi a s
neúprosnou přísností

římského césara, rozhodujícího osud
raněného gladiátora v cirku,

neučinil posunek palcem pravé ruky a
nevykřikl na Švejka: „Palce

dolů!“

„Poslušně hlásím,“ křičel za ním Švejk,

„že už je dávám dolů!“

263

Kadet Biegler byl jako moucha. Za tu dobu prodělal několik

cholerových stanic a zvykl si plným právem po všech manipulacích,

které s ním jako cholerou podezřelým zaváděli, že už počal zcela

nevědomky neustále pouštět do kalhot. Až se konečně dostal do

rukou na jedné takové pozorovací stanici nějakému odborníkovi,

který v jeho výmětech nezjistil cholerových bacilů, utužil mu střeva

taninem jako švec dratví rozbité čochty a poslal ho na nejbližší

etapní velitelství, uznav kadeta Bieglera, který byl jako pára nad

hrncem, frontdiensttauglich.

Byl to srdečný člověk.

Když ho kadet Biegler upozorňoval, že se cítí velice slabým, řekl

k němu s úsměvem: „Zlatou medaili za statečnost ještě unesete.

Vždyť jste se přihlásil přece dobrovolně na vojnu.“

A tak se kadet Biegler vydal za zlatou medailí.

Jeho utužená střeva nevrhala již řídkou tekutinu do kalhot, ale

zůstalo mu přece jen časté nucení, takže od poslední etapy až na

štáb brigády, kde se setkal s poručíkem Dubem, byla to vlastně

manifestační cesta po všech možných záchodech. Několikrát

zmeškal vlak, poněvadž seděl na nádražích v klozetech tak dlouho,

dokud vlak neodjel. Několikrát zameškal ve vlaku přesedání, sedě

ve vlaku na záchodě.

Ale přesto, přes všechny záchody, které

mu byly v cestě, kadet

Biegler přec jen se přibližoval k brigádě.

Poručík Dub měl být tenkrát přece ještě několik dnů v ošetřování

u brigády, ale téhož dne, když Švejk odjel k bataliónu, štábní lékař si

to s poručíkem Dubem rozmyslel, když se dověděl, že odpůldne tím

směrem, kde leží batalión 91. pluku, odjíždí sanitní automobil.

Byl velice rád, že se zbavil poručíka Duba, který jako vždy

dokládal svá různá tvrzení slovy: „O tom jsme již před válkou u nás

mluvili s panem okresním hejtmanem.“

„Mit deinem Bezirkshauptmann kannst du mir Arsch lecken,“

pomyslí si štábní lékař a velice děkoval té náhodě, že sanitní

automobily jedou nahoru na Kamionku Strumilowu přes Zóltance.

Švejk tam u brigády neviděl kadeta Bieglera, poněvadž týž přes

264

dvě hodiny seděl opět na jednom splachovacím zařízení pro

důstojníky u brigády.

Možno říci směle, že kadet Biegler na

podobných místech nikdy

neztrácel času, poněvadž si opakoval
všechny slavné bitvy slavných

rakousko-uherských vojsk, počínaje
bitvou u Nördlingen dne 6. září

1634 a konče Sarajevem 19. srpna 1878.

Když tak nesčíslněkrátě tahal za šňůru
splachovacího klozetu a

voda se s hlukem řítíla do mísy, tu
přimhouřiv oči, představoval si

řev bitvy, útok jízdy a hukot děl.

Setkání poručíka Duba s kadetem
Bieglerem nebylo příliš

působné a bylo jistě příčinou nakyslosti v
jich budoucím poměru ve

službě i mimo služby.

Když totiž již počtvrté poručík Dub
dobýval se na záchod,

dopáleně vykřikl:

„Kdo je tam?“

„Kadet Biegler, 11. marškumpanie,
batalión N, 91. regiment,“

zněla hrdá odpověď.

„Zde,“ představoval se konkurent přede
dveřmi, „poručík Dub

od téže kumpanie.“

„Hned jsem hotov, pane poručíku!“

„Čekám!“

Poručík Dub díval se netrpělivě na hodinky. Nikdo by nevěřil,

jaké je třeba energie a houževnatosti k tomu, vydržet v takové

situaci přede dveřmi nových patnáct minut, potom ještě pět, a pak

dalších pět, a dostával na klepání, tlučení a kopání stále tutéž

odpověď: „Hned jsem hotov, pane poručíku.“

Poručíka Duba zmocnila se horečka, zejména když po nadějném

šustění papíru uplynulo dalších sedm minut, aniž by se dveře otevřely.

Kadet Biegler byl ke všemu ještě tak taktní, že nespouštěl ještě neustále vodu.

Poručík Dub v slabé horečce počal přemýšlet, jestli si snad nemá

stěžovat veliteli brigády, který, může být, dá rozkaz vylomit dveře a

vynést odtamtud kadeta Bieglera. Také mu napadlo, že snad je to

265

porušení subordinace.

Poručík Dub teprve po dalších pěti minutách vlastně zpozoroval, že by tam za dveřmi neměl už nic co dělat, že už ho to dávno přešlo.

Setrvával však před klozetem z jakéhosi principu, kopaje dále do

dveří, za kterými se ozývalo stále totéž: „In einer Minute fertig, Herr

Leutnant.“

Konečně bylo slyšet, jak Biegler spouští vodu, a za chvíli setkali

se oba tváří v tvář.

„Kadete Bieglere,“ zahřměl na něho

poručík Dub, „nemyslete si,

že jsem zde byl za týmže účelem jako vy.
Přišel jsem kvůli tomu, že

jste se mně při svém příchodu k štábu
brigády neohlásil. Neznáte

předpisy? Víte, komu jste dal přednost?“

Kadet Biegler srovnával chvíli ve své
paměti, jestli se přece snad

nedopustil něčeho, co by se nesrovnávalo
s disciplínou a s

nařízeními týkajícími se styků nižších
důstojnických šarží s vyššími.

V jeho vědomostech v tomto ohledu byla
nehorázná mezera a

propast.

Ve škole jim nikdo o tom nepřednášel, jak se má v takovém

případě zachovat nižší důstojnická hodnost vůči druhé, vyšší; zdali

má nedokadit a vyletět ze dveří záchodu, přidržuje si jednou rukou

kalhoty a druhou vzdávaje čest.

„Nuže odpovězte, kadete Bieglere!“
vyzývavě zvolal poručík

Dub.

A tu kadet Biegler si vzpomněl na zcela jednoduchou odpověď,

která to rozluštila: „Pane poručíku, neměl

jsem vědomosti po svém

příbylí do štábu brigády, že se zde
nalézáte, a vyřídív své záležitosti

v kanceláři, odebral jsem se ihned na
záchod, kde jsem setrval až do

vašeho příchodu.“

K čemuž dodal slavnostním hlasem:
„Kadet Biegler hlásí se panu

poručíkovi Dubovi.“

„Vidíte, že to není maličkost,“ s trpkostí
řekl poručík Dub, „podle

mého názoru měl jste ihned, kadete
Bieglere, jakmile jste se dostal

do štábu brigády, otázati se v kanceláři,
zdali náhodou není zde též

přítomen nějaký důstojník od vašeho
bataliónu, od vaší kumpanie.

266

O vašem chování rozhodneme u bataliónu.
Odjíždím k němu

automobilem, a vy pojedete s sebou. —
Žádné ale!“

Kadet Biegler totiž namítl, že má z
kanceláře štábu brigády

vypracovanou maršrútu po železnici,
kterýžto způsob cestování

zdál se mu být mnohem výhodnějším

vzhledem ku chvění jeho

konečníku. Každé dítě přece ví, že automobily nejsou zařízeny na

takové věci. Než proletíš sto osmdesát kilometrů, máš už to dávno v

kalhotách.

Čertví co se to stalo, že otřesy automobilu neměly zprvu, když

vyjeli, tak dalece žádného vlivu na Bieglera. Poručík Dub byl celý

zoufalý, že se mu nepodaří provést plán pomsty. Když totiž vyjeli,

poručík Dub si v duchu myslel: „Jen počkej, kadete Bieglere, jestli to

na tebe přijde, myslíš, že dám zastavit.“

V tomto směru také, pokud to bylo možno pro rychlost, kterou

polykali kilometry, navazoval příjemnou rozmluvu o tom, že

vojenské automobily, mající vyměřenou určitou dráhu, nesmí

plýtvati benzínem a zastavovat se nikde.

Kadet Biegler proti tomu namítl zcela správně, že když

automobil někde čeká na něco, nespotřebuje vůbec benzínu,

poněvadž šofér vypne motor.

„Má-li,“ pokračoval neodbytně poručík

Dub, „přijet ve

vyměřený čas na své místo, nesmí se
nikde zastavovat.“

Ze strany kadeta Bieglera nenásledovalo
více žádné repliky.

Tak řezali vzduch přes čtvrt hodiny, když
vtom poručík Dub cítil,

že má nějak nafouklé břicho a že by bylo
záhodno zastavit

automobil, vylézt ven a vstoupit do
škarpy, sundat kalhoty a hledat

ulehčení.

Držel se jako hrdina až na 126. kilometr,
kdy rázně zatáhl šoféra

za plášť a vykřikl mu do ucha: „Halt!“

„Kadete Bieglere,“ řekl poručík Dub
milostivě, seskakuje rychle z

automobilu ke škarpě, „teď máte také
příležitost.“

„Děkuji,“ odpověděl kadet Biegler,
„nechci zbytečně zdržovat

automobil.“

A kadet Biegler, který měl též už na
krajíčku, řekl si v duchu, že

267

se raději podělá, než by propustil krásnou
možnost blamovat

poručíka Duba.

Než došli do Zóltance, dal poručík Dub
ještě dvakrát zastavit a

po poslední zastávce řekl urputně k
Bieglerovi: „Měl jsem k obědu

bikoš po polsku. Od bataliónu telegrafuji
stížnost na brigádu.

Zkažené kyselé zelí a znehodnocené k
požívání vepřové maso.

Smělost kuchařů převyšuje všechny meze.
Kdo mne ještě nezná, ten

mne pozná.“

„Feldmaršálek Nostitz-Rhieneck, elita
rezervní kavalérie,“

odpověděl na to Biegler, „vydal spis Was schadet dem Magen im

Kriege, ve kterém nedoporučoval při válečných útrapách a svízelných

vůbec jísti vepřového masa. Každá nestřídmost na pochodu škodí.“

Poručík Dub neodpověděl na to ani slova, jenom si pomyslíl:

„Tvou učenost srovnám, chlape.“ Potom si to rozmyslíl a přece se

jen ozval Bieglerovi s úplně hloupou otázkou: „Vy tedy myslíte,

kadete Bieglere, že důstojník, vedle kteréhož vy musíte se pokládati

dle své šarže býti jemu podřízeným,
nestřídmě jí? Nechtěl jste snad

říct, kadete Bieglere, že jsem se přežral?
Děkuji vám za tu sprostotu.

Bud'te ubezpečen, že si to s vámi
vyrovnám, vy mne ještě neznáte,

ale až mne poznáte, tak si vzpomenete na
poručíka Duba.“

Byl by si při posledním málem překousl
jazyk, poněvadž přeletěli

na silnici nějaký výmol.

Kadet Biegler neodpovídal zase ničeho,
což popudilo opět

poručíka Duba, takže se hrubě otázal:

„Poslyšte, kadete Bieglere,

myslím, že jste se učil, že máte na otázky
svého představeného

odpovídat.“

„Ovšem,“ řekl kadet Biegler, „jest takový
pasus. Nutno ovšem

předem rozebrati náš vzájemný poměr.
Pokud mně známo, nejsem

nikam ještě přidělen, takže odpadá tím
úplně řeč o mé

bezprostřední podřízenosti k vám, pane
poručíku. Nejdůležitějším

ovšem jest, že odpovídá se na otázky
představených v důstojnických

kruzích jedině ve věcech služby. Jak my
zde dva sedíme v

automobilu, nepředstavujeme žádnou
bojovnou složku určité

válečné manipulace. Mezi námi není
žádného služebního poměru.

268

Jedeme oba stejně ku svým oddílům a
nebylo by rozhodně žádným

služebním vyjádřením se odpověď na vaši
otázku, zdali jsem chtěl

snad říct, že jste se přežral, pane
poručíku.“

„Už jste domluvil?“ zařval na něho

poručík Dub, „vy jeden...“

„Ano,“ prohlásil pevným hlasem kadet Biegler, „nezapomeňte,

pane poručíku, že o tom, co se mezi námi stalo, rozhodne patrně

čestný důstojnický soud.“

Poručík Dub byl téměř bez sebe zlostí a vztekem. U něho bylo

zvláštním zvykem, že když se rozčílil, mluvil ještě větší pitomosti a

hlouposti nežli v klidu.

Proto také zabručel: „O vás bude rozhodovat vojenský soud.“

Kadet Biegler použil této příležitosti, aby

ho dorazil úplně, a

proto řekl takovým nepřátelštějším
tónem: „Ty žertuješ, kamaráde.“

Poručík Dub vykřikl na šoféra, aby
zastavil.

„Jeden z nás musí jít pěšky,“ zablábolil.

„Já se vezu,“ klidně na to řekl kadet
Biegler, „a ty si dělej,

kamaráde, co chceš.“

„Jed'te dál,“ hlasem jako v deliriu houkl
poručík Dub na šoféra a

zahalil se potom v důstojné mlčení jako
Julius Caesar, když se k

němu přibližovali spiklenci s dýkami, aby
ho probodli. Tak přijeli

do Zóltance, kde našli stopu bataliónu.

Mezitímco poručík Dub s kadetem
Bieglerem se ještě na schodech

hádali o tom, zdali kadet, který není ještě
nikam zařazen, má nárok

na jitrnici z onoho množství, které připadá
na důstojnictvo

jednotlivých kumpaní, dole v kuchyni
zatím byli již syti a rozložili

se po rozlehlých lavicích a rozhovořili se
o všem možném, přičemž

bafali ostošest z dýmek.

Kuchař Jurajda prohlásil: „Tak jsem vám
dnes udělal báječný

vynález. Myslím, že to udělá úplný
převrat v kuchařství. Ty přece

víš, Vaňku, že jsem nemohl nikde v této
proklaté vesnici najít

marjánku do jitrnic.“

„Herba majoranae,“ řekl účetní šikovatel
Vaněk, vzpomínaje na

to, že je drogistou.

Jurajda pokračoval: „Je neprozkoumané,
jak lidský duch chápe se

269

v nouzi nejrůznějších prostředků, jak se

mu jeví nové obzory, jak

začíná vynalézat všechny nemožné věci, o
kterých se lidstvu dosud

ani nesnilo... Hledám tedy po všech
staveních marjánku, běhám,

sháním se, vysvětluji jim, k čemu to
potřebuji, jak to vypadá..."

„To jsi měl ještě popsat vůni,“ ozval se z
lavice Švejka, „měl jsi říct,

že marjánka voní tak, jako když čicháš k
lahvičce inkoustu v aleji

rozkvetlých agátů. Na vrchu Bohdalci u
Prahy..."

„Ale Švejku,“ přerušil ho prosebným

hlasem jednorochí

dobrovolník Marek, „nech dokončit
Jurajdu.“

Jurajda mluvil dál: „V jednom statku
přišel jsem na jednoho

starého, vysloužilého vojáka z doby
okupace Bosny a Hercegoviny,

který vysloužil vojenskou službu v
Pardubicích u hulánů a ještě

dnes nezapomněl česky. Ten se se mnou
začal hádat, že v Čechách

se nedává do jitrnic marjánka, ale
heřmánek. Nevěděl jsem tedy

doopravdy, co si tedy počnu, neboť

opravdu každý rozumný a
nepředpojatý člověk musí považovat
marjánku mezi kořením, které
se dává do jitrnic, za princeznu. Nutno
bylo nalézt rychle takovou
náhražku, která by dodala rázovité
kořeněné chuti. A tak jsem našel
v jednom stavení pod obrazem nějakého
svatého pověšený svatební
myrtový věneček. Byli to novomanželé,
větvičky myrty na věnečku
byly ještě dosti svěží. Tak jsem dal myrtu
do jitrnic, ovšem že jsem
musel celý svatební věneček třikrát pařit

ve vařící vodě, aby lístky

změkly a pozbyly příliš štiplavé vůně a chuti. To se rozumí, že když

jsem jim bral ten svatební myrtový věneček do jitrnic, že bylo

mnoho pláče. Rozloučili se se mnou s ujištěním, že za takové

rouhání, poněvadž věneček byl svěcený, nejbližší koule mne zabije.

Vy jste jedli přece mou jitrnicovou polévku a nikdo z vás nepoznal,

že místo marjánkou voní myrtou.“

„V Jindřichově Hradci,“ ozval se Švejk,
„byl před lety uzenář

Josef Linek a ten měl na polici dvě
krabice. V jedné měl směs všeho

koření, které dával do jitrnic a jelit. V
druhé krabici měl prášek na

hmyz, poněvadž ten uzenář už několikrát
zjistil, že rozkousali jeho

kunšofti v buřtě štěnici nebo švába. Von
vždycky říkal, pokud se

týká štěnice, že má kořennou příchut' po
hořkých mandlích, které se

270

dávají do bábovek, ale švábi že v
uzeninách smrdějí jako stará bible

prolezlá plísní. Proto von držel na čistotu

ve svý dílně a zasejpal

všude ten prášek na hmyz. Takhle jednou
dělá jelita a měl přitom

rýmu. Popadne tu krabici s práškem na
hmyz a vsypal to do prejtu

na jelita, a vod tý doby v Jindřichově
Hradci chodili pro jelita jen k

Linkovi. Lidi se mu tam přímo hrnuli do
krámu. A von byl tak

chytřej, že přeci na to přišel, že to dělá ten
prášek na hmyz, a vod tý

doby objednával si na dobírku celé
bedničky s tím práškem, když

byl předtím upozornil firmu, od které to

bral, aby na bedničku

napsali „Indické koření“. To bylo jeho tajemství, s ním šel do hrobu, a

nejzajímavějším bylo to, že z těch rodin, kde brali jeho jelita,

vodstěhovali se všichni švábi a štěnice. Vod té doby patří Jindřichův

Hradec k nejčistším městům v celejch Čechách.“

„Už jsi skončil?“ otázal se jednoroční dobrovolník Marek, který

chtěl patrně též vmísiti se do rozhovoru.

„S tím bych už byl hotov,“ odpověděl Švejk, „ale znám podobný

případ v Beskydách, ale vo tom vám povím, až budeme v gefechtu.“

Jednoroční dobrovolník Marek se rozhovořil: „Kuchařské umění

nejlépe se pozná ve válce, zejména na frontě. Dovolím si učiniti malé

přirovnání. V míru četli jsme a slýchali o takzvaných ledových

polívkách, to jest polívkách, do nichž přidává se led a které jsou

velice oblíbeny v severním Německu, Dánsku a Švédsku. A vidíte,

přišla válka, a letos v zimě v Karpatech měli vojáci tolik zmrzlé

polévky, že ji ani nejedli, a je to přece specialita.“

„Zmrzlý guláš dá se jíst,“ namítl účetní šikovatel Vaněk, „ale ne

dlouho, tak nanejvýš týden. Kvůli tomu naše devátá kumpanie

pustila pozici.“

„Ještě za míru,“ s neobyčejnou vážností řekl Švejk, „točila se celá

vojna kolem kuchyně a kolem nejrozmanitějších jídel. Měli jsme vám

v Budějovicích obrlajtnanta Zákrejse, ten se točil pořád kolem

důstojnický kuchyně, a taky, když nákej

voják něco proved, tak si ho

postavil hapták a pustil se do něho: ,Ty
pacholku, jestli se to bude

ještě jednou opakovat, tak udělám z tvý
huby důkladně naklepanou

roštěnkou, rozšlápnu tě na bramborovou
kaši a pak ti to dám sežrat.

271

Poteče z tebe kaldoun s rejží, budeš
vypadat jako prošpikovanéj

zajíc na pekáči. Tak vidíš, že se musíš
polepšit, jestli nechceš, aby lidi

mysleli, že jsem z tebe udělal fašírovanou
pečeni se zelím.“

Další výklad a zajímavý rozhovor o
používání jídelního lístku

pro výchování vojinů před válkou byl
přerušen velikým křikem

nahoře, kde končil slavnostní oběd.

Ze zmatené směsi hlasů vynikal křik
kadeta Bieglera: „Voják má

již v míru znát, čeho vyžaduje válka, a ve
válce nezapomínat, čemu

se naučil na cvičišti.“

Potom bylo slyšet supění poručíka Duba:
„Prosím, aby bylo

konstatováno, že jsem již potřetí uražen!“

Nahoře děly se velké věci.

Poručík Dub, který choval známé záludné
úmysly s kadetem

Bieglerem před tváří
batalionskomandanta, byl hned při vstupu
uvítán důstojníky velkým řevem.
Účinkovala znamenitě na všechny
židovská kořalka.

Tak volali jeden přes druhého, narážejíce
na jezdecké umění

poručíka Duba: „Bez štolby to nejde! –
Splašený mustang! – Jak

dlouho jsi se, kamaráde, pohyboval mezi
kovboji na Západě? –

Krasojezdec!“

Hejtman Ságner rychle do něho vrazil
odlívku prokleté kořalky a

uražený poručík Dub zasedl za stůl.
Přistavil si starou rozbitou židli

k nadporučíkovi Lukášovi, který ho uvítal
přátelskými slovy:

„Všechno jsme již snědli, kamaráde.“

Smutná postava kadeta Bieglera byla jaksi
přehlédnuta, přesto, že

kadet Biegler přesně dle předpisu hlásil se
kolem stolu hejtmanovi

Ságnerovi služebně a druhým
důstojníkům, opakuje kolikrát za

sebou, ačkoliv ho všichni viděli a znali:
„Kadet Biegler přibyl do
štábu bataliónu.“

Biegler vzal si plnou sklenici, usedl
potom zcela skromně k oknu

a čekal na vhodný okamžik, aby mohl
hodit do povětří některé své

znalosti z učebnic.

Poručík Dub, kterému ty hrozně
přiboudliny lezly do hlavy,

klepal prstem o stůl a zčistajasna obrátil
se k hejtmanovi Ságnerovi:

272

„S okresním hejtmanem jsme vždy

říkávali: Patriotismus, věrnost

k povinnosti, sebezpřekonání, to jsou ty
pravé zbraně ve válce!

Připomínám si to zejména dnes, když naše
vojska v dohledné době

překročí hranice.“

273

Jaroslav Hašek

**Osudy dobrého vojáka Švejka za
světové války**

3. a 4. díl

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání

Verze 1.0 z 07. 06. 2011

Document Outline

- OBSAH
- DÍL 3 ŠLAVNÝ VÝPRASK
 - 1' PŘES UHRY
 - 2' V BUDAPEŠTI
 - 3Ž HARTVANU NA HRANICE HALIČE
 - 4' MARSCHIEREN MARSCH!
- DÍL 4' POKRAČOVÁNÍ SLAVNÉHO VÝPRASKU
 - 1' ŠVEJK V TRANSPORTU RUSKÝCH ZAJATCŮ
 - 2' DUCHOVNÍ ÚTĚCHA
 - 3' ŠVEJK OPĚT U SVÉ MARŠKUMPANIE